

NAFARROAKO EKONOMIA

2022ko Txostena

Ikerketa Departamentua
Zuzendaria: Joseba Madariaga
Lan taldea: **IKEI** research & consultancy SA

© Laboral Kutxa

ISBN: 978-84-125750-2-6

1. LABURPEN EXEKUTIBOA	10
1. URTEKO LABURPENA.....	11
2. LABURPEN SEKTORIALA.....	15
2. ESPARRU OROKORRA	22
1. LABURPEN-BALANTZEA	23
2. INGURUNE EKONOMIKOA (NAZIOARTEKOA ETA ESTATUKOA).....	31
2.1 NAZIOARTEKO EKONOMIA.....	31
1.1 ESPAINIAKO EKONOMIA	41
3. NAFARROAKO EGITURA EKONOMIKOA	51
4. IKUSPEGI OROKORRA	58
4.1 PRODUKZIOA.....	59
4.2 ESKARIA.....	62
4.3 PREZIOAK ETA SOLDATAK.....	64
4.4 LAN-MERKATUA ETA DEMOGRAFIA	66
4.5 FINANTZA-SEKTOREA.....	72
5. NAFARROAKO ENPRESEN AZTERKETA EKONOMIKO-FINANTZARIOA	90
5.1 JARDUERA: DIRU-SARRERAK, KOSTUAK ETA EMAITZAK	90
5.2 INBERTSIOA-FINANTZAKETA.....	92
5.3 ERRENTAGARRITASUNA ETA LOTUTAKO MAGNITUDEAK.....	94
5.4 ENPLEGUAREN PRODUKTIBITATEA	95
5.5 NAFARROAKO ENPRESEN DIAGNOSTIKO EKONOMIKO-FINANTZARIOA. SINTESIA.....	95
5.6 ESPAINIAKO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ENPRESA-EMAITZAK.....	96
3. INDUSTRIA	99
1. IKUSPEGI OROKORRA	100
1.1. JARDUERAREN BILAKAERA	100
1.2. ENPRESAK ETA ENPLEGUA.....	102
2. INDUSTRIA EGITURA.....	103
2.1 JARDUERA-AZPISEKTORE NAGUSIAK IDENTIFIKATZEA.....	103
2.2 ENPRESEN TAMAINA, AZPISEKTOREEN ARABERA	107
2.3 ENPRESA NAGUSIAK.....	109
3. SIDERURGIA.....	111
3.1 IKUSPEGI OROKORRA.....	111
3.2 ESPAINIAKO SIDERURGIA.....	114
4. NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA.....	118
4.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	118
4.2 SEKTOREA ESPAINIAN	119
4.3 SEKTOREA NAFARROAN	121
5. AUTOMOBILGINTZA.....	126
5.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	127
5.2 SEKTOREA ESPAINIAN	131
5.3 SEKTOREA NAFARROAN	138
6. PAPERA	143
6.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	143
6.2 SEKTOREA ESPAINIAN	145
6.3 SEKTOREA NAFARROAN	148
7. ERAIKUNTZA	150

8. NAFARROAKO ENPRESA-SAREAREN AZTERKETA.....	156
8.1 SARRERA.....	156
8.2 BILAKAERA OROKORRA.....	156
8.3 SEKTORE EKONOMIKOAK.....	159
8.4 SOLDATAPEKOEN ESTRATUAK.....	161
4. LEHEN SEKTOREA.....	163
1. IKUSPEGI OROKORRA	164
1.1 BILAKAERA ESTATU MAILAN	164
2. NEKAZARITZA-AZPISEKTOREA	171
2.1 EKOIZPENAK ETA AZALERAK	172
2.2 NEKAZARITZAKO PREZIOAK ETA EKOIZPENAREN BALIOA.....	180
2.3 NEKAZARITZA-MAKINETAKO INBERTSIOA.....	181
3. ABELTZAINZA-AZPISEKTOREA.....	183
3.1 ABELTZAINZA-ERROLDA.....	184
3.2 ABERE-EKOIZPENA ETA EMAITZA EKONOMIKOAK.....	186
3.3 ABERE-PRODUKTUEN PREZIOAK.....	193
5. ZERBITZUAK.....	195
1. IKUSPEGI OROKORRA	196
2. HEZKUNTZA	197
2.1 UNIBERTSITATEKOAK EZ DIREN IKASLEEN BILAKAERA.....	197
2.2 UNIBERTSITATEKO IKASLEEN BILAKAERA	200
3. GARRAIOA.....	203
3.1 ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA	203
3.2 AIRE BIDEZKO GARRAIOA	206
4. TURISMOA.....	208
4.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	208
4.2 TURISMOA ESPAINIAN	209
4.3 TURISMOA NAFARROAN.....	216

Índice de cuadros

1. koadroa	BPGaren eta enpleguaren bilakaera.....	23
2. koadroa	Gizarte Segurantzako afiliazioaren eta erregistratutako kontratazioaren bilakaera.....	24
3. koadroa	Gizarte Segurantzako afiliazioa, erregimenaren arabera.....	25
4. koadroa	Gizarte Segurantzako afiliazioa, jarduera arloen arabera. Nafarroa.....	25
5. koadroa	Erregistratutako langabeziaren eta langabezia-tasaren bilakaera.....	26
6. koadroa	Prezioen bilakaeraren testuingurua.....	30
7. koadroa	Egindako ekonomia-aurreikuspenak.....	30
8. koadroa	Barne Produktu Gordinaren bilakaera.....	31
9. koadroa	Kontsumo pribatuaren, kontsumo publikoaren eta inbertsioaren bilakaera.....	32
10. koadroa	Ondasun eta zerbitzuen truke-bolumenaren aldakuntzak.....	33
11. koadroa	Kontsumoaren prezio-indizearen bilakaera.....	34
12. koadroa	Langabezia-tasa.....	34
13. koadroa	Administrazio Publikoaren finantzaketa-beharrak (finantzaketa-ahalmena (+) edo finantzaketa-beharrak (-), BPG nominalaren ehunekoaren arabera).....	35
14. koadroa	Adierazle nagusiak (EB).....	37
15. koadroa	Barne Produktu Gordinaren (BPG) hazkundea (Europar Batasuna).....	38
16. koadroa	Europar Batasuneko <i>per capita</i> BPGa(PPS) 2022.....	39
17. koadroa	Ekonomia-aurreikuspenak (industrializatutako herrialdeak).....	40
18. koadroa	Barne-produktu gordina eta haren osagaiak (Eskaria eta Eskaintza).....	43
19. koadroa	Barne Produktu Gordinaren banaketa (Errenta).....	43
20. koadroa	Kontsumoko Prezioen Indizea (KPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI).....	45
21. koadroa	Errenten eta soldata-kostuen adierazleak.....	46
22. koadroa	Lan-magnitude nagusien bilakaera. Urteko batezbestekoak.....	47
23. koadroa	Enplegua, lan-egoeraren eta kontratu motaren arabera Urteko batezbestekoak.....	48
24. koadroa	Defizit publikoa.....	49
25. koadroa	Espainiako ekonomiaren aurreikuspenak (2023).....	50
26. koadroa	Ekoi-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2022.....	51
27. koadroa	Okupazio-egitura (enpleguaren sektore-osaera), 1960-2022.....	51
28. koadroa	Nafarroaren parte-hartzea Espainia osoan, 2022.....	53
29. koadroa	Balio erantsi gordina Nafarroako biztanle bakoitzeko.....	53
30. koadroa	Bilakaera orokorra.....	58
31. koadroa	Barne produktu gordinaren (BPG) bilakaera.....	60
32. koadroa	Industria Sektoreko Adierazleak.....	60
33. koadroa	Eraikuntza Sektoreko Adierazleak.....	61
34. koadroa	Zerbitzuen Sektoreko Adierazleak.....	61
35. koadroa	Barne-eskariaren adierazleak.....	62
36. koadroa	Kontsumo- eta inbertsio-adierazleak.....	62
37. koadroa	Kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan.....	63
38. koadroa	Nafarroako esportazioak eta inportazioak, herrialdeen eta sektoreen arabera.....	64
39. koadroa	Prezioen bilakaera Nafarroan.....	65
40. koadroa	Soldata-adierazleak.....	66
41. koadroa	Biztanleria aktiboa, enplegua eta langabezia.....	67
42. koadroa	Langabezia-tasa adin-tarteen arabera. Urteko batezbestekoak.....	68
43. koadroa	Enpleguaren bilakaera, sektore ekonomikoen arabera. Urteko batezbestekoak.....	69
44. koadroa	SEPEren bulegoetan erregistratutako kontratuak.....	69
45. koadroa	Hitzarmen kolektiboak eta grebak.....	70
46. koadroa	Biztanleriaren mugimendu naturala.....	71
47. koadroa	Nafarroako migrazio-saldoak, adinaren arabera (autonomia artekoak).....	72
48. koadroa	Burtsa-indize nagusien bilakaera.....	74
49. koadroa	Kreditu-erakundeak eta EFC.....	74
50. koadroa	Gordailu-erakundeak. Bulego kopurua.....	75

51. koadroa	Afiliazioa ⁽¹⁾ finantza-jardueretan.....	75
52. koadroa	Kreditu-erakundeen aktiboaren osaera.....	76
53. koadroa	Kreditu-erakundeak. Kreditua agenteen arabera.....	77
54. koadroa	Kreditu-erakundeak. Kredituak, motaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	78
55. koadroa	Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	78
56. koadroa	Gordailu-erakundeak. Kreditua, agenteen eta lurraldearen arabera.....	79
57. koadroa	Etxebizitzan gaineko hipoteka berrien eraketa.....	81
58. koadroa	Ibilgailuen matrikulazioaren bilakaera. Turismoak.....	82
59. koadroa	Gordailu-erakundeak. Zalantzakoen edo berankortasunaren guztizko tasaren bilakaera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	83
60. koadroa	Gordailu-erakundeak. Zalantzakoen edo berankortasun-tasaren bilakaera, kredituaren helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	84
61. koadroa	Gordailu-erakundeak. Zalantzak kredituaren bilakaera, helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	84
62. koadroa	Kreditu-erakundeak. Gordailua, eragileen arabera.....	85
63. koadroa	Kreditu-erakundeak. Gordailua, moten arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	86
64. koadroa	Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen eta Administrazio Publikoen gordailuak.....	86
65. koadroa	Familien errenta gordin erabilgarria eta aurrezkia.....	87
66. koadroa	Kreditu-erakundeak. Familietarako ⁽²⁾ eta sozietate ez-finantzarioetarako eragiketa berriei aplikatutako interes-tasak (TEDR) ⁽¹⁾	88
67. koadroa	Nafarroako enpresen emaitzen kontu erantsia.....	90
68. koadroa	Nafarroako enpresen balantze erantsia.....	93
69. koadroa	Nafarroako enpresen errentagarritasuna.....	94
70. koadroa	Enpleguaren produktibitatea.....	95
71. koadroa	Emaitzen kontua. Urte arteko bilakaera (enpresa berei dagozkien hazkunde-tasak, aurreko urteko aldi berarekiko).....	97
72. koadroa	Industriako ekoizpen-jardueraren bilakaera.....	100
73. koadroa	Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, ondasunen jomuga ekonomikoaren arabera.....	101
74. koadroa	Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, jarduera-adarraren arabera.....	101
75. koadroa	Industria-sektorean langile eta enpresa kopuruak izandako bilakaera.....	102
76. koadroa	Nafarroako industria-sektoreak sortutako enplegua eta diru-sarrerak, jarduera-azpisektoreen arabera, 2021.....	104
77. koadroa	Jarduera-adar desberdinek industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2021.....	105
78. koadroa	Industria-enpresen kopurua, neurriaren eta jarduera-sektorearen arabera, 2022.....	108
79. koadroa	Nafarroako industria-enpresa nagusiak, 2022.....	110
80. koadroa	Altzairu gordinaren ekoizpena.....	112
81. koadroa	Siderurgia-produktuen kontsumoa.....	114
82. koadroa	Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak*.....	115
83. koadroa	Inportatutako lehengaiak.....	116
84. koadroa	Europar Batasuneko nekazaritzako elikagaien industriako ekoizpenaren bilakaera.....	118
85. koadroa	Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera.....	120
86. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industria, 2022.....	121
87. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien enpresa nagusiak, 2022.....	122
88. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako enpresen kopuruaren eta enpleguaren bilakaera.....	122
89. koadroa	Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera.....	123
90. koadroa	Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan.....	123
91. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 5 enpresatako lagin baten emaitzen kontu agregatua.....	124

92. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 18 enpresatako laginaren errentagarritasuna.....	125
93. koadroa	Ibilgailuen ekoizpena Herrialde nagusiak	128
94. koadroa	Ibilgailuen matrikulazioa. Herrialde nagusiak	131
95. koadroa	Espainiako automobil-industriaren ekoizpena, matrikulazioa eta kanpoko merkataritza.....	133
96. koadroa	Turismoen matrikulazioa marken arabera	134
97. koadroa	Ibilgailuen esportazio nazionalen jomugako herrialde nagusiak.....	135
98. koadroa	Automobilgintza-sektoreko esportazioak eta inportaziok (ibilgailuak gehi osagarriak).....	136
99. koadroa	Automobilgintzako ekipoen eta osagaien Espainiako industriaren zifra nagusiak.....	137
100. koadroa	Nafarroako enpresa aktiboak, jarduera nagusia automobilgintza dutenak, 2022	138
101. koadroa	Nafarroako enpresa aktiboak, 2022an jarduera nagusia automobilgintza dutenak, enplegu-estratuaren arabera	139
102. koadroa	Automobilgintzaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak, 2022.....	140
103. koadroa	Kanpo-merkataritzaren bilakaera. Automobilak, piezak eta osagarriak*	140
104. koadroa	Volkswagen Navarra SA enpresaren jarduera-magnitude nagusiak.....	141
105. koadroa	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena (CEPIko kideak).....	143
106. koadroa	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena, herrialdeka.....	144
107. koadroa	Ore-ekoizpena, herrialdeen arabera.....	145
108. koadroa	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena eta kontsumoa. Espainia, guztira.....	146
109. koadroa	Ekoizpena eta kontsumoa, paper motaren arabera.....	147
110. koadroa	Ekoizpena eta kontsumoa, ore motaren arabera	147
111. koadroa	Paperaren eta orearen ekoizpena Nafarroan (*).....	148
112. koadroa	Paperaren eta orearen kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan	148
113. koadroa	Nafarroako paperaren sektoreko enpresa nagusiak.....	149
114. koadroa	Eraikuntza-sektorearen adierazle batzuen bilakaera.....	151
115. koadroa	Administrazio zentralaren, autonomikoaren eta tokikoaren arteko lizitazio ofizialaren banaketa.....	152
116. koadroa	Lizitazio ofiziala, obra motaren arabera (2022).....	153
117. koadroa	Hasitako eta amaitutako etxebizitzak.....	154
118. koadroa	Eraikuntzan lanean ari den biztanleria.....	154
119. koadroa	Enpresak, atal ekonomikoaren arabera. 2016-2022 konparazioa.....	160
120. koadroa	Enpresak, soldatapekoen estratuaren arabera. 2016-2022 konparazioa	162
121. koadroa	Espainiako nekazaritza-sektorearen makromagnitudeak	165
122. koadroa	Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza. Nafarroa.....	169
123. koadroa	Enplegua lehen sektorean*	170
124. koadroa	Lur landuen erabilera.....	172
125. koadroa	Nafarroako nekazaritzako ekoizpen nagusiak	174
126. koadroa	Zereal-aleen azalera eta ekoizpena.....	175
127. koadroa	Lekaleen azalera eta ekoizpena.....	176
128. koadroa	Tuberkuluen azalera eta ekoizpena	176
129. koadroa	Industria-laboreen azalera eta ekoizpena	176
130. koadroa	Bazka-laboreen azalera eta ekoizpena.....	177
131. koadroa	Barazkien azalera eta ekoizpena.....	178
132. koadroa	Labore zurkaren azalera eta ekoizpena.....	179
133. koadroa	Nekazaritzako produktu nagusien prezio eta balio guztizkoak	180
134. koadroa	Nafarroan erregistratutako nekazaritzako makineriaren balorazioa.....	182
135. koadroa	Abeltzaintza-errola (urte bakoitzeko azaroan)	185
136. koadroa	Esne-ekoizpena	186
137. koadroa	Esnetarako behien eta ardien ustiatzearen batezbesteko emaitza ekonomikoak	188
138. koadroa	Haragitarako behien eta ardien ustiatzearen batezbesteko emaitza ekonomikoak	190
139. koadroa	INTIA-ITGren kudeaketa tekniko-ekonomikoaren kontrolpean dauden txerri-ustiatzearen emaitzak.....	191

140. koadroa	Nafarroan hildako aziendaren kanaleko pisua	192
141. koadroa	Animalia-produktuen prezioak Urteko batezbestekoak.....	194
142. koadroa	Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera. Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH.....	197
143. koadroa	Euskalduntze maila Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH.....	198
144. koadroa	Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera. Heziketa-zikloak eta Batxilergoa.....	199
145. koadroa	Euskalduntze maila Heziketa-zikloak eta Batxilergoa	199
146. koadroa	Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitatean.....	201
147. koadroa	Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitate Publikoan (UPNA).....	202
148. koadroa	Nafarroako ibilgailuen parkea	203
149. koadroa	Kamioi, traktore industrial eta autobusen matrikulazio garbia ^(*)	204
150. koadroa	Motorizazio-indizeak.....	204
151. koadroa	Autobideko ibilgailuen trafikoa Nafarroan*	205
152. koadroa	Garraiatutako merkantziak. Jatorri eta/edo helmugako eskualde barruko garraioa eta eskualde kanpoko garraioa*	205
153. koadroa	Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa.....	207
154. koadroa	Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa jatorriaren arabera	207
155. koadroa	Nazioarteko turistak	208
156. koadroa	Espainiara datozen bidaiariak, jatorriaren arabera.....	210
157. koadroa	Eskari turistikoaren bilakaera Espainian.....	212
158. koadroa	Espainiako eskaintza turistikoaren bilakaera (urteko batez bestekoa)	214
159. koadroa	Eskaintza turistikoaren bilakaera Espainian	215
160. koadroa	Okupazio mailaren eta prezio-indizeen bilakaera Espainiako turismo-ostatuen sareetan (urteko batezbestekoa)	215
161. koadroa	Eskari turistikoaren bilakaera Nafarroan.....	217
162. koadroa	Hotel-establezimenduak. Jasotako bidaiariak, gaualdiak eta batez besteko egonaldia, jatorriaren arabera	219
163. koadroa	Eskaintza turistikoa Establezimendu kopurua, plazak, okupazio maila eta langile kopurua. 2019-2022	221
164. koadroa	Eguneko batez besteko tarifa (ADR) eta Logelako diru-sarrerak (RevPAR). Hotelen sektorea Euroak	223

Índice de gráficos

1. grafikoa	Gizarte Segurantzako afiliazioa eta erregistratutako kontratuak. Hileko bilakaera.....	24
2. grafikoa	Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa.....	27
3. grafikoa	Enpresa-konfiantzaren indizea. Nafarroa.....	28
4. grafikoa	Familien konfiantza-indizea. Nafarroa.....	28
5. grafikoa	BPGaren hiruhilekoko bilakaera. Nafarroa.....	29
6. grafikoa	Interes-tasen aldakuntza.....	36
7. grafikoa	Interes-tasa ofizialen bilakaera: Europako Banku Zentrala eta Erreserba Federala.....	49
8. grafikoa	BPGaren bilakaera.....	59
9. grafikoa	Kanbio-tasa: Euroa versus Dolarra*.....	73
10. grafikoa	Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	79
11. grafikoa	Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuei emandako kredituaren bilakaera.....	80
12. grafikoa	Euriborraren bilakaera ⁽¹⁾ (hamabi hilabetera).....	81
13. grafikoa	Euriborraren bilakaera ⁽¹⁾ (hamabi hilabetera, urteko batezbestekoa).....	88
14. grafikoa	Nafarroako enpresen errentagarritasuna.....	94
15. grafikoa	Jarduera-azpisektore desberdinek Nafarroako industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2021.....	106
16. grafikoa	Altzairuaren mundu mailako ekoizpena.....	113
17. grafikoa	Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak.....	115
18. grafikoa	Metalurgiaren eta produktu metalikoen industria-ekoizpenaren indizea.....	117
19. grafikoa	Paperaren sektorearen aldagai nagusien bilakaera Espainian.....	146
20. grafikoa	Eraikuntza-enpresen konfiantza-indize harmonizatua.....	152
21. grafikoa	Enpresa kopuruaren bilakaera.....	157
22. grafikoa	Enpresa kopuruaren urte arteko aldakuntza.....	158
23. grafikoa	Pisuaren bilakaera Estatuko guztizkoarekiko (Estatua=100).....	158
24. grafikoa	Enpresen bilakaera, sektore ekonomikoaren arabera (indizea 2016=100).....	159
25. grafikoa	Enpresen bilakaera, soldatapekoen tarteen arabera (indizea 2016=100).....	161
26. grafikoa	Nekazaritzako ekoizleek jasotako prezioen indizeak.....	167
27. grafikoa	Ehuneko araberako banaketa nekazaritzako ekoizpen nagusietan, 2022.....	173
28. grafikoa	Nafarroako abere-azienden ehuneko bilakaera.....	185
29. grafikoa	Nafarroako abere-ekoizpena (kanaleko pisua).....	193
30. grafikoa	Unibertsitatekoak ez diren ikasleen matrikulazioen bilakaera Nafarroan.....	200
31. grafikoa	Bidaiari kopuruaren bilakaera, hilabetea (Espainia, 2020-2022) Hotel-establezimenduak.....	211
32. grafikoa	Bidaiarien eta gaudien bilakaera, 2019-2021-2022.....	218
33. grafikoa	Bidaiari kopuruaren eta gaudien hileko bilakaera, hoteletan (Nafarroa, 2020-2022).....	220

1. LABURPEN EXEKUTIBOA

URTEKO LABURPENA

2022an, Ukrainaren eta Errusiaren arteko gerra hastea izan da urteko gertaerarik nabarmenena. Saihesteko modukoa bazen ere, ondorio erabakigarriak izan ditu ekonomiaren eremuan, giza bizitzetan izandako kostu jasanezinaz gain. Inflazioa izan da nagusia, zalantzarik gabe. 2022ko otsailaz geroztik, Europako energia-krisiak eta pandemiari lotutako aurreko astinduek banku zentralen alarmak piztu ditu. Horren ondorioz, 2022ko uztailean, Europako Banku Zentralak oinarrizko 50 puntu igo ditu interes-tasak. Harrezkero, interbentzio-tasa % 4ra igo da, eta ez dirudi behin betikoa izango denik, goranzko ziklo horretan. Nahiz eta osagairik hegakorrenen portaerari esker indize orokorra zuzendu egin den, azpiko inflazioa da arazoa: oso handia da, eta ez da erraza izango % 2aren ingurura eramatea.

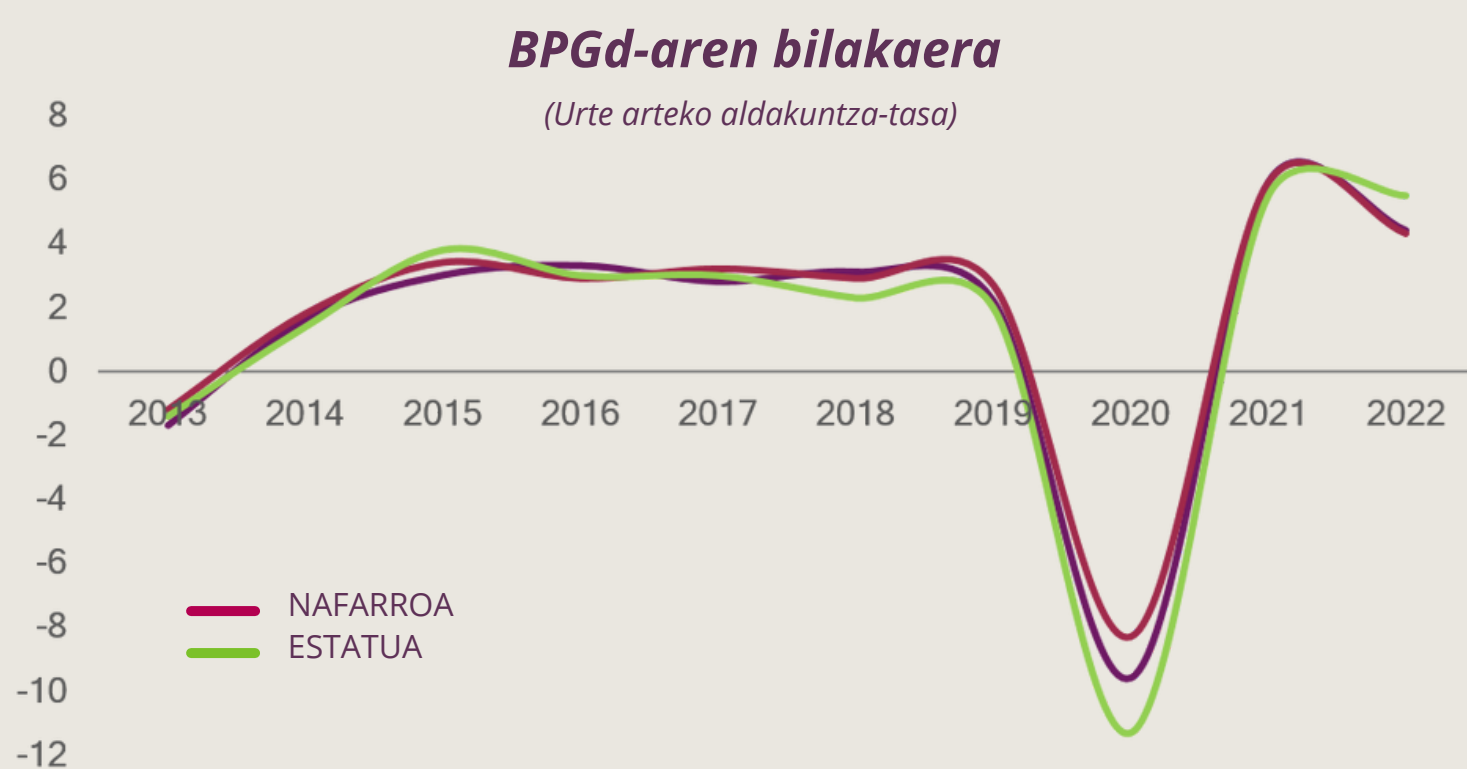
Hazkundeari dagokionez, 2022an goitik behera egin du argi eta garbi: lehen erdian, hazkunde-tasa handiak izan ditugu; azken bi hiruhilekoetan, berriz, moteldu egin dira, energiaren kostu handiak eta inflazioa direla eta.

Zehazki, gure erreferentziazko eremu geografikoari helduz, azter dezagun labur-labur ekonomiaren iazko portaera, ondoren etorkizunari buruzko hausnarketa egiteko.

- 2022an, Nafarroako Foru Erkidegoko barne-produktu gordinak % 4,3 egin du gora. Estatukoak antzeko portaera izan du, % 5,5 hazi baita.
- Lan-merkatuko magnitude nagusiek 2022an izandako bilakaera bat dator aipatutako barne-produktu gordinaren datuekin: hazkunde-tasa % 2,9koa izan da Nafarroan eta % 3,1ekoa Estatuan.
- Era berean, eraginik handiena duen magnitudea, langabezia-tasa, % 9,6koa izan da Nafarroako Foru Erkidegoan —2021ekoa baino portzentajezko puntu bat txikiagoa—. Espainian, berriz, % 12,9koa izan da, 2021ekoa baino portzentajezko 1,9 puntu txikiagoa.
- Eskaintzaren ikuspegitik, sektore guztietako balio erantsi gordinaren hazkundera positiboa izan da aztertutako bi eremu geografikoetan; Estatuko nekazaritza-sektorea da salbuespen bakarra.
- Prezioetan, batez besteko hazkunde-tasa % 6,4koa izan da Nafarroako Foru Erkidegoan, eta % 5,7koa Estatuan. Dena den, bada aipatu beharreko datu bat: urteko batez besteko zifraren atzean, inflazioak urteko lehen erdian izan duen goranzko joera ezkututzen da. Estatuan, % 6 inguruko urteko tasak zeuden urtearen hasieran, eta ia % 11ra iritsi dira. Abenduan, urtetik urterako tasa % 5,5ekoa izan da.

BPGd-aren bilakaera (%-tan)	2020	2021	2022
Estatu Batuak	-2,8	5,9	2,1
Japonia	-4,3	2,2	1,0
Alemania	-4,1	2,6	1,9
Frantzia	-7,7	6,4	2,5
Italia	-9,0	7,0	3,8
Erresuma Batua	-11,0	7,6	4,1
Kanada	-5,1	5,0	3,4
Eurogunea	-6,2	5,2	3,5
ELGE guztira	-4,4	5,7	3,0

Iturria: ELGE. Aurreikuspen ekonomikoak, 2023ko ekaina

Iturria: EIN eta Nafarroako Estatistika Institutua

BPGd-aren bilakaera sektoreka (%-tan)		2020	2021	2022
Nafarroa	• Lehen sektorea	-2,2	2,1	2,3
	• Industria	-9,5	6,5	3,5
	• Eraikuntza	-7,6	4,3	4,3
	• Zerbitzuak	-7,9	6,1	5,2
	Guztira	-8,3	5,9	4,3
Estatua	• Lehen sektorea	4,5	2,1	-1,1
	• Industria	-13,1	6,6	3,0
	• Eraikuntza	-13,2	-3,0	4,1
	• Zerbitzuak	-11,4	6,0	6,5
	Guztira	-11,3	5,5	5,5

Iturria: EIN eta Nafarroako Estatistika Institutua

Enpleguaren bilakaera sektoreka (mila pertsonakotan)					
		Lehen sektorea	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
Nafarroa	2021	8,4	78,8	18,4	177,9
	2022	7,8	76,1	20,2	187,7
Estatua	2021	802,7	2.700,1	1.291,5	14.979,3
	2022	774,8	2.771,3	1.321,0	15.523,4

Iturria: EIN, Biztanleria Aktiboaren Inkesta (2011ko biztanleria-oinarria)

NAZIOARTEKO HAZKUNDEA

Jarduerak gorakada handia izan zuen 2021ean, eta, Ekonomia Lankidetzaren eta Garapenerako Antolakundearen arabera, % 6,1 hazi zen munduko ekonomia ekitaldi horretan. 2022an, aldiz, nabarmen apaldu da ekonomia nagusien hazkundera, arrazoi hauek direla eta: Ukrainako gerra, prezioen igoera eta tentsio geopolitikoak. Ondorioz, % 3,3koa izan da ekonomia globalaren hazkundera.

Bestalde, ziur aski, gaur egungo ziurgabetasuna ez da desagertuko epe laburrera; aitzitik, areagotu egingo du ekonomia berdeago batera igarotzeko beharrak.

BPGD-AREN BILAKAERA Estatuak

Ekonomia apaltzeko testuinguru horretan, Estatuak barne-produktu gordinak eutsi egin dio aurreko ekitaldiko dinamismoari, eta % 5,5 hazi da bai 2021ean bai 2022an, nahiz eta hiruhileko batetik bestera dezelerazioa gero eta agerikoagoa izan.

Horrez gain, Estatuak lan-merkatuak sendotasuna erakutsi du 2022an; hala, biztanleria okupatuak % 3,1 egin du gora (% 3 2021ean), eta, sektoreen ikuspegik, lehen sektorea izan da enplegua murriztu zaion bakarra (-% 3,5)

SEKTOREKAKO BILAKAERA Nafarroa eta Estatuak

Europako ekonomia nagusiekin bat, Nafarroak ere aurreko ekitaldian baino hazkunde ahulagoa izan du 2022an: % 4,3koa (% 5,9koa 2021ean). Halere, lau sektore nagusiek handitu dute beren jarduerak.

Estatuarekin alderatuta, lehen sektoreak, industriak eta eraikuntzak bilakaera hobea izan dute Nafarroan; kontrakoa gertatu da, ordea, zerbitzuetan.

LAN-MERKATUA

Nafarroa eta Estatuak

Gauzak horrela, Nafarroako langabezia-tasa 2021eko % 10,6tik 2022ko % 9,6ra jaitsi da 2022an, eta biztanleria okupatua 291,7 mila pertsonakoa izatera heldu da.

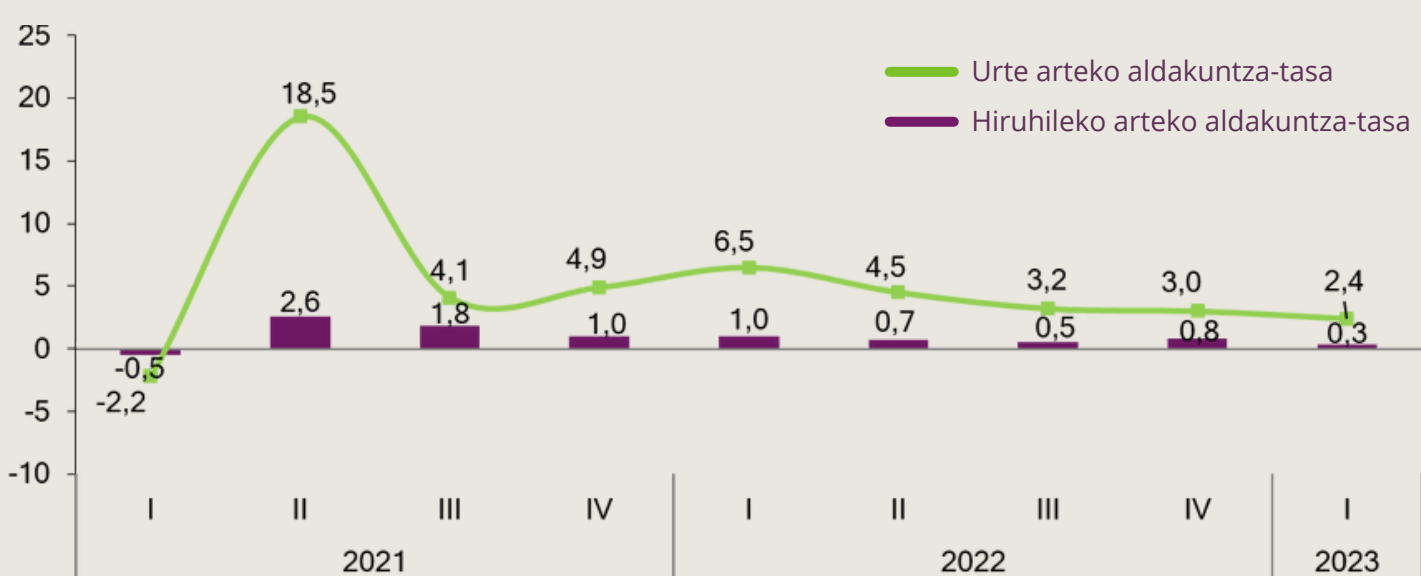
Estatuan, berriz, langabezia-tasa 2021eko % 14,8tik 2022ko % 12,9ra jaitsi da

Nafarroak hazkunde ekonomiko handia izan du 2022. urtean: % 4,3koa, hain zuzen. Ekitaldiaren profilak ziurgabetasunaren eragina erakusten du, ordea, urtetik urterako hazkunde-tasak apalduz joan baitira pixkanaka (lehen hiruhilekoko % 6,5etik laugarren hiruhilekoko % 3ra). Hiruhilekoen arteko tasetan, berriz, azpimarratzekoa da lehen seiuhilekoko bilakaera ona (+% 1ekoa eta +% 0,7koa, hurrenez hurren, lehen eta bigarren hiruhilekoetan); hirugarren hiruhilekoak, berriz, dinamismo txikiagoa izan du (+% 0,5ekoa), eta laugarrenean nolabaiteko gorakada izan da berriro (% 0,8koa).

2023rako aurreikuspeni dagokienez, besteak beste Ukrainako gerraren nondik norakoek eragindako zuhurtzia orokorrari, zenbait eragile gehitu behar zaizkio: tentsio geopolitikoak eta inflazioaren zein interes-tasen etorkizuneko ibilbidea.

BPGd-aren bilakaera. Nafarroa

(%-tan)

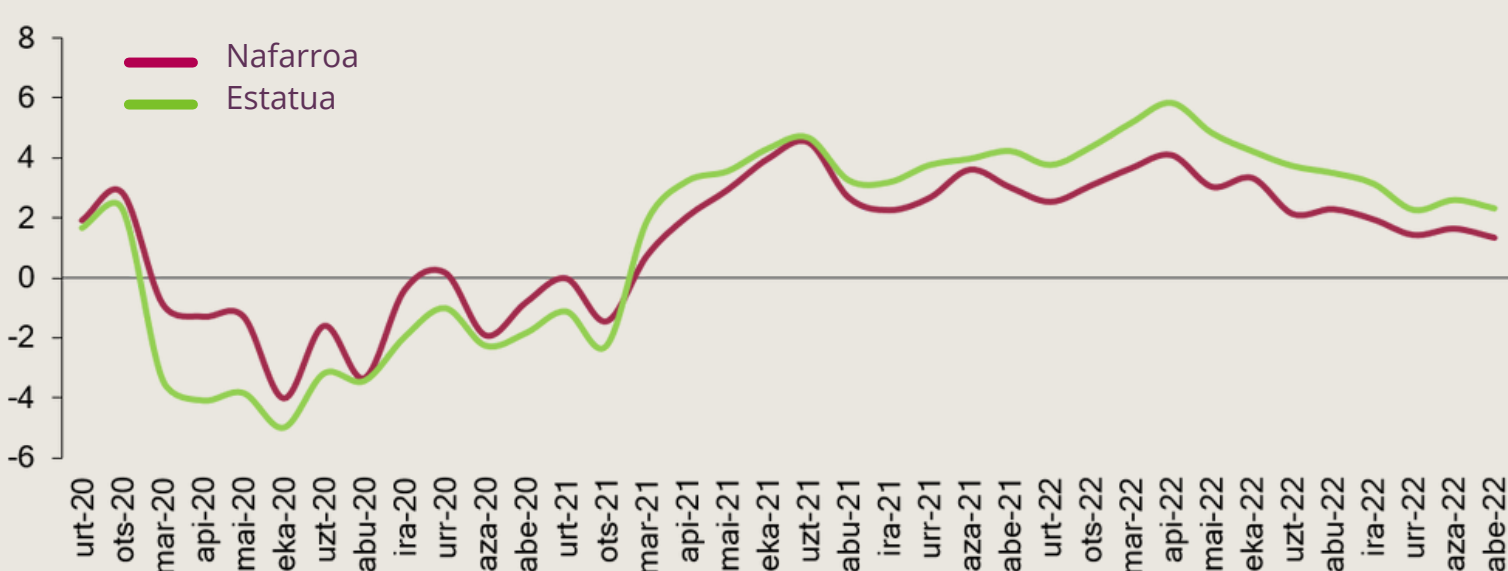

Oharra: bolumen-indize kateatua, urtaroen eta egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta.
Iturria: Hiruhilerako kontu ekonomikoak. Nafarroako Estatistika Institutua.

Gizarte Segurantzako afiliazioari buruzko datuek lan-merkatuaren dinamismoa berretsi dute, bai Nafarroan (+% 1,3), bai Estatuan (+% 2,3). Biek ala biek amaitu dute 2022ko ekitaldia 2008ko krisiaren aurrean baino datu hobekoekin, eta, beraz, maximo historikoetan kokatu dira.

Afiliazioaren bilakaera

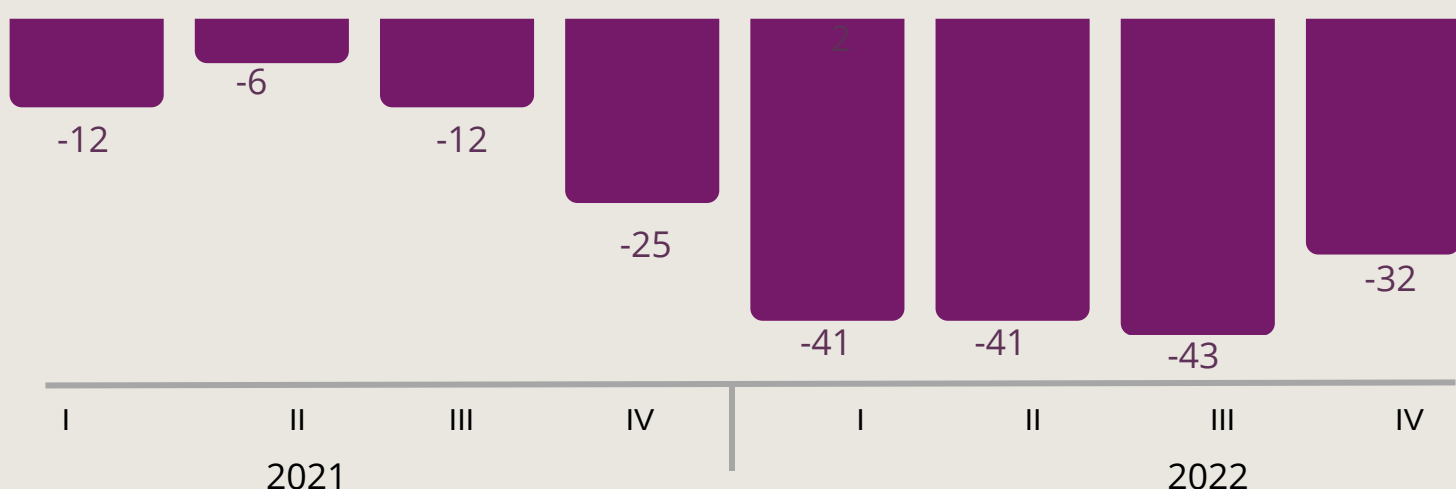
(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Iturria: Gizarte Segurantza

Euskal familien konfiantza-indizea. EAE

(Hiruhileko bilakaeraren indizea)

Oharra: honela interpretatu ditugu eskuratutako datuak: indizea positiboa bada (100 arte), egoerak hobera egingo duela uste dute familia gehienek; indizea negatiboa bada (-100 arte), berriz, egoerak okerrera egingo duela uste dute familia gehienek.

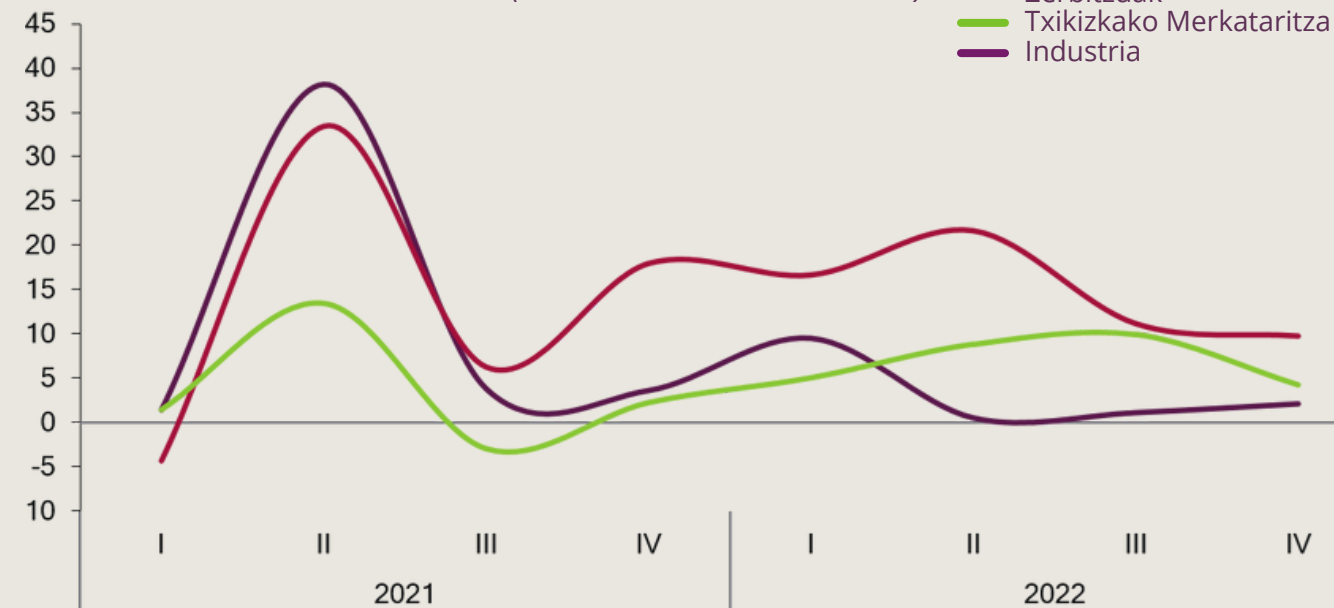
Iturria: Laboral Kutxa

Sektoreen bilakaerari buruzko adierazleek agerian jarri dute 2022ko hazkundeak 2021ekoak baino profil lauagoa izan duela; izan ere, 2021eko ekitaldiak aparteko dinamismoa izan zuen, 2020ko geldialdiaren ostean.

Nolanahi ere, 2022an izandako ziurgabetasunak eragin berezia izan du jardura ekonomiko bakoitzean: Nafarroako industriak dinamismo gutxiago izan du, aurreko ekitaldian bizkorrago suspertu ondoren; zerbitzuek, ordea, profil iraunkorragoa izan dute beren susperraldian. Txikizkako merkataritzaren bilakaera okerragoa izan da, ordea; izan ere, egiturazko faktoreei ekitaldian piztutako inflazioaren hazkundera gehitu behar zaie.

Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

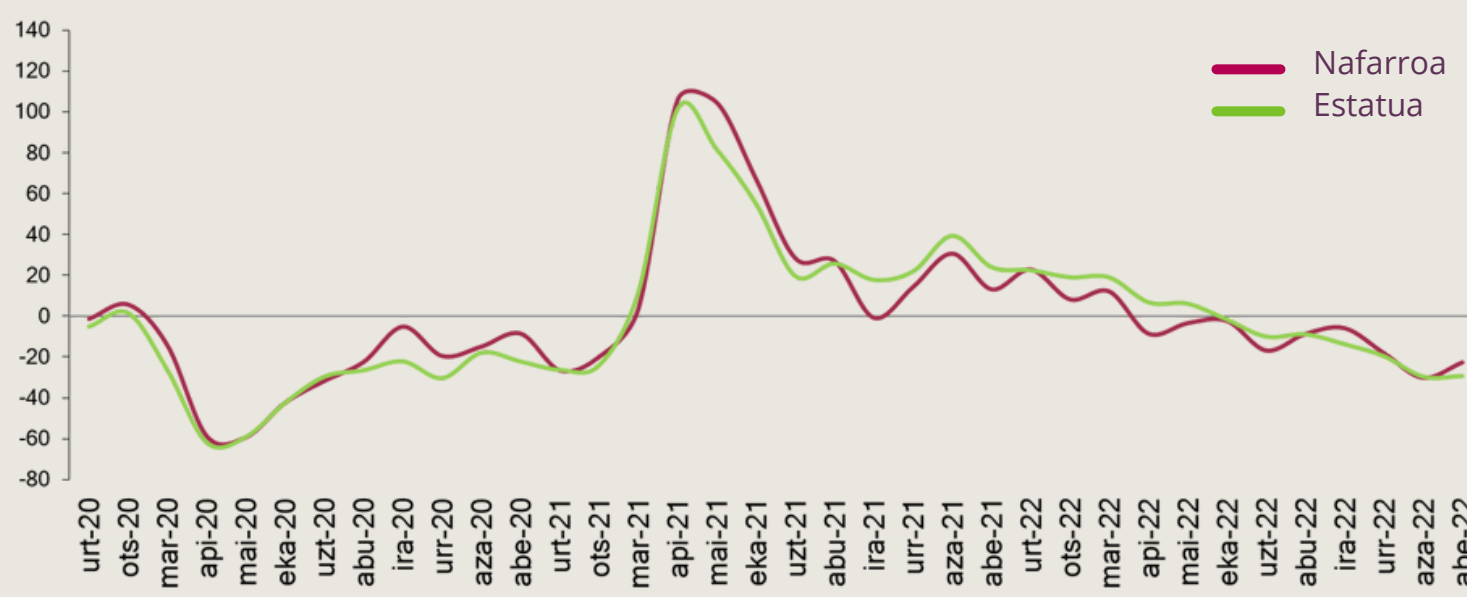
Oharra: Industria Ekoizpenaren Indizeari, Zerbitzuen Indize Koiunturalari eta Txikizkako Merkataritzaren Indizeari dagozkie adierazleak. Egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua

Bestalde, kontratu berriei buruzko emaitzak ezin dira alderatu aurreko urteetakoekin, onartu berri den lan-erreformaren ondorioz. Hauek izan dira erreforma horren aldaketa nagusiak: kontratazio mugagabeari emandako nagusitasuna eta aldi baterako kontratazioari jarritako mugak, behin-behineko enplegu-tasa txikitzeko helburuz.

Erregistratutako kontratu berrien bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

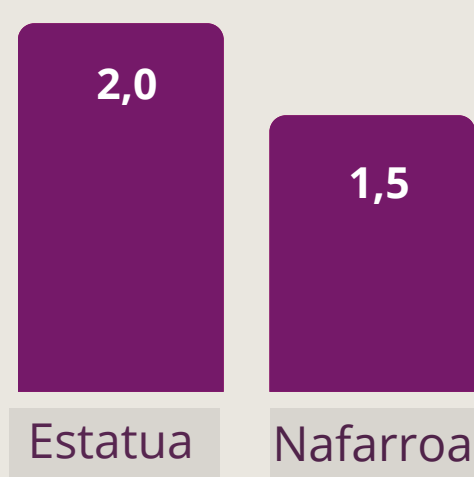

Iturria: SEPE

Nafarroako familien konfiantza nabarmen jaitsi da 2022. urtean, eta pandemian izandakoen antzeko maila ezkorretara jaitsi da. Ezkertasunaren jatorria desberdina da, ordea: 2022an, Nafarroako familien ziurgabetasuna handitu egin da, eta prezioen goranzko joera aurreikusten dute; izan ere, kontsumorako prezioen indizeak gorakada handia izan du urtetik urtera, bi digitukoa izatera ere heldu da, eta 1980ko urteetatik ikusi ez diren mailetara heldu da.

AURREIKUSPENAK 2023

BPGd 2023

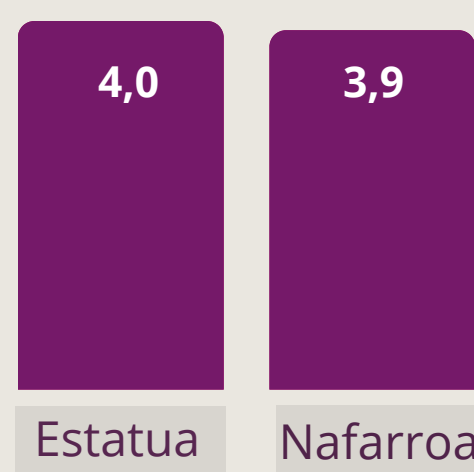
Aipagarria da ezen urteko bigarren erdian gertatutako dezelerazioak hondoa jo duela urrian, eta jarduera berriro suspertzen hasi dela azaroan eta, bereziki, abenduan. Hauek izan dira arrazoiak: batetik, energia-lehengaien prezioa nabarmen jaitsi izana eta, bestetik, Txinako agintariak zero COVID politika bertan behera utzi izana, gaixotasunaren bolada berriaren aurrean. Abenduan egindako aurreikuspenek ez zuten igoera hori jasotzen, zeren eta eredu egiteko erabilitako adierazleen informazioa urrikoa baitzen, eta, serieren batean, azarokoa.

Enplegua 2023

Eta, aurtengo lehen hiletan, ekonomiak indar handi samarra izaten jarraitzen du. Nolanahi ere, bereizi egin behar dira industria-sektorea eta zerbitzu-sektorea: industria-sektorean ahulezia nabaritzen da; zerbitzu-sektorean, berriz, jarduera-maila nabarmena dago.

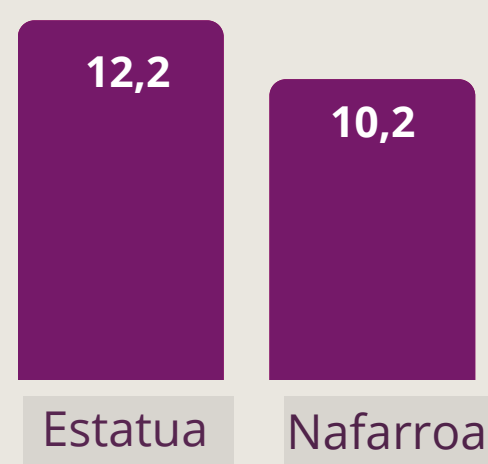
Prezioak (KPI) 2023

Bestalde, urteak aurrera egin ahala, diru-politika uzkurkorraren ondorioak nabaritzen joango dira, eta ekonomiaren eskari agregatuari moteldu egingo zaio hazkundera. Are gehiago kontuan hartzen bada Europako Banku Zentralak tasak igotzen jarraituko duela, ziur aski, azpiko inflazio handia dela eta.

Eta horixe da, funtsean, aurtengo egoera, gure aurreikuspenen arabera. Zehazki, txosten hau amaitzean genuen informazioa kontuan hartuta, % 2ko hazkunde-tasa espero dugu Estatu osorako eta % 1,5koa Nafarroako Foru Erkidegorako. Datu horiek nabarmen egin dute gora pasa den abenduan eman genituenekin alderatuta.

Langabezia-tasa 2023

Edonola ere, ulertu behar da gerra-egoeretan oso handia dela ziurgabetasuna; hau da, ematen ari garen datuak asko alda daitezkeela. Azken urteak bereziki konplexuak ari dira izaten, aurreikuspenak egiteari dagokionez. Normalean, aldagai ekonomikoek nolabaiteko inertzia izaten dute, eta proiektzioak egiteko aukera ematen dute. Hala ere, aldagaien portaera behin eta berriz ari da aldatzen garaiotan, eta, ondorioz, aurreikuspenak ere bai.

Iturria: Laboral Kutxa

IRIZPIDE METODOLOGIKOAK

Infografia honek Laboral Kutxak egindako eta **Nafarroako Ekonomia** txostenean jasotako jarduera-sektoreen bilakaera labur-labur aztertzen du, sei urteko denbora-perspektibaren arabera (2017-2022 aldia).

Aurkeztutako datuak Nafarroako Foru Erkidegoko eremu geografikoari dagozkio, eta aipatutako txostenetik atera dira, sektore bakoitzaren aldagai adierazgarriak hautatu direlarik. Hala ere, kasu honetan, azterketa azken ekitaldian lortutako jarduera sektorialaren maila aurreko bost urterekin alderatzean zentratzen da, honako hauek kontuan hartuta: aldiaren batez bestekoa, lortutako gutxieneko eta gehieneko mailak eta aldakuntza-tasak, bai oinarri-urteari dagokionez, bai aurreko ekitaldiari dagokionez.

Zehazki, honako kasu hauek gerta daitezke:

- Sektorea aldi horretako gehieneko jarduera-mailan dago. Balorazioa oso ona da.
- Sektorea ez dago aldiko gehieneko jarduera-mailan, baina aldi horretako batez bestekoa gainditzen du. Balorazioa ona da.
- Sektorea ez dago aldiko gehieneko jarduera-mailan, eta ez du aldi horretako batez bestekoa gainditzen, baina bi aldakuntza-tasa horiek positiboak dira. Balorazioa nahiko ona da.
- Sektoreak aldi horretako gutxieneko jarduera-maila eta batez bestekoa gainditzen ditu, baina bi aldakuntza-tasa horiek negatiboak dira. Balorazioa nahiko txarra da.
- Sektorea ez dago aldiko gutxieneko jarduera-mailan, baina ez du aldiaren batez bestekoa gainditzen. Balorazioa txarra da.
- Sektorea aldiko gutxieneko jarduera-mailan dago. Balorazioa oso txarra da.

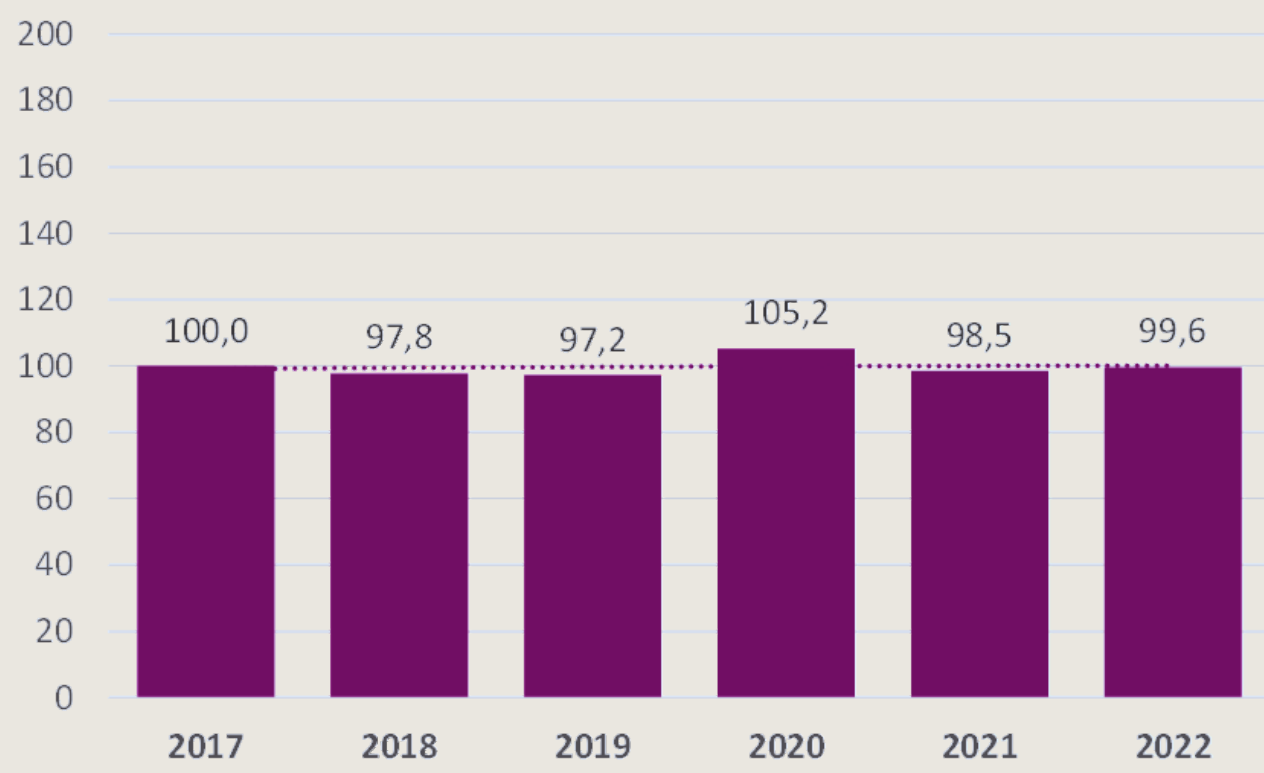
Jarraian, sintesi-taula honek kolore bat esleitzen die aurretik adierazitako irizpideak betetzen diren ala ez kontuan hartuta egindako balorazioei:

Kolore kodea	Aldiaren bilakaera	Irizpidea
	Oso ona	Azken datua = Gehieneko maila
	Ona	Azken datua < Gehieneko maila; Azken datua > bataz bestekoa
	Ona	Azken datua < Gehieneko maila; Azken datua > bataz bestekoa
	Nahiko ona	Azken datua < Gehieneko maila; Azken datua < bataz bestekoa; Urteko aldakuntza tasa > 0; Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa > 0
	Nahiko txarra	Azken datua > Gutxieneko maila; Azken datua > bataz bestekoa; Urteko aldakuntza tasa < 0; Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa < 0
	Txarra	Azken datua > Maila minimoa; Azken datua < bataz bestekoa
	Oso txarra	Azken datua = Gutxieneko maila

Azkenik, kontuan hartu behar da sektore bakoitzerako aurkeztutako balioak zenbaki indizeei dagozkiela, eta sektore bakoitzean 100 balioa aztertutako aldiaren lehen ekitaldiko datuari dagokiola.

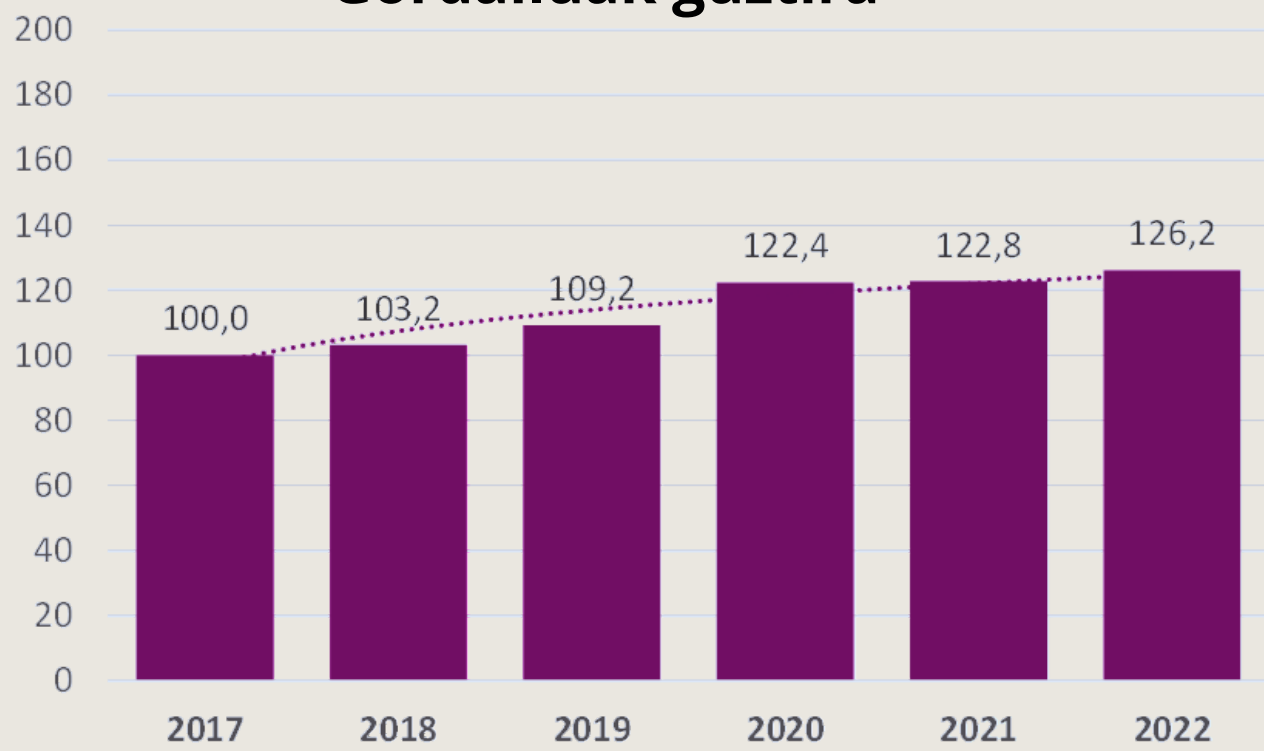
FINANTZA SEKTOREA

Kredituak guztira

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	97,2		Txarra
Gehieneko maila	105,2		
Bataz besteko maila	99,7		
Azken datua			
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	1,1		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	-0,4		

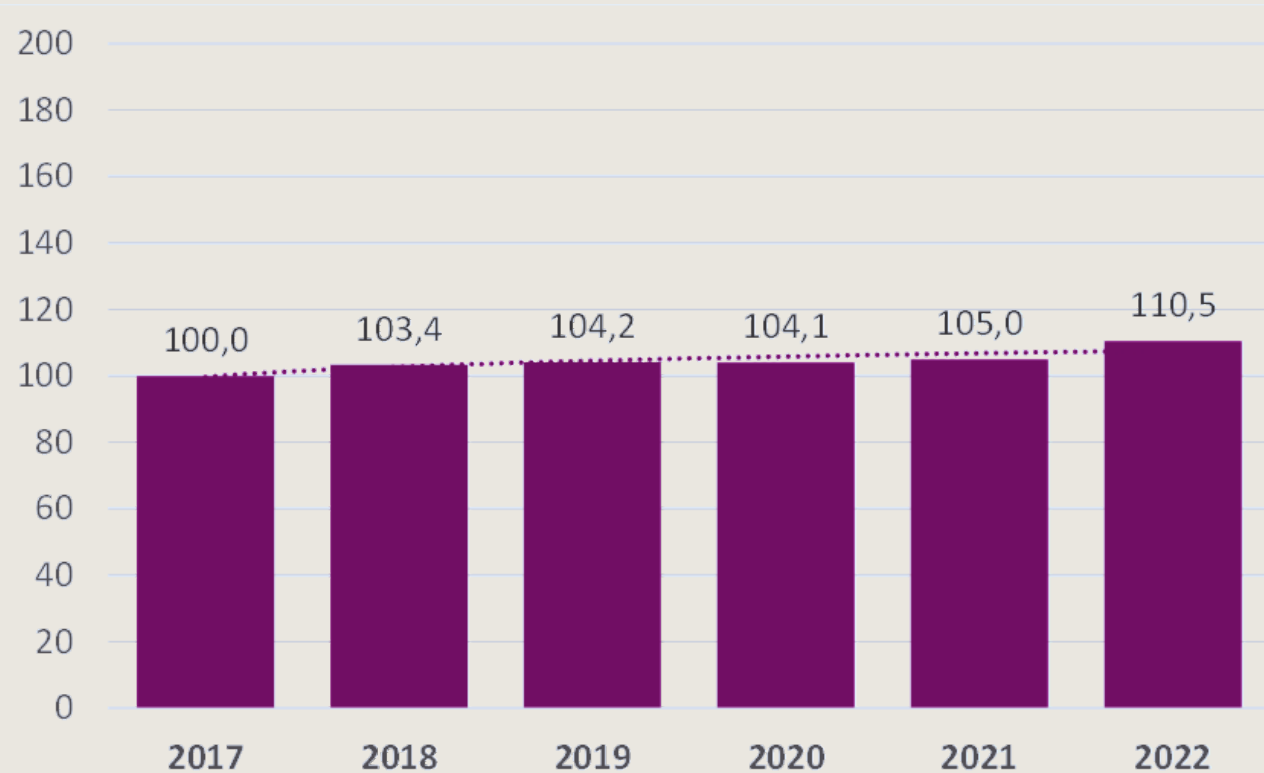
Gordailuak guztira

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	126,2		
Bataz besteko maila	113,9		
Azken datua	126,2		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	2,8		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	26,2		

LEHEN SEKTOREA

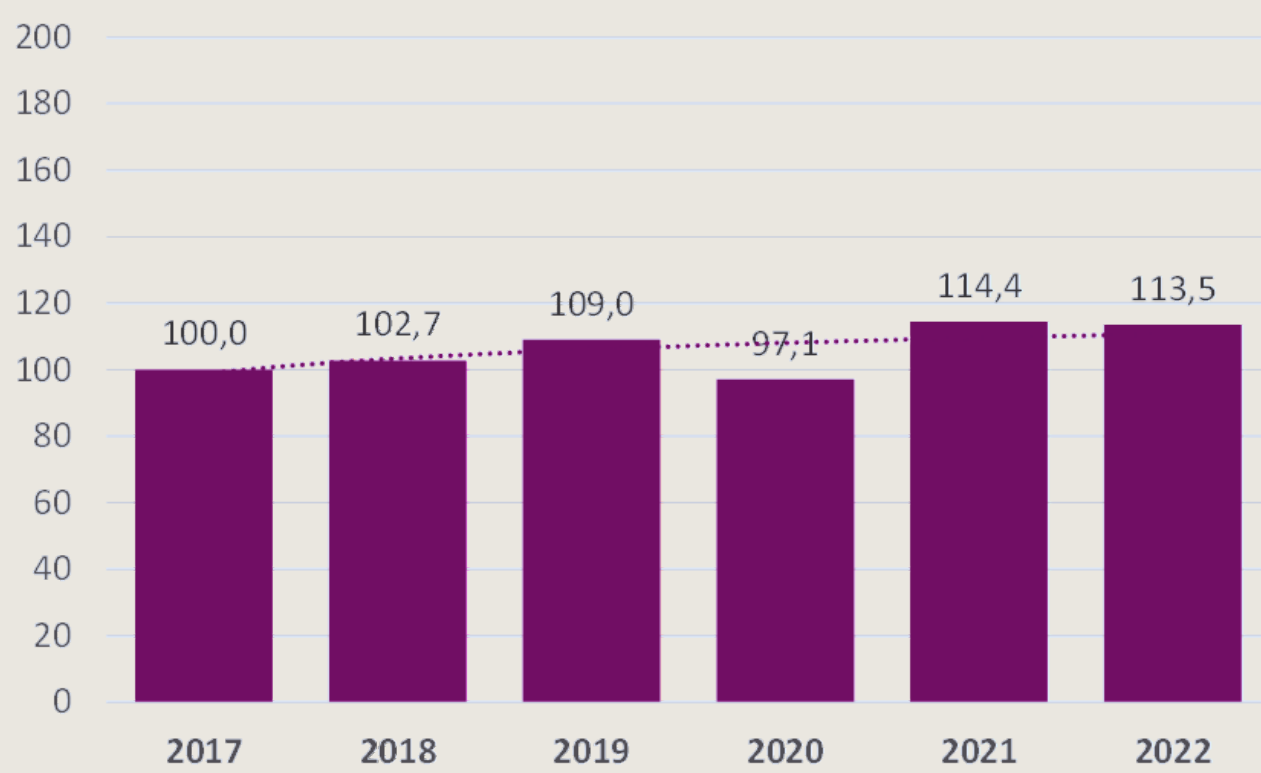
Lehen sektoreko BEG

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	110,5		
Bataz besteko maila	104,5		
Azken datua	110,5		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	5,2		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	10,5		

SIDERURGIA

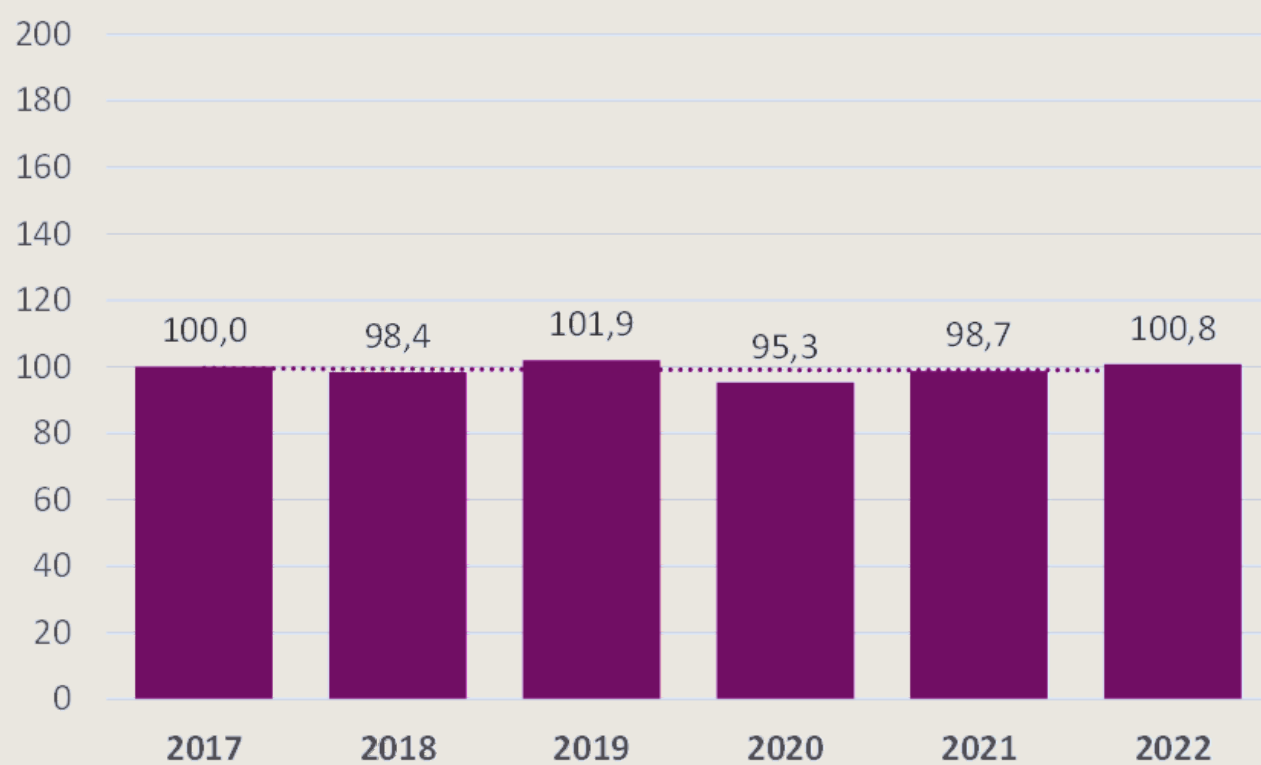
IPI Metalurgia eta metalezko produktuak

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	97,1		Ona
Gehieneko maila	114,4		
Bataz besteko maila	106,1		
Azken datua	113,5		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	-0,8		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	13,5		

NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA

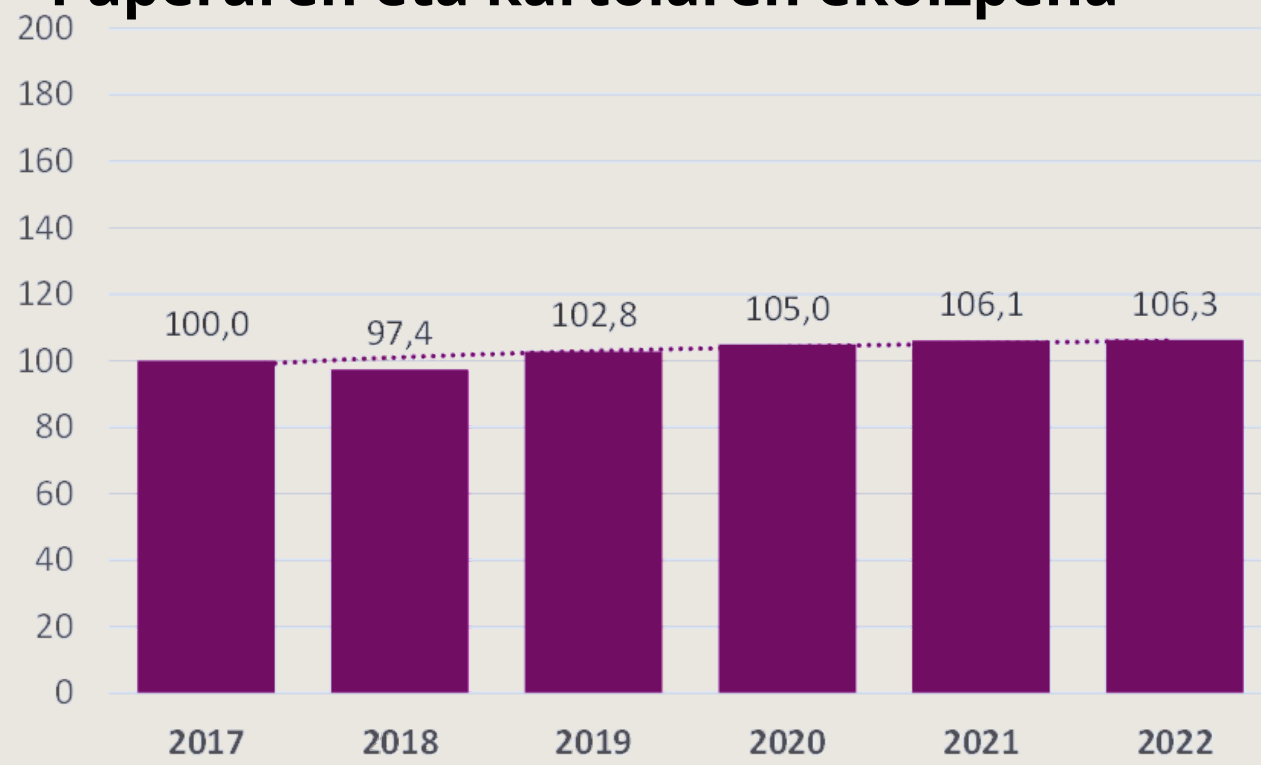
IPI Nekazaritzako elikagaien industria

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	95,3		Ona
Gehieneko maila	101,9		
Bataz besteko maila	99,2		
Azken datua	100,8		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	2,1		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	0,8		

PAPERA

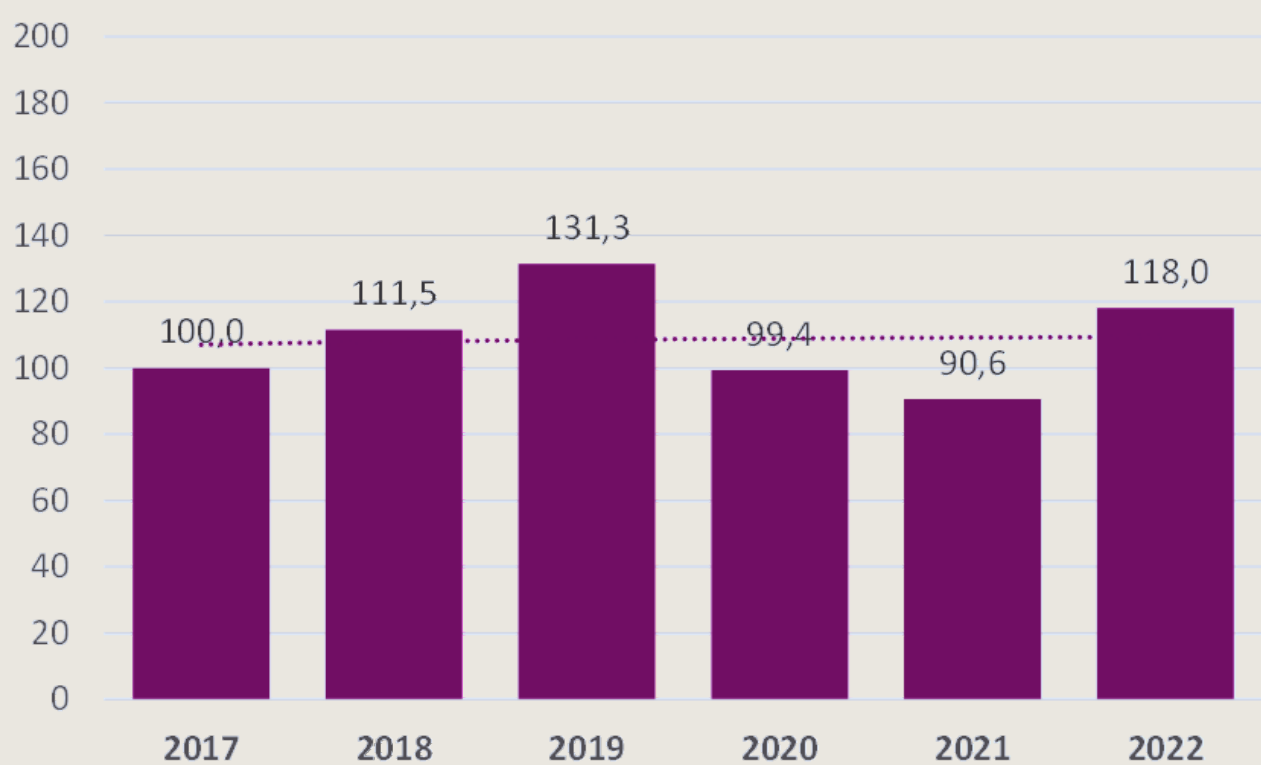
Paperaren eta kartoiaren ekoizpena

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	97,4		Oso ona
Gehieneko maila	106,3		
Bataz besteko maila	102,9		
Azken datua	106,3		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	0,2		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	6,3		

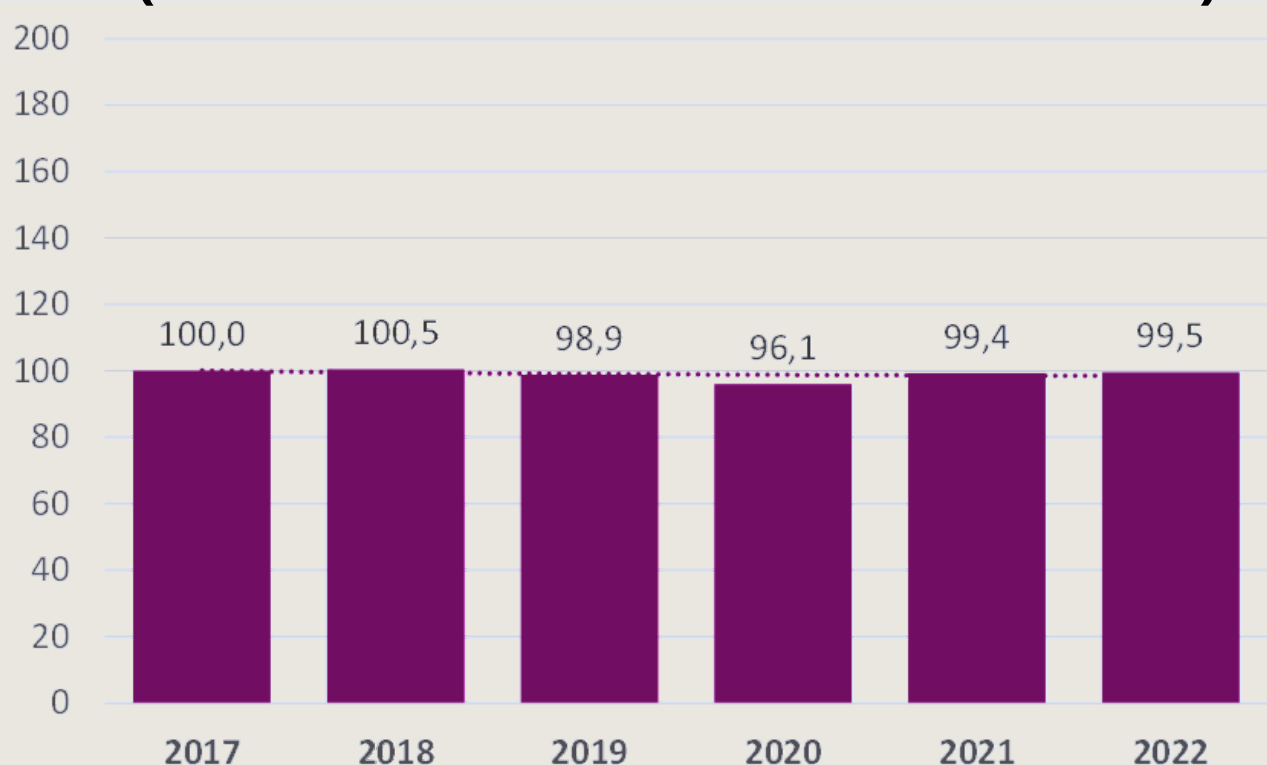
AUTOMOBILGINTZA

Ibilgailuen ekoizpena-Volkswagen Navarra

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	90,6		Ona
Gehieneko maila	131,3		
Bataz besteko maila	108,5		
Azken datua	118,0		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	30,3		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	18,0		

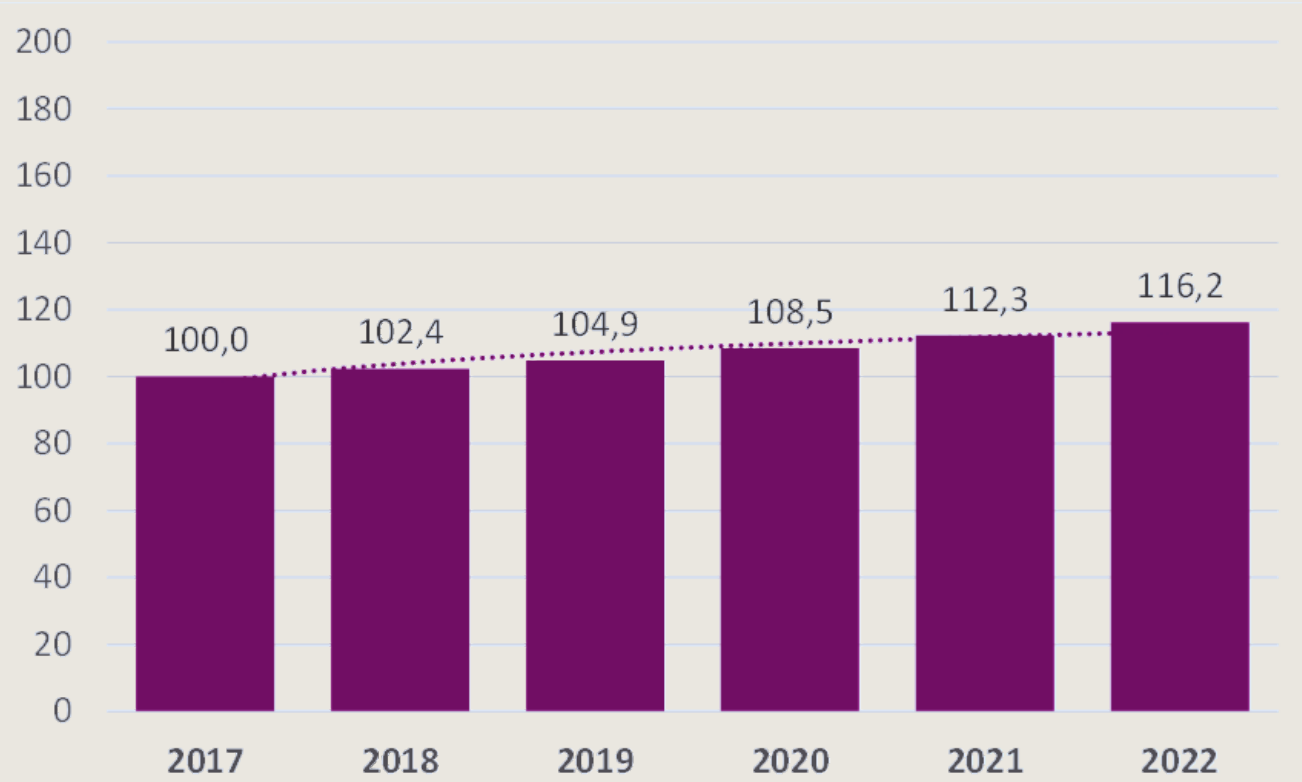
Konfiantzaren Indize Harmonizatua (Eraikuntzaren Koiunturako Inkesta)

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	96,1		Ona
Gehieneko maila	100,5		
Bataz besteko maila	99,1		
Azken datua	99,5		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	0,2		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	-0,5		

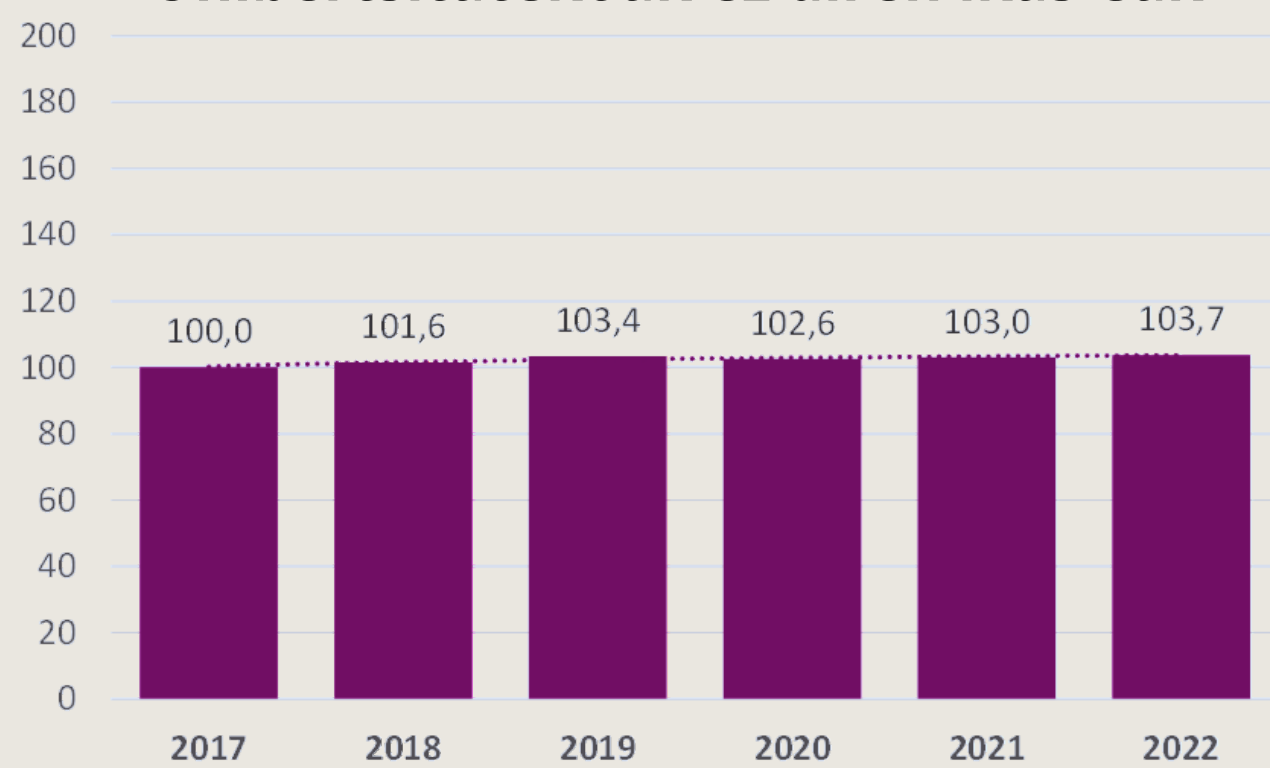
HEZKUNTZA

Unibertsitateko ikasleak

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	116,2		
Bataz besteko maila	107,4		
Azken datua	116,2		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	3,4		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	16,2		

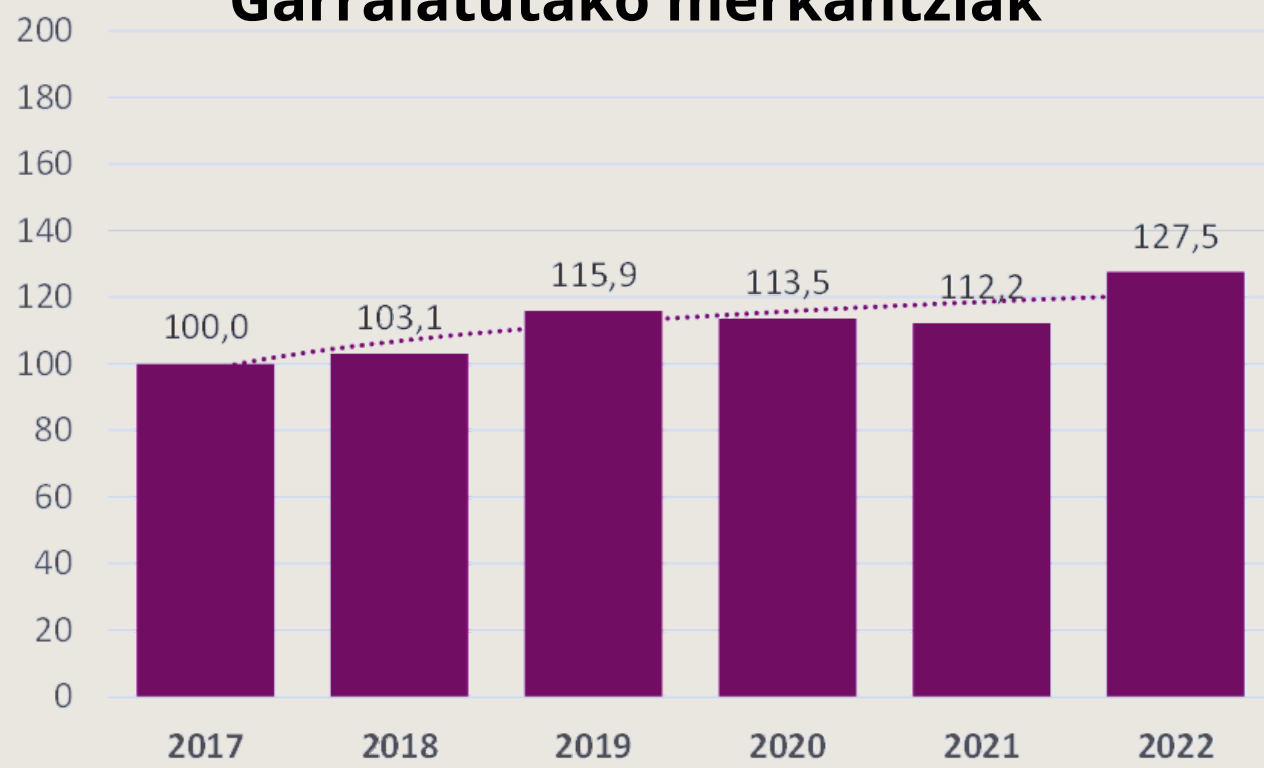
Unibertsitatekoak ez diren ikasleak

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	103,7		
Bataz besteko maila	102,4		
Azken datua	103,7		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	0,7		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	3,7		

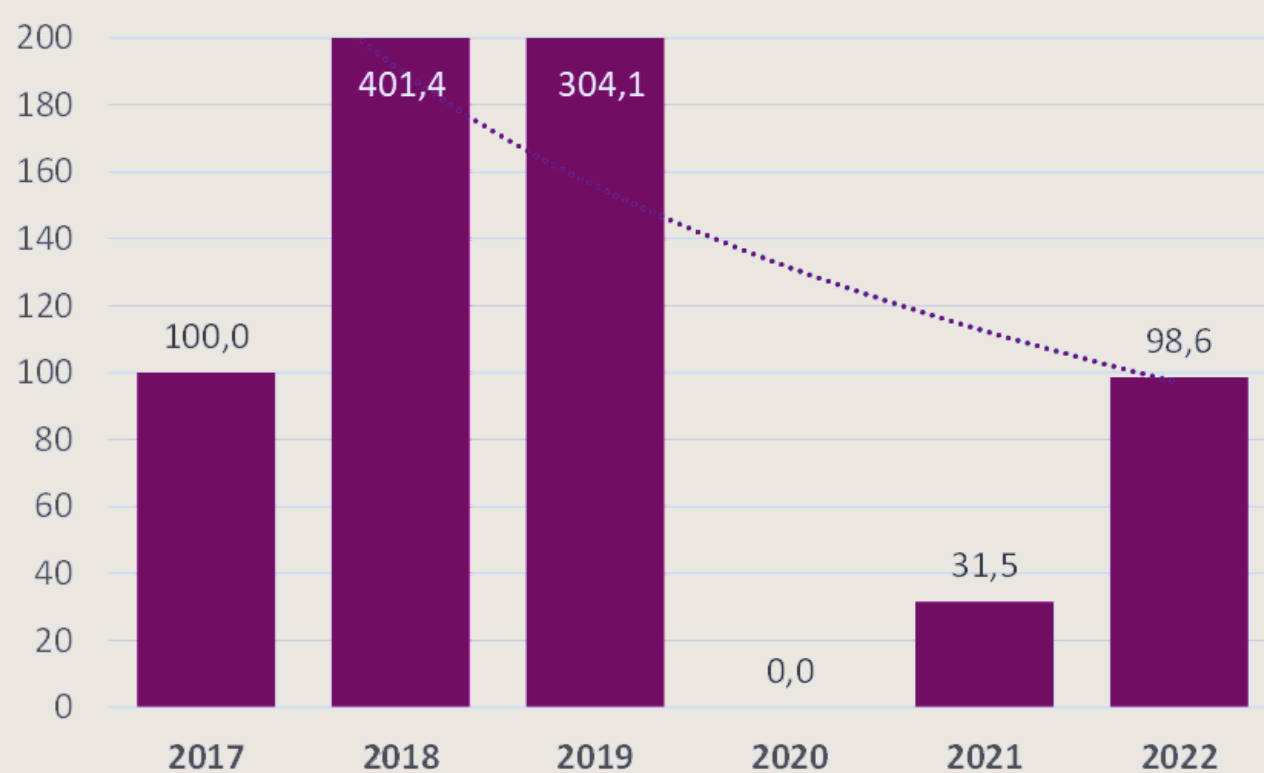
GARRAIOA

Errepideko garraioa -
Garraiatutako merkantziak

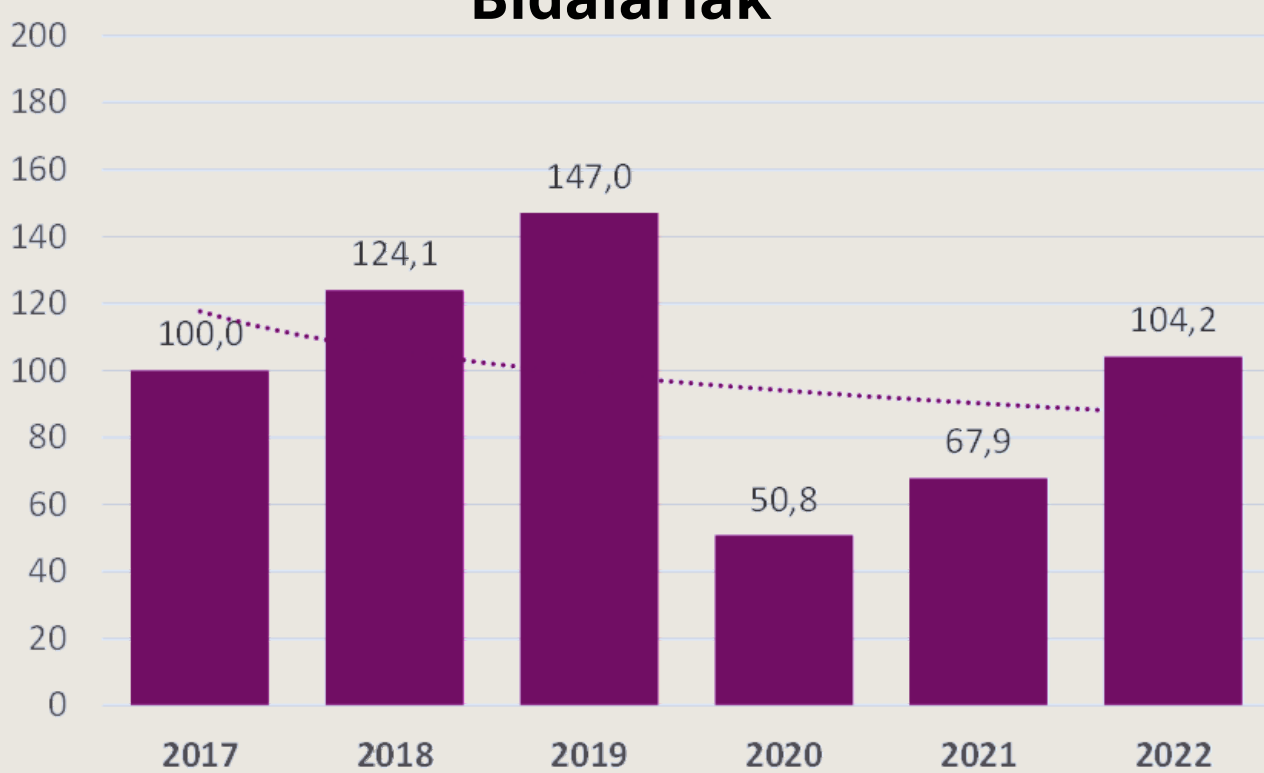
2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	127,5		
Bataz besteko maila	112,0		
Azken datua	127,5		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	13,7		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	27,5		

Aireko garraioa -
Garraiatutako merkantziak

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	0,0		Txarra
Gehieneko maila	401,4		
Bataz besteko maila	155,9		
Azken datua	98,6		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	213,0		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	-1,4		

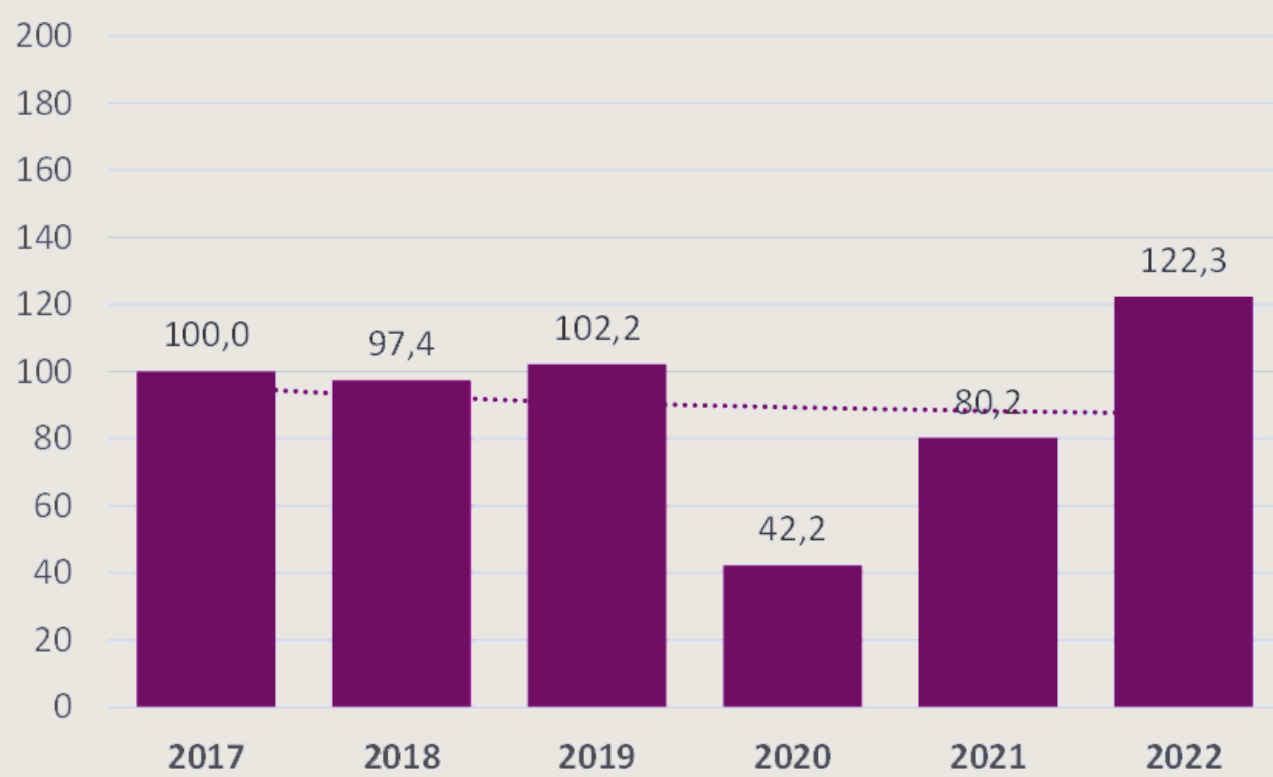
Aireko garraioa -
Bidaiariak

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	50,8		Ona
Gehieneko maila	147,0		
Bataz besteko maila	99,0		
Azken datua	104,2		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	53,3		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	4,2		

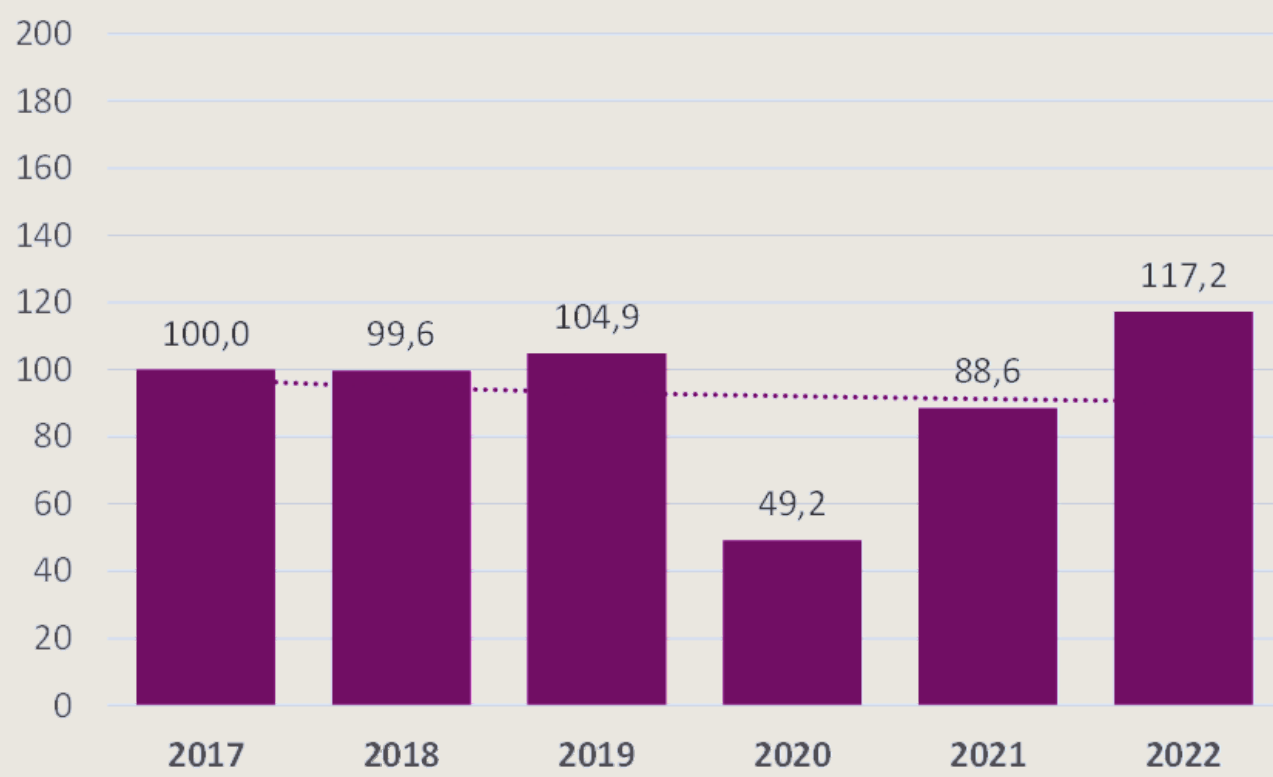
TURISMOA

Bidaiari kopurua

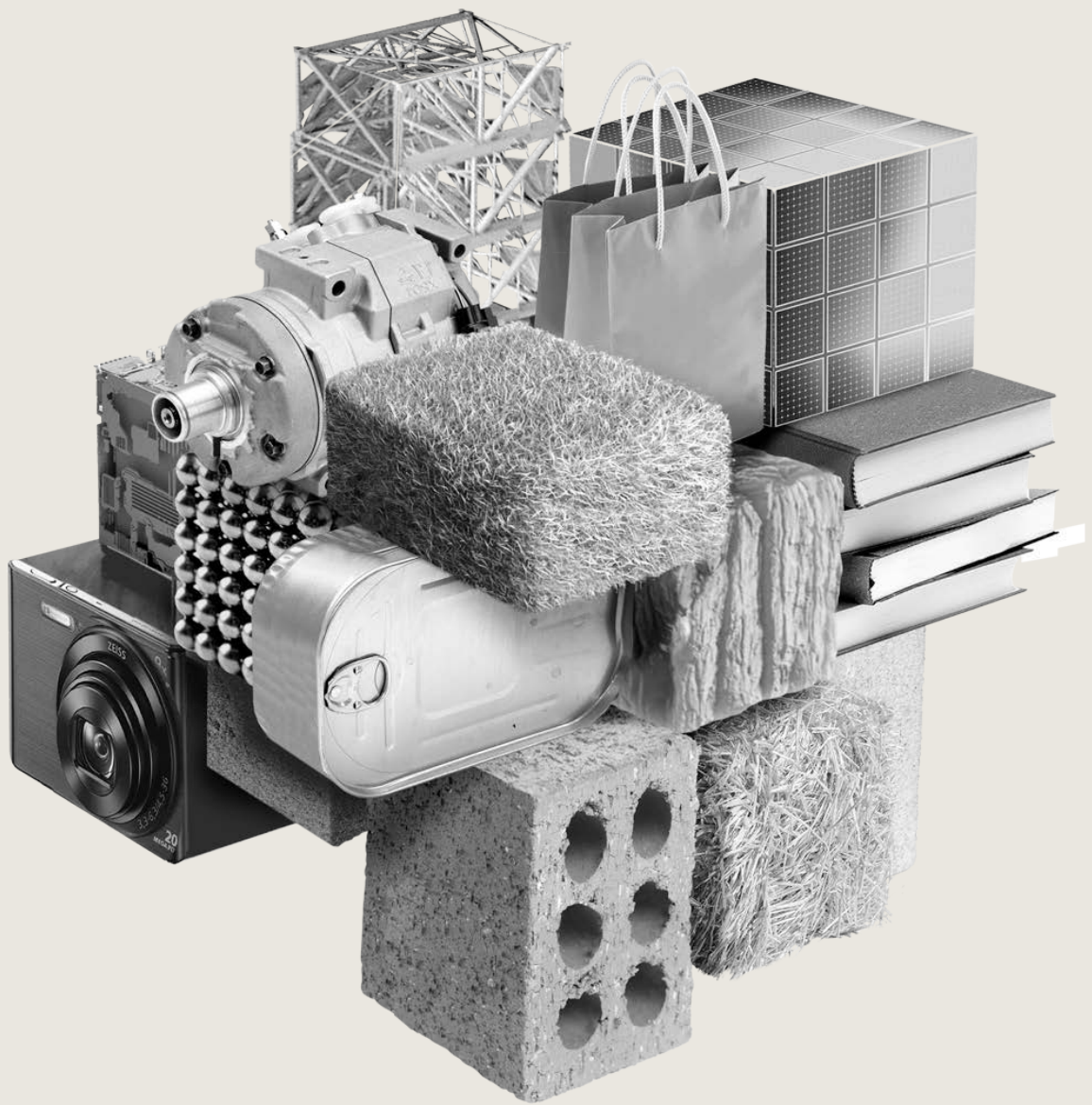

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	42,2		Oso ona
Gehieneko maila	122,3		
Bataz besteko maila	90,7		
Azken datua	122,3		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	52,5		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	22,3		

Gaualdiak

2017-2022 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	49,2		Oso ona
Gehieneko maila	117,2		
Bataz besteko maila	93,2		
Azken datua	117,2		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	32,4		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	17,2		

2. ESPARRU OROKORRA

1. LABURPEN-BALANTZEA

2022ko emaitzek erakusten dutenez, jarduera guztiak erabat suspertu ziren ezohiko biurtekoaren (2020-2021) ondoren. Baina, batez ere, Errusiaren eta Ukrainaren arteko gerra-gatazkak baldintzatu zuen urtea. Beste ondorio batzuen artean, are gehiago desegonkortu zen energiaren prezioen ibilbidea, 2021eko udazkenetik goranzko joera zuena. Faktore horien eta sortutako ezegonkortasun geopolitikoaren ondorioz, ekonomia eta enplegua hazteko aurreikuspenak etengabe jaisten joan dira. Izan ere, azken hamarkadetan ez bezalakoa da inflazioa, eta horrek inpaktua izan du.

Nafarroako eta Estatuko ekonomiak % 4,3 eta % 5,5eko hazkundeak izan zituzten, hurrenez hurren. Zifra positiboak dira –batez ere, Estatuaren kasuan–, baina hasierako aurreikuspenak baino nabarmen baxuagoak. Izan ere, % 6tik gorako hazkunde ekonomikoa zegoen aurreikusita. Enplegua (lanaldi osoaren baliokidea) izan zen urteko elementu erresilientea, urte arteko % 3 inguruko hazkundearekin, bai Nafarroan (+% 3,4), bai Estatuan (+% 3,8).

1. koadroa BPGaren eta enpleguaren bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

	BPG		Enplegua (LOB)	
	2021	2022	2021	2022
Nafarroa	5,9	4,3	5,0	3,4
Estatua	5,5	5,5	6,6	3,8

Iturria: EIN eta Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Gizarte Segurantzako afiliazio-datuek erakusten dutenez, lan-merkatua hazi egin zen Nafarroan (+% 1,3) eta Estatuan (+% 2,3): 2008ko krisiaren aurretik erregistratutako afiliazio-zifrak gainditu zituzten bi eremuek 2022an (296.178 eta 20.159.317, hurrenez hurren) eta, hortaz, gehieneko historikoetan kokatu ziren.

Kontratazio berriaren emaitzak ezin dira alderatu aurreko urtekoekin, orain dela gutxiko lan-erreforma dela eta¹. Kontratazio mugagabeari emandako paper nagusia eta aldi baterako modalitateak mugatu izana da lan-erreformaren aldaketa nagusia, behin-behinekotasun tasak jaisteko helburu orokorarekin. Hala, 2022an kontratu berriek urte arteko jaitsiera izan zuten (-% 7,7 eta -% 5,5 Nafarroan eta Estatuan), baina % 30 inguru mugagabeak ziren. Aipatutako erreformaren aurretik, tasa hori ez zen % 10era iristen. Hortaz, sendotu egin zen enpleguaren egiturazko oinarria.

¹ 32/2021 Errege Lege Dekretua, abenduaren 28koa, lan-erreformarako, enpleguaren egonkortasuna bermatzeko eta lan-merkatua eraldatzeko premiazko neurriei buruzkoa. Berehala aplikatzekoa izan arren, aldi iragankor bat izan zuen benetan ezartzeko (2022ko martxoak 30).

2. koadroa **Gizarte Segurantzako afiliazioaren eta erregistratutako kontratazioaren bilakaera**

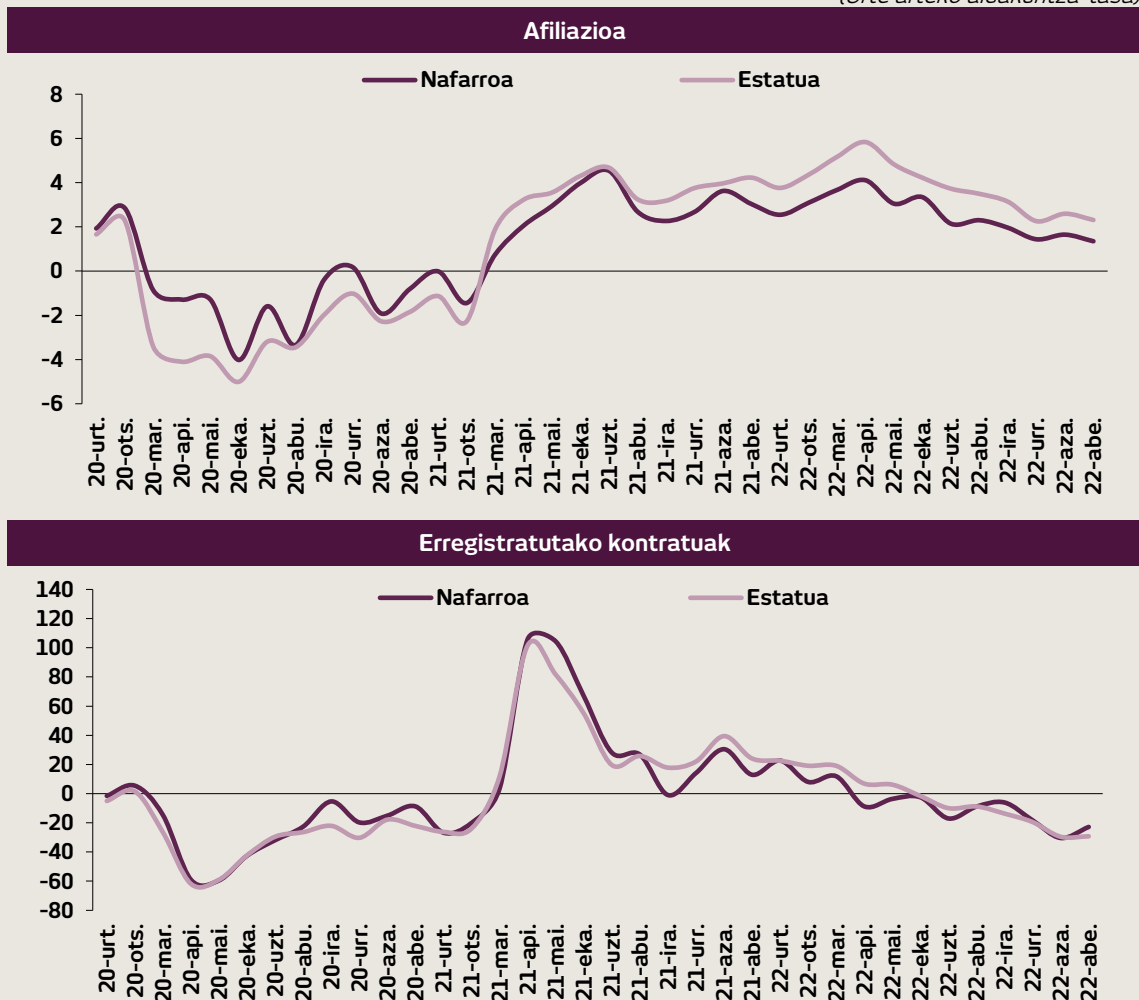
	Datua			Urte batetik besterako aldakuntza (%)		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Afiliazioa						
Nafarroa	283.636	292.235	296.178	-0,8	3,0	1,3
Estatua	18.904.852	19.703.812	20.159.317	-1,9	4,2	2,3
Kontratazioa						
Nafarroa	305.030	362.337	334.321	-23,5	18,8	-7,7
Estatua	15.943.061	19.384.359	18.310.343	-29,2	21,6	-5,5

Oharra: Urte bakoitzeko abenduaren 31ko afiliatu kopurua (erregimen guztietan) eta urte bakoitzaren itxieran metatutako kontratuak.

Iturria: Gizarte Segurantza eta SEPE. Geuk egina.

1. grafikoa **Gizarte Segurantzako afiliazioa eta erregistratutako kontratuak. Hileko bilakaera**

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Iturria: Gizarte Segurantza eta SEPE. Geuk egina.

Nafarroako eta Estatuko afiliazioaren bilakaera Erregimen Orokorreko afiliazioak baldintzatu zuen 2022an ere. Erregimen Orokorreko afiliazioak urte arteko hazkunde esanguratsua izan zuen (+% 1,9 eta +% 3,3). Hazkunde horrek konpentsatu egin zuen Autonomoen Erregimeneko mugimendurik eza (-% 0,5 eta % 0,0) eta gainerako erregimenetako jaitsiera (-% 2,8 eta -% 4,2). Hala, Nafarroan eta Estatuan Gizarte Segurantzaren afiliatutako 10 pertsonatik ia 8 Erregimen Orokorrean daude afiliatuta. Oinarrizko modalitatea da, eta agerian uzten du gora egiten ari dela besteren konturako lana.

3. koadroa Gizarte Segurantzako afiliazioa, erregimenaren arabera

	Nafarroa			Estatua		
	2022	%	Δ 22/21	2022	%	Δ 22/21
Erregimen orokorra	237.289	80,1	1,9	15.691.796	77,8	3,3
Autonomia	47.180	15,9	-0,5	3.324.048	16,5	0,0
Gainerakoak ¹	11.709	4,0	-2,8	1.143.473	5,7	-4,2
Afiliazioa, guztira	296.178	100,0	1,3	20.159.317	100,0	2,3

¹ Barnean hartzen ditu: Itsasoko Langileen Erregimen Berezia, Etxeko Langileen Sistema Bereziaren Erregimen Orokorra, Nekazaritzako Langileen Sistema Berezia, Nekazaritzako Langileen Sistema Bereziaren Erregimen Orokorra.

Oharra: Afiliatuak, urte bakoitzeko abenduaren 31n. izarte Segurantza. Geuk egina.

4. koadroa Gizarte Segurantzako afiliazioa, jarduera arloen arabera. Nafarroa

	2021		2022	
	Afiliazioa	Afiliazioa	%	Δ 22/21
Lehen sektorea	11.520	11.262	3,8	-2,2
Erauzketa-industriak	264	262	0,1	-0,8
Manufaktura-industria	66.274	67.898	22,9	2,5
Energia-hornidura	849	850	0,3	0,1
Ur-hornidura eta hondakinak	2.583	2.616	0,9	1,3
Eraikuntza	17.505	17.844	6,0	1,9
Ibilgailuen merkataritza eta konponketa	37.107	37.068	12,5	-0,1
Garraioa eta biltegiatzea	12.406	12.647	4,3	1,9
Ostalaritza	17.079	17.816	6,0	4,3
Informazioa eta komunikazioa	3.876	4.115	1,4	6,2
Finantza- eta aseguru-jarduerak	3.918	3.808	1,3	-2,8
Higiezin arloko jarduerak	931	978	0,3	5,0
Jarduera profesional zientifiko-teknikoak	14.745	15.099	5,1	2,4
Adm.-jarduerak eta zerbitzu osagarriak	15.764	15.065	5,1	-4,4
Administrazio Publikoa eta Gizarte Segurantza	12.384	12.873	4,3	3,9
Hezkuntza	21.330	21.933	7,4	2,8
Osasungintzako jard. eta gizarte-zerbitzuak	32.986	32.853	11,1	-0,4
Artearen, aisialdiaren eta entretenimenduaren arloko jarduerak.	6.254	6.563	2,2	4,9
Beste zerbitzu batzuk	7.212	7.503	2,5	4,0
Etxeko langileak	7.232	7.110	2,4	-1,7
Lurralde kanpoko erakundeak	16	15	0,0	-6,3
Afiliazioa, guztira	292.235	296.178	100,0	1,3

Oharra: Afiliatuak, urte bakoitzeko abenduaren 31n. Iturria: Gizarte Segurantza. Geuk egina.

Afiliazioaren bilakaera jarduera motaren arabera aztertuta, enpleguak 2022an bilakaera ona izan zuela ikus dezakegu, urteko ziurgabetasunak gorabehera. Nafarroan 3.943 pertsona gehiago afiliatu ziren, eta ia 300.000 afiliatoria iritsi ziren. Emaiza horretan eragin handia izan zuten sektore hauen hobekuntzek: manufaktura-industria (+1.624 afiliazio), eraikuntza (+339), informazio- eta komunikazio jarduerak (+239), jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak (+354), Administrazio Publikoak (+489) eta hezkuntza (+603).

Bestetik, nabarmentzekoak dira honakoetan erregistratutako igoerak: ostalaritza (+737), garraioa eta biltegiatzea (+241) eta arte-, aisialdi- eta entretenimendu-jarduerak (+309). Izan ere, pandemiaren ondoren suspertzea gehien kostatu zitzaizen jarduerak dira horiek. Egoera horrek azaldu dezake osasungintzak eta gizarte zerbitzuek izandako jaitsiera (-133). Azkenik, bilakaera negatiboa izan zuten honakoek: ibilgailuen merkataritza, salmenta eta konponketa (-39), finantza- eta aseguru-jarduerak (-110) eta administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak (-699). Kasu horietan, beheranzko joera egiturazkoa izan zen, eta 2020a baino lehenagotik zetorren.

Erregistratutako langabeziaren bilakaerak¹ osatzen du lan-merkatuaren panoramika hau. Argi eta garbi, langabeziak behera egin zuen kontuan hartutako bi eremuetan. Estatuan erregistratutako beherakada nabarmentzen da (-% 8,6). Nafarroan txikiagoa izan zen jaitsiera (-% 1,3), baina kasu honetan gutxiago eragin zion 2020ko igoerak ere. Hala, Nafarroan % 10,1ekoa izan zen langabezia-tasa, urte arteko hazkunde txiki batekin (ehuneko +0,2 puntu). Estatukoa baino nabarmen txikiagoa izan zen (% 12,9). Bi kasuetan, erregistro baxuak dira historikoki.

5. koadroa Erregistratutako langabeziaren eta langabezia-tasaren bilakaera

	Datua			Urte batetik besterako aldaketa (%)		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Erregistratutako langabezia (perts. kop.)						
Nafarroa	40.637	32.026	31.610	22,4	-21,2	-1,3
Estatua	3.888.137	3.105.905	2.837.653	22,9	-20,1	-8,6
Langabezia-tasa (%)						
Nafarroa	11,7	9,9	10,1	2,6	-1,7	0,2
Estatua	16,1	13,3	12,9	2,4	-2,8	-0,5

Oharra: urte bakoitzeko abenduan erregistratutako langabezia eta urte bakoitzeko laugarren hiruhilekoko langabezia-tasa. Langabezia-tasaren aldakuntza ehuneko puntutan adierazi dugu.

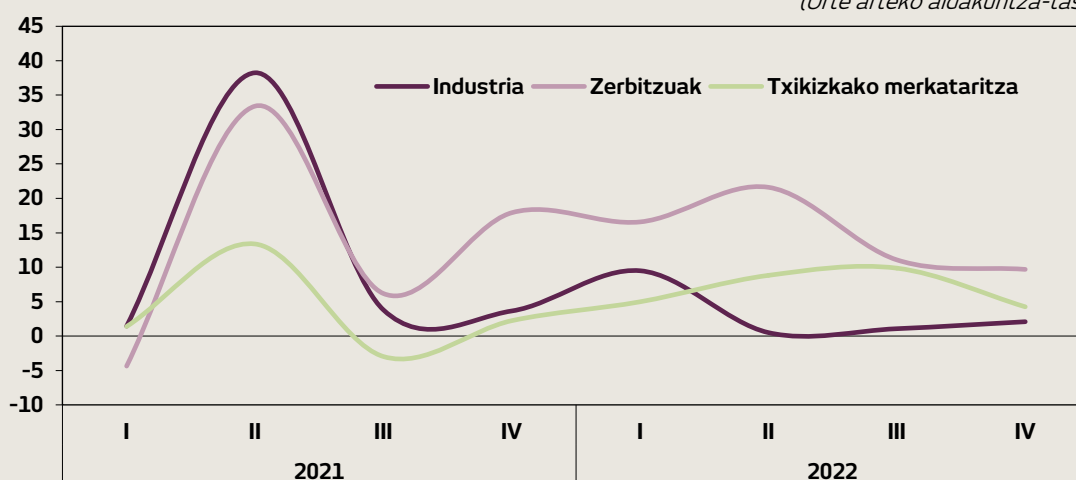
Iturria: SEPE eta EIN (BAI, Biztanleria Aktiboaren Inkesta). Geuk egina.

¹ Kontuan izan behar da "aldizkako finkoak" modalitatean kontratatutako pertsonen sailkapenarekin indarrean dagoen gatazka. Batetik, "langabezia egoera eta SEPEn inskribatuta ez egotea" baldintzak langabezia gutxiesten duela esaten dute (*itxura hobea langabeziaren jaitsierari dagokionez*). Bestetik, horrelako harreman batean enpleguarekiko lotura gailentzen dela ulertzen da. Momentuz, eztabaida ez da amaitu. Estatuaren kasuan, aldizkako finkoak diren 423 mila pertsona inguru gehituko litzeki langabeziari -egoera horretan daudenean, noski-.

Sektoreko adierazleek erakusten dutenez, 2022ko hazkunde-profila lauagoa izan zen 2021ekoa baino. Izan ere, 2021ean izugarritzko hazkundea izan zen, 2020ko geldialdiaren ondorioz. Hala, 2022an ere izan ziren ziurgabetasunak, eta horiek modu batean edo bestean eragin zioten jarduera bakoitzari. Ondorioz, Nafarroako industriak hazkunde apalagoa izan zuen –suspertzea ere azkarragoa izan zen–, eta zerbitzuek suspertzen jarraitu zuten, modu jarraituan. Dena den, xehekako merkataritzaren ibilbidea okerragoa izan zen: ekitaldian zehar hasitako espiral inflazionista batu zitzairen egiturazko faktoreei, eta ez dirudi espiral hori 2023an amaituko denik.

2. grafikoa Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

¹ Hauek dira adierazleak: Industria Ekoizpenaren Indizea, Zerbitzuen Sektoreko Jarduera Adierazlea (beste zerbitzu batzuk) eta Txikizkako Merkataritzaren Indizea (zerbitzugunerik gabe).

² Xehekako merkataritza-indizearen datuak zuzenduta daude, urtaroen eta egutegiaren arabera; industria-ekoizpenaren indizea eta zerbitzu-sektoreko indizea, berriz, ez daude egutegiaren arabera doituak.

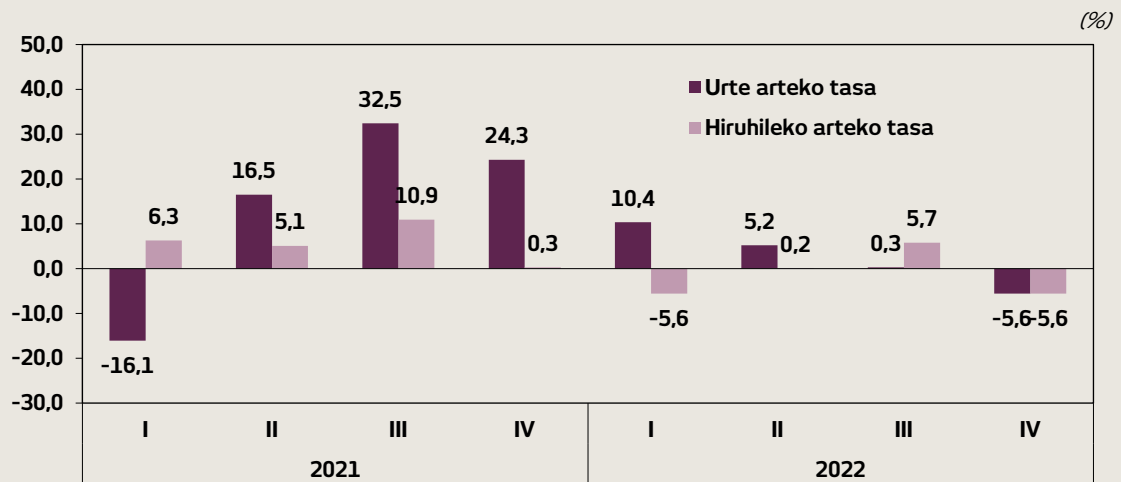
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Enpresen konfiantzaren bilakaera jasotzen du atxikitako grafikoak: aurreratutako adierazlea da, eta enpresa-jardueraren aurreikuspenak jasotzen ditu, salmenten, eskari-zorroaren, inbertsioen eta enpleguaren bilakaera aurreratuari dagokionez. Pandemiaren irteerako etapak zer garrantzia izan zuen erakusten du bilakaerak: 2021ean adierazle horrek urte arteko hazkunde handiak izan zituen bi tasei dagokienez, baina 2022an moteldu egin zen hobekuntza hori. Hala, urte arteko eta hiruhileko arteko profila beherakorra zen, eta negatiboa izatera iritsi zen urteko laugarren hiruhilekoan.

Era berean, hiruhilekoz hiruhileko, familien konfiantzak behera egin zuen urtean zehar, eta pandemian zehar erregistratutako maila ezkorretara iritsi zen. Baina ezkortasunaren arrazoia beste bat zen: 2022an zehar, Nafarroako familien ezkortasuna hazi egin zen eta prezioek gorakada handia izango zutela aurreikusi zen. Izan ere, urte arteko KPIa hazi egin zen eta une batean bi digituak gainditu zituen; hala, laurogeiko hamarkadaz geroztik ikusi gabeko mailetara itzuli zen.

Horren guztiaren ondorioz, kontsumitzaileak mesfidati agertu ziren ekonomia orokorrekiko eta enpleguarekiko. Horrek guztiak azaltzen du familien konfiantza-indizearen beherakada handia, familien ekonomiarentzat funtsezkoak diren produktu energetikoen eta elikagaien prezioen hazkundeari eusteko neurriak ezarri arren.

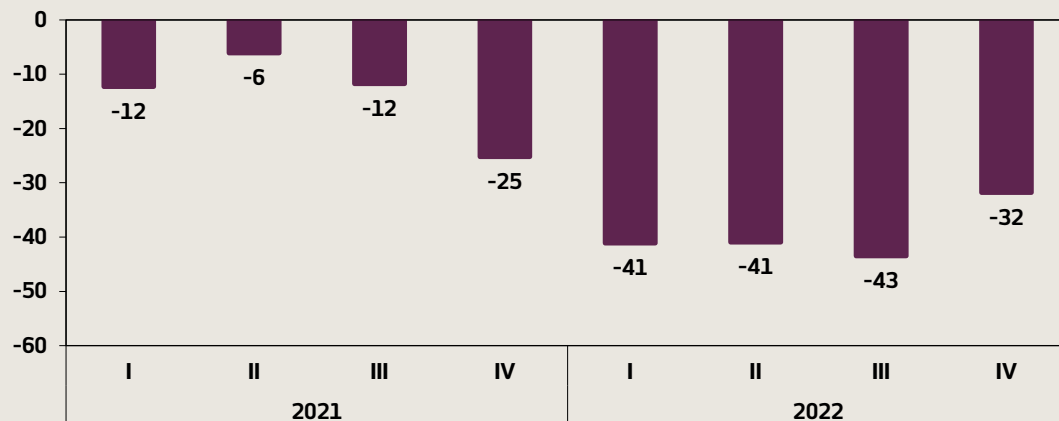
3. grafikoa Enpresa-konfiantzaren indizea. Nafarroa

Oharra: Enpresa Konfiantzaren Adierazle Harmonizatua (EKAH) honakoetatik abiatuta eraikitzen da: amaitutako hiruhilekoko egoeraren adierazlea eta datorren hiruhilekorako igurikimenak. Oinarriko urtea, 2013. Iturria: EIN. Geuk egina.

4. grafikoa Familien konfiantza-indizea. Nafarroa

(hiruhileko bilakaeraren indizea)

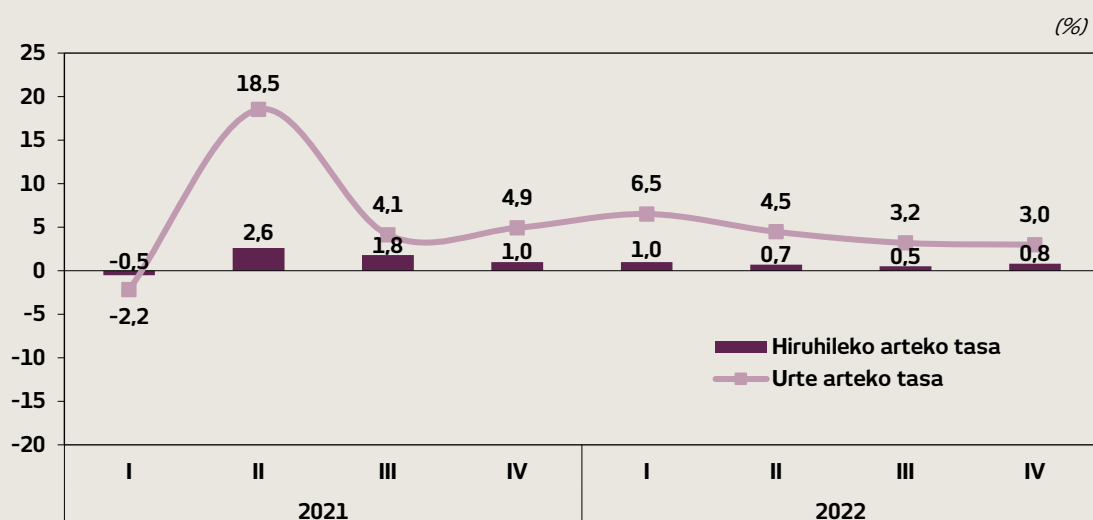

Oharra: honela interpretatu ditugu eskuratutako datuak: indizea positiboa bada (100 arte), egoerak hobera egingo duela uste dute familia gehienek; indizea negatiboa bada (-100 arte), berriz, egoerak okerrera egingo duela uste dute familia gehienek.

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua. Geuk egina.

2022an hazkunde ekonomiko handia erregistratu zuten Nafarroan (+% 4,3). Dena den, aipatutako ziurgabetasun-faktoreen eragina erakusten du ekitaldiko profilak. Hala, urte arteko hazkunde-tasak jaisten joan ziren progresiboki (lehenengo hiruhilekoan % 6,5koa izatetik laugarren hiruhilekoan % 3,0koa izatera). Hiruhileko arteko tasak kontuan hartuta, lehenengo seiuhilekoko bilakaera positiboa nabarmendu behar da (+% 1,0 eta +% 0,7). Hirugarren hiruhilekoko hazkundera txikiagoa izan zen (+% 0,5), eta laugarren lauhilekoan nolabaiteko igoera erregistratu zen (+% 0,8).

5. grafikoa BPGaren hiruhilekoko bilakaera. Nafarroa

Oharra: bolumen-indize kateatua, urtaroen eta egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta.
Iturria: Hiru hilez behingo kontu ekonomikoak. Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Nafarroako Gobernuaren arabera¹, 2023rako aurreikusitako hazkundera % 1,4 ingurukoa izango da. Izan ere, instituzio guztiek zuhurtziaz jokatzeko dute datorren biurtekoko (2023-2024) bilakaera ekonomikoa zein izango den aurreratzeko orduan. Inflazioak ekonomia bakoitzean duen ibilbideak eta haren posizio erlatiboak baldintzatzen dituzte aurreikuspen hauek.

Atxikitako koadroak KPI orokorraren eta azpiko KPIaren urte arteko hazkundera (abenduan) jasotzen du. 2022an bilakaera positiboagoa izan zuen Espainian, energiaren prezioei eusteko hartutako neurriei esker. Europako ekonomia nagusiek, ordea, zifra kezagarriak eskuratu zituzten. Alemaniaren emaitza nabarmentzen da (+% 9,6 KPI orokorra eta +% 7,3 azpiko KPIa). Horrek azaltzen du 2023rako espero den desazelerazioa, beste faktore batzuen artean.

¹ 2023ko urtarrilak 27.

6. koadroa Prezioen bilakaeraren testuingurua

(%)

	KPI orokorra ¹			Azpiko KPI ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Eurogunea	-0,3	5,0	9,2	0,4	2,7	6,9
Alemania	-0,7	5,7	9,6	0,0	4,0	7,3
Frantzia	0,0	3,4	6,7	0,5	1,9	5,4
Italia	-0,3	4,2	12,3	0,4	1,5	6,5
Danimarka	0,4	3,4	9,6	1,0	1,5	7,4
Herbehereak	0,9	6,4	11,0	1,9	2,3	8,4
Portugal	-0,3	2,8	9,8	-0,2	1,9	8,0
Suedia	0,6	4,5	10,8	1,4	1,8	8,2
Espainia	-0,6	6,6	5,5	0,1	2,2	6,7
Nafarroa	-0,6	6,6	6,4	0,3	2,1	7,3

¹ (HICP) – KPI orokor bateratua

² (HICP) – KPI, prestatu gabeko elikagaiak eta produktu energetikoak barne hartu gabe.

Iturria: Eurostat eta EIN. Geuk egina (urte arteko tasa, abendutik abendura).

Europako aurreikuspenen arabera, ekonomia % 1 haziko da (2023), eta Espainia¹ izango da muga hori gaindituko duen ekonomia handi bakarra. Dena den, finantza-sistemako ezegonkortasun-gertaerek² eta horiek sisteman zehar izandako hedapenak ez zuten aldatu agintaritza arduradunaren³ moneta-politika. Hala, oinarrizko 50 puntu igo zituen tasak (2023ko martxoan, % 3,5 arte), eta honakoa adierazi zuen: *“moneta-politikako beharrezko tresna guztiak ditugu beharrezkoa balitz Euroguneko finantza-sistemari likidezia emateko”*.

Hortaz, inflazioari eusteko estrategia gailentzen da eta epe laburrean inflazioak *“altuegia”* izaten jarraituko duela uste da, *“denbora gehiegiz”*. EBZren aurreikuspenen arabera, inflazioa % 5,3, % 2,9 eta % 2,1ekoa izango da 2023, 2024 eta 2025ean Eurogunean.

7. koadroa Egindako ekonomia-aurreikuspenak

(%)

	Europako Batzordea			NDF		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Eurogunea	3,5	0,9	1,5	3,5	0,8	1,4
Alemania	1,8	0,2	1,3	1,8	-0,1	1,1
Frantzia	2,6	0,6	1,4	2,6	0,7	1,3
Italia	3,9	0,8	1,0	3,7	0,7	0,8
Espainia	5,5	1,4	2,0	5,5	1,5	2,0
Munduko ekonomia	-	-	-	3,4	2,8	3,0
AEB	-	-	-	2,1	1,6	1,1
Txina	-	-	-	3,0	5,2	4,5

Iturria: Europako Batzordea (2023ko otsaila) eta NDF (2023ko apirila). Geuk egina.

¹ Maiatzean, % 1,9 inguru berrikusten ari dira (Europako Batzordea, Espainiako Bankua, etab.).

² Silicon Valley Bank eta Credit Suisseren (UBSk erosi zuen 2023ko martxoaren 20an) porrotak.

³ Europako Banku Zentrala.

2. INGURUNE EKONOMIKOA (NAZIOARTEKOA ETA ESTATUKOA)

2.1 NAZIOARTEKO EKONOMIA

Ezaugarri nagusiak: ekoizpen-jarduera

Munduko ekonomiak hazkunde nabarmena izan zuen 2021ean (% 6,3ko hazkundera; aurreko ekitaldian, berriz, -%2,8ko jaitsiera, pandemiaren inpaktuaren ondorioz). 2022an, aldiz, hazkunde-erritmoa % 3,4ra jaitsi zen, ziurgabetasun handiaren eta tentsio geopolitikoaren ondorioz, bereziki, Errusiak Ukraina inbaditu ondoren.

Agertoki horretan, dinamismoaren galera orokortua izan zen. Ekonomia aurreratuen zein merkatu berrien eta garapen bidean dauden merkatuen hazkundeak egin zuen behera (2022an % 2,7 eta % 4, eta 2021ean % 5,4 eta % 6,9). Bigarren horiek, ordea, hazkunde maila handiagoa mantendu zuten.

Herrialde industrializatuak dagokienez, ELGAren ekaineko aurreikuspenen arabera, 2022an % 3ra jaitsi zen herrialde horien hazkundera (aurreko ekitaldian % 5,7koa izan zen), ekonomia nagusiek bultzada galdu baitzuten, oro har.

8. koadroa Barne Produktu Gordinaren bilakaera

Herrialdea	(% Δ)		
	2020	2021	2022
Estatu Batuak	-2,8	5,9	2,1
Japonia	-4,3	2,2	1,0
Alemania	-4,1	2,6	1,9
Frantzia	-7,7	6,4	2,5
Italia	-9,0	7,0	3,8
Erresuma Batua	-11,0	7,6	4,1
Kanada	-5,1	5,0	3,4
Eurogunea	-6,2	5,2	3,5
ELGA, guztira	-4,4	5,7	3,0

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

Ipar Amerikako ekonomiak % 2,1eko hazkundera izan zuen 2022an, hau da, 2021eko hazkunderaren (% 5,9) herena. Izan ere, kontsumo pribatuaren hazkundera murriztu egin zen (% 2,7ko hazkundera izan zuen, eta aurreko ekitaldian % 8,3koa) eta kontsumo publikoak zein inbertsioak behera egin zuten (-% 0,2 eta -% 0,5, hurrenez hurren).

Japonia, bestalde, ez zen ia hazi 2022an (% 1), baina kasu honetan kontsumo pribatua indartu egin zen (% 2,1eko hazkundera, eta 2021ean % 0,4koa). Dena den, kontsumo publikoa ahuldu egin zen (% 1,5eko hazkundera, eta aurreko ekitaldian % 3,5koa), eta

inbertsioaren beherakadaren erritmoa handitu egin zen (-% 1,1eko beherakada, eta -% 0,1ekoa aurreko urtean).

Merkatu berrien eta garapen bidean dauden merkatuen ekonomien testuinguruan, Indiaren eta Brasilen hazkundera apaldu egin zen mundu mailako ziurgabetasunaren ondorioz (% 6,8ko eta % 2,9ko hazkundera 2022an, eta % 9,1 eta % 5ekoak 2021ean, hurrenez hurren). Errusiak, berriz, behera egin zuen (-% 2,1), Ukraina inbaditu izanaren ondorioz nazioartean ezarritako neurri zorrotzak direla eta.

9. koadroa Kontsumo pribatuaren, kontsumo publikoaren eta inbertsioaren bilakaera

(% Δ)

Herrialdea	Kontsumo pribatua			Kontsumo publikoa			Inbertsioa		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Estatu Batuak	-3,0	8,3	2,7	2,2	1,3	-0,2	-1,2	5,7	-0,5
Japonia	-4,7	0,4	2,1	2,4	3,5	1,5	-3,6	-0,1	-1,1
Alemania	-5,9	0,4	4,9	4,0	3,8	1,2	-3,0	1,0	0,5
Frantzia	-6,7	5,2	2,2	-4,2	6,5	2,6	-7,1	10,2	2,3
Italia	-10,4	4,7	4,6	0,0	1,5	0,0	-8,0	18,6	9,7
Erresuma Batua	-13,2	6,3	5,6	-7,3	12,5	1,8	-10,5	6,1	8,6
Kanada	-6,1	5,0	4,8	1,3	6,4	2,0	-2,4	7,4	-1,5
Eurogunea	-7,8	3,7	4,4	0,9	4,4	1,4	-6,2	3,5	3,8
ELGA, guztira	-5,3	6,5	4,3	1,3	4,0	1,2	-3,7	5,0	1,8

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

Europari jarriko diogu orain arreta. Errusiako petrolioarekiko duen mendekotasun handia dela eta, Ukrainako gerrak bereziki eragin dio Europari. 2022an, Eurogunearen hazkundera erritmoa % 3,5era jaitsi zen (aurreko ekitaldian % 5,2koa zen), kontsumo pribatua (% 4,4) eta, neurri txikiagoan, inbertsioa (% 3,8) indartsu mantendu baziren ere. Dena den, kontsumo publikoaren hazkundera nabarmen jaitsi zen (% 1,4, eta 2021ean % 4,4).

Kanpo-merkataritzza

Hazkunde ekonomiko txikiagoaren testuinguru horretan, 2022an kanpo-merkataritzak ez zuen izan aurreko ekitaldian adinako indarririk; ELGAko herrialdeen esportazioak eta inportazioak aurreko ekitaldian baino gutxiago hazi ziren. Hala, kanpora egindako salmenten hazkundera % 6,8ra jaitsi zen, eta kanpotik egindako erosketen hazkundera % 8,3ra (2021ean % 8,9 eta % 9,9ko hazkunderak, hurrenez hurren).

Herrialdearen arabera, Japoniaren eta Erresuma batuaren inportazioak eta Estatu Batuen, Erresuma Batuaren eta Kanadaren esportazioak alde batera utzita, honako taula honetan aintzat hartutako herrialde guztien (ELGAkoak dira) hazkunderak egin zuen behera, bai kanpora egindako salmentei dagokienez, bai kanpotik egindako erosketei dagokienez. Bereziki nabarmena izan zen Ipar Amerikako inportazioen hazkunderak izandako beherakada (% 8,1eko hazkundera, eta % 14,1ekoa aurreko ekitaldian), baita Japoniara egindako esportazioena ere (% 5,1eko hazkundera, eta 2021ean % 11,9koa).

10. koadroa Ondasun eta zerbitzuen truke-bolumenaren aldakuntzak

(% Δ)

Herrialdea	Inportazioak			Esportazioak		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Estatu Batuak	-9,0	14,1	8,1	-13,2	6,1	7,1
Japonia	-6,8	5,1	8,0	-11,6	11,9	5,1
Alemania	-9,1	8,9	7,0	-10,1	9,5	3,5
Frantzia	-12,6	9,2	8,7	-17,1	10,9	7,2
Italia	-12,7	15,3	12,5	-14,3	14,1	10,2
Erresuma Batua	-16,0	6,2	13,3	-12,1	2,2	9,9
Kanada	-9,3	7,8	7,5	-8,9	1,4	2,8
ELGA, guztira	-8,7	9,9	8,3	-9,4	8,9	6,8

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

Prezioak

Aintzat hartutako herrialde guztietan modu orokortuan egin zuen gora kontsumo-prezioen hazkunderaren erritmoak. Izan ere, petrolio nabarmen garestitu zen (Brent upelak 71,1 dolar balio zuen 2021ean, eta 103,7 dolar 2022an), bereziki, Ukraina inbaditu izanagatik Errusiako gasari eta petrolioari ezarritako nazioarteko betoaren eta lehengai jakin batzuen bat-bateko garestitzearen ondorioz.

Hala, ELGAren arabera, 2022an kontsumoko prezio-indizearen hazkundera % 8ra igo zen Estatu Batuetan, eta % 8,4ra Eurogunean (% 4,7ko eta % 2,6ko hazkunderak, hurrenez hurren, 2021ean).

11. koadroa Kontsumoaren prezio-indizearen bilakaera

(% Δ)

Herrialdea	2020	2021	2022
Estatu Batuak	1,3	4,7	8,0
Japonia	0,0	-0,2	2,5
Alemania	0,4	3,2	8,7
Frantzia	0,5	2,1	5,9
Italia	-0,1	1,9	8,7
Erresuma Batua	0,9	2,6	9,1
Kanada	0,7	3,4	6,8
Eurogunea	0,3	2,6	8,4

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

Hala, tentsio inflazionista horien aurrean, Estatu Batuetako Erreserba Federalak eta Europako Banku Zentralak hainbatetan igo zituzten haien esku-hartzerako tasak 2022an zehar (bereziki, bigarren hiruhilekoan). Ekitaldiaren amaieran % 2,5ekoa eta % 4,5ekoa ziren tasak, hurrenez hurren.

Lan-merkatua

Ekonomiaren hazkundera mantsotu zen arren, herrialde industrializatuetoako lan-merkatuak sendo agertu ziren 2022an, eta modu orokortuan egin zuen behera langabezia-tasak. Zehazki, Estatu Batuen kasuan, langabezia-tasa % 5,4koa zen 2021ean eta % 3,6ra murriztu zen 2022an; Eurogunean % 7,7tik % 6,7ra jaitsi zen; eta, ELGAko herrialdeen artean, % 6,2tik % 5era.

12. koadroa Langabezia-tasa

(biztanleria aktiboaren %)

Herrialdea	2020	2021	2022
Estatu Batuak	8,1	5,4	3,6
Japonia	2,8	2,8	2,6
Alemania	3,7	3,6	3,1
Frantzia	8,1	7,9	7,3
Italia	9,3	9,5	8,1
Erresuma Batua	4,6	4,5	3,7
Kanada	9,7	7,5	5,3
Eurogunea	7,9	7,7	6,7
ELGA, guztira	7,2	6,2	5,0

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

Diru- eta aurrekontu-politika

Pandemiaren garaiko agertokia hobetu egin zen (2023aren hasieran pandemiaren amaiera aitortu zuen OMEk) eta, ondorioz, 2022an nabarmen jaitsi ziren gastu-beharrak; hala ere, defizitak jarraitu zuen joera nagusia izaten (kasu batzuetan, oraindik ere, oso altua da defizita). Zehazki, 2022an Estatu Batuek haien BPG nominalaren $-\% 4,2$ ko defizita erregistratu zuten (2021ean $-\% 12,1$ koa). Eurogunea eta ELGak, berriz, $-\% 3,6$ ko defizita erregistratu zuten (aurreko ekitaldian $-\% 5,3$ eta $-\% 7,5$ koa, hurrenez hurren).

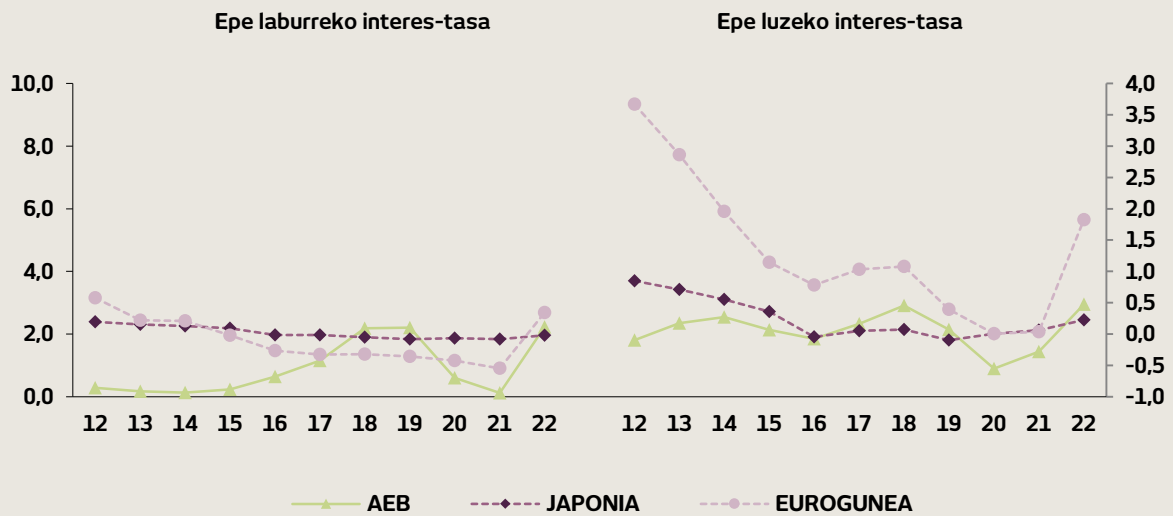
13. koadroa Administrazio Publikoen finantzaketa-beharrak (finantzaketa-ahalmena (+) edo finantzaketa-beharra (-), BPG nominalaren ehunekoaren arabera)

Herraldea	(BPGaren %)		
	2020	2021	2022
Estatu Batuak	-14,9	-12,1	-4,2
Japonia	-9,0	-6,2	-5,9
Alemania	-4,3	-3,7	-2,6
Frantzia	-9,0	-6,5	-4,7
Italia	-9,7	-9,0	-8,0
Erresuma Batua	-13,1	-8,0	-5,2
Kanada	-10,9	-4,4	-0,8
Eurogunea	-7,1	-5,3	-3,6
ELGA, guztira	-10,2	-7,5	-3,6

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

Moneta-politikari dagokionez, aurrez esan dugun moduan, 2022an zehar pixkanaka igotzen joan ziren Erreserba Federalaren eta Europako Banku Zentralaren erreferentziazko tasak; hala, ekitaldiaren amaieran $\% 2,5$ koa eta $\% 4,5$ koa ziren, hurrenez hurren.

6. grafikoa Interes-tasen aldakuntza

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

Europar Batasuna

Europako Batzordearen udaberriko aurreikuspenen arabera, 2022an % 3,5era jaitsi zen Batasunaren hazkunde-erritmoa (2021ean % 5,4ko hazkundera izan zuen, 2020an pandemiaren inpaktuaren ondorioz % 5,6ko jaitsiera erregistratu ostean), ziurgabetasuna eta tentsio geopolitikoak nagusi baitziren nazioarteko testuinguruan. Ildo horretatik, kontuan izan behar da barne-eskariak eta kanpo-sektoreak aurreko ekitaldian baino hazkundera txikiagoa izan zutela. Barne-eskaria % 3,8 hazi zen, eta aurreko ekitaldian % 4,6. Bestalde, esportazioak % 7,1 eta inportazioak % 7,9 hazi ziren, eta 2021ean, berriz, % 10,5 eta % 9,1, hurrenez hurren.

Barne-eskariari dagokionez, kontsumo pribatua indartsu mantendu zen, eta % 4ko hazkundera izan zuen 2021ean zein 2022an. Aldiz, kontsumo publikoaren hazkundera % 1,1era jaitsi zen (aurreko ekitaldian % 4,2) eta inbertsioaren hazkunde-erritmoa apur bat igo zen, % 4ra (2021ean % 3,8).

14. koadroa Adierazle nagusiak (EB)

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2020	2021	2022
Jarduera			
– Kontsumo pribatua	-7,1	4,0	4,0
– Kontsumo publikoa	1,0	4,2	1,1
– Kapital Finkoaren Eraketa Gordina	-5,4	3,8	4,0
– Barne-eskaria	-5,3	4,6	3,8
– Esportazioak	-8,4	10,5	7,1
– Inportazioak	-7,9	9,1	7,9
– BPG	-5,6	5,4	3,5
Prezioak eta soldatak			
– BPGaren deflatorea	2,0	2,4	5,4
– Kontsumo pribatuaren deflatorea	0,8	2,5	7,6
– Banakako lan-kostu errealak	2,3	-2,3	-1,8

Iturria: European Economy. Europako Batzordea (2023ko udaberria).

Batasuneko kideei dagokienez, 2022an Estoniaren BPGak bakarrik egin zuen behera (-% 1,3). Batasuneko gainerako kideen BPGak gora egin zuen, neurri handiagoan edo txikiagoan. Irlandak izan zuen hazkunderik handiena (% 12) eta Luxenburgok txikiena (% 1,5). Alemaniako ekonomiaren kasuan, hau da, Batasuneko traktore ekonomiko nagusiaren kasuan, % 1,8ra murriztu zen ekonomiaren hazkundera (2021ean % 2,6koa izan zen). Eragin handia izan zuen Errusiako gasarekiko duen mendekotasunak.

15. koadroa Barne Produktu Gordinaren (BPG) hazkundera (Europar Batasuna)

(Urte arteko aldakuntzaren %)

Herrialdea	2020	2021	2022
Irlanda	6,2	13,6	12,0
Malta	-8,6	11,8	6,9
Portugal	-8,3	5,5	6,7
Kroazia	-8,5	13,1	6,2
Grezia	-9,0	8,4	5,9
Zipre	-4,4	6,6	5,6
Espainia	-11,3	5,5	5,5
Eslovenia	-4,3	8,2	5,4
Polonia	-2,0	6,9	5,1
Austria	-6,5	4,6	5,0
Errumania	-3,7	5,8	4,7
Hungaria	-4,5	7,2	4,6
Herbehereak	-3,9	4,9	4,5
Danimarka	-2,0	4,9	3,8
Italia	-9,0	7,0	3,7
EB	-5,6	5,4	3,5
Bulgaria	-4,0	7,6	3,4
Belgika	-5,4	6,3	3,2
Letonia	-2,3	4,3	2,8
Frantzia	-7,8	6,8	2,6
Suedia	-2,2	5,4	2,6
Txekiar Errepublika	-5,5	3,6	2,5
Finlandia	-2,4	3,0	2,1
Lituania	0,0	6,0	1,9
Alemania	-3,7	2,6	1,8
Eslovakia	-3,3	4,9	1,7
Luxenburgo	-0,8	5,1	1,5
Estonia	-0,6	8,0	-1,3

Iturria: *European Economy. Europako Batzordea (2023ko udaberria).*

Per capita BPGari dagokionez, erorketa-ahalmenaren parekotasuna kontuan hartuta, 2022an oraindik ere ezberdintasun handiak zeuden Batasuneko herrialdeen artean. Hala, Luxenburgok zuen mailarik altuena (261; EB-27 osoari dagokion indizea 100 da), eta Bulgariak txikiena (59); hala, bata bestea baino lau aldiz handiagoa zen. Herrialde hauek gainditu zuten Batasuneko batezbestekoa (neurri ezberdinetan): Irlanda (234), Danimarka (136), Herbehereak (130), Austria (125), Belgika (121), Suedia (119), Alemania (117), Finlandia (109), Malta (102) eta Frantzia (101). Gainerako herrialdeak batezbestekotik behera geratu ziren. Horrekin lotuta, aipatzekoa da EBn bata bestearen segidan kide berriak sartzearen ondorioz nabarmen jaitsi zela Batasuneko batez besteko per capita BPGa.

16. koadroa Europar Batasuneko *per capita*
BPGa(PPS) 2022

Herraldea	EB-27=100
Luxenburgo	261
Irlanda	234
Danimarka	136
Herbehereak	130
Austria	125
Belgika	121
Suedia	119
Alemania	117
Finlandia	109
Malta	102
Frantzia	101
EB-27 guztira	100
Italia	96
Zipre	92
Eslovenia	92
Txekiar Errepublika	91
Lituania	90
Estonia	87
Espainia	85
Polonia	79
Hungaria	77
Portugal	77
Errumania	77
Letonia	74
Kroazia	73
Grezia	68
Eslovakia	67
Bulgaria	59

Iturria: Eurostat (2023ko maiatza).

Aurreikuspenak

Errusiak Ukrainari eraso egin zion 2022ko otsailean eta horrek gerra-gatazka eragin zuen, oraindik ere irekita dagoena. Kolpea izan zen mundu mailan, eta ziurgabetasun handia eragin zuen, baita presio inflazionista handiak ere. Hasieran energiaren prezioei eragin zien inflazioak, baina ekonomia osora zabaldu zen gero. Ondorioz, banku zentral nagusiek interes-tasak igo zituzten. Gainera, 2023aren hasieran bazirudien munduko ekonomia gai izango zela inflazioa kontrolatzeko eta sendo hazteko, hartutako neurriei esker; baina prezioen azpian dauden presioek eta orain dela gutxiko nahaste finantzarioek agertoki konplexua utzi dute ekitaldi honetarako eta, ziur asko, 2024rako ere bai.

lido horretatik, nazioarteko erakunde nagusien aurreikuspen ekonomikoen arabera, hazkunde-erritmoa apaldu egingo da, argi eta garbi. NDFk 2023ko apirilean aurreikusi zuenez, munduko ekonomia % 2,8 haziko da martxan den ekitaldian, eta 2024ean % 3ra igo liteke hazkundera.

ELGak ekainean egindako aurreikuspenen arabera, herrialde industrializatuen hazkundera % 1,4koa izango da 2023an eta 2024ean. Inflazio-tasek altuak izaten jarraituko dute 2023an Estatu Batuetan (% 4,2) eta, bereziki, Eurogunean (% 5,8). 2024rako, ordea, jaistea aurreikusten da (% 2,6 eta % 3,2, hurrenez hurren).

Dena den, kontuan izan behar da egungo egoera oso aldakorra dela eta Ukrainako gerraren bilakaeran gertatzen den edozein aldaketak asko aldatu dezakeela agertoki ekonomikoa.

17. koadroa Ekonomia-aurreikuspenak (industrializatutako herrialdeak)

Kontzeptua	(%)	
	2023	2024
– BPG erreala (% Δ)		
Estatu Batuak	1,6	1,0
Japonia	1,3	1,1
Eurogunea	0,9	1,5
ELGA, guztira	1,4	1,4
– Inflazioa (kontsumoaren prezio-indizea) (%Δ)		
Estatu Batuak	4,2	2,6
Japonia	2,8	2,0
Eurogunea	5,8	3,2
– Langabezia-tasa (biztanleria aktiboaren %)		
Estatu Batuak	3,7	4,4
Japonia	2,5	2,4
Eurogunea	6,7	6,6
ELGA, guztira	5,0	5,2
– Defizit publikoa (BPGaren %)		
Estatu Batuak	-5,1	-5,1
Japonia	-5,3	-3,5
Eurogunea	-2,9	-2,2
ELGA, guztira	-3,6	-3,1

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2023ko ekaina)

1.1 ESPAINIAKO EKONOMIA

Ezaugarri nagusiak

2020an jaitsiera historikoa izan zuen Espainiako ekonomiak, pandemiaren inpaktuaren ondorioz (-% 11,3), eta 2021ean % 5,5 hazi zen. 2022an mantendu egin zen hazkunde maila hori (% 5,5eko hazkundea), baina ekitaldiaren amaieran Estatuko Barne Produktu Gordina pandemiaren aurrekoa baino baxuagoa zen oraindik.

Eskariaren ikuspegitik, 2022an Espainiako ekonomiaren hazkundeari ekarpen positiboa egin zioten barne-eskariak zein kanpo-sektoreak. Barne-eskaria ehuneko 3,1 puntutan kokatu zen (aurreko ekitaldian ehuneko 5,2 puntu positibo), eta kanpo-sektorea ehuneko 2,4 puntu positibotan (2021ean ehuneko 3 hamarren positibo).

Lan-merkatuari dagokionez, lehen sektorean izan ezik, gainerako sektore handietan enpleguak gora egin zuen 2022an, eta, ondorioz, biztanleria okupatuaren kopurua % 3,1 hazi zen (aurreko ekitaldian, % 3). Bestetik, langabetuen kopurua -% 11,8 murriztu zen; hala, 3.024.600 pertsona langabetu zenbatu ziren 2022an, hau da, langabezia-tasa % 12,9koa izan zen (2021ean % 14,8koa).

Prezioei dagokienez, 2022aren itxieran (abendutik abendura), KPIaren urte batetik besterako aldakuntza % 5,7koa izan zen (aurreko ekitaldiaren itxieran, % 6,5koa zen). Urteko batezbestekoa, berriz, % 8,4ra igo zen (2021eko batezbestekoa % 3,1koa izan zen).

Azkenik, aurrekontuen gauzatzeari dagokionez, Administrazio Publikoek BPGaren -% 4,73ko defizita izan zuten 2022an (finantza-erakundeei emandako laguntza kontuan hartu gabe), aurreko ekitaldiko emaitza baino ehuneko bi puntu baxuagoa (2021ean -% 6,77ko defizita izan zen).

Agregatu makroekonomiko nagusiak

2022ko ondoz ondoko hiruhilekoetan zehar, Espainiako ekonomiaren hazkunde-erritmoa apaltzen joan zen. Estatuko BPGaren urte arteko aldakuntza % 6,3koa izan zen lehen hiruhilekoan, % 7,7koa bigarreanean, % 4,9koa hirugarrenean eta % 3,1koa laugarrenean.

Aurreko txostenei jarraipena emanez, jarraian ikuspegi hauen arabera aztertuko dugu jardueraren bilakaera: eskaria (norakoa), eskaintza (jarduera) eta errenta (banaketa).

2022an, Estatuko guztizko BPGa 1.327.108 milioi eurokoa¹ izan zen. Azkeneko kontsumoari dagozkio 1.029.316 milioi (742.766 etxebizitzena, 14.096 etxebizitzaren zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko gizarte-erakundeena eta 272.454 administrazio publikoena), inbertsioari 266.351 (137.219 eraikuntzan, 79.755 ekipondasunetan, 4.019 landatutako baliabide biologikoetan eta 45.358 jabetza intelektualaren produktuetan) eta izakinen aldakuntzari 12.736. Hala, barne-eskaria 1.308.403 milioi eurokoa izan zen. Esportazioak (551.431 milioi euro) eta inportazioak (532.726 milioi euro) ere kontuan izanda, haien arteko aldea kanpo-eskaria izanik, guztizko eskaria kalkulatu da.

Barne-eskariak hazkunde orokorrari egindako ehuneko 3,1 puntuko ekarpen positiboari, kanpo-eskariak egindako ehuneko 2,4 puntuko ekarpen positiboa gehitu behar zaio. Barne-eskariari dagokionez, kontsumo pribatuaren hazkundera apaldu egin zen (2022an % 4,5eko hazkundera eta 2021ean % 6koa), kontsumo publikoa murriztu egin zen (-% 0,7, eta aurreko ekitaldian % 2,9) eta inbertsioaren hazkundera % 4,6ra igo zen (2021ean % 0,9koa izan zen).

Sektorearen araberako banaketari erreparatuta, 31.961 milioi euro zegozkion lehen sektoreari, 212.364 milioi euro industriari, 63.162 milioi euro eraikuntzari eta 899.048 milioi euro hirugarren sektoreari. Zifra horiei zerga garbiak (120.573 milioi euro) gehituta, guztizko ekoizpena kalkulatu da.

Lehen sektoreak -% 1,1eko beherakada izan zuen 2022an (2021ean % 2,1eko hazkundera), baina gainerako hiru sektore handiak hazi egin ziren. Industria aurreko ekitaldian baino gutxiago hazi zen (% 3, eta aurreko ekitaldian % 6,6), eraikuntzak gora egin zuen (% 4,1, eta 2021ean -% 3) eta zerbitzuak aurreko urtean baino gehiago hazi ziren (% 6,5, eta aurreko ekitaldian % 6).

¹ Prezio korranteak.

18. koadroa Barne-produktu gordina eta haren osagaiak (Eskaria eta Eskaintza)*(urte arteko tasaren %, bolumen kateatua)*

Eragiketak		2021	2022
ESKARIA	Azken kontsumoaren gastua	5,1	3,0
	– Etxebizitzena	6,0	4,5
	– EZIAGGE-ena	2,5	-0,3
	– Administrazio publikoena	2,9	-0,7
	Kapital finkoaren eraketa gordina	0,9	4,6
	– Eraikuntza	-3,7	4,7
	– Ekipo-ondasunak eta armamentu-sistemak	6,3	4,0
	Izakinen aldakuntza*	1,0	-0,2
	Barne-eskaria*	5,2	3,1
	Ondasunen eta zerbitzuen esportazioa	14,4	14,4
	Ondasunen eta zerbitzuen inportazioa	13,9	7,9
Barne-produktu gordina, merkatu-prezioan		5,5	5,5
ESKAINNTZA	Nekazaritza, abeltzaintza, basogintza eta arrantza	2,1	-1,1
	Industria	6,6	3,0
	Eraikuntza	-3,0	4,1
	Zerbitzuak	6,0	6,5
	Produktuen gaineko zerga garbiak	6,7	4,6

() Merkatuko prezioen BPGaren hazkundeari egindako ekarpena.**Iturria: EIN.*

Errentaren ikuspegitik, 2022an guztizko BPGaren % 46,9 hartu zuen soldatapekoen ordainketak, % 43,2 ustiapenaren soberakin gordinak eta, gainerako % 9,9a, ekoizpenaren eta inportazioaren gaineko zerga garbiak.

19. koadroa Barne Produktu Gordinaren banaketa (Errenta)*(% Δ nominala)*

Eragiketak	2020	2021	2022	2022 (M eurotan)
Soldatapekoen ordainketa ⁽¹⁾	-4,1	5,3	6,5	622.703
Ustiapenaren soberakin gordina ⁽²⁾	-14,5	7,8	15,4	572.840
Ekoizpenaren eta inportazioaren gaineko zerga garbiak ⁽³⁾	-20,1	23,2	4,7	131.565
Barne-produktu gordina, merkatu-prezioan ⁽⁴⁾	-10,2	7,9	10,0	1.327.108

*(4) = (1)+(2)+(3).**Iturria: EIN.*

Kanpo-merkataritza

Ziurgabetasunak markatutako nazioarteko testuinguruan, Estatuko esportazioek mantendu egin zuten aurreko ekitaldian eskuratutako indarra (% 14,4ko hazkundera 2021ean eta 2022an). Aldiz, Espainiaren inportazioen hazkunde-erritmoa % 7,9ra jaitsi zen (2021ean % 13,9koa zen).

Hala, esportazioen hazkundera inportazioena baino handiagoa izan zela kontuan izanda, kanpo-eskariak hazkunde orokorrari egindako ekarpena ehuneko 2,4 puntu positibora igo zen (aurreko ekitaldian ehuneko hiru hamarren positibokoa izan zen). Hiruhilekoaren arabera, kanpo-eskariak hazkunde orokorrari egindako ekarpen positiboa ehuneko 1,7 puntukoa izan zen lehen hiruhilekoan, 3,9koa bigarreanean, 2koa hirugarreanean eta 1,9koa laugarreanean.

Laneko prezioak eta kostuak

Errusiak Ukraina inbaditu izanak baldintzatu zuen 2022a. Testuinguru horretan, % 45,8 garestitu zen Brent petrolio-upela. Hala, Estatuko prezioen hazkunderaren urte arteko tasak ia % 6koak edo handiagoak izan ziren ekitaldiko hilabete guztietan. Zehazki, KPIaren urte batetik besterako aldakuntza % 6,1koa izan zen urtarrilean, % 7,6koa otsailean, % 9,8koa martxoan, % 8,3koa apirilean, % 8,7koa maiatzean, % 10,2koa ekainean, % 10,8koa uztailan, % 10,5koa abuztuan, % 8,9koa irailean, % 7,3koa urrian, % 6,8koa azaroan eta % 5,7koa abenduan.

Hala, 2022aren amaierako inflazioa (abendutik abendurako urte arteko tasa) % 5,7koa izan zen (2021aren amaieran % 6,5ekoa), baina ekitaldi osoa kontuan hartuz gero, 2022an % 8,4koa izan zen prezioen batez besteko hazkundera (aurreko ekitaldi osoan % 3,1ekoa izan zen). Gainera, nabarmendu beharrekoa da azpiko inflazioa % 5,2ra igo zela urtean zehar (2021ean, batez beste, % 0,8).

ELGAren arabera 2022an Eurogunearen inflazio-tasa (kontsumoko prezio-indizearen aldakuntzaren bidez neurtuta) ere % 8,4koa izan zela kontuan izanda (2021ean % 2,6koa), euroa duten herrialdeen eta Espainiako ekonomiaren arteko aldea desagertu egin da (aurreko ekitaldian, ehuneko bost hamarren positiboko aldea izan zen).

Ondasun taldeen azterketari dagokionez, nazioarteko testuinguruarekin bat etorritik, elikagaiak eta energiarekin lotutako produktuek inflazio handia izan zuten. Hala, etxebizitzaren atzetik (% 15,5), garraioek izan zuten prezioen bigarren igoerarik handiena (% 12,1); jarraian elikagaiak eta alkoholik gabeko edariak (% 11,6) kokatu ziren, lehengai jakin batzuen prezioaren igoerak tenkatuta. Honakoak kokatu ziren ondoren: hotelak, kafetegiak eta jatetxeak (% 6,4), etxeko tresneria (% 6,3), alkoholodun edariak eta tabakoa

(% 3,9), beste batzuen taldea (% 3,5), aisialdia eta kultura (% 2,8), jantziak eta oinetakoak (% 2,7), irakaskuntza (% 1,2) eta osasungintza (% 1,1). Bestetik, komunikazioen prezioek baino ez zuten egin behera (-% 1,3).

20. koadroa Kontsumoko Prezioen Indizea (KPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI)

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2020	2021	2022
KPI			
– Indize Orokorra ⁽¹⁾	-0,5	6,5	5,7
– Indize Orokorra ⁽²⁾	-0,3	3,1	8,4
Elikagaiak	2,1	1,7	10,7
Elikagaiak ez direnak	-1,0	3,6	7,6
Elikagaiak eta alkoholik gabeko edariak	2,4	1,8	11,6
Alkoholun edariak, tabakoa	0,5	0,3	3,9
Jantziak eta oinetakoak	1,0	1,0	2,7
Etxebizitza	-3,5	11,1	15,5
Etxeko tresneria	0,4	0,9	6,3
Osasuna	0,4	0,7	1,1
Garraioak	-3,8	7,3	12,1
Komunikazioak	-1,2	-3,0	-1,3
Aisialdia eta Kultura	-0,6	0,2	2,8
Irakaskuntza	0,6	0,2	1,2
Hotelak, kafetegiak eta jatetxeak	1,1	0,9	6,4
Beste batzuk	1,4	1,0	3,5
Azpikoa	0,7	0,8	5,2
IPRI			
– Indize orokorra	-4,3	17,3	35,5
Kontsumo-ondasunak	1,1	3,3	10,8
Ekipo-ondasunak	0,9	2,1	5,4
Bitarteko ondasunak	-1,7	13,2	20,0
Energia	-13,3	42,7	84,8

(1): Abendutik abendura.

(2): Urteko batez besteko aldakuntza.

Iturria: EIN.

Industriako prezioei dagokienez, 2022an % 35,5era igo zen indize orokorraren hazkunde-erritmoa (2021ean % 17,3koa zen). Izan ere, energiaren prezioak asko igo ziren (% 84,8). Era berean, bitarteko ondasunen, kontsumo-ondasunen eta ekipo-ondasunen prezioen hazkunde-erritmoa handitu egin zen (% 20, % 10,8 eta % 5,4ko hazkundeak, eta aurreko ekitaldian % 13,2, % 3,3 eta % 2,1ekoak, hurrenez hurren).

Laneko kostuei dagokienez, produktibitatea % 1,7 igo zen 2022an (KPIaren % 5,5eko igoerak eta lanaldi osoko lanpostu kopuruaren % 3,8ko igoerak eraginda), eta soldatapeko bakoitzeko ordainketa % 2,2 hazi zen. Ondorioz, lan-kostu unitarioa % 0,5 baino ez zen hazi (2021ean % 0,4).

21. koadroa Errenten eta soldata-kostuen adierazleak

Kontzeptua	(%Δ)		
	2020	2021	2022
BPG erreala	-11,3	5,5	5,5
Enplegua guztira*	-6,8	6,6	3,8
Produktibitatea	-4,5	-1,1	1,7
Soldatapekoen ordainketa	-4,1	5,3	6,5
Soldatapeko enplegua*	-6,4	6,0	4,3
Soldatapeko bakoitzeko ordainketa	2,3	-0,7	2,2
Lan-kostu unitarioa	6,8	0,4	0,5

(*): Kontabilitate Nazionalako enpleguaren datuak erabili dira: Lanaldi osoko lanpostu baliokideak.

Iturria: Guk geuk eginiko balioespena, EINen datuetatik abiatuta.

Lan-merkatua

Estatuko KPlak izandako hazkundearekin bat etorri (% 5,5eko hazkundera), 2022an gora egin zuen okupazioak eta behera langabeziak. Hala, langabezia-tasa murriztu egin zen.

Zehazki, Estatistikako Institutu Nazionalaren (EIN) Biztanleria Aktiboa Inkestaren (BAI) arabera, biztanleria okupatuak % 3,1 egin zuen gora 2022an (2021ean % 3). Biztanleria aktiboaren guztizkoak, berriz, % 0,9 egin zuen gora (aurreko ekitaldian % 2,1).

Gauzak hala, jarduera-tasa oso gutxi igo zen 2021etik 2022ra, % 58,5etik % 58,7ra. Gizonezkoen zein emakumezkoen tasek egin zuten gora, apur bat (% 63,6tik % 63,7ra eta % 53,7tik % 53,8ra, hurrenez hurren).

Sektorearen arabera, 2022an % 3,1 hazi zen okupazioa, 20.390.600 langilera iritsi arte. Sektore guztiek egin zuten gora, lehen sektoreak izan ezik (-% 3,5). Zerbitzuen sektoreko langile kopuruak % 3,6 egin zuen gora, industriakoak % 2,6 eta eraikuntzakoak %2,3.

Horrekin lotuta, kontuan izan behar da, termino absolutuei dagokienez, zerbitzuek izan zutela sektoreko enpleguaren hazkunderik handiena, alde handiarekin (2021ean baino 544.100 pertsona okupatu gehiago). Hala, 2022an sortutako enpleguaren ia % 90 zerbitzuen sektoreari zegokion.

22. koadroa Lan-magnitude nagusien bilakaera.
Urteko batezbestekoak

(mila pertsona eta %)

Kontzeptua	2022	2020	% Δ	
			2021	2022
Biztanleria aktiboa	23.415,2	-1,3	2,1	0,9
Biztanleria okupatua	20.390,6	-2,9	3,0	3,1
– Nekazaritza, abeltzaintza, arrantza	774,8	-4,0	4,9	-3,5
– Industria	2.771,3	-2,3	0,1	2,6
– Eraikuntza	1.321,0	-2,6	3,8	2,3
– Zerbitzuak	15.523,4	-3,0	3,3	3,6
Biztanleria langabetua	3.024,6	8,7	-2,9	-11,8
Langabezia-tasa*	12,9	10,1	-4,8	-12,6

()*: Biztanleria aktiboaren %.

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2023ko martxoko datuak.

Biztanleria okupatuaren esparruan, soldatapeko langileak % 3,8 ugartu ziren, eta soldatapekoak ez zirenak, aldiz, -% 0,3 murriztu ziren. Kontratu motaren arabera, 2022an nabarmen hazi zen kontratu mugagabea zuten soldatapeko pertsonen kopurua (% 9,2). Aldiz, aldi baterako kontratua zuten pertsonen kopurua asko jaitsi zen (-% 12,6). Hori guztiz lotuta dago lanean egonkortasun handiagoa bilatzen duen lan-merkatuaren erreformarekin. Halaber, lanaldi motaren arabera, askoz ere hazkunde handiagoa izan zuen lanaldi osoak (% 3,5) lanaldi partzialak baino (% 0,6). Bilakaera hori ere lotuta dago aipatutako erreformarekin.

Biztanleria langabetua -% 11,8 murriztu zen 2022an, eta 3.024.600 langabetu zenbatu zituzten. Hala, langabezia-tasa % 12,9ra jaitsi zen 2022an (2021ean % 14,8koa zen), baina Europakoa baino altuagoa izaten jarraitzen du.

23. koadroa Enplegua, lan-egoeraren eta kontratu motaren arabera Urteko batezbestekoak

(mila pertsona eta %)

Kontzeptua	2022	2020	% Δ	
			2021	2022
Biztanleria okupatua	20.390,6	-2,9	3,0	3,1
Soldatapekoak	17.251,8	-3,4	3,2	3,8
– Sektor e pribatua	13.763,2	-4,7	2,8	4,5
– Sektor e publikoa	3.488,6	2,3	4,6	1,1
Soldatapekoak ez direnak*	3.138,8	-0,5	1,8	-0,3
– Enplegu-email eak	986,1	-7,0	6,4	4,4
– Autonomoak	2.036,4	2,9	-1,1	-2,2
– Kooperatibistak	27,1	-12,5	18,4	2,7
– Familia-laguntza	76,2	-6,8	14,2	-5,0
Soldatapekoak, kontratu mugagabea	13.606,0	-0,5	1,8	9,2
Soldatapekoak, aldi baterako kontratua	3.645,8	-11,4	7,6	-12,6
Lanaldi osoko okupazioa	17.632,8	-2,2	3,2	3,5
Lanaldi partzialeko okupazioa	2.757,8	-6,9	1,6	0,6

(*): Batura ez dator bat guztizkoarekin, bertan sailkatu ezin direnak ere sartu baitira.

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2023ko martxoko datuak).

Sektor e publikoa eta interes-tasak

2023ko martxoaren amaieran Ogasun eta Funtzio Publikoko Ministerioak emandako informazioaren arabera, 2022an BPGaren -% 4,73 adinako defizita erregistratu zuten administrazio publikoek (finantza-erakundeei emandako laguntzak kontuan hartu gabe). Hala, ehuneko bi puntu baino gehiago hobetu zen aurreko ekitaldian erregistratutako saldo negatiboa: -% 6,77ko defizita 2021ean; izan ere, pandemiaren egoera hobetu zenez, gastu publikoaren beharra txikiagoa zen.

Erakundeak kontuan hartuta, 2022an denek izan zuten saldo defizitariora haien kontuetan. Administrazio Zentralak izan zuen defizit handiena (-% 3,02) eta, jarraian, Autonomia Erkidegoek (-% 1,14), Gizarte Segurantzak (-% 0,45) eta Tokiko Udalbatzek (-% 0,12). Urte arteko aldakuntzari dagokionez, Administrazio Zentralaren eta Gizarte Segurantzaren saldo defizitariora murriztu egin zen. Aldiz, Autonomia Erkidegoena eta Tokiko Udalbatzena handitu egin zen.

24. koadroa Defizit publikoa

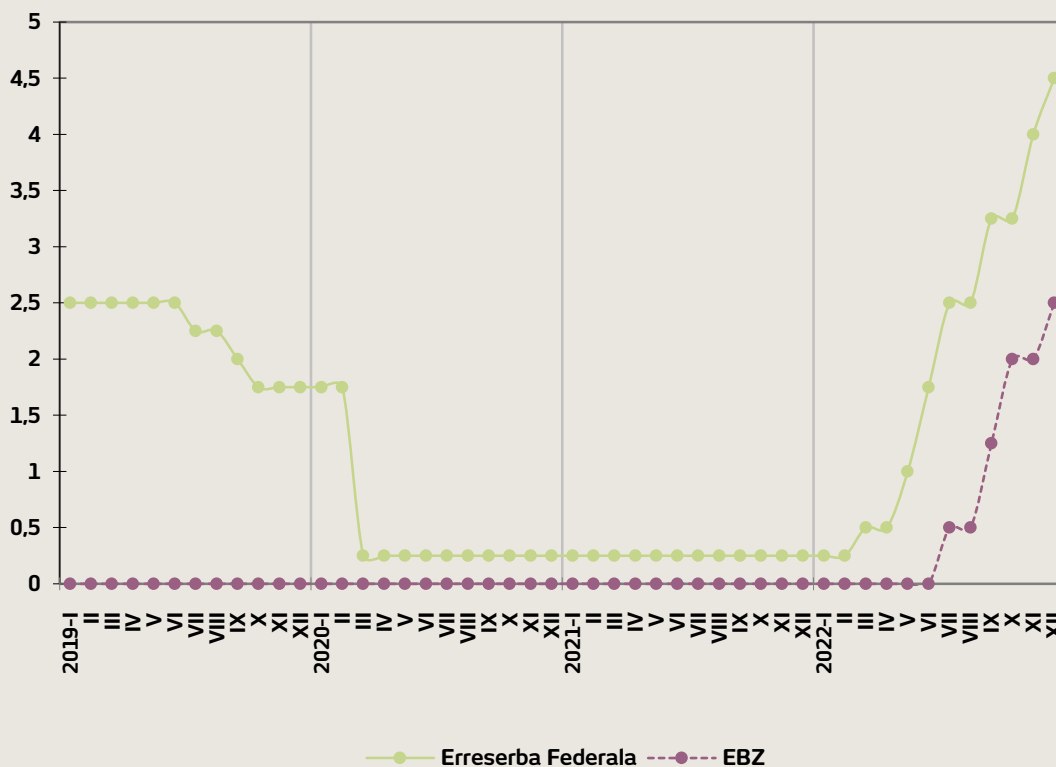
(BPGaren %)

Kontzeptua	2021	2022
Administrazio zentrala	-6,01	-3,02
Autonomia-erkidegoak	-0,05	-1,14
Tokiko udalbatzak	0,29	-0,12
Gizarte Segurantza	-1,00	-0,45
Administrazio Publikoak guztira	-6,77	-4,73
Finantza-erakundeei laguntzea	-0,10	-0,07
Finantza-laguntza duten Administrazio Publikoak guztira	-6,87	-4,81

Iturria: Ogasun Ministerioa (2023ko martxoak 30).

Azkenik, 2022aren itxieran Europako Banku Zentralaren eta Erreserba Federalaren erreferentziatzko tasak % 2,5era eta % 4,5era igo ziren, hurrenez hurren, etengabeko inflazioa gelditzeko gauzatutako igoera ugarien ondoren.

7. grafikoa Interes-tasa ofizialen bilakaera: Europako Banku Zentrala eta Erreserba Federala

Iturria: EBZ, Erreserba Federala

Aurreikuspenak

Ukrainako gerra-gatazka denboran zehar mantentzearen eta hark eragindako tentsio geopolitikoaren ondorioz, etorkizuneko agertokia ziurgabea izango da. Hala, Ekonomia eta Eraldaketa Digitaleko Ministerioak 2023ko apirilaren amaieran argitaratutako agertoki makroekonomikoaren arabera, Espainiako ekonomiaren hazkunde-erritmoak geldotzen jarraituko du 2023an, eta baliteke 2024an gora egitea.

Zehazki, 2023an BPGa % 2,1 haziko dela, lanaldi osoko lanpostu kopurua % 2,1 haziko dela eta langabezia-tasa oraindik ere % 12tik gora mantenduko dela aurreikusten da.

25. koadroa Espainiako ekonomiaren aurreikuspenak (2023)

Kontzeptua	Urte batetik besterako aldakuntza-tasa
BPG eta ESKARI-AGREGATUAK	
Nazio mailako azken kontsumo pribatuaren gastua	2,1
Administrazio publikoen azken kontsumoko gastua.	1,9
Kapital finkoaren eraketa gordina	0,9
– Barne-eskaria (BPGaren hazkundeari egindako ekarpena)	1,7
– Ondasunen eta zerbitzuen esportazioa	1,5
– Ondasunen eta zerbitzuen inportazioa	0,7
– Kanpo-saldoa (BPGaren hazkundeari egindako ekarpena)	0,4
– BPG	2,1
LAN MERKATUA	
– Enpleguaren aldakuntza %-tan ^(*)	2,1
– Langabezia-tasa	12,2

() Lanaldi osoko enplegua edo baliokidea*

Iturria: Ekonomia eta Eraldaketa Digitaleko Ministerioa (2023ko apirilak 28)

3. NAFARROAKO EGITURA EKONOMIKOA

Jarraian, Nafarroako egitura ekonomikoa aztertuko dugu. Ekonomia garatu guztietan bezala, zerbitzuen sektoreak du presentziarik handiena, eta jarraian manufaktura-industriak; hori da lurraldeko ekonomiaren beste motor handietako bat.

26. koadroa Ekoizpen-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2022

Sektorea	1960		1975		1990		2005		2022	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
Nekazaritza	33,0	22,6	14,1	9,7	4,9	4,9	4,8	4,1	3,0	2,6
Industria	27,5	31,5	37,4	31,8	38,7	27,5	34,3	20,7	32,2	17,6
Eraikuntza	5,3	5,3	6,4	7,3	7,8	9,7	8,5	10,0	6,4	5,2
Zerbitzuak	34,2	40,6	42,1	51,2	48,6	57,9	52,4	65,2	58,5	74,5
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EIN, FUNCAS.

27. koadroa Okupazio-egitura (enpleguaren sektore-osaera), 1960-2022

Sektorea	1960		1975		1990		2005		2022	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
Nekazaritza	41,1	41,7	20,9	23,4	7,2	11,0	5,0	5,3	2,8	3,7
Industria	23,1	23,2	36,8	27,2	35,7	22,6	25,6	17,3	27,5	13,7
Eraikuntza	7,2	6,8	8,8	9,6	8,5	9,4	11,0	12,4	6,3	6,4
Zerbitzuak	28,6	28,3	33,5	39,8	48,6	57,0	58,4	65,0	63,4	76,3
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EIN, FUNCAS.

Zehazki, Nafarroako sektorekako ekoizpenaren eta enpleguaren osaeraren bilakaeraren analisiak erakusten duenez, zerbitzuen pisua hazten ari da etengabe; ekoizpena zein enplegua ari dira hazten. Lehen sektorea, berriz, beherakada handia izaten ari da, azken urteetan ekoizpenak hazten jarraitu badu ere. Aitzitik, langile kopurua eta nekazaritzara bideratutako azalera apur bat jaitsi dira denbora-tarte horretan.

Industria-sektorea 1960ko hamarkadan hasi zen hedatzen, eta Nafarroako ekonomian zuen garrantzia hazten joan zen, hamarkadaren erdialdean puntu gorenera iritsi zen arte, Estatuan baino ehuneko pisu handiagorekin. Ondoren, behera egiten hasi zen, baina inguruko ekonomietan baino polikiago. Azken urteetan, Estatuko pisua bikoiztu du ia Nafarroako pisuak, eta egonkor mantentzen da, baina agerikoa da sektore honen garrantzia, hazten jarraitzen baitute ekoizpenak eta langile kopuruak.

Eraikuntzaren jokaera, berriz, aldakorragoa izan da denboran zehar. Mende honetako lehen urteetan gora egin zuen eraikuntzak, eta Nafarroako ekonomiaren hazkundearen

motor nagusietako bat izan zen (Estatu osoan bezala). Azken urteetan, ordea, joera hori gelditu egin da, sektoreak jasan zuen “adreiluaren krisiaren” ondorioz. Azken 10 urteetan nabarmen igotzen joan dira ekoizpena eta langile kopurua, baina sektoreak pisua galtzen jarraitzen du lurraldeko egitura ekonomikoaren barruan.

Ekoizpenaren eta enpleguaren egitura sektoriala antzekoa izan da Nafarroan eta Estatuan, baita pandemiaren ondoren ere, baina xehetasunez aztertuz gero, alde batzuk ikus daitezke bi egitura ekonomikoen artean. Zehazki, ekoizpena termino absolutuetan apur bat igo bazen ere, Nafarroako nekazaritzako ekoizpenaren partaidetzak behera egiten jarraitu zuen 2022an eta % 3,0an kokatu zen (2021ean % 3,1). Estatuan, berriz, % 2,6ko partaidetza izan zuen sektore horrek (aurreko ekitaldian % 3,0koa). Enpleguaren kasuan, nekazaritzako langileen partaidetza nabarmen jaitsi zen 2022an Nafarroako egitura ekonomikoan, eta % 2,8an kokatu zen (2021ean % 3,5).

Zerbitzuen kasuan, ekoizpenaren zein enpleguaren partaidetzek hazten jarraitu zuten Estatuan, baina ez Nafarroan, non azken urtean behera egin zuten apur bat. Zehazki, Estatuan, % 74,5eko partaidetza zuen hirugarren sektoreak 2022an (2021ean % 74,3), eta Nafarroan % 58,5ekoa (2021ean % 59,4). Enpleguari dagokionez, partaidetza pixka bat jaitsi zen Nafarroan (% 63,4, eta 2021ean % 63,5), eta gora egin zuen Estatuan (% 76,3, eta 2021ean % 75,8).

Azkenik, industriako ekoizpenaren partaidetzaren hazkundeak nabarmena izaten jarraitzen du, pandemiak kaltetu zuen arren, eta Estatuako partaidetzaren bikoitza da ia. Zehazki, 2022an % 17,6ko partaidetza izan zuen Estatuan (2021ean % 16,9), eta % 32,2koa Nafarroan (2021ean % 31,0). Enpleguaren kasuan, Estatuan mantendu egin zen (% 13,7 2021ean eta 2022an), baina hazten jarraitu zuen Nafarroan (% 27,5, eta 2021ean % 26,7).

Hortaz, nekazaritzak eta eraikuntzak antzeko partaidetza dute Nafarroako eta Estatuako ekonomietan, baina aldea handiagoa da industria-sektorean eta zerbitzuen sektorean.

Zehazki, industriako ekoizpenaren kasuan, 2022an hazten joan zen Nafarroan zuen pisu erlatiboa, eta Estatuakoa baino ehuneko 14,6 puntu handiagoa zen (2021ean ehuneko 14,1 puntu handiagoa). Aitzitik, zerbitzuen kasuan, Estatuan duten pisua ehuneko 16,1 puntu handiagoa zen (2021ean ehuneko 14,9 puntu). Enpleguaren egitura sektorialaren bilakaera aztertuta, joera berak errepikatzen dira. Izan ere, aipatutako produkzio-sistemaren eraldaketa lotuta dago produkzio-ehunaren eraldaketarekin.

28. koadroa Nafarroaren parte-hartzea Espainia osoan, 2022

Sektorea	% Nafarroa/Espainia	
	BEGa	Enplegua
Nekazaritza	2,04	1,10
Industria	3,36	2,87
Eraikuntza	2,22	1,43
Zerbitzuak	1,44	1,19
Guztira	1,83	1,43

*Iturria: EIN.***29. koadroa Balio erantsi gordina Nafarroako biztanle bakoitzeko***(Espainiako batez besteko oinarriaren indizea=100)*

Urtea	BEG biztanle bakoitzeko
2013	125,5
2014	123,5
2015	123,2
2016	124,4
2017	123,8
2018	123,3
2019	123,7
2020	130,8
2021	133,2
2022	131,9

Iturria: EIN.

Era berean, azken urteetan Nafarroako ekonomiak izandako hazkundearen ondorioz, biztanle bakoitzeko balio erantsia Estatuan baino handiagoa da Nafarroan (2022an % 31,9 handiagoa eta 2021ean % 33,2). Estatu mailan, Nafarroako ekonomia industrian espezializatu da, eta horrek eragin du Nafarroako industriaren garapena eta ongizatea Espainiakoak baino handiagoak izatea.

Lehen sektorea

Sektore honek lurraldeko enpleguari eta ekoizpenari egiten dion ekarpenak jaisten jarraitzen duen arren, Nafarroako ekonomiaren oinarritzko jarduera bat izaten jarraitzen du. 2022an enpleguaren % 2,8 eta eskualdeko BEGaren % 3,0 lehen sektoreari zegozkion. Horrez gain, nekazaritzako elikagaien industria sostengatzen du, eta industria horrek garrantzi eta dinamikotasun handiak ditu Nafarroan, lurraldeko ekonomiaren hazkundeari eragiten baitio.

Hain zuzen ere, Nafarroako lehen sektorea –nekazaritza, abeltzaintza eta basoak–, tradizioz, elikagai- eta aberastasun-iturri nagusia izan da bertako biztanleentzat. Joan den mendeko 60ko eta 70eko urteetan industriaren booma iritsi zenean, lehen sektoreak

garrantzia galdu zuen, eta industria-ekoizpenak hartu zuen garrantzia. Dena den, orduetik, zorionez, Nafarroako landa-eremuak hazten eta modernizatzen jarraitu du azken hamarkada hauetan. Pandemiak moteldu egin zuen hazkunde hori eta ikaragarriko eragina izan zuen sektorearen bilakaeran, kalteak larrituz. Nafarroako Gobernuaren laguntzari esker, aurrera egin eta berregituratzen saiatu da sektorea.

Ukrainako gerrak eragina izan zuen sektorean ere, baina modu positiboan. Izan ere, Ukrainatik eta Errusiatik datozen produktuen eskasiari aurre egiteko asmoz, salbuespen-urri bat ezarri zuen EBk, eta Nekazaritza Politika Erkidearen (NPE) araudia malgutu zuen; hala, lugorri utzitako hektareetan landatzea edo bazkarako erabiltzea ahalbidetu zuen. Modu horretan, Nafarroako nekazari eta abeltzainek 16.000 hektarea gehiago izan zituzten 2022an, ereiteko edo animaliak elikatzeko.

Zentzu horretan, gogoratu beharrekoa da Nafarroan zerealek hartzen dutela hektarea kopuru handiena, laboreen azalerari dagokionez; hurrengoak mahastiak dira. Labore horien ondoren kokatzen dira olibadiak, fruitu lehorrak, barazki freskoak, frutak eta lekaleak.

Halaber, lehen sektoreak eta sektoreko horretako enpresek eskualdeko ekonomian duten garrantzia islatzeko, Nafarroako Jarduera Ekonomikoko Lehen Sektoreak Foru Parlamentuaren domina jaso zuen, ganberak ematen duen sari gorena. Lehen sektoreak lan egiten duten pertsona eta erakunde guztien ibilbidea saritzen du aitoren horrek, Adierazpen Geografiko Babestuak barne; horiek ere funtsezkoak dira lurraldea egituratzeko eta Foru Erkidegoaren ekonomiarako.

Azkenik, Nafarroako sektore ekologikoak hazten jarraitu zuen, eta Nafarroako nekazaritza ekologikoko azalerak foru-lurraldearen % 7,4 hartzen zuen (2021aren amaieran % 7), 66.736 hektareatarira iritsi arte.

Hedadura hazteak eragina izan zuen pertsona eta enpresa kopuruan ere: 746 izatetik 806 izatera igaro ziren (% 8ko hazkundera). Hala, 35 sektoretako 2.500 elikagai baino gehiagok ziurtagiri ekologikoa zuten Nafarroan.

Datuek denboran zeharreko hazkunde jarraitua erakusten dute, eta urtetik urtera gora doaz hektarea eta operadore kopurua, baina oraindik ez dute lortu Europako Batzordeak "Baserritik mahaira" estrategiaren barruan ezarritako helburua betetzeko behar den eritmoa. 2030erako nekazaritzako azaleraren % 25ek ziurtagiri ekologikoa izatea da helburua. Une honetan Europako batezbestekoa % 9,1ekoa da, eta alde handiak daude herrialdeen artean.

Etorkizuneko erronkekin, ekonomia zirkularreko produktu berritzaileekin lan egiten duen nekazaritza-industria baten alde egiten du eskualdeak. Ekonomia zirkularrak oinarrian

dituen urrezko arauak (murriztu, berrerabili eta birziklatu), dagoeneko, ez dira aukerakoak nekazaritzako elikagaien industriarentzat. Egiaz, hainbat faktorek bultzatzen dute agertoki hori, ekoizpenaren eta kontsumoaren eredu jasangarriagoan oinarritzen dena. Nafarroan ekonomia zirkularrak eskaintzen dituen aukerak arakutzen hasi dira bi enpresa, gutxienez. CNTAren (Elikagaien Teknologia eta Segurtasun Zentro Nazionala) ustez, teknologiaren garapena eta elikagaiak alferrik galtzearen aurkako legea indarrean sartzea inflexio-puntuak izango dira sektorearentzat, murrizketa-, berrerabilpen- eta birziklatze-prozesuei dagokienez.

Industria

Espainiako eremu industrializatuenetako bat da Nafarroa. Azken hamarkadetan, funtsezko ekoizpen-jarduera bilakatu da lurralderako. 2022an Nafarroako enpleguaren % 27,5 eta BEGaren % 32,2 zegozkion industriari.

Estatistika Institutu Nazionalak emandako datuen arabera, honako hauek dira jarduerasektore nagusiak: Elikadura-industria; Motordun ibilgailuen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa; Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik; eta Beste makineria eta ekipo batzuen fabrikazioa. Hain zuzen ere, 2021ean lau jarduerahoriei egokitu zitzaizkien Nafarroako industria-sektoreko enpleguaren % 56,9, eta sektoreak izandako diru-sarreraren % 58,2.

Industria-ehunari dagokionez, Nafarroan ETEak nagusitzen dira. 36 enpresak 250 langile baino gehiago zituzten (horietatik 17k 500 langile baino gehiago), Camerdataren (Espainiako Merkataritza Ganberak osatutako sozietatea) 2022ko datu-basearen arabera.

Industria-enpresa gehienak Iruñean, Nafarroako ipar-mendebaldean, Erriberagoitian eta Tuteran kokatzen dira.

2022an sektorean izandako azken berritasunei dagokienez, 2021-2025 aldirako Nafarroako Industria Planaren zirriborroa aurkeztu zuten. 2020ko Nafarroako Industria Planaren jarraipena da eta Foru Erkidegoaren politika sozioekonomikoaren bide-orriaren erdigunean kokatu nahi du Nafarroako industria, hazkundera indartuta eta Nafarroako industriak behar duen eraldaketa bikoitza bultzatuta. Zifratan, BPGaren % 32a lortzea, 74.000 langilera iristea eta 3.500 enpresako ekosistema lortzea dira helburuak.

Planak oinarriak finkatu nahi ditu motor ekonomiko gisa duen lidergo industrialia indartzeko eta NBEren Agenda 2030ek mahai gainean jarritako Garapen Jasangarrirako Helburuak betetzen laguntzeko. Modu horretan, S4 Espezializazio Adimentsuaren Estrategiak proposatzen duen trantsizio bikoitza lortuko litzateke: ekologikoa eta digitala.

Industria eraldatzen duten hiru ardatz identifikatzen ditu Planak: 4.0 industriarako trantsizioa, jasangarritasuna eta pertsonak.

Halaber, Nafarroako osasun-klusterraren sorrera aipatu behar da. Sektoreko zortzi enpresak lideratzen dute klusterra, lehiakortasuna handitzeko eta industriaren hazkundea sustatzeko helburuz. Izan ere, industria hazten ari da: fakturazioa % 20,3 hazi da lau urtean eta 793 milioi eurora iritsi da.

Eraikuntza

Mendearen hasieran eraikuntza-sektoreak Nafarroan izan zuen garapen garrantzitsua zapuztu egin da azken urteetan, jarduerak bizi izandako krisi ezagunaren ondorioz. Sektoreak enpleguaren eta BEGaren guttizkoan zuen pisuak jaisten jarraitu zuen apurka 2022an, aurreko urtearekin alderatuta. Guttizko enpleguaren % 6,3 (2021ean % 6,4) eta eskualdeko BEGaren % 6,4 (2021ean % 6,5) ordezkatu zuen.

Eraikuntza Industrializatzeko Nafarroako Elkartearen bidez eskualdeak 2022an eraikuntza-sektorean industriaren eta robotikaren alde egindako apustua nabarmendu behar da. Sektoreko balio-kateko katebegi guztiak ordezkatzen dituzten 24 enpresak sortu zuten aipaturako elkarteak.

Klusterra pribatua da, eta Sodenaren eta Nasuvinsaren babesa eta laguntza ditu, Nafarroako Gobernuaren aldetik. Barne hartzen ditu Nafarroako eraikuntza-sektoreko balio-katea osatzen duten enpresak eta eragileak, sektorearen egungo eta etorkizuneko erronkak denen artean lantzeko, berrikuntza, industrializazioa, jasangarritasuna eta negozio-eredu berriak sustatzen dituen ikuspegi batetik.

Nafarroako sektorearen eraikuntza-kalitateak maila altua du, Espainiako merkatuko batezbestekoarekin alderatuta. Gainera, aitzindaria da energia-eraginkortasuneko estandarrak eta ziurtapenak aplikatzen. Eta Estatuan zein nazioartean presentzia duten enpresak ditu, sektorearen abangoardian eta gaitasun traktorearekin, beste indargune batzuen artean.

Nafarroako enpresek identifikatutako erronka nagusiak honakoak dira: balio-kate osoa digitalizatzea eta BIMaren gisako tresna digitalak txertatzea; eraikuntzaren industrializaziorantz pausoak ematea, industria-lantegietan gehiago fabrikatuz eta gero obran instalatuz; ekonomia zirkularraren printzipioak ezartzea, eraikuntza-sektorearen jasangarritasuna hobetzeko; beharrezko talentu berria erakartzea eta prestatzea; merkatu berriak garatzea eta gehiago esportatzea; eta erabiltzaileen ezagutza hobetzea, haien beharrei erantzun hobea emateko, beste batzuen artean. 2023rako plan estrategikoa amaituta egotea aurreikusten da.

Zerbitzuak

Azken urteetan zerbitzuen sektorearen profila oso dinamikoa izan da, eta egonkor mantendu izanagatik nabarmendu da. Horrez gain, ziklo ekonomikoarekiko mendekotasun txikiagoa eta etengabeko hazkunde orokorra izan ditu. Ondorioz, Nafarroako ekoizpen-ehunean duen partaidetzak ere gora egin du apurka. Pandemiaren eraginak antzeman ziren sektorean, batez ere, turismoaren murrizketen ondorioz, baina suspertzea lortu du eta 2022an eskualdeko enpleguaren % 63,4 eta BEGaren % 58,5 zegokion. Enpresen erdiak Iruñean edo inguruan zeuden kokatuta.

Osasun-zerbitzuak, hezkuntza, merkataritza, bankuak eta aholkularitzak nabarmentzen dira Nafarroan, haien kalitateagatik eta garrantziagatik. Azken urteetan, internetek eta teknologia berriek izan duten gorakadaren ondorioz, gero eta enpresa gehiago espezializatu dira eremu horretan.

2022an sektoreak izandako berritasunen artean, turismoaren kasuan, Nafarroa Europako helmuga jasangarri gisa finkatzen hasi zela nabarmendu behar da. Hori dio, batetik, Espainiako 2022ko eskualdeen jasangarritasunari buruzko txostenak; haren arabera, Nafarroa Estatuko zerrendaren buruan dago GJH 2030 helburuak betetzeari dagokionez. Bestetik, EINen bizi-kalitateari buruzko rankingek ere hori baieztatzen dute. Zentzu horretan, FITUR azokaren 2022ko edizioan aurkeztutako 2023-2025 aldirako Turismoguneen Jasangarritasun Turistikorako Lurralde Planak zehaztuko du sektoreak datorren hiru urtekoan jarraitu beharreko bide-orria.

Gainera, merkataritzaren esparruan, Nafarroako Gobernuaren Hurbileko Xehekako Merkataritza Bultzatzeko Plana nabarmentzen da. Sektorearen digitalizazioa eta lehiakortasuna dira planaren ardatzak, eta 2025era arte 8,6 milioi euroko aurrekontu-inbertsioa egitea aurreikusten du, salmentarako espazio fisikoak lineako beste merkaturatze-kanal batzuekin osatzeko eta eredu jasangarri bat sustatzeko.

Zehazki, dokumentuak proposatzen dituen neurrien artean daude sektorearen beharrei egokitutako esparru erregulatzailerik egoki bat ezartzea edo merkataritza-ehuna modernizatzea, lehiakorrak izan dadin. Hala, saltoki fisikoak mantendu nahi dira, eta salmentarako beste kanal batzuk batuko litzaizkieke horiei, esaterako, online merkataritza, eredu jasangarriago eta inklusiboago baterantz pausoak emateko. Halaber, tokiko merkataritzaren gaineko konfiantza-irudia sortu nahi da, produktuen kalitateagatik, zerbitzuaren bikaintasunagatik eta bidezko prezioengatik. Hala, xehekako eta hurbileko dendak herri eta auzoetako erreferentzia gisa erakutsi nahi dira.

Sektorearentzat erronka bat da beste formatu komertzial batzuekin eta kontsumo-ohitura berriekin lehiatzea. Nafarroako Gobernuaren laguntza du eta Plan honetan zehazten da.

4. IKUSPEGI OROKORRA

Nazioartean, ziurgabetasuna eta desazelerazio ekonomikoa gailentzen ziren. Testuinguru horretan, 2022an % 4,3ra jaitsi zen Nafarroako BPGaren hazkunde-erritmoa (aurreko ekitaldian % 5,9ko hazkundea izan zuen, 2020an pandemiaren inpaktuaren ondorioz erregistratutako -% 8,3ko beherakada handiaren ondoren).

30. koadroa Bilakaera orokorra

Kontzeptua	(Urte arteko aldakuntza-tasa)				
	2018	2019	2020	2021	2022
NAFARROA					
- BPG	2,9	2,7	-8,3	5,9	4,3
- Enplegua	1,2	2,4	-3,6	1,9	2,9
- Langabezia-tasa ⁽¹⁾	10,0	8,2	10,1	10,6	9,6
- KPI ⁽²⁾	1,3	1,3	-0,6	6,6	6,4
ESPAINIA					
- BPG	2,3	2,0	-11,3	5,5	5,5
- Enplegua	2,7	2,3	-2,9	3,0	3,1
- Langabezia-tasa ⁽¹⁾	15,3	14,1	15,5	14,8	12,9
- KPI ⁽²⁾	1,2	0,8	-0,5	6,5	5,7

(1): Biztanleria aktiboaren %.

(2): Aldakuntza abendutik abendura.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN (BAI, Biztanleria Oinarria, 2011).

Hala, Foru Erkidegoko hazkundea Eurogunekoa baino (% 3,5eko hazkundea, ELGaren arabera) askoz ere handiagoa izan zela aintzat hartuta, 2022an aurrera jarraitu zuen Europako ekonomia nagusiekin bat etortzeko prozesuak.

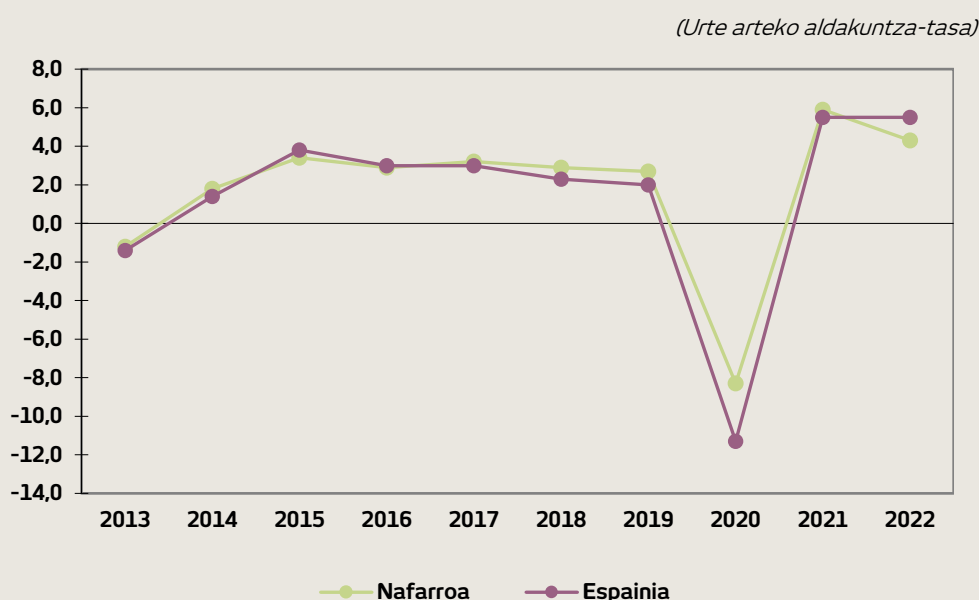
Bestetik, FUNCAS Aurrezki Kutxen Fundazioak 2023ko martxoan egindako aurreikuspenen arabera, 2022an % 3tik gorako hazkundea izan zuten Espainiako autonomia-erkidego guztiek, modu orokortuan. Balear Uharteek eta Kanariak izan zuten hazkunderik handiena (% 12koa eta % 10ekoa, hurrenez hurren), bereziki, pandemiaren ostean turismoa berreskuratzeak bultzatuta. Jarraian, honako hauek kokatu ziren Estatuko batezbestekotik gora: Madrilgo Erkidegoa, Nafarroako Foru Erkidegoa, EAE eta Valentziako Erkidegoa (% 5,7ko hazkundea lehenengo hiru kasuetan eta % 5,5ekoa azken kasuan). Bestetik, Extremadurak (% 4), Kantabriak (% 3,9) eta Gaztela eta Leonek (% 3,1) izan zituzten hazkunderik txikiak.

Lan-merkatuari dagokionez, EINen Biztanleria Aktiboaren Inkestaren arabera, 2022an % 2,9 igo zen okupazio-tasa Nafarroan. Estatuan handiagoa izan zen hazkundea (% 3,1). Gauzak hala, langabezia-tasak behera egin zuen bi eremu geografikoetan: Foru Erkidegoan, % 10,6koa zen 2021ean eta % 9,6ra jaitsi zen 2022an; eta, Estatuan, % 14,8tik % 12,9ra jaitsi zen.

Prezioei dagokienez, goranzko joera argia zuten 2021aren amaieratik, eta Errusiak Ukraina inbaditu izanak eta horrek eragindako tentsio geopolitikoek azkartu egin zuten prezioen gorakada. Dena den, 2022aren amaieran apur bat mantsotu zen prezioen igoera, helburu horretarako hartutako neurriei esker. Hala, 2022an, inflazio-tasa metatua (abendutik abendura) % 6,4koa zen Nafarroan eta % 5,7koa Estatuan (2021aren itxieran % 6,6 eta % 6,5ekoak ziren, hurrenez hurren).

Azkenik, 2023ko lehen hiruhilekoan urte arteko % 2,4ko hazkundea izan zuen Nafarroako BPGak. Hala, 2022ko ondoz ondoko hiruhilekoetan zehar erregistratutako hazkunde-erritmoaren jaitsierari jarraipena eman zitzaion. Datorren ikasturtean moteltze horrek jarraituko duela aurreikus daiteke.

8. grafikoa BPGaren bilakaera

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua, EIN.

4.1 PRODUKZIOA

Nafarroako BPGak igoera nabarmena izan zuen 2021ean (% 5,9), eta 2022an % 4,3ra jaitsi zen hazkunde-erritmoa. Espainiako ekonomiak, berriz, mantendu egin zuen hazkundea (% 5,5eko hazkundea 2021ean zein 2022an).

Hiruhilekoen arabera aztertuz gero, Nafarroako ekonomia hiruhilekoz hiruhileko indarra galtzen joan zela ikus daiteke. Hala, urte arteko aldakuntza-tasa % 6,5ekoa izan zen lehen hiruhilekoan, % 4,5ekoa bigarreanean, % 3,2koa hirugarreanean eta % 3koa laugarreanean.

Eskaintza kontuan hartuta, oro har, lau sektore nagusiek gora egin zuten 2022an Nafarroan eta Estatuan; Estatuko lehen sektorea izan zen salbuespen bakarra. Dena den, Nafarroako industria eta hirugarren sektorea ez ziren 2021ean bezainbeste hazi 2022an (% 3,5 eta % 5,2ko hazkundeak 2022an, eta % 6,5 eta % 6,1ekoak 2021ean, hurrenez hurren). Eraikuntzak aurreko ekitaldiko hazkunde-erritmoa mantendu zuen (% 4,3ko hazkundea 2021ean zein 2022an), eta lehen sektorea aurreko urtean baino gehiago hazi zen (2022an % 2,3 eta aurreko urtean % 2,1).

31. koadroa Barne produktu gordinaren (BPG) bilakaera
(Urte arteko aldakuntza-tasa erreala)

Kontzeptua	2020	2021	2022
NAFARROA^(*)			
- Nekazaritza	-2,2	2,1	2,3
- Industria	-9,5	6,5	3,5
- Eraikuntza	-7,6	4,3	4,3
- Zerbitzuak	-7,9	6,1	5,2
- Guztira	-8,3	5,9	4,3
ESPAINIA^(*)			
- Nekazaritza	4,5	2,1	-1,1
- Industria	-13,1	6,6	3,0
- Eraikuntza	-13,2	-3,0	4,1
- Zerbitzuak	-11,4	6,0	6,5
- Guztira	-11,3	5,5	5,5

() Oinarritzko prezioetarako balio erantsi gordina sektoreen kasuan, merkatu-prezioetarako BPGa guztizkoaren kasuan.*

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

Fokua industria-sektorean jarrita, 2022an Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) hazkundea % 3,7ra jaitsi zen Nafarroan (2021ean % 10,4). Aldi berean, klima industrialak zifra negatiboetara itzuli zen (2022an -2 eta 2021ean 1), uneko eskarien bilakaera negatiboa indartu egin zen (-6, eta urtebete lehenago -4), eta aurreikusitako eskarien hazkundea jaitsi egin zen (3, eta 2021ean 10). Testuinguru horretan, Nafarroako industria-enplegua -% 3,4 jaitsi zen.

32. koadroa Industria Sektoreko Adierazleak
(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2020	2021	2022
Industria Produkzioaren Indizea (IPI) ⁽¹⁾	-10,9	10,4	3,7
Industria-giroa ⁽²⁾	-10	1	-2
Egungo eskaerak ⁽²⁾	-22	-4	-6
Aurreikusitako eskaerak ⁽²⁾	4	10	3
Industria-enplegua	1,1	4,1	-3,4

(1): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.

(2): Erantzunen saldoak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

Eraikuntza-sektorean, aurreko ekitaldian baino gutxiago hazi zen lizitazio ofiziala 2022an (% 20,8ko hazkundea 2022an eta % 69,1ekoa 2021ean). Bestalde, behera egin zuten hasitako etxebizitzak (-% 10) eta amaituek (-% 18,5). Agertoki horretan, Nafarroako sektoreko enpleguaren hazkunde-erritmoa % 9,8ra jaitsi zen (2021ean % 17,9koa zen).

33. koadroa Eraikuntza Sektoreko Adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2020	2021	2022
Zementuaren itxurazko kontsumoa*	-13,4	10,6	1,8
Lizitazio ofiziala ⁽¹⁾	-44,7	69,1	20,8
Hasitako etxebizitzak ⁽²⁾	-11,8	12,6	-10,0
Amaitutako etxebizitzak ⁽²⁾	14,7	22,6	-18,5
Enplegua	-3,7	17,9	9,8

() Oficemen-eko bazkideen (Ipar Eremua: Aragoi, Nafarroa, EAE eta Errioxa) zementuaren itxurazko kontsumoari egiten dio erreferentzia.*

(1): Seopan.

(2): Etxebizitza Ministerioa. (2023ko uztailaren 7ko datuak).

Iturria: Nafarroako Gobernua, EIN.

Zerbitzuei dagokienez, sektorea heterogeneoa denez, aldeak daude aztertutako azpisektoreetako adierazleen artean. Dena den, 2022an hazkunde apala gailendu zen.

Hala, Nafarroan aurreko ekitaldian baino gutxiago hazi ziren hoteletako gaualdiak (% 37ko hazkundea, eta 2021ean % 79,8koa) eta aire-trafikoko bidaiarien hazkundeak gora egin zuen (% 52,8ko hazkundea 2022an, eta % 33,8koa 2021ean). Hala, Nafarroako sektoreko enplegua % 5,5 hazi zen.

34. koadroa Zerbitzuen Sektoreko Adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2020	2021	2022
Hoteletako gaualdiak	-63,1	79,8	37,0
Aire-trafikoko bidaiariak	-65,5	33,8	52,8
Enplegua	-5,2	0,1	5,5

Iturria: AENA, Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

4.2 ESKARIA

Barne-eskaria

Desazelerazio ekonomikoak markatutako agertoki honetan (2022an % 4,3ra jaitsi zen Nafarroako BPGaren hazkunde-erritmoa; aurreko ekitaldian % 5,9koa izan zen), barne-eskariak hazkunde orokorrari egindako ekarpen positiboa ehuneko 3,2 puntura jaitsi zen (2021ean ehuneko 4,9 puntu positibokoa izan zen ekarpena).

Osagaiei dagokienez, kontsumo pribatuaren eta, bereziki, inbertsioaren hazkunde-erritmoa murriztu egin zen (2022an % 4 eta % 4,6, eta aurreko ekitaldian % 4,9 eta % 8, hurrenez hurren). Kontsumo publikoak, berriz, behera egin zuen apur bat (2022an -% 0,1, eta 2021ean % 2,9ko hazkundea).

35. koadroa Barne-eskariaren adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2020	2021	2022
- Kontsumo pribatua	-8,9	4,9	4,0
- Kontsumo publikoa	5,1	2,9	-0,1
- Kapital Eraketa Gordina	-13,2	8,0	4,6
- Barne-eskaria*	-7,5	4,9	3,2

*Hazkunde orokorrari egindako ekarpena.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Kontsumoaren eta inbertsioaren adierazleak aintzat hartuta, turismoen matrikulazioen beheranzko erritmoa geldotu egin zen (2022an -% 7 eta 2021ean -% 18,7). Ibilgailu industrialen matrikulazioak, berriz, -% 13 egin zuen behera (aurreko ekitaldian % 9,1eko hazkundea). Bestalde, hitzarmenetan itundutako soldata-igoera % 4,65era igo zen, inflazioaren hazkunde nabarmenaren aurrean.

36. koadroa Kontsumo- eta inbertsio-adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2020	2021	2022
Turismoen matrikulazioa	-28,5	-18,7	-7,0
KPI ⁽¹⁾	-0,6	6,6	6,4
Soldata-igoera ⁽²⁾	1,67	1,56	4,65
Ibilgailu industrialen matrikulazioa	-32,1	9,1	-13,0

(1): Aldakuntza-tasa abendutik abendura.

(2): Hitzarmenetan itundua.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN eta Enplegu eta Gizarte Ekonomiako Ministerioa.

Kanpo-merkataritza

Ekonomiaren hazkunde handiaren aurrean, 2022an areagotu egin zen Nafarroako kanpo-merkataritzaren hazkunde-erritmoa. Hala, kanpora egindako salmentak zein kanpotik

egindako erosketak aurreko urtean baino gehiago hazi ziren (% 11,2ko eta % 26,8ko hazkundeak 2022an, eta % 7,9ko eta % 23,6ko hazkundeak aurreko ekitaldian, hurrenez hurren).

37. koadroa Kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

<i>(M euro)</i>				
Kontzeptua	2020	2021	2022*	% Δ 22/21
Esportazioak, guztira	8.917,7	9.620,8	10.700,7	11,2
Inportazioak, guztira	4.646,4	5.742,1	7.281,4	26,8
Saldoa, guztira	4.271,3	3.878,6	3.419,3	-11,8

()*: Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Zehazki, 2022an Nafarroako esportazioak 10.700,7 milioi eurora iritsi ziren, hau da, % 11,2 hazi ziren aurreko ekitalditik. Nafarroako inportazioak, berriz, 7.281,4 milioi eurora igo ziren, hau da, urte arteko % 26,8ko igoera izan zuten. Hala, kanpotik egindako erosketek pandemiaren aurreko bolumena (2019koa) gainditu zuten, eta kanpora egindako salmentek baxuagoak izaten jarraitu zuten.

Bilakaera horrekin bat, Nafarroako merkataritza-balantzaren saldo positiboa 3.419,3 milioi eurora murriztu zen 2022an (2021ean 3.878,6 milioi eurokoa zen). Inportazioen gaineko esportazioen estaldura-tasa, berriz, % 147ra jaitsi zen (% 167,5koa zen aurreko ekitaldian).

38. koadroa Nafarroako esportazioak eta inportazioak, herrialdeen eta sektoreen arabera

(M euro)

Kontzeptua	ESPORTAZIOAK					INPORTAZIOAK				
	2020	2021	2022*	%	% Δ 22/21	2020	2021	2022*	%	% Δ 22/21
GUZTIRA (guztizkoak)	8.917,7	9.620,8	10.700,7	100,0	11,2	4.646,4	5.742,1	7.281,4	100,0	26,8
HERRIALDEEN ARABERA (guztizkoak)										
– Frantzia	1.554,8	1.768,3	2.003,7	18,7	13,3	536,3	655,2	767,5	10,5	17,1
– Alemania	1.451,7	1.348,3	1.653,2	15,4	22,6	1.138,6	1.500,2	1.691,1	23,2	12,7
– Italia	790,2	757,2	961,8	9,0	27,0	283,4	368,8	448,8	6,2	21,7
– Erresuma Batua	539,5	603,1	599,0	5,6	-0,7	112,0	69,8	116,9	1,6	67,5
– Portugal	396,7	471,0	609,2	5,7	29,3	191,6	250,8	310,9	4,3	24,0
– EB-27 guztira	5.578,4	6.033,3	7.564,0	70,7	25,4	3.505,2	4.292,8	5.257,8	72,2	22,5
– Europako gainerakoak	971,3	1.138,2	1.054,8	9,9	-7,3	240,7	239,9	354,0	4,9	47,6
– Estatu Batuak	534,0	737,6	479,1	4,5	-35,0	127,0	135,0	190,1	2,6	40,8
– Beste helmuga batzuk	1.834,0	1.711,7	1.602,8	15,0	-6,4	773,5	1.074,4	1.479,5	20,3	37,7
SEKTOREEN ARABERA (guztizkoak)										
– Lehen sektorea	736,9	883,4	965,2	9,0	9,3	411,1	425,2	572,9	7,9	34,7
– Nekazaritzako elikagaien industria	641,7	609,5	645,9	6,0	6,0	227,9	225,3	250,2	3,4	11,1
– Industria kimikoa	209,9	178,2	260,3	2,4	46,1	387,9	637,7	796,5	10,9	24,9
– Material plastikoak, kautxua	356,1	393,2	467,9	4,4	19,0	256,3	322,4	379,6	5,2	17,7
– Metal komunen manufaktura	687,9	908,0	1.086,3	10,2	19,6	484,0	754,1	930,3	12,8	23,4
– Makinak, material elektrikoa	2.040,4	2.162,9	2.258,4	21,1	4,4	1.402,0	1.743,0	2.283,6	31,4	31,0
– Garraiorako materiala	3.615,7	3.739,2	4.106,1	38,4	9,8	944,6	999,8	1.216,5	16,7	21,7
– Gainerakoak	629,1	746,4	910,6	8,5	22,0	532,6	634,6	851,8	11,7	34,2

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua.

Eremu geografiko handien arabera, Europa (EB-27) izan zen Nafarroako kanpo-merkataritzaren jatorri eta helmuga nagusia. 2022an, Europara egin zituzten esportazioen % 70,7, eta handik inportatu zuten guztizkoaren % 72,2. Zentzu horretan, Frantziara eta Alemaniara egin ziren kanpo-salmenten % 18,7 eta % 15,4, eta handik egin ziren kanpoko erosketen % 10,5 eta % 23,2, hurrenez hurren.

Muga-zergen partidei dagokienez, 2022an garraiorako materiala izan zen adierazgarriena, alde handiarekin, esportazioen % 38,4 eta inportazioen % 16,7 hartu baitzuen. Horrek neurri handian baldintzatu zuen Nafarroako kanpo-merkataritzaren etorkizuna.

4.3 PREZIOAK ETA SOLDATAK

2020an jardueraren jaitsiera historikoa erregistratu zuten pandemiaren inpaktuaren ondorioz, eta 2021ean nabarmen suspertu zen jarduera. 2022an, berriz, asko igo ziren prezioak, bereziki, Errusiak Ukraina inbaditu zuenean sortutako tentsio geopolitikoengatik. Dena den, kontuan izan behar da prezioek goranzko joera argia zutela

2021aren amaieratik. Izan ere, ekitaldi horretako azken hiru hilabeteetan KPIa % 5,6koa edo handiagoa izan zen Nafarroan.

Testuinguru horretan, 2022an zehar % 45,8 handitu zen Brent petrolio-upelaren balioa. Hala, ekitaldi horretako uztaiera arte, prezioek goranzko joera argia izan zuten Nafarroan, urte arteko hazkundeei dagokienez. Uztailean eskuratu zuen gehieneko maila urte arteko hazkundeak: % 11,4. Ordutik, jaisten hasi zen. Nolanahi ere, KPIaren urte arteko hazkunde-erritmoa % 6,3koa edo handiagoa izan zen 2022ko hilabete guztietan.

Hala, 2022an metatutako inflazio-tasa (abendutik abendura) % 6,4koa izan zen Nafarroan (% 6,6koa aurreko ekitaldiaren itxieran). Ekitaldi osoko urteko batez besteko tasa % 8,8ra igo zen Foru Erkidegoan (% 3,4koa izan zen aurreko ekitaldian).

39. koadroa Prezioen bilakaera Nafarroan

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

NAFARROA	2020	2021	2022
KPI			
Orokorra ⁽¹⁾	-0,6	3,4	8,8
Orokorra ⁽²⁾	-0,6	6,6	6,4
– Elik. eta alkoh. gabeko edariak	1,5	5,1	15,9
– Alkoholdun edariak, tabakoa	0,2	0,7	7,7
– Jantziak eta oinetakoak	0,7	1,1	3,5
– Etxebizitza	-1,7	24,6	0,1
– Etxeko tresneria	0,8	3,0	9,8
– Osasuna	0,9	1,9	1,2
– Garraioak	-5,0	10,2	4,6
– Komunikazioak	-4,2	-0,4	-2,0
– Aisialdia eta Kultura	-2,1	4,0	4,3
– Irakaskuntza	1,7	-5,5	2,4
– Hotelak eta jatetxeak	0,9	3,1	6,2
– Beste batzuk	2,0	2,0	4,1
Nekazariak Jasotako Prezioen Indizea			
Orokorra	2,0	1,5	18,3
– Nekazaritza-produktuak	0,0	5,2	22,9
– Baso-produktuak	7,3	5,8	21,5
– Animalia-produktuak	4,2	-4,3	11,5

(1): Urteko batez besteko aldakuntza.

(2): Abendutik abendura.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua eta EIN.

Azterketa 2022ko abenduko urte arteko aldakuntzan zentratuta eta ondasunen taldeei dagokienez, Nafarroan elikagaien eta alkoholik gabeko edarien prezioa igo zen gehien (% 15,9), eta etxeko tresneria izan zen bigarrena (% 9,8). Jarraian, alkoholdun edariak eta tabakoa (% 7,7) eta hotelak eta jatetxeak (% 6,2) kokatu ziren. Bestetik, garraioek % 4,6ko hazkundea izan zuten Foru Erkidegoan. Aitzitik, komunikazioen prezioek behera egin zuten (-% 2).

Era berean, Nafarroako nekazariek 2022an jasotako prezioen hazkunde-erritmoa ere indartu egin zen, orokorrean. Zehazki, % 18,3ra igo zen hazkundera (2021ean % 1,5), nekazaritzako, basogintzako eta animaliekin lotutako produktuen prezioen hazkundera izandako gorakada nabarmenaren ondorioz (2022an % 22,9, % 21,5 eta % 11,5, eta aurreko ekitaldian % 5,2, % 5,8 eta -% 4,3, hurrenez hurren).

Azkenik, laneko kostuei dagokienez, 2022an ordu efektibo bakoitzeko soldata-kostua % 2,5 igo zen Foru Erkidegoan (2021ean -% 1,9 egin zuen behera). Langile eta hilabete bakoitzeko soldata-kostuaren hazkunde-erritmoa, berriz, ehuneko puntu eta erdi hazi zen (2022an % 3,8 eta aurreko ekitaldian % 2,3).

40. koadroa		Soldata-adierazleak		
Kontzeptua	2020	2021	2022	
Soldata-kostuak (urte arteko aldakuntza-tasa)				
- Soldata-kostua ordu efektibo bakoitzeko	5,6	-1,9	2,5	
- Soldata-kostua langile eta hilabete bakoitzeko	-0,1	2,3	3,8	
Hitzarmenak				
- Hitzarmen kopurua	212	173	140	
- Eragina jasandako langileak	108.781	96.632	79.923	
- Adostutako soldata-igoera	1,67	1,56	4,65	

Iturria: Lan Kostuaren Hiruhilekoko Inkesta (EIN) eta Lan eta Ekonomia Sozialeko Ministerioa (2023ko otsaileko hitzarmenetako datuak).

4.4 LAN-MERKATUA ETA DEMOGRAFIA

Lan-merkatua Nafarroan

2020an jaitsiera historikoa izan zuen jarduerak, pandemiaren inpaktuaren ondorioz, eta 2021ean indartsu suspertu zen. Horren ondoren, 2022an orokorra izan zen hazkunde ekonomikoa, baina aurreko ekitaldian baino apalagoa. Hala, okupazioak gora egin zuen Nafarroan eta Estatuan. Langabetuen kopuruak, berriz, bi eremuetan egin zuen behera.

Lehenik eta behin, biztanleria aktiboa aztertuko dugu. 2022an % 1,7 hazi zen biztanleria aktiboa Foru Erkidegoan, eta 322.600 pertsonara iritsi zen. Horietatik 291,7 mila pertsona okupatuak ziren (aurreko ekitaldian baino % 2,9 gehiago) eta 30,9 mila pertsona langabezian zeuden (aurreko urtean baino -% 8 gutxiago). Halaber, estatu mailan ere hazi egin ziren biztanleria aktiboa (% 0,9) eta okupazioa (% 3,1) 2022an, eta langabetuen kopurua jaitsi egin zen (-% 11,8).

Testuinguru horretan, 2022an % 59ra igo zen jarduera-tasa Nafarroan (aurreko ekitaldian % 58,6koa zen), gora egin baitzuen gizonen jarduera-tasak (% 63,5, eta 2021ean % 62,5)

zein emakumeenak (% 54,6, eta aurreko ekitaldian % 54,8). Hala, 2022an handitu egin zen bi sexuen arteko aldea (2022an ehuneko 8,9 puntu eta 2021ean 7,7). Estatu mailan jarduera-tasa % 58,5etik (2021) % 58,6ra igo zen 2022an.

Nafarroako biztanleria langabetua -% 8 murriztu zen 2022an, eta 30,9 mila pertsonara iritsi zen. Hala, eten egin zen 2020an pandemiaren agerpenarekin hasitako hazkunderibildidea (% 20,1eko hazkundera ekitaldi hartan, eta % 8koa 2021ean). Gizonen kasuan behera egin zuen, eta emakumeen kasuan gora (-% 18,4 eta % 5,5, hurrenez hurren). Era berean, Estatuan -% 11,8 murriztu zen biztanleria langabetua.

Gauzak hala, 2022an langabezia-tasak behera egin zuen bi eremu geografikoetan: % 10,6tik % 9,6ra Foru Erkidegoan, eta % 14,8tik % 12,9ra Estatuan. Aldi berean, langabezia-tasa gizonen zein emakumeen kasuan jaitsi zen, Nafarroako emakumeen kasuan izan ezik (hazi egin zen; 2021ean % 9,7koa zen, eta 2022an % 10,1ekoa).

41. koadroa Biztanleria aktiboa, enplegua eta langabezia

(urteko batezbestekoak, milakotan)

Eremua		2021			2022		
		Gizonak	Emakumeak	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Nafarroa	Potentzialki aktiboak	266,9	274,7	541,5	268,7	278,3	547,0
	Aktiboak	166,8	150,4	317,2	170,7	151,9	322,6
	Okupatuak	147,7	135,8	283,6	155,2	136,5	291,7
	Langabeak	19,0	14,6	33,6	15,5	15,4	30,9
	Jarduera-tasa	62,5	54,8	58,6	63,5	54,6	59,0
	Langabezia-tasa	11,4	9,7	10,6	9,1	10,1	9,6
	Erregistratutako langabezia*	13,3	18,7	32,0	12,7	18,9	31,6
Espainia	Potentzialki aktiboak	19.270,8	20.383,4	39.654,2	19.386,4	20.538,7	39.925,1
	Aktiboak	12.250,6	10.952,6	23.203,2	12.357,8	11.057,4	23.415,2
	Okupatuak	10.651,7	9.121,9	19.773,6	10.965,2	9.425,4	20.390,6
	Langabeak	1.598,9	1.830,7	3.429,6	1.392,6	1.632,0	3.024,6
	Jarduera-tasa	63,6	53,7	58,5	63,7	53,8	58,6
	Langabezia-tasa	13,1	16,7	14,8	11,3	14,8	12,9
	Erregistratutako langabezia*	1.281,9	1.824,0	3.105,9	1.147,5	1.690,1	2.837,7

(*): Abendua.

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2023ko martxoko datuak) eta SEPE.

Txostenaren aurreko edizioetan bezala, langabeziaren bilakaera aztertuko dugu jarraian, Estatuako Enplegu Zerbitzu Publikoan (SEPE) erregistratutako langabeziaren ikuspegitik. Horretarako, aintzat hartu beharko da, kasu zehatz honetan, aurkeztutako informazioa abenduari dagokiola, eta ez ekitaldi osoari.

Hala, iturri horren arabera, 2022ko abenduan 31,6 mila langabetu zeuden Nafarroako SEPEren bulegoetan erregistratuta, aurreko urtean baino -% 1,3 gutxiago. Halaber,

Estatuari dagokionez, 2022ko abenduan 2.837,7 mila langabetu zeuden erregistratuta, aurreko urtean baino -% 8,6 gutxiago.

Biztanleria Aktiboaren Inkesta berriro ere aintzat hartuta (urteko batezbesteko datuak), kontuan hartu behar da langabezia-tasa nabarmen aldatzen dela adinaren arabera; hala, gazteenek dituzte maila altuenak. Hala, Nafarroan, 16 eta 19 urte artekoen artean langabezia-tasa % 43,3koa zen 2022an. Zerrendan hurrengoak 20 eta 24 urte artekoak izan ziren (% 19), ondoren 25 eta 54 urte artekoak (% 9,2) eta, azkenik, 55 urte edo gehiago zituztenak (% 6,4).

42. koadroa Langabezia-tasa adin-tarteen arabera. Urteko batezbestekoak

(%)

Eremua	Urtea	16-19	20-24	25-54	55 eta gehiago	Guztira
Nafarroa	2020	23,5	26,4	9,6	7,0	10,0
	2021	40,9	20,3	10,2	8,0	10,6
	2022	43,3	19,0	9,2	6,4	9,6
Espainia	2020	54,3	35,1	14,5	12,1	15,5
	2021	50,8	31,6	13,5	12,9	14,8
	2022	45,9	26,2	11,7	11,4	12,9

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2023ko martxoko datuak).

Aurreko ekitaldiarekiko bilakaerari dagokionez, Foru Erkidegoan zein Estatuan modu orokortuan jaitsi zen langabezia-tasa, adin-tarte guztietan; Nafarroako gazteenen taldea izan zen salbuespen bakarra. Hala, Nafarroan, gazteenen langabezia-tasa % 40,9tik (2021) % 43,3ra igo zen 2022an (Estatuan % 50,8tik % 45,9ra jaitsi zen); 20 eta 24 urte artekoen langabezia-tasa % 20,3tik % 19ra jaitsi zen (Estatuan % 31,6tik % 26,2ra); 25 eta 54 urte arteko pertsonena, % 10,2tik % 9,2ra (Estatuan % 13,5etik % 11,7ra); eta adin nagusieneko pertsonena % 8tik % 6,4ra (Estatuan % 12,9tik % 11,4ra).

Biztanleria okupatuaren sektorekako dinamikari dagokionez, Nafarroan 2022an behera egin zuen lehen sektoreko zein industria-sektoreko enpleguak (-% 7,1 eta -% 3,4, hurrenez hurren). Aldiz, enpleguak gora egin zuen eraikuntzan (% 9,8) eta zerbitzuetan (% 5,5). Kopuru absolutuei dagokienez, hirugarren sektorean igo zen gehien enplegua (2021ean baino 9.800 pertsona okupatu gehiago). Nafarroako enpleguaren % 64,3 dagokio sektore horri.

Estatu mailan, 2022an lehenengo sektorean baino ez zen murriztu enplegua. Gainerako sektoreetan gora egin zuen: industrian % 2,6, eraikuntzan % 2,3 eta zerbitzuetan % 3,6. Kasu honetan ere, hirugarren zerbitzuan izan zen hazkunde absoluturik handiena (aurreko ekitaldian baino 544.100 okupatu gehiago).

43. koadroa Enpleguaren bilakaera, sektore ekonomikoen arabera. Urteko batezbestekoak

(m pertsona)

Eremua	Urtea	Lehen sektorea	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
Nafarroa	2020	9,4	75,7	15,6	177,8
	2021	8,4	78,8	18,4	177,9
	2022	7,8	76,1	20,2	187,7
Espainia	2020	765,3	2.698,2	1.244,1	14.494,8
	2021	802,7	2.700,1	1.291,5	14.979,3
	2022	774,8	2.771,3	1.321,0	15.523,4

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2023ko martxoko datuak). (EJSN-09).

SEPEn erregistratutako kontratuak aintzat hartuta, 2022an behera egin zuten bi geografia-eremuetan. Hala, ekitaldi horretan 334.321 kontratu jakinarazi zituzten Foru Erkidegoan, aurreko ekitaldian baino -% 7,7 gutxiago. Estatuan, berriz, 18.310.343 kontratu jakinarazi zituzten, aurreko ekitaldian baino -% 5,5 gutxiago.

Kontratu motaren arabera, Nafarroan zein Estatuan nabarmen hazi zen kontratu mugagabeen kopurua (% 194,8 eta % 232,5, hurrenez hurren). Aldi baterako kontratuak, berriz, asko murriztu ziren (-% 22,6 Nafarroan eta -% 34,7 Estatuan). Hala, kontratu mugagabeek pisu erlatiboa irabazi zuten, aldi baterako kontratuen aurrean. Nolanahi ere, kontuan izan behar da 2022an indarrean sartu zela lan-erreformarako, enplegu-egonkortasuna bermatzeko eta lan-merkatua eraldatzeko presazko neurriei buruzko abenduaren 28ko 32/2021 Errege Lege Dekretua, eta horregatik gertatu zela dinamika hori. Haren bidez, arau berriak ezarri zituzten aldi baterako kontrataziorako, eta mugatu egin zuten.

44. koadroa SEPEren bulegoetan erregistratutako kontratuak

Eremua	Urtea	Mugagabeak			Aldi baterakoak				Kontratuak, guztira
		Hasierako mugagabea	Konbertsioak	Guztira	Obra eta Zerbitzua	Produktzio-baldintzak	Gainera-koak	Guztira	
Nafarroa	2020	10.446	8.836	19.282	75.109	137.937	72.702	285.748	305.030
	2021	12.644	12.164	24.808	78.036	183.447	76.046	337.529	362.337
	2022	56.455	16.682	73.137	12.869	158.570	89.745	261.184	334.321
Espainia	2020	936.513	609.097	1.545.610	6.241.088	6.777.227	379.136	14.397.451	15.943.061
	2021	1.235.476	877.865	2.113.341	6.998.685	8.683.539	588.794	17.271.018	19.384.359
	2022	5.694.246	1.332.914	7.027.160	1.305.148	7.746.692	231.343	11.283.183	18.310.343

Iturria: SEPE.

Bestetik, aipamen txiki bat egin behar dugu autonomoei buruz. Horrekin lotuta, EINek egindako BAiren arabera, Estatuan 7.200 pertsonako jaitsiera izan zuen norberaren konturako langileen kopuruak 2021 eta 2022 artean (urteko batezbestekoak kontuan hartuta). Nafarroan, aldiz, 3.300 pertsonako igoera izan zuen kopuru horrek.

Estatuan ugaritu egin ziren negoziazio kolektiboaren eraginpeko langileak (% 4,3), baina 2022an hitzarmen gutxiago negoziatu ziren eta horiek langile gutxiagori eragin zieten, bi eremu geografikoetan. Zehazki, 2022an negoziatutako hitzarmenek urte arteko jaitsiera hauek izan zituzten: Nafarroan -% 19,1 eta Estatuan -% 14,5. Bestalde, hitzarmen horien eraginpeko langileak -% 17,3 murriztu ziren Foru Erkidegoan. Estatuan, berriz, % 4,3 areagotu ziren.

Aldi berean, inflazio altuko testuinguru horretan, hitzartutako soldata-igoerak nabarmen hazi ziren Nafarroan (2022an % 4,65 eta 2021ean % 1,56) eta Estatuan (2022an % 3,02 eta 2021ean % 1,68).

45. koadroa Hitzarmen kolektiboak eta grebak

Eremua	Urtea	Hitzarmen kolektiboak			Grebak*			
		Kopurua	Eragindako langileak	Adostutako soldata-igoera	Kopurua	Parte hartu zuten langileak	Greba bakoitzeko langileak	Lan egin gabeko lanaldiak
Nafarroa	2020	212	108.781	1,67	37	1.249	34	3.653
	2021	173	96.632	1,56	59	2.130	36	5.068
	2022	140	79.923	4,65	58	2.911	50	11.964
Espainia	2020	4.915	10.700.757	1,74	487	151.496	311	540.579
	2021	4.039	10.160.948	1,68	606	199.026	328	422.815
	2022	3.453	10.593.527	3,02	679	192.751	284	709.099

* 2020 eta 2021 ekitaldiek ez dituzte barne hartzen greba orokorretako datuak. 2022ko datuak urtarrila-abendua bitarteko aurrerapenari dagozkio.

Iturria: Lan eta Ekonomia Sozialeko Ministerioa. 2023ko otsaileko hitzarmenen datuak. 2023ko apirilko greben datuak.

Laneko gatazkei dagokienez, 2022an grebak murriztu egin ziren Foru Erkidegoan (-% 1,7), baina gora egin zuten Estatuan (%12). Bestetik, greben eraginpeko pertsonak ugaritu egin ziren Nafarroan (% 36,7), eta Estatuan, berriz, murriztu egin ziren (-% 3,2). Lan egin gabeko lanaldiak, berriz, bi kasuetan hazi ziren (% 136,1 Foru Erkidegoan eta % 67,7 Estatuan).

Biztanleria

Eskuragarri dagoen behin betiko azken informazioaren arabera, Nafarroako biztanleria % 0,1 hazi zen 2021ean, eta Estatukoa -% 0,1 murriztu zen. Zehazki, Foru Erkidegoan 661.537 biztanlera iritsi ziren, eta Estatuan 47.385.107 biztanlera.

2021ean 5.113 jaiotza (aurreko ekitaldian baino % 1,5 gehiago) eta 5.771 heriotza (aurreko ekitaldian baino % 13,4 gutxiago) erregistratu ziren Nafarroan. Hori kontuan hartuta, saldo begetatiboa negatiboa izan zen, -658 pertsonakoa. Hala, murriztu egin zen 2020an erregistratutako saldo begetatibo negatiboa (-1.626 pertsona).

Estatuan, 337.380 jaiotza jakinarazi ziren 2021ean (-% 1,2 gutxiago) eta 450.744 heriotza zenbatu ziren (-% 8,7 gutxiago). Horrenbestez, saldo begetatiboa negatiboa izan zen,

-113.364 pertsonakoa (aurreko ekitaldian -152.461 pertsonakoa izan zen saldo begetatibo negatiboa).

46. koadroa Biztanleriaren mugimendu naturala

Eremua	Urtea	Biztanleria	Ezkontzak	Jaiotzak	Jaiotza-tasa (‰)	Heriotzak	Heriotza-tasa (‰)	Hazkunde begetatiboa
Nafarroa	2017	643.234	2.295	5.746	8,9	5.844	9,1	-98
	2018	647.554	2.050	5.398	8,3	5.819	9,0	-421
	2019	654.214	2.050	5.371	8,2	5.568	8,5	-197
	2020	661.197	1.279	5.036	7,6	6.662	10,1	-1.626
	2021	661.537	1.932	5.113	7,7	5.771	8,7	-658
Espainia	2017	46.572.132	168.989	393.181	8,4	424.523	9,1	-31.342
	2018	46.722.980	162.743	372.777	8,0	427.721	9,2	-54.944
	2019	47.026.208	161.389	360.617	7,7	418.703	8,9	-58.086
	2020	47.450.795	87.481	341.315	7,2	493.776	10,4	-152.461
	2021	47.385.107	143.515	337.380	7,1	450.744	9,5	-113.364

Iturria: Biztanleriaren mugimendu naturala (EIN). 2022ko abenduko datuak.

Hala, Nafarroako jaiotza-tasa apur bat hazi zen (2021ean % 7,7 eta 2020an % 7,6). Heriotza-tasaren hazkundera, berriz, eten egin zen (2021ean % 8,7 eta aurreko ekitaldian % 10,1). Estatuko jaiotza-tasa txikiagoa izan zen (% 7,1), eta heriotza-tasa, berriz, handiagoa (% 9,5).

Ezkontza kopurua asko hazi zen 2021ean Foru Erkidegoan; % 51,1eko hazkunde nabarmena izan zuen eta 1.932 ezkontza izan ziren. Estatuan, berriz, 143.515 erregistratu zituzten, aurreko ekitaldian baino nabarmen gehiago: % 64,1 gehiago.

Nolanahi ere, azalpen labur bat eman behar da 2021ean hildako pertsonen kopuruak (eta, hortaz, heriotza-tasak) izandako jaitziera nabarmena eta ezkontza kopuruaren igoera handia ulertzeko. Aipatu beharrekoa da COVID-19ak heriotza askoz ere gutxiago eragin zituela 2021ean, 2020an baino, urte hartan bizi izan baitziren pandemiaren unerik okerrenak (bereziki hilgarria zen orduan). Ezkontzak, berriz, nabarmen ugartu ziren, horiek ospatzeko mugak kendu zituztelako.

Azkenik, nabarmendu behar da 2021ean Nafarroak migrazio-saldo (autonomia artekoa) positiboa izan zuela, 258 pertsonakoa, immigrazio kopurua handiagoa izan zelako emigrazio kopurua baino. Adin txikieneko estratuan 186 pertsonako migrazio-saldo positiboa izan zen; 16 eta 64 urtekoen artean, 22koa, eta adin nagusieneko artean, 50 pertsonakoa.

47. koadroa Nafarroako migrazio-saldoak, adinaren arabera (autonomia artekoak)

Urtea	Adin estratuak			Guztira
	-16 urte	16-64 urte	+ 64 urte	
2014	306	373	3	680 (*)
2015	337	812	48	1.196 (*)
2016	362	837	-22	1.174 (*)
2017	431	225	-31	625
2018	403	391	-103	691
2019	268	141	-25	384
2020	224	397	61	682
2021	186	22	50	258

** 2017ra arte EINek ez zuen zuzendu migrazio-saldoa kalkulatzeko egiten zuen akats bat. Akats hori lotuta zegoen 0 urteko biztanleen barne-migrazioarekin.*

Iturria: Migrazio-mugimenduak (EIN) 2022ko abenduko datuak.

4.5 FINANTZA-SEKTOREA

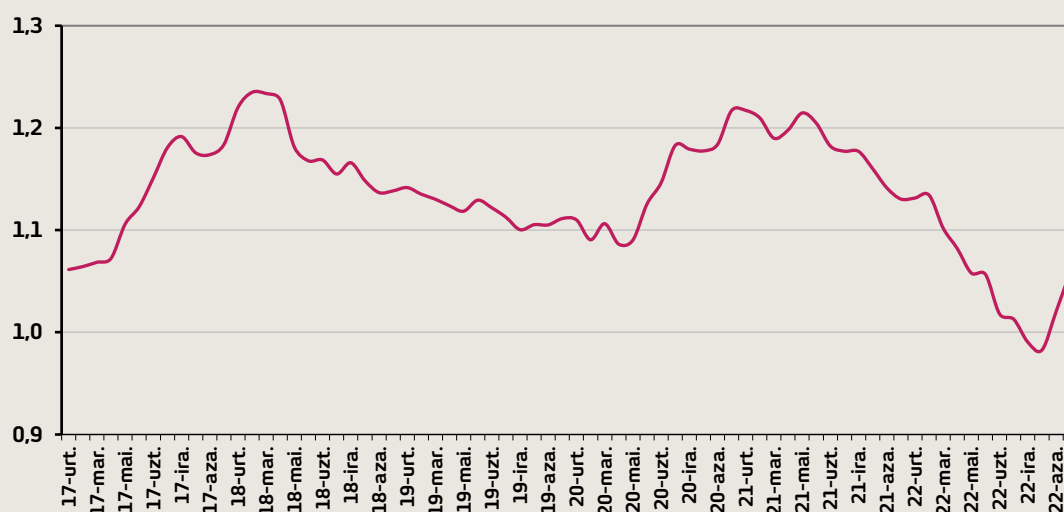
Ikuspegi orokorra

2022an ere izan ziren ziurgabetasunak. Pandemiaren urtearen eta pandemiaren osteko urtearen ondoren, gerra-gatazka etorri zen. Hala, hiru urtetan, dinamika ekonomiko-finantzarioez gaindiko faktoreek markatu zuten eragile sozialen agenda. Hori kontuan hartuta, urteko emaitza makroekonomikoak positiboak izan ziren neurri handi batean, baina 2022aren hasieran aurreikusitakoak baino okerragoak.

Energiaren prezioen aldakortasunak baldintzatu zuen urtearen bilakaera. 2021aren bigarren zatian gorantz egiten hasi ziren energiaren prezioak, zitzu bizian, eta gerra-gatazka okertu egin zuen egoera. Egoera horrek eta pandemiaren osteko ekoizpenaren eraldaketen ondorioek azaltzen dute erregistratutako prezioen espirala, laurogeiko hamarkada erdialdetik ikusi gabea. Diru-agintaritzek (Fed eta EBZ) interes-tasak igo zituzten, suspertze ekonomikoa gelditu gabe tentsio inflazionistak jaisteko helburu zailarekin.

Igoerek erritmo eta maila ezberdinak izan zituzten AEBko eta Euroguneko merkatuetan. Ondorioz, kanbio-tasaren bilakaera positiboa izan zen Europako dibisarentzat 2021ean. Dena den, 2022ko bigarren erditik, erlazio hori parekatzen hasi zen -uztaila eta urria artean, nagusiki-, eta faktore hori esanguratsua izan zen nazioarteko merkatuetan (energiaren prezioak, esaterako). Datozen bi urteetan 1,06 inguruan mantentzeko joera izango duela aurreikusten da.

9. grafikoa Kanbio-tasa: Euroa versus Dolarra*

(*): Eguneko datuen hileko batezbestekoa.

Iturria: Espainiako Bankuaren Estadística Buletina.

Banku zentraletan jarraitzen dute¹ eta 2023an interes-tasak berriro ere igoko dituztela aurreratu dute. Beste adierazle batzuen bilakaerari egokituko zaizkie igoera horiek, adibidez, enpresen konfiantzari. Hala, PMI adierazleak (manufaktura-industria eta zerbitzuak, EB-27n eta herrialdeen arabera) eta enpresen konfiantzaren adierazleak (Espainia, EIN) haien salmenta-aurreikuspenak hobetu dituzte 2023ko lehenengo hiruhilekoan, eta prezioen egonkortasun handiagoa eta enpleguaren hazkundera aurreratu dituzte, 2022aren itxieran iragarritakoarekin alderatuta.

2022an erregistratutako ziurgabetasunak burtsako indize nagusiei eragin zien, eta galera handiak izan zituzten haien kapitalizazioan. Horrek agerian utzi zuen merkatuen sentikortasuna. Dax-Xetra (-% 12,3) eta Eurostoxx 50 (-% 11,7) indizeen jaitsiera nabarmendu zen, eta Frantziako CAC (-% 9,5) eta IBEX-35 (-% 5,6) izan ziren hurrengoak. FTSE indize britainiarra, berriz, apur bat hobetu zen (+% 0,9). Ipar Amerikako merkatuek jaitsiera handia izan zuten, eta eten egin zen erregistratutako hazkundera -2020an gehieneko historikoak eskuratu zituzten, eta balioa handitu zuten-. Dow Jonesek izandako murrizketa nabarmentzen da (-% 8,8) eta, batez ere, Nasdaq Compositek izandakoa (-% 33,1). Nikkei indizeak ere galerak izan zituen (-% 9,4).

¹ Europako Batzordeak proposamen bat aurkeztu du (2023ko apirilaren 18an) bankuen krisiak kudeatzeko eta gordailuak bermatzeko esparrua indartzeko. Porrot egiten duten erakundeak (edozein neurri eta negozio-eredutakoak, txikiak barne) merkatutik modu ordenatuan atera daitezkeen antolatzea ahalbidetuko du proposamen horrek.

48. koadroa Burtza-indize nagusien bilakaera

(puntuak)

Urtea	Ibex-35 (Madril)	CAC-40 (Paris)	Dax-Xetra (Frankfurt)	FT-SE 100 (Londres)	Dow Jones (New York)	Nikkei (Tokio)	Eurostoxx 50	Nasdaq Composite
2020	8.073,7	5.551,4	13.718,8	6.460,5	30.606,5	27.444,2	3.552,6	12.888,3
2021	8.713,8	7.153,0	15.884,9	7.384,5	36.338,3	28.791,7	4.298,4	15.645,0
2022	8.229,1	6.473,8	13.923,6	7.451,7	33.147,3	26.094,5	3.793,6	10.466,5
<i>Urte batetik besterako aldakuntza (%)</i>								
2020	-15,5	-7,1	3,5	-14,3	7,2	16,0	-5,1	43,6
2021	7,9	28,9	15,8	14,3	18,7	4,9	21,0	21,4
2022	-5,6	-9,5	-12,3	0,9	-8,8	-9,4	-11,7	-33,1

Oharra: Abenduaren 31n.

Iturria: Ekonomia Adierazleen datu-basea. Ekonomia eta Eraldaketa Digitaleko Ministerioa.

Bestetik, Estatuko kreditu-erakundeen kopurua egonkortu egin zen (227 erakunde, bat gutxiago), baina 2008an (362) baino dezente gutxiago zeuden. Izan ere, murriztu egin ziren gordailu-erakundeak (190 erakunde, -4 erakunde). Zehazki, atzerriko erakundeak gutxitu ziren (80 erakunde, -4 erakunde), eta erakunde nazionalak egonkor mantendu ziren (110 erakunde). EFC/ECAOLek erakunde bat batu zuten 2022an (34 erakunde).

Gainera, bulego kopurua nabarmen jaitsi zen, 2008ko gehieneko kopuruaz geroztik erregistratutako murrizketa jarraituarekin bat etorritik eta, aldi berean, gizartearen digitalizazioak bultzatuta. Horrekin lotuta¹, kultura digitalaren hedapena eta euskarri digital adimendunak eskura izatea lerrokatu egin dira finantza-eskaintza hibridoarekin (aurrez aurrekoa eta birtuala). Hala, pertsonen eskuragarritasuna ezin hobea da, eta gero eta produktu eta zerbitzu gehiago dituzte eskura (*finantza txertatuak*).

49. koadroa Kreditu-erakundeak eta EFC

(erakunde kopurua)

Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Erakunde kopurua. Guztira	238	232	226	228	227
Gordailu-erakundeak	198	195	191	194	190
Espainiako gordailu-entitateak	115	114	113	110	110
EFC/ECAOL	39	36	34	33	34

Oharra: guztizkoarekiko aldea Kreditu Erakunde Ofizialei eta ESIS sistemikoei dagokie.

Iturria: Espainiako Bankua.

Joera digital bikoitz hori argi ikusten da Nafarroako bulego-sarearen bilakaeran, ia erdira murriztu baitzen 2022an, 406 bulegora (-% 43,3). Erregistratutako jaitsiera are handiagoa izan zen Estatuko sarean (-% 61,4; 17.648 bulego). Berregituraketa horrek zuzeneko inpaktua du sektoreko enpleguan, etengabe murrizten ari baita. Hala, finantza-jarduerari lotutako afiliazioa azken urteetako baxuena izan zen 2022an: 190.528 eta 2.171 afiliatu Estatuan eta Nafarroan, hurrenez hurren.

¹ "La sociedad digital en España, 2022". Telefónica Fundazioa.

50. koadroa Gordailu-erakundeak. Bulego kopurua

(bulego kopurua)

Urtea	Nafarroa	Espainia
2018	485	26.011
2019	459	23.851
2020	452	22.299
2021	410	19.015
2022	406	17.648
2022/ 2008,%	-43,3	-61,4

Iturria: Espainiako Bankua.

51. koadroa Afiliazioa⁽¹⁾ finantza-jardueretan

(afiliatu kopurua)

Urtea	Finantza- eta aseguru-jarduerak		Finantza-jarduerak ⁽²⁾	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2018	3.374	322.402	2.401	207.018
2019	3.254	319.956	2.265	203.131
2020	3.302	318.834	2.307	201.806
2021	3.276	312.246	2.198	188.449
2022	3.172	312.214	2.171	190.528
2022/ 2018,%	-6,0	-3,2	-9,6	-8,0

(1) Urte bakoitzeko abenduaren 31n. Erregimen orokorra.

(2) Aseguruak eta pentsio-funtsak izan ezik.

Iturria: Gizarte Segurantzza.

Kredituaren bilakaera Nafarroan

Esparru orokorra

2022an 2,9 bilioi euroko aktiboa izan zuten Estatuko kreditu-erakundeek, 2021ean baino apur bat baxuagoa (-% 0,3). Kreditu-partida izan zen nagusia, baina nolabaiteko jaitsiera izan zuen azken ekitaldian. Hain zuzen ere, kontuan izan behar da 2020-2021 biurtekoan erregistratutako hazkunde handia¹. Tarte horretan nabarmen hazi ziren eragile ekonomikoen kreditu-posizioak, bitzako egoeraren aurrean, baina zorra ez zen iritsi 2008-2013 aldiaren erregistratutako mailara, orduan, 2 bilioi eurotik gorakoa izan zen zorra².

Kreditu-saldo biziak behera egin bazuen ere (-% 4,2), 2,0 bilioitik gora kokatu zen oraindik ere, eta kreditu-erakundearen aktiboaren partida nagusia zen. Aldiz, jaitsi egin zen akzioei eta partaidetzei esleitutako balioa (-% 3,0), eta gora egin zuten akzioak eta partaidetzak ez diren baloreek (+% 15,9) eta sektorizatu gabeko aktiboek (+% 13,5). Bilakaera bateratu horrek azaltzen du kreditu-erakundearen aktiboak izandako jaitsiera orokor baxua (-% 0,3).

¹ Kredituak urte arteko % 10,7 eta % 9,1eko hazkundeak izan zituen 2020an eta 2021ean, hurrenez hurren.

² 2008an eskuratu zuten kreditu-saldo bizi handiena, 2.439.203 milioi eurokoa. Baina, 2009tik aurrera, haien balantzeak doitzen joan ziren kreditu-erakundeak. 2019an eten zen prozesu hura eta, batez ere, 2020an, covidak eragindako krisiaren ondoriozko finantza-beharrak zirela eta.

Hala, kreditu-erakundearen aktiboaren osaera finkatu zen: kreditu-partidak osatu zuen aktiboaren zatirik handiena (guztizkoaren % 68,7); akzioak eta partaidetzak ez diren baloreak (% 12,5) eta sektorizatu gabeko aktiboak (% 10,8) izan ziren hurrengoak; eta, azkenik, akzioen eta partaidetzen taldea (% 8,0).

52. koadroa Kreditu-erakundearen aktiboaren osaera

Kontzeptua	(M euro)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Guztira	2.575.633	2.612.781	2.822.182	2.937.620	2.929.279
Kredituak	1.726.181	1.740.034	1.926.930	2.101.591	2.012.798
Akzioak eta partaidetzak ez diren balioak	326.042	316.424	345.785	315.636	365.811
Akzioak eta partaidetzak	236.416	252.012	250.781	242.290	235.028
Sektorizatu gabeko aktiboak	286.994	304.311	298.686	278.103	315.642

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kreditu-jardueraren xehetasunek erakusten dutenez, kreditu-sistemaren (-% 29,4) eta beste sektore egoiliar batzuen segmentuaren (-% 0,3) bilakaerak baldintzatu zuen erregistratutako jaitsiera (-% 4,2); izan ere, bi horiek pisu handia dute kredituan (% 15,9 eta % 60,6, hurrenez hurren). Beste sektore ez-egoiliar batzuek (+% 14,0) eta Administrazio Publikoek (+% 0,6) gora egin zuten arren, ez zen nahikoa izan aurrekoen jaitsiera konpentsatzeko, pisu txikiagoa dutelako Estatuko kreditu-jardueran (% 19,5 eta % 4,1, hurrenez hurren).

Beste sektore egoiliar batzuen segmentuari (familiak eta enpresa ez finantzarioak) lotutako kreditu-saldo biziaren bilakaerak beherakada txiki bat izan zuen (-% 0,3). Eragiketa berrien suspertzea moteldu izanak eta lehengo eragiketen amortizazioa lehenetsi izanak eragin zuten emaitza hori. Horrekin lotuta, nabarmendu beharrekoa da aurreko biurtekoko zorra amortizatzen hasi zela –adibidez, ICO kredituen bidez¹–. Ukrainako gerraren eta inflazioaren gorakadaren ondorio ekonomikoak arintzeko neurri berriak² ezarri arren, familiei eta enpresei zuzendutako kreditua egonkor mantendu zen³,

¹ Kreditu Ofizialeko Institutuaren (ICO) abalarekin emandako maileguak, Espainiako Gobernuak bultzatzen dituenak (8/2020 Errege Lege Dekretua, martxoaren 17koa; eta 25/2020 Errege Lege Dekretua, uztailaren 3koa), enpresei eta autonomoei likidezia emateko eta haien inbertsio-proiektuei laguntzeko. Abalen lerro honen diru kopurua 140.000 milioi eurora artekoa zen, eta horietatik 107.187 milioi euro kudeatu ziren (guztizkoaren % 77), ICOk egindako azken jarraipen-txostenaren arabera (2022/06/30). EAEk eta Nafarroak 5.858 eta 1.723 milioi euroko abalak erregistratu zituzten, hurrenez hurren.

² Ukrainako gerraren ondorio ekonomikoak eta sozialei erantzuteko Plan Nazionalak 10.000 milioi euroko beste pakete bat gehitu zuen Estatuak abalatutako ICO kredituetan (6/2022 Errege Lege Dekretua) eta 5.000 milioi euroko lehen tarte bat aktibatu zen.

³ ICOk argitaratutako Ukrainako Abalen Lerroaren gaineko azken jarraipen-txostenak (2023/03/31) erakusten duenez, eskatutako abalen zenbatekoa 1.294,5 milioi eurokoa izan da. Horietatik 84,6 milioi euro dagozkio EAERI, eta 63,8 milioi euro Nafarroari. Emaitza horren arabera, programako diru kopuru osoaren (10.000 milioi euro) % 10 inguru baino ez da erabili. Hortaz, Espainiako Gobernuak 2023ko abenduaren 31 arte luzatu du abal horiek eskatzeko epea.

eta horrek agerian uzten du eragile ekonomikoek ziurgabetasunen aurrean duten erresilientzia.

53. koadroa Kreditu-erakundeak. Kreditua agenteen arabera

Kontzeptua	(M euro)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Guztira	1.726.181	1.740.034	1.926.930	2.101.591	2.012.798
Kreditu-sistema	211.861	190.494	328.166	452.347	319.260
AP	68.956	66.922	77.198	81.491	81.978
Beste sektore egoiliar batzuk	1.208.315	1.193.526	1.224.440	1.223.700	1.219.477
Beste ez-egoiliar batzuk	237.049	289.092	297.126	344.053	392.083

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kredituaren jomuga Estatuan

Beste sektore egoiliar batzuei (familiak eta enpresak) emandako kreditua hauen bidez bideratzen da: merkataritza-kreditua (gutzizkoaren % 4,5), eperako beste zordun batzuk¹ (% 87,5) eta beste mailegu batzuk (% 8,0) (barne hartzen ditu ageriko zordunak, errentamendu finantzarioa eta kobrantza zalantzarrikako kredituak). Egitura hori egonkor mantendu zen.

Ekitaldiko bilakaerak erakusten duenez, familiei eta enpresei bideratutako kredituak izandako jaitsiera apala (-% 0,3) honakoetan kontzentratu zen: eperako beste zordun batzuk (-% 0,4) eta beste mailegu batzuk² (-% 7,8). Merkataritza-kredituak, berriz, hazkunde handia izan zuen (+% 16,7), baina haren hobekuntza ez zen nahikoa izan beste bi partidetan erregistratutako beherakadak konpentsatzeko. Horregatik murriztu zen apur bat kreditu pribatua.

¹ 2017az geroztik, Espainiako Bankuak ez du informazio berezirik eskaintzen berme erreal batean oinarritzen diren kredituei buruz eta, horien barruan, hipoteka modalitatearen pean sinatutakoei buruz. Aldaketa hori Europar Batasuneko sailkapen-eredurako egokitzapena dela-eta gertatu da (Europako Banku Zentrala).

² Kobrantza zalantzarrikako kredituen beherakadarekin lotuta (-% 17,9). Ageriko zordunek (+% 2,4) eta errentamendu finantzarioak (+% 1,7), berriz, gora egin zuten.

54. koadroa Kreditu-erakundeak. Kredituak, motaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)

Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Guztira	1.208.315	1.193.526	1.224.440	1.223.700	1.219.477
Merkataritza-kreditua	48.723	50.561	42.162	47.169	55.056
Eperako beste zordun batzuk	1.037.809	1.034.061	1.077.559	1.070.780	1.066.951
Beste mailegu batzuk	121.783	108.904	104.719	105.751	97.470

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailu-erakundeen kreditu-saldo bizia 1,2 bilioi eurekin itxi zen. Urte arteko nolabaiteko beherakada izan zuen (-% 0,6), behera egin zutelako ekoizpen-jardueren segmentuak (-% 1,5) eta, neurri txikiagoan, etxebizitzaren erosketak eta birgaitzeak (-% 0,1) eta kontsumo iraunkorreko ondasunak (-% 0,3). Funtsean, datu globalek erakusten dutenez, amortizazio-osagaia gailendu zen emakida berrien gainetik. Ondorioz, posizio global garbia murriztu egin zen.

Horrekin lotuta, Bankuko Maileguei buruzko Inkestan¹ parte hartu zuten erakundeek berriaz adierazi zuten, kreditua lortzeko baldintzak gogortu egin ziren 2022an zehar (familiarentzat eta ekoizpen-jarduerentzat). Dena den, eskaria apur bat geldotu zela ere aipatu zuten (familiarena eta, batez ere, etxebizitzaren erostarekin lotuta; eta, neurri txikiagoan, ekoizpen-segmentuarena). Azkenik, kreditua apurka garestitzen ari dela ikusita –erreferentziazko tasek dagoeneko izandako igoerak eta iragartzen direnak kontuan hartuta–, 2023an kredituen dinamismoak antzeko erantzuna izango duela pentsa daiteke.

55. koadroa Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)

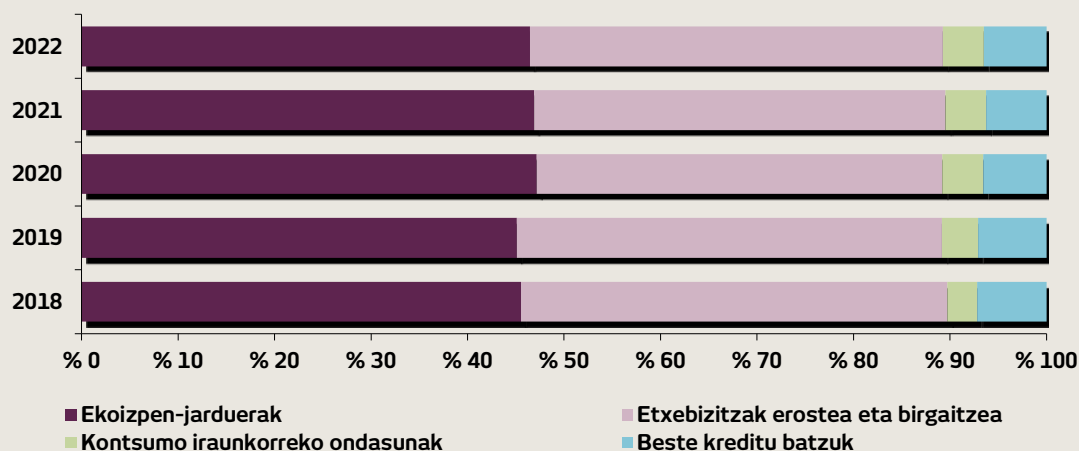
Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Guztira	1.150.231	1.135.590	1.174.945	1.173.435	1.166.763
Ekoizpen-jarduerak	523.942	512.107	554.073	550.342	542.154
Etxebizitzaren erostea eta birgaitzea	508.235	500.474	493.951	500.045	499.417
Kontsumo iraunkorreko ondasunak	35.418	42.635	49.727	49.688	49.545
Beste kreditu batzuk	82.636	80.374	77.194	73.360	75.647

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kredituaren egiturak erakusten duenez, ekoizpen-jardueretara bideratutako saldoa garrantzitsua da (guztizkoaren % 46,5), eta goranzko joera du. Familien zorrenekin osatzen da hura, bereziki, etxebizitzara bideratutakoarekin (% 42,8).

¹ Espainiako Bankua, 2023ko urtarrila.

10. grafikoa Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kredituaren bilakaera Nafarroan

2022an, gordailu-erakundeek 16.453 milioi euroko kreditua eman zuten Nafarroan (saldo bizia), aurreko urtean baino apur bat gehiago (+% 1,1). Aldiz, aldagai horrek bestelako bilakaera izan zuen Estatuan, eta behera egin zuen (-% 0,5). Hala, Nafarroak Estatuko kreditu-jardueran zuen partaidetza handitu egin zen (gutzizkoaren % 1,3).

56. koadroa Gordailu-erakundeak. Kreditua, agenteen eta lurraldearen arabera

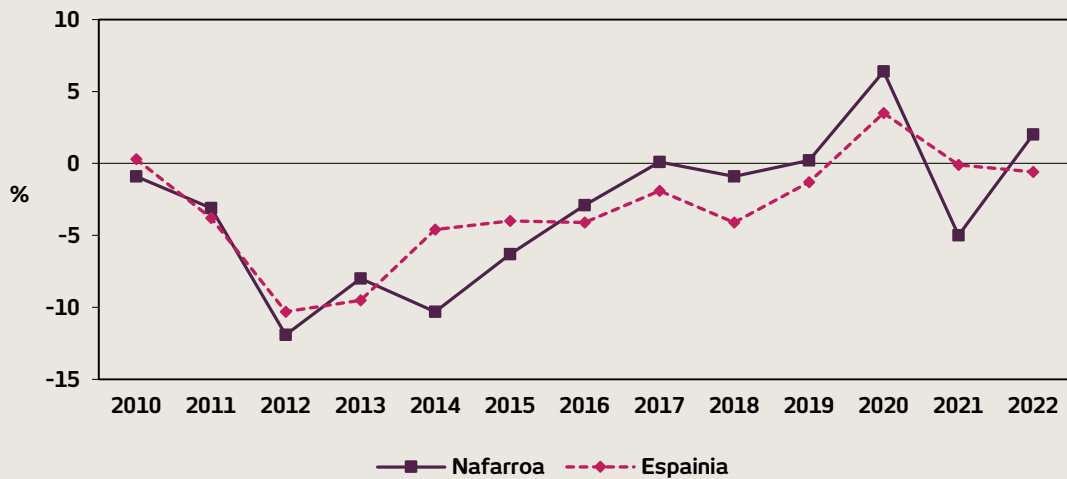
Lurraldea	Urtea	(M euro)		
		AP	BSE	GUZTIRA
Nafarroa	2020	1.327	16.044	17.372
	2021	1.028	15.249	16.278
	2022	901	15.552	16.453
Espainia	2020	74.357	1.174.945	1.249.302
	2021	78.919	1.173.435	1.252.354
	2022	79.811	1.166.763	1.246.574

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Nafarroan zein Estatuan, beste sektore egoiliar batzuei (familiak eta enpresak) zuzendutako kredituak pisu handia izan zuen: kreditu-saldoaren % 90 baino gehiago, eremu bakoitzean. Administrazio Publikoen segmentuak, berriz, pisu txikiagoa izan zuen. Bilakaerak erakusten duenez, kreditu pribatuak gora egin zuen Nafarroan (+% 2,0), eta segmentu publikoak behera (-% 12,4). Estatuan, berriz, handitu egin zen Administrazio Publikoetara bideratutako kreditua (+% 1,1) eta murriztu egin zen segmentu pribatura bideratutakoa (-% 0,6).

Atxikitako grafikoak baieztatzen duenez, beste sektore egoiliar batzuetara bideratutako kredituan desapalankamendu finantzarioa gailendu zen; izan ere, segmentu hori zorpetze maila murrizten ari da 2008ko finantza-krisiaz geroztik. Ia egiturazkoa den joera horren aurrean, 2020-2021 biurtekoan hazi egin zen familien eta enpresen kredituaren saldo bizia, pandemiak sortutako ondorio ekonomikoak arintzeko. Aipatutako saldoa berriz ere hazi zen 2022an Nafarroan, baina ez Estatuan. Hala, 2020-2022 hirurtekoa ezohiko egoeraz beteta egon zen, eta horien aurrean posizio erlatibo hobea erakutsi zuen sektore pribatuak, 2008ko krisiari baino askoz ere egoera finantzario hobearekin egin baitzion aurre oraingoari.

11. grafikoa **Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuei emandako kredituaren bilakaera**

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Beste adierazle batzuk: hipoteken eraketa eta ibilgailuen matrikulazioa

Familientzat oso garrantzitsuak diren bi inbertsio eremutan (etxebizitzak erostea eta birgaitzea, eta autoa erostea) erregistratutako bilakaera aztertuko dugu atal honetan. Etxebizitzen gaineko hipoteka berrien eraketari buruzko informazioak erakusten duenez, 2022an gora egin zuen higiezinekin lotutako jarduerak Estatuan (+% 10,9); 2021ean baino datu hobek eskuratu zituen -2021eko datuak ere positiboak izan ziren, 2020an bizitako geldialdia hartu zuelako barne-, eta 2011tik ikusi gabeko mailara gerturatu zen.

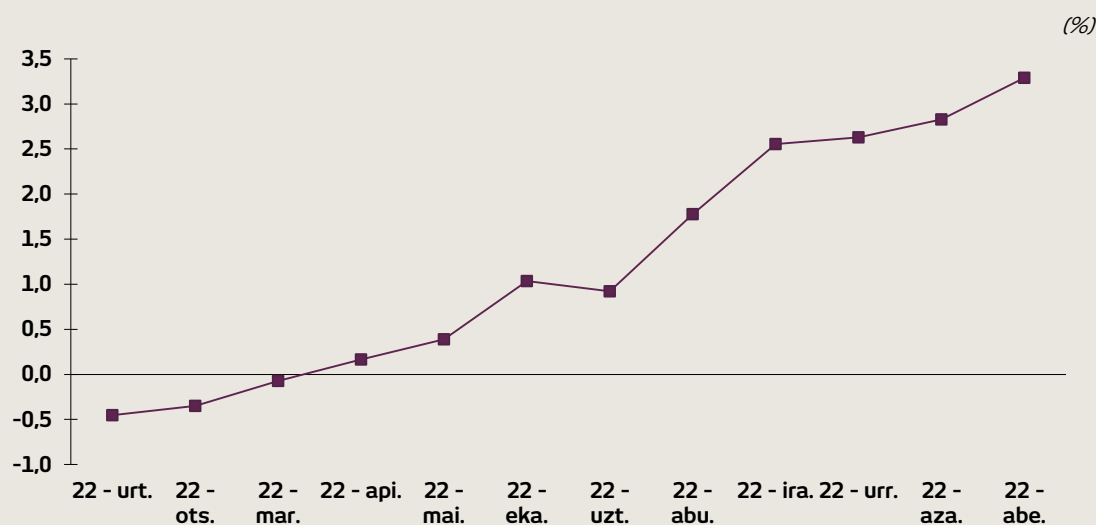
Dena den, Nafarroak behera egin zuen 2021arekin alderatuta (-% 4,4), eta 4.964 hipoteka berri sinatu ziren. Urtearen bigarren zatian geldotu egin zen hazkundea, lehenengo seihilekoan baino hipoteka gutxiago sinatu baitzituzten. Izan ere, sei urtez egoera negatiboan egon ondoren, Euriborrek gora egin zuen eta % 3,291ean itxi zuen 2022a. Hala, finantza-produktu honen kostuan islatu zen adierazle hori.

Agertoki horretan, 2022an Estatuan sinatutako hamar hipotekatik zazpi interes-tasa finkoa zuten (% 70,9). Interes-tasa aldakorreko modalitateak agertu zirenetik (90eko hamarkada erdialdean) eskuratutako ehunekorik altuena izaten jarraitzen du. Hala, ekitaldiko bilakaerak erakusten duenez, baliteke modalitatearen arabera egitura hori aldatzen aritzea: urtarrilaren eta abuztuaren artean, interes-tasa finkoarekin sinatutako hipoteken ratioa % 70etik gorakoa izan zen. Hurrengo hilabeteetan eta 2023aren hasieran, ordea, balio hori baino askoz baxuagoa izan zen ratioa.

57. koadroa		Etxebizitzaren gaineko hipoteka berrien eraketa				
Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022	
Espainia						
Hipoteka kopurua	348.326	361.291	337.752	418.058	463.817	
Zenbatekoa guztira (milioi €)	43.285	45.383	45.508	57.493	67.470	
<i>Batez besteko zenbatekoa (€)</i>	<i>124.265</i>	<i>125.615</i>	<i>134.738</i>	<i>137.523</i>	<i>145.467</i>	
Nafarroa						
Hipoteka kopurua	4.739	4.508	4.201	5.190	4.964	
Zenbatekoa guztira (milioi €)	514	519	488	640	652	
<i>Batez besteko zenbatekoa (€)</i>	<i>108.465</i>	<i>115.217</i>	<i>116.280</i>	<i>123.380</i>	<i>131.307</i>	

Iturria: Hipoteken Estatistika. EIN. Geuk egina.

12. grafikoa Euriborraren bilakaera⁽¹⁾ (hamabi hilabetera)

(1) Hilabete bakoitzaren itxierako datua da.

Iturria: Europako Banku Zentrala. Geuk egina.

Sinatutako hipoteken guztizko zenbatekoa hazi egin zen 2022an, Estatuan eta Nafarroan (+% 17,4 eta +% 1,8); hipoteken zenbatekoa gehiago hazi zen hipoteka kopurua baino. Hortaz, hazi egin zen Estatuan (145.467 euro) eta Nafarroan (131.307) sinatutako hipoteken batez besteko zenbatekoa. 2008an (erreferentziazko urtea da, balio historiko oso altuak eskuratu zirelako) erregistratutako batez besteko balioen antzekoak eskuratu

zituzten. Halere, hipoteken guztizko zenbatekoa eta sinatutako hipoteka kopurua ez ziren 2008ko balioetara gerturatu.

Azkenik, eta hipoteken kostuak gora egin arren, 2022ko datuek oraindik ere ez dute erakusten atzera egin dutenik: lehenengo seihilekoan sinatutako hipoteken batez besteko balioa (144.569 eta 131.226 euro Estatuan eta Nafarroan) bigarren seihilekoan erregistratutakoa baino zerbait baxuagoa izan zen (146.035 Estatuan; Nafarroan, berriz, oso antzekoa izan zen, 131.096 eurokoa). Hortaz, ikusi egin beharko da 2023an kostu finantzarioa handitzeak hipoteka berrien kontratazioari eta zenbatekoari eragiten dien.

Ibilgailu berrien matrikulazioa ez zen hobetu¹, hainbat arrazoiengatik, esaterako: erdieroaleak hornitzeko zailtasunak, energiaren eta erregaien prezioen igoera, motorizazioari buruzko zalantzak eta parkea berritzeko neurri fiskalak, beste batzuen artean. Funtsean, ziurgabetasun-egoera gailendu zen, eta horrek ibilgailu berria erosteko erabakia baldintzatzen jarraitu zuen. Ondorioz, matrikulazio-zifrak jaitsi egin ziren 2022an Estatuan (-% 38,4; 813.396 unitate) eta Nafarroan (-% 52,2; 6.329 unitate), 2018an eskuratutako gehieneko balioekin alderatuta.

Bestetik, bigarren eskuko ibilgailuen merkatuaren garrantzia nabarmendu behar da. Izan ere, 2022an, bigarren eskuko 2,3 turismo saldu ziren Estatuan turismo berri bakoitzeko. Ratio hori 4,5 bigarren eskuko ibilgailukoa izan zen Nafarroan.

58. koadroa Ibilgailuen matrikulazioaren bilakaera. Turismoak

(Unitate kopurua)

Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Espainia	1.321.437	1.258.251	851.210	859.477	813.396
Nafarroa	13.243	11.449	8.381	7.229	6.329

Iturria: Anfac. Geuk egina.

Berankortasunaren bilakaera²

2022an jaitsi egin zen kobrantza zalantzarriko kredituen balioa; beheranzko joera jarraitua mantendu du 2014az geroztik. Hori bat dator sektore pribatua osatzen duten eragile guztien (familiak eta enpresak) desapalankamendu finantzarioko prozesuarekin, kaudimen ekonomiko handiagoarekin, enpleguarekin eta ekoizpen-jarduerarekin. Hala, berankortasun-ratioa³ % 3,5era jaitsi zen (azken urteetan erregistratutako balioak baino

¹ Gainera, sektoreko aurreikuspenak okertu egin ziren, 830.000 unitate inguruko bolumena aurreikusten baitzen. Bilakaera txar hori, neurri batean, honen ondorioa izan zen: "abenduko jaitsiera (-%14,1), ibilgailuak kontzesionarioetara garraiatzeko zailtasunekin lotuta; ondorioz, milaka auto portuetan gelditu mantendu ziren, eta atzeratu egin zen erosleentzako entrega" (Anfac).

² Ez dugu autonomia-erkidegoen arabera bereizitako informaziorik.

³ Ordaindu gabeko edo kobrantza zalantzarriko kredituen ehunekoa, emandako finantzaketa osoari dagokionez.

baxuagoa) eta 2008az (% 3,3) geroztiko mailarik baxuena erregistratu zen, kobrantza zalantzarriko kredituen saldoak urte arteko beherakada handiagoa (-% 18,4) izan zuelako guztizko saldo biziak baino (-% 0,6).

59. koadroa **Gordailu-erakundeak. Zalantzakoen edo berankortasunaren guztizko tasaren bilakaera. Beste sektore egoiliar batzuk**

(M euro)

Urtea	Zalantzak kobrantzak	Kredituak	(Zalantzak/Kredituak) x100
2018	67.199	1.150.228	5,8
2019	54.301	1.135.590	4,8
2020	52.224	1.174.945	4,4
2021	49.378	1.173.435	4,2
2022	40.276	1.166.763	3,5

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Jarduera-sektore guztietan egin zuen behera berankortasun-tasak. Industria eta zerbitzuak nabarmendu ziren, horiek izan baitzuten ratorik baxuena (% 3,9 eta % 4,1). Eraikuntza-sektorearen¹ kasuan, zalantzarriaren ratioa bikoitza izan zen (% 8,1), baina asko hobetu zen 2013an eskuratutako gehieneko balioarekin alderatuta (% 35,3).

Zerbitzuen sektorearen barruan, ostalaritza² nabarmendu zen (% 8,0), hark izan zuelako berankortasun-ratorik altuena, eta zalantzarriaren ratioa handitu zuen bakarria izan zelako, 2021arekin alderatuta (ehuneko +0,3 puntu). Honako hauek izan ziren hurrengoak: merkataritza eta konponketak (% 5,6), beste zerbitzu batzuk (% 4,2), garraioa eta biltegiatzea (% 4,0) eta higiezinekin lotutako jarduerak (% 3,7). Berankortasun-ratorik baxuena finantza-bitartekarien jarduerari egokitu zitzaizen (% 0,3).

Familien kasuan ere, kreditu zalantzarriaren ratioa jaitsi egin zen eta % 3tik behera kokatu zen, baina aldeak izan ziren kredituaren helburuaren arabera. Etxebizitzak erostearekin eta birgaitzearekin lotutako berankortasuna (% 2,1) izan zen baxuena, eta beste kreditu eta mailegu batzuen taldeari egokitu zitzaion erregistrorik altuena (% 5,5); azken horrek barne hartzen ditu kontsumorako eta beste helburu batzuetarako kredituak.

Dena den, familiei zuzendutako bi kreditu-segmentuen kasuan, berankortasun-ratioa etengabe jaisten ari da, 2008ko krisiaren aurreko mailara gerturatuz. Eraitza hori asko baldintzatzen du enpleguaren bilakaerak: 2022an bilakaera positiboa izan zuen eta 2023ko lehenengo hiruhilekoan (martxoa) maximo historikoak eskuratu ditu Gizarte Segurantzako afiliazioan, esaterako.

¹ Sektore honek kalte handia jasan zuen 2008ko krisialdiaren aurreko kreditu-hedapenagatik eta jarduera horren ondorengo gainbeheragatik (aktiboaren balio-galera, salmenten beherakada, enpresa-likidazioak, etab.).

² Askok kaltetu zuen pandemiaren inpaktuak (itxierak, ordutegiaren eta edukieraren mugak...).

60. koadroa Gordailu-erakundeak. Zalantzazkoen edo berankortasun-tasaren bilakaera, kredituaren helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(Guztizkoaren gaineko % zalantzarriak)

Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Zalantzazkoak guztira	5,8	4,8	4,4	4,2	3,5
Ekoizpen-jarduerak	7,0	5,5	5,1	4,8	4,3
Nekazaritza eta arrantza	6,3	6,0	5,5	5,2	4,9
Industria	6,3	5,6	4,9	4,5	3,9
Eraikuntza	14,4	12,0	9,2	8,4	8,1
Zerbitzuak	6,7	5,1	4,8	4,6	4,1
<i>Higiezinak</i>	<i>8,9</i>	<i>5,2</i>	<i>4,9</i>	<i>4,1</i>	<i>3,7</i>
<i>Finantzak (ez banka)</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>	<i>0,4</i>	<i>0,3</i>
<i>Merkataritza eta konponketak</i>	<i>9,2</i>	<i>8,5</i>	<i>7,0</i>	<i>6,4</i>	<i>5,6</i>
<i>Garraioa eta biltegiatzea</i>	<i>5,3</i>	<i>4,8</i>	<i>4,3</i>	<i>5,0</i>	<i>4,0</i>
<i>Ostalaritza</i>	<i>7,9</i>	<i>5,8</i>	<i>5,4</i>	<i>7,7</i>	<i>8,0</i>
<i>Beste zerbitzu batzuk</i>	<i>7,2</i>	<i>5,3</i>	<i>5,8</i>	<i>5,1</i>	<i>4,2</i>
Beste helburu batzuk / familiak	4,8	4,1	3,9	3,6	2,8
Etxebizitzak erostea eta birgaitzea	4,0	3,3	3,0	2,8	2,1
Beste batzuk	8,9	8,0	7,8	7,5	5,5
Gainerakoak	7,5	6,0	3,8	5,2	2,3

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kobrantza zalantzarriko kreditu-saldoa jaitsi egin zen ekoizpen-jarduera guztietan, baita familien segmentuan ere. Pandemiako biurtekoan ere mantendu zuten jaitsiera. Hala, kobrantza zalantzarriko kredituaren erdia baino zerbait gehiago (guztizkoaren % 57,3) ekoizpen-jarduerari dagokie eta, batez ere, zerbitzuen sektoreari (% 39,3). Aldi berean, familien ekarpena ere esanguratsua da (% 42,1).

61. koadroa Gordailu-erakundeak. Zalantzazko kredituaren bilakaera, helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)

Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Zalantzazkoak guztira	67.199	54.301	52.224	49.378	40.276
Ekoizpen-jarduerak	36.725	28.302	27.986	26.508	23.075
Nekazaritza eta arrantza	1.310	1.275	1.217	1.170	1.097
Industria	6.397	5.473	5.168	4.749	4.126
Eraikuntza	3.932	2.914	2.408	2.143	2.029
Zerbitzuak	25.086	18.640	19.192	18.446	15.822
<i>Higiezinak</i>	<i>8.299</i>	<i>4.559</i>	<i>4.023</i>	<i>3.340</i>	<i>2.768</i>
<i>Finantzak (ez banka)</i>	<i>162</i>	<i>136</i>	<i>185</i>	<i>217</i>	<i>195</i>
<i>Merkataritza eta konponketak</i>	<i>6.657</i>	<i>6.366</i>	<i>5.829</i>	<i>5.245</i>	<i>4.660</i>
<i>Garraioa eta biltegiatzea</i>	<i>1.582</i>	<i>1.432</i>	<i>1.513</i>	<i>1.876</i>	<i>1.365</i>
<i>Ostalaritza</i>	<i>2.014</i>	<i>1.545</i>	<i>1.885</i>	<i>2.523</i>	<i>2.411</i>
<i>Beste zerbitzu batzuk</i>	<i>6.373</i>	<i>4.601</i>	<i>5.757</i>	<i>5.244</i>	<i>4.422</i>
Beste helburu batzuk / familiak	29.505	25.337	23.805	22.356	16.938
Etxebizitzak erostea eta birgaitzea	20.127	16.374	14.789	13.915	10.723
Beste batzuk	9.378	8.963	9.016	8.441	6.215
Gainerakoak	969	662	433	514	263

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailuen bilakaera Nafarroan

Estatuko kreditu-erakundeetako gordailuak

Pandemiaren biurtekoan, gordailuetako saldoak gora egin zuen¹, sortutako ziurgabetasunaren eta gastu-erabakiak aurrera eramateko mugen ondorioz ("aurrezpen behartua"). 2022an, berriz, jaitsi egin zen (-% 2,5), logikoki, eta 2,1 bilioi euroan kokatu zen saldoa. Dena den, erregistratutako bilakaeran alde handiak izan ziren bezero-segmentuaren arabera. Izan ere, kreditu-sistemari esleitutako saldoak behera egin zuen (-% 41,0) -ia erdira murriztu zen haren gordailuetako balioa-, baita Administrazio Publikoenak ere (-% 1,0). Aldiz, beste sektore egoiliar batzuek hazkundera mantendu zuten (+% 1,1), eta aurrezpen esanguratsua egin zuten.

Bilakaera horren ondorioz, kreditu-erakundeetako pasiboaren osaera apur bat aldatu zen: handitu egin zen beste sektore egoiliar batzuen ekarpena (% 65,4tik % 67,9ra) eta beste sektore ez egoiliar batzuenak (% 11,3tik % 16,2ra); aldiz, mantendu egin zen Administrazio Publikoen pisua (% 4,5), eta kuota galdu zuen kreditu-sistemak (% 18,8tik % 11,4ra).

62. koadroa Kreditu-erakundeak. Gordailua, eragileen arabera

	<i>(M euro)</i>				
Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Guztira	1.836.493	1.848.536	2.059.571	2.177.660	2.122.526
• Kreditu-sistema	287.839	253.978	369.741	409.433	241.691
• AP	71.785	69.445	80.754	96.988	96.028
• Beste sektore egoiliar batzuk	1.212.837	1.259.938	1.369.548	1.425.055	1.441.212
• Beste ez-egoiliar batzuk	264.033	265.174	239.526	246.183	343.595

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Beste sektore egoiliar batzuen gordailuen urte arteko bilakaera positiboa izan zen (+% 1,1), baina pandemiaren biurtekoan izandakoa baino txikiagoa (+% 8,7 eta +%4,1, 2020an eta 2021ean). Ziur asko, inflazioaren gorakadak eta ziurgabetasunak eragina izan zuten horretan -familiek eta enpresek aurrezteko gaitasun txikiagoa zuten- eta, batez ere, mugikortasunerako mugen amaierak eta, hortaz, gastuak izan zuten eragina. Hain zuzen ere, aurrezki erako edo ageriko posizioen saldoa hazi egin zen (+% 2,3) -horiek dira likidoenak-. Aldiz, behera egin zuten eperako gordailuek (-% 6,7) eta beste batzuk partidak² (-% 11,5); beheranzko joerarekin jarraitu zuten bi kasuetan, aurrezki-modalitate horien errentagarritasuna oso txikia edo ia ezerezkoa delako, nahiz eta erakundeek ez zieten erreferentziazko tasen igoera haien bezeroei aplikatu.

¹ Kontuan izan behar da ez dagoela pasibo-posizioetako aurrezkiaren neurri osorik; hortaz, gordailu-figugetarantz bideratzeaz gain, beste inbertsio-xede batzuetara lekualdatu ahal izan dira, hala nola funtsetara, baloreetara edo beste forma batzuetara (higiezinak, esaterako).

² Barne hartzen ditu aktiboen aldi baterako lagapena, aktiboen transferentziagatik eraturako pasiboak, finantza-pasibo hibridoak eta mendeko gordailuak.

Hortaz, aurrezki erako edo ageriko gordailuen ekarpena indartu egin zen (guztizkoaren % 89,8); 2008an, gordailuen saldoaren heren bat baino ez zegokien (% 30,8). Aldiz, pisua galdu zuten eperako gordailuek (% 7,6, eta 2012an % 52,6) eta beste batzuen taldeak (% 2,6, eta 2007an % 20,9); bien kasuan, oso ekarpen txikia egin zuten 2022an.

63. koadroa Kreditu-erakundeak. Gordailua, moten arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)

Kontzeptua	2018	2019	2020	2021	2022
Guztira	1.212.837	1.259.938	1.369.548	1.425.055	1.441.212
• Agerikoa edo aurrezkia	931.257	1.021.213	1.164.411	1.264.798	1.293.722
• Eperakoa	231.450	196.656	160.440	117.220	109.395
• Beste batzuk	50.130	42.069	44.697	43.037	38.095

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailuen bilakaera Nafarroan

Nafarroarako eskuragarri dagoen informazioak gordailu-erakundeek kudeatzen dituzten gordailuei egiten die erreferentzia¹ eta 2022an, Nafarroan zein Estatuan², igo egin zen horien saldoa (+% 2,8 eta +% 1,4). Bi kasuetan, datuen segidako erregistrorik altuena eskuratu zuten: 21.253 eta 1.506.442 milioi euro, hurrenez hurren. Dena den, 2022an erregistratutako igoera txikiagoa izan zen pandemiaren biurtekoan izandakoa baino. Jarduera ekonomikoa, nolabait, normalizatzen ari dela adierazten du horrek, baina inflazioaren igoerak baldintzatuta, eragile ekonomikoek zuhurtziaz jokatzeko baitute egungo ziurgabetasunaren aurrean. Hala, Nafarroak Estatuako gordailuei egindako ekarpena % 1,4koa izan zen.

Aintzat hartutako bi eremuetan, gordailuen zatirik handiena beste sektore egoiliar batzuei zegokien (% 90 baino gehiago). Hortaz, batez ere, sektore pribatuak baldintzatu zuen gordailuen guztizkoaren bilakaera. Gordailuen saldoak gora egin zuen Nafarroan (+% 4,4) eta Estatuan (+% 1,5). Aitzitik, Administrazio Publikoen saldoak behera egin zuen bi eremuetan (-% 28,2 Nafarroan eta -% 0,7 Estatuan).

64. koadroa Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen eta Administrazio Publikoen gordailuak.

(M euro)

Lurraldea	Urtea	AP	BSE	GUZTIRA
Nafarroa	2020	988	19.614	20.602
	2021	990	19.684	20.674
	2022	711	20.543	21.253
Espainia	2020	79.416	1.329.870	1.409.286
	2021	96.329	1.390.015	1.486.344
	2022	95.644	1.410.799	1.506.442

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

¹ Kreditu-erakundearen azpitalea, bankuek, aurrezki-kutxek eta kreditu-kooperatibek osatua.

² Aurreko atalean, gordailuen bilakaerak kreditu-erakundeak egiten die erreferentzia (-% 2,5), eta horregatik da ezberdina Estatuari dagokion emaitza.

Aurrezkiaren beste adierazle batzuk

Gordailuei buruzko informazioa osatzeko, errenta gordin erabilgarriak, aurrezki gordinak eta familien aurrezki-tasak¹ Estatuan² izandako bilakaera aurkeztuko dugu. 2022an nabarmen murriztu zen Espainiako familien aurrezkiak. 2021arekin alderatuta, ia erdira murriztu zen (-% 46,0), 58.457 milioi eurora. Zifra hori 2019koa (63.624 euro) baino baxuagoa da eta oso urruti dago pandemiaren biurtekoan eskuratutako gehieneko zifretatik; orduan, 100.000 milioi euroko muga gainditu zuen. Hala, 2021ean % 13,7koa izan zen aurrezki-tasa, eta 2022an % 7,2ra jaitsi zen (ehuneko -6,5 puntu).

Emaitza honek erakusten duenez, batetik, jarduera ekonomikoa berraktibatu egin zen eta nolabaiteko normaltasunera itzuli zen 2020an bititako etenaren ondoren. Hala, familien kontsumoa igo egin zen (2021ean eta 2022an +% 8,2 eta +% 11,5) eta haien aurrezkiak murriztu egin zen (-% 19,5 eta -% 46,0, hurrenez hurren). Baina, bestetik, agerian geratu da prezioen gorakada orokorraren inpaktua, azken hamarkadetan ez bezalakoa baita inflazioa³, eta horrek murriztu egiten du familien aurrezteko gaitasuna⁴. Hala, familien errenta gordin erabilgarriaren hobekuntza⁵ (% 3,6) txikiagoa izan da prezioen igoera baino (+% 8,4), eta horrek murriztu egiten du familien aurrezteko marjina.

65. koadroa Familien errenta gordin erabilgarria eta aurrezkiak

Kontzeptua	(M euro)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Errenta gordin erabilgarria	743.554	780.912	765.671	789.318	817.536
Aurrezki gordina	41.249	63.624	134.543	108.338	58.457
Aurrezki-tasa (%)	5,5	8,1	17,6	13,7	7,2

Iturria: EINN. Espainiako Kontabilitate Nazionala. Kontu ez-finantzarioak. Geuk egina.

Interes-tasaren, kostuaren eta ordainketaren bilakaera

Aipatu dugun moduan, egungo agertoki inflazionistaren ondorioz, moneta-erakundeek (EBZ eta Fed) igo egin dituzte erreferentziazko interes-tasak. Hala, asko aldatu dute haien moneta-politika, inflazioaren gorakadari eusteko helburuz. Euriborra (hamabi hilabetera) % 1,1era igo zen 2022an (urteko batezbestekoa), sei urtez negatibo mantendu ondoren (2016tik), eta 2009-2012 aldian erregistratutako mailara gerturatu zen (% 1-% 2 inguru),

¹ Familiei buruzko eta familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko erakundeei buruzko informazioa hartzen du barne.

² Informazio hori ez dago eskuragarri Nafarroaren kasuan, baina haren egoera islatzen duela uste dugu.

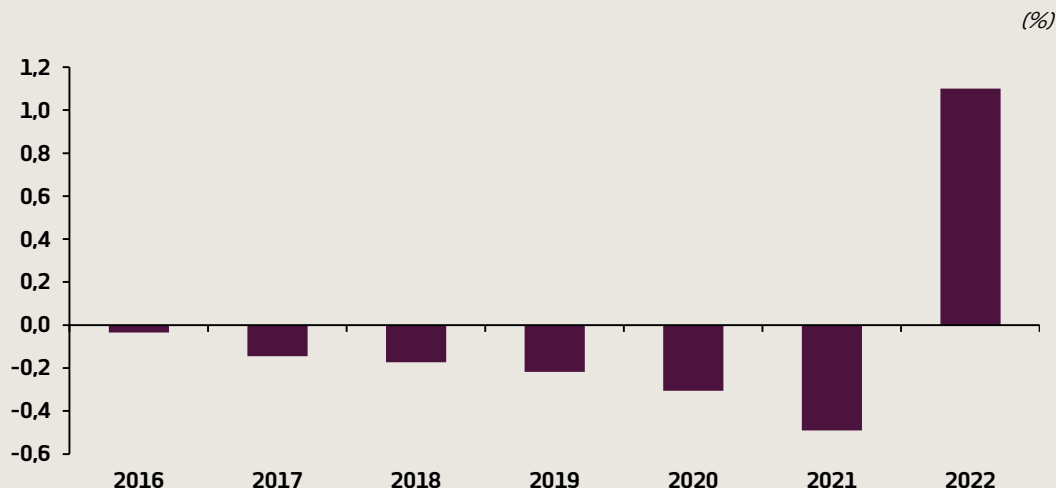
³ KPI orokorra % 8 baino altuagoa izan zen 2022an (urteko batezbestekoa) Estatuan (+% 8,4) eta Nafarroan (+% 8,8).

⁴ EInen arabera, 2022an familiek egindako aurrezkiak ez zen nahikoa izan sektoreko inbertsioa finantzatzeko. Hala, sektoreko kapitalaren transferentzien saldoa kontuan hartuta, familiek 1.753 milioi euroko finantzazio beharra izan zuten 2022an (2021ean 57.636 milioi euroko finantzaketa-gaitasuna izan zuen sektoreak).

⁵ Familien Errenta Gordin Erabilgarria honela kalkulatu da: Errenta Gordina gehi transferentzia arruntak (errentaren edo ondarearen gaineko zergak, kotizazio sozialak, prestazio sozialak eta beste batzuk).

baina 2007-2008ko erregistroetara iritsi gabe (% 4tik gora). Dena den, aipatu beharrekoa da 2023aren hasieran % 3,5ekoa zela Euriborra (lehenengo hiruhilekoko batezbestekoa).

13. grafikoa Euriborraren bilakaera⁽¹⁾ (hamabi hilabetera, urteko batezbestekoa)

(1) Urteko batezbestekoa.

Iturria: Europako Banku Zentrala. Geuk egina.

66. koadroa Kreditu-erakundeak. Familietarako⁽²⁾ eta sozietate ez-finantzarioetarako eragiketa berriei aplikatutako interes-tasak (TEDR)⁽¹⁾

	2018	2019	2020	2021	2022
(%)					
FAMILIETARAKO MAILEGUAK ETA KREDITUAK⁽²⁾					
– Etxebizitza ⁽³⁾	1,99	1,69	1,51	1,38	2,91
– Kontsumoa ⁽³⁾⁽⁴⁾	6,92	6,66	6,32	6,10	7,13
– Beste helburu batzuk ⁽³⁾	3,27	3,04	2,77	2,44	4,78
SOZIETATE EZ-FINANTZARIOETARAKO MAILEGUAK ETA KREDITUAK.					
– Zorpekoak	1,74	1,56	1,44	1,55	2,68
– 250.000 €-ra arteko kredituak ⁽³⁾	2,05	1,87	1,87	1,69	3,53
– 250.000 eta 1.000.000 € arteko kredituak ⁽³⁾	1,50	1,40	1,51	1,29	3,36
– 1.000.000 € baino gehiagoko kredituak ⁽³⁾	1,53	1,23	1,37	1,04	3,26
FAMILIEN GORDAILUAK⁽²⁾					
– Agerikoak	0,03	0,03	0,01	0,02	0,04
– Eperakoak ⁽³⁾	0,05	0,04	0,02	0,06	0,64
• 1 urte arte	0,05	0,02	0,01	0,01	0,42
• 2 baino gehiago	0,17	0,18	0,15	0,03	1,05
SOZIETATE EZ-FINANTZARIOEN GORDAILUAK					
– Agerikoak	0,08	0,07	0,01	0,03	0,11
– Eperakoak ⁽³⁾	0,37	0,38	0,01	0,45	1,60
• 1 urte arte	0,39	0,36	0,01	0,45	1,60
• 2 baino gehiago	0,74	0,92	0,13	0,55	0,79

(1) TEDR: Definizio mugatuko tasa efektiboa, hau da, komisiorik gabeko UTB.

(2) Familiek eta familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko erakundeak.

(3) Batez besteko tasa haztatua, produktu desberdinei dagokienez, epearen arabera. Abenduaren 31n.

(4) 2010eko maiatzetik, kreditu-txartelen bidez emandako kreditua ere sartzen da.

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Familia eta gizarte ez-finantzarioentzako eragiketa berrietan aplikatutako interes-tasak laburtzen ditu atxikitako taulak, eta agerian uzten du 2022an erregistratutako igoera handia, batez ere, maileguen eta kredituen osagaian. Igoera hori, ordea, ez zen neurri berean gertatu aurrezki-posizioetan, ordainsari urria izan baitzuten (% 0-1 ingurukoa).

Hezkuntza digitalaren garrantzia eskuragarritasun finantzarioan

Azkenik, eta jarduera finantzarioaren balantze honi itxiera emateko, orain dela gutxi egindako emaitzak¹ jaso ditugu. Txostenaren arabera, azken bi hamarkadetan nabarmen handitu da pertsonen digitalizazio maila, finantza-erakundeekin duten harremanari dagokionez. Zehazki, eskatzen dituzten finantza-zerbitzuak eskuratzeko kreditu-txartela eta online bankua erabiltzen dituztela aipatzen du txostenak.

Emaitzek Espainiako familien guztizkoari egiten diete erreferentzia, baina EAEko eta Nafarroako familietara estrapolatu ditzakegu, neurri handi batean, pertsonen ezaugarriak (adina, hezkuntza maila eta errenta) direlako jokabide-patroiak baldintzatzen dituztenak.

Zehazki, txostenak ondorioztatzen duenez, nabarmen hedatu da bankuko txartelak izatea eta erabiltzea, bereziki, hezkuntza maila eta errenta baxuena duten familien artean. Dena den, familien % 20k oraindik ere ez dute txartelik, edo ez dute erabiltzen. Halaber, online bankuaren erabilera igo egin da, baita hezkuntza maila txikiena duten familien artean ere (noizbehinkako erabilera), baina alde handiak daude familiako buruaren adinaren arabera, eta arrakala digitala apur bat handitu da.

¹ "Heterogeneidad en el uso de los medios de pago y la banca online: un análisis a partir de la encuesta financiera de las familias (2002-2020)". Espainiako Bankua, 2023ko martxoa. Familiei egindako Inkesta Finantzarioaren emaitzetan oinarrituta; 2020an argitaratu zen azken aldiz.

5. NAFARROAKO ENPRESEN AZTERKETA EKONOMIKO-FINANTZARIOA

Kapitulu honetan Nafarroako enpresen bilakaera ekonomiko-finantzarioaren azterketa egingo dugu, baita enpleguaren produktibitateari buruzko zenbait gairena ere.

Urtero Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentralari informazioa bidaltzen dioten Nafarroako enpresen gaineko ustiapen espezifiko batetik atera dugu azterketa honetarako erabilitako informazioa. 145 enpresak eman zuten informazioa 2020ko eta 2021eko¹ ekitaldietan.

5.1 JARDUERA: DIRU-SARRERAK, KOSTUAK ETA EMAITZAK

Aztertutako Nafarroako 145 enpresen emaitzen kontu bateratuaren analisiak, lehenik eta behin, enpresen magnitude esanguratsuenek 2020an eta 2021ean izandako bilakaera erakusten du, diru-sarrerari, gastuei eta emaitzei dagokienez.

Enpresen guztizko fakturazioa suspertzen hasi zen pandemiaren ostean, eta 2021ean % 5,1 hazi zen. Zehazki, 2021ean ustiapenaren diru-sarrerak 11.333.766 mila eurokoak izan ziren, eta 2020an 10.779.232 mila eurokoak.

67. koadroa Nafarroako enpresen emaitzen kontu erantsia

(m euro)

Aldagaia	2020		2021		Aldakuntza-tasa % Δ 21/20
	(m euro)	%	(m euro)	%	
Ustiapeneko diru-sarrerak	10.779.232	100,0	11.333.766	100,0	5,1
Bitarteko kontsumoak	8.410.679	78,0	8.860.055	78,2	5,3
Balio erantsi gordina	2.368.553	22,0	2.473.711	21,8	4,4
Langile-gastuak	1.555.893	14,4	1.608.151	14,2	3,4
Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina	812.660	7,5	865.560	7,6	6,5
Amortizazioak eta hornidurak	492.983	4,6	611.203	5,4	24,0
Ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia	319.677	3,0	254.357	2,2	-20,4
Finantza-karga garbia	-155.705	-1,4	-114.518	-1,0	-26,5
Ohiko jardueren emaitza	475.382	4,4	368.875	3,3	-22,4
Ezohiko jardueren emaitza	-47.872	-0,4	-156.520	-1,4	227,0
Zergen aurreko emaitza	427.510	4,0	212.355	1,9	-50,3
Zergak	55.555	0,5	22.771	0,2	-59,0
Ekitaldiko emaitza garbia	371.955	3,5	189.584	1,7	-49,0
Cash-flow	864.938	8,0	800.787	7,1	-7,4

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

¹ Urte horretakoa da eskuragarri dagoen azken informazioa.

Kostuen egituraren bilakaeraren azterketaren arabera (kostu-partiden partaidetza, fakturazioarekiko), bitarteko kontsumoek ere gora egin zuten 2021ean: % 5,3ko hazkundera, 2020arekin alderatuta. Dena den, bitarteko kontsumoek fakturazioaren gainean duten pisua % 78,2an mantendu zen 2021ean; % 78,0koa izan zen 2020an. Langile-gastuei dagokienez, aurreko ekitaldiko pisuaren antzekoa izan zuten fakturazioaren gainean (2021ean % 14,2 eta 2020an % 14,4). Dena den, termino nominaletan % 3,4 igo ziren, pandemiaren osteko normaltasunerako itzulera agerian utziz.

Hori guztia kontuan hartuta, enpresen errentagarritasuna egonkor mantendu zen. Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina % 7,6koa izan zen 2021ean (diru-sarrerren gainean), eta % 7,5koa 2020an. Termino nominaletan % 6,5eko hazkundera izan zuen, hau da, ustiapeneko diru-sarrerak izandako hazkundera (% 5,1) baino handiagoa.

Era berean, amortizazioen eta horniduren hazkunde handia nabarmendu behar da; 2021ean % 24,0ko hazkundera izan zuten termino nominaletan, eta % 5,4ko pisua fakturazioaren gainean (2020an % 4,6koa), inbertsio-prozesuen ondorioz.

Finantza-karga garbiari dagokionez (emaitza finantzarioa), 2021ean aldakuntza handia izan zuen eta % 26,5 murriztu zen 2020arekiko. Hala, 2021ean -% 1,0ko pisua zuen, eta 2020an -% 1,4koa. Horren ondorioz, jarduera arrunten emaitzak okertu egin ziren eta -% 22,4 murriztu ziren 2021an. Hala, murriztu egin zen diru-sarrerren gainean zuten pisua ere: 2021ean % 3,3koa zen eta 2020an % 4,4koa.

Ezohiko jardueren emaitza nabarmen jaitsi zen 2021ean, eta saldo negatiboa % 227,0 hazi zen 2020arekiko. Zergen partidak ere jaitsiera nabarmena izan zuen. Termino nominaletan % 59,0 murriztu zen, eta diru-sarrerren gaineko pisuak ere behera egin zuen (2021ean % 0,2 eta 2020an % 0,5).

Hori guztia kontuan hartuta, eta aurrez aipatu ditugun partiden bilakaera dela eta, 2021an asko okertu ziren errentagarritasuna eta ekitaldiko emaitza garbia (-% 49,0 termino nominaletan). Ondorioz, 2021ean fakturazioaren % 1,7 ordezkaten zuen, eta 2020an % 3,5.

Laburtuz, nabarmentzekoa da ustiapeneko diru-sarrerak hobetu baziren ere, Nafarroako enpresen emaitzek okerrera egin zutelara, batez ere, amortizazioak eta hornidurak asko igo zirelako; eta finantza-kargaren eta ezohiko jardueren emaitzaren aldakuntzak ere eragina izan zuen.

5.2 INBERTSIOA-FINANTZAKETA

2020-2021 aldian aztertutako Nafarroako enpresen laginaren balantze bateratuaren azterketak enpresen magnitude esanguratsuenen bilakaera erakusten du, egindako inbertsioei eta finantzaketari dagokienez.

Egindako inbertsioei dagokienez, honako alderdi hauek nabarmendu ziren:

- 2021ean asko jaitsi zen aktibo finkoak guztizko aktiboaren gainean zuen partaidetza (2021ean % 54,6ko ordezkartza, eta 2020an % 57,2koa). Halere, % 1,0ko igoera nominala erregistratu zen.
- Ibilgetu immaterialak eta ibilgetu materialak behera egin zuten apur bat, eta horrek eragin zuen aktibo finkoek pisua galtzea. Ibilgetu immaterialaren kasuan, -% 7,3ko jaitsiera nominala izan zuen eta % 6,7ko ordezkartza izatera iritsi zen 2021ean (2020an % 7,7koa zuen). Ibilgetu materialak (magnitude honek inbertsioaren bilakaera neurtzen du, ondasun finkoei eta ukigarriei dagokienez), berriz, guztizkoaren gaineko % 17,6ko ordezkartza zuen 2021ean (2020an % 18,9koa), eta -% 1,4ko jaitsiera nominala izan zuen,
- Halaber, ibilgetu finantzarioa % 4,6 hazi zen aurreko ekitaldiarekin alderatuta, baina guztizko aktiboaren gainean zuen pisua jaitsi egin zen: 2021ean % 30,3ko pisua zuen, eta 2020an % 30,6koa.
- Aktibo zirkulatzailak guztizko aktiboaren gainean izan zuen partaidetza hazi egin zen (% 45,4ko partaidetza 2021ean, eta % 42,8koa 2020an), eta % 12,4ko hazkunde nominala izan zuen.
- Zordunen partidak nabarmen egin zuen gora (2021ean % 32,1 eta 2020an % 27,8; eta % 22,2ko hazkunde nominala), eta testuinguru horretan hazi egin zen aktibo zirkulatzailak guztizko aktiboaren gainean zuen pisua.
- Gainera, izakinen partida nabarmendu zen. Izan ere, hazkunde nominal txiki bat izan arren (% 2,1), aktibo zirkulatzailaren gainean zuen pisua apur bat jaitsi zen (2021ean % 9,6 eta 2020an % 10,0).
- Halaber, diruzaintzak jaitsiera nominal nabarmena izan zuen (-% 22,1), eta haren pisu erlatiboak ere behera egin zuen (2021ean % 3,7 eta 2020an % 5,0).

Finantzaketarekin lotutako daturik esanguratsuenei dagokienez, honakoa nabarmendu behar da:

- Pasibo finkoak guztizko pasiboaren gainean zuen pisu erlatiboa murriztu egin zen apur bat (2021ean % 51,7 eta 2020an % 57,7). Izan ere, behera egin zuten ondare garbiaren partaidetzak (pasibo finkoaren guztizkoaren % 39,7 izatera pasatu zen; 2020an % 42,1) eta epe luzerako besteren baliabideen partaidetzak (2021ean % 12,0 eta 2020an % 15,6); azken horien jaitsiera nominala ere nabarmena izan zen (-% 18,6).

- Kostua duten baliabideek hazkunde nabarmena izan zuten 2021ean, aurreko ekitaldiarekin alderatua, hain zuzen ere, % 32,7koa termino nominaletan (2021ean pasiboaren guztizkoaren % 24,1 eta 2020an % 19,2). Kosturik gabeko baliabideek, berriz, % 10,5eko hazkunde nominala izan zuten (2021ean guztizko pasiboaren % 22,2 eta 2020an % 21,2). Testuinguru horretan, epe laburreko finantzaketa nabarmen igo zen (% 21,0, termino nominaletan).
- Halaber, horniduren pisu erlatiboa apur bat igo zen (2021ean guztizko pasiboaren % 2,1 eta 2020an % 1,9).
- Azkenik, maniobra-funtsak (aktibo zirkulatzailerak epe motzeko hartzekodunak) -% 139,9ko jaitsiera nominal handia izan zuen. Ondorioz, guztizko pasiboaren gain zuen partaidetza ere nabarmen jaitsi zen, -% 0,9ra (2020an % 2,3koa zen).

68. koadroa Nafarroako enpresen balantze erantsia

Aldagaia	2020		2021		Aldakuntza-tasa % Δ 21/20
	(m euro)	%	(m euro)	%	
AKTIBOA, GUZTIRA	16.903.233	100,0	17.895.766	100,0	5,9
AKTIBO FINKOA	9.676.528	57,2	9.774.335	54,6	1,0
Ibilgetu immateriala	1.295.925	7,7	1.200.811	6,7	-7,3
Ibilgetu materiala	3.202.092	18,9	3.157.182	17,6	-1,4
Ibilgetu finantzarioa	5.178.511	30,6	5.416.342	30,3	4,6
ZIRKULATZAILEA	7.226.705	42,8	8.121.431	45,4	12,4
Izakinak	1.684.641	10,0	1.720.146	9,6	2,1
Zordunak	4.702.024	27,8	5.746.501	32,1	22,2
Diruzaintza	840.040	5,0	654.784	3,7	-22,1
PASIBOA, GUZTIRA	16.903.233	100,0	17.895.766	100,0	5,9
PASIBO FINKOA	9.746.475	57,7	9.249.866	51,7	-5,1
Ondare garbia	7.111.348	42,1	7.105.103	39,7	-0,1
Epe luzeak besteren baliabideak	2.635.127	15,6	2.144.763	12,0	-18,6
EPE MOTZEKO HARTZEKODUNAK	6.837.431	40,5	8.276.697	46,2	21,0
- Kostua dutenak	3.245.914	19,2	4.308.809	24,1	32,7
- Kosturik gabekoak	3.591.517	21,2	3.967.888	22,2	10,5
HORNIDURAK	319.327	1,9	369.203	2,1	15,6

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

5.3 ERRENTAGARRITASUNA ETA LOTUTAKO MAGNITUDEAK

Aztertutako Nafarroako enpresen laginaren errentagarritasun ekonomikoari dagokionez (zergen aurretik kalkulatuta), 2019an hasitako beheranzko ibilbidearekin jarraitu zuten, eta 2021ean ere jaitsiera handia erregistratu zen 2020arekiko. Zehatzago esanda, errentagarritasun ekonomikoa % 2,6koa izan zen 2021ean (2020an % 4,2koa).

69. koadroa Nafarroako enpresen errentagarritasuna

Ratioak (%)	2017	2018	2019	2020	2021
AKTIBO GARBIAREN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	4,6	10,7	5,1	4,2	2,6
Jasotako finantzaketa-interesak / Kostua duten besteren baliabideak	2,4	2,2	2,6	2,3	2,4
BALIABIDE PROPIOEN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	6,3	15,7	6,8	6,0	3,0
Zorpetze-ratioa	45,1	39,5	43,8	58,4	67,1
Apalankamendu finantzarioa*	2,2	8,5	2,5	1,9	0,2

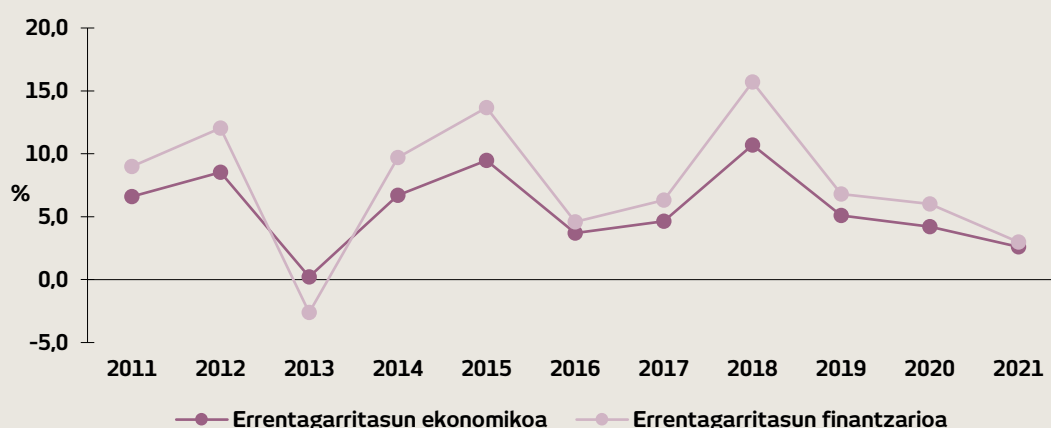
(*): Errentagarritasun ekonomikoa - besteren finantzaketaren kostua

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Antzeko bilakaera izan zuen errentagarritasun finantzarioak (zergen aurretik kalkulatuta); izan ere, hura ere nabarmen jaitsi zen 2021ean, eta % 3,0an kokatu zen (2020an % 6,0koa zen, eta 2019an % 6,8koa).

Errentagarritasun finantzarioaren beherakada, batez ere, zorraren kostuaren igoera txikiak eragin zuen (2021ean % 2,4koa zen eta 2020an % 2,3koa). Testuinguru horretan, apalankamendu finantzarioa nabarmen jaitsi zen 2021ean, % 0,2ra arte (2020an % 1,9koa zen), eta zorpetze-ratioa nabarmen igo zen (2021ean % 67,1koa eta 2020an % 58,4koa).

14. grafikoa Nafarroako enpresen errentagarritasuna

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

5.4 ENPLEGUAREN PRODUKTIBITEA

Aurreko ataletan egindako analisi ekonomiko-finantzarioa osatzeko, aztertutako Nafarroako enpresen lagineko enpleguaren produktibitatearekin lotutako alderdi batzuk aipatuko ditugu labur.

70. koadroa Enpleguaren produktibitatea

Ratioak	(m euro)				
	2017	2018	2019	2020	2021
BEG/langile	79,0	79,0	77,8	74,5	75,8
Enpleguaren batez besteko kostua	47,8	47,8	48,6	48,9	49,3

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Zentzu horretan, langile bakoitzaren balio erantsia hazi egin zen, bi urtez behera egin ondoren. Zehazki, 2021ean 75,8 mila eurokoa zen, hau da, 2020an baino % 1,7 handiagoa. Enpleguaren batez besteko kostuak hazten jarraitu zuen eta 49,3 mila eurora iritsi zen 2021ean; hortaz, aurreko ekitaldiarekin alderatuta, % 0,8ko hazkundea izan zuen.

5.5 NAFARROAKO ENPRESEN DIAGNOSTIKO EKONOMIKO-FINANTZARIOA. SINTESIA

Laburpen gisa, Nafarroako enpresen 2021eko egoera ekonomiko-finantzarioarekin lotutako aldeko eta kontrako alderdi nagusiak aipatuko ditugu jarraian.

Aipatzekoa da pandemiaren ondorioak oraindik ere nabari direla enpresen egoeran. Egoera ekonomiko-finantzarioa kaltetuta dago, eta oraindik ez dute lortu suspertzerik.

Aldeko alderdien artean, hauek nabarmentzen dira:

- Ustiapeneko diru-sarrerek gora egin zuten.
- Bitarteko kontsumoen eta pertsonalaren gastuen ehuneko pisua mantendu egin zen.
- Zergak nabarmen jaitsi ziren.

Aurkako alderdiei dagokienez, aipatzekoak dira:

- Emaidza garbiak jaitsi egin ziren.
- Langile-gastuen eta amortizazioen pisu erlatiboak gora egin zuen.
- Ibilgetu materialaren ehuneko pisuak behera egin zuen (era berean, jaitsiera nominala izan zuen).
- Diruzaintza nabarmen jaitsi zen, bai nominalki, bai ehuneko pisuari dagokionez.

- Kostua duten epe laburreko hartzekodunen pisu erlatiboa hazi egin zen (hazkunde nominal nabarmena izan zuten, era berean).
- Zorpetze-kostua hazi zen.
- Errentagarritasun finantzarioa eta ekonomikoa jaitsi egin ziren.
- Zorpetze-ratioa nabarmen hazi zen.

5.6 ESPAINIAKO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ENPRESA-EMAITZAK

Azkenik, Espainiako enpresa ez-finantzarioen 2022ko emaitzen inguruko alderdi nagusiak aipatuko ditugu, labur. Horretarako, Espainiako Bankuaren Hiruhilekoko Balantzeen Zentrala¹ izango da informazio-iturri nagusia. Hark emandako informazioa Estatuko egoerari buruzkoa da, baina ongi erakusten du Nafarroako enpresak nola saiatzen ari diren covid-19aren kolpe gogorretik suspertzeko.

Balantzeen Zentralaren hiruhilekoko laginean jasotako informazioaren arabera, 2022ko lehenengo hiru hiruhilekoetan enpresen fakturazioak % 48,7ko hazkunde nominala izan zuten aurreko ekitaldiko aldi berarekin alderatuta; aurreko urtean, berriz, hazkundera % 16,2koa izan zen. 2022ko lehen hiru hiruhilekoetan erregistratutako hazkundera (orain arteko handiena) asko baldintzatu zuen salmenta-prezioen igoerak. Dinamika bera izan zuen bitarteko kontsumoen bilakaerak, aldi horretan izandako hazkunde-tasa are handiagoa izan baitzen, % 54,3koa. Izan ere, asko igo ziren energiaren eta beste lehengai batzuen kostuak. Ondorioz, 2022ko irailera arte % 21,1 hazi zen BEGa (aurreko urtean % 12). Soberakin honek inoiz erregistratutako hazkunderik handiena da.

Datuak sektoreka banatuta, BEGa honako sektore hauetan igo zen gehien: industrian (% 32,6), finketaren azpisektoreak izandako hazkunderari esker, enpresa horiek haien salmenta-prezioetara eraman ahal izan zutelako petrolio gordinak izandako prezioaren igoera handia; merkataritza eta ostalaritzan (% 25,1); eta beste jarduera batzuk barne hartzen dituen multzoan (% 24,2), garraio enpresek izandako bilakaera onaren eraginez. Energiaren adarrean eta informazio eta komunikazioaren adarrean ere gora egin zuen BEGak, baina neurri txikiagoan: % 16,2 eta % 2,6, hurrenez hurren.

¹ 2022ko hiru hiruhilekotako informazioa bidali duten Espainiako 950 enpresa ez-finantzariok osatutako lagin baten emaitzak (lagin hori ezberdina izaten da urtero, eta manufaktura-industriak izaten du ordezkartzarik handiena). Enpresa ez-finantzarioen sektorearen balio erantsi gordinaren % 12,7 ordezkatzeko dute.

71. koadroa **Emaitzen kontua. Urte arteko bilakaera (enpresa berei dagozkien hazkunde-tasak, aurreko urteko aldi berarekiko)**

OINARRIAK	Hiruhilekoko Balantzeen Zentrala ^(*)		
	2021 I-IV / 2020 I-IV	2021 I- III / 2020 I- III	2022 I- III / 2021 I- III
Enpresa kopurua/Nazioko guztizko estaldura	978/% 12,1	991/% 12,4	950/% 12,7
1. Produkzioaren balioa (diru-laguntzak barne)	17,0	13,0	44,0
Negozio-zifraren zenbateko garbia eta ustiapenaren bestelako diru-sarrerak	21,1	16,2	48,7
2. Bitarteko kontsumoak (tributuak barne)	18,8	13,5	54,3
Erosketa garbiak	29,9	22,4	71,0
Beste ustiapen-gastu batzuk	8,1	5,7	23,0
S.1. BALIO ERANTSI GORDINA FAKTOREEN KOSTUAREKIKO (1-2)	13,0	12,0	21,1
3. Langile-gastuak	3,1	2,3	6,9
S.2. USTIAPENAREN EMAITZA EKONOMIKO GORDINA (S.1.-3)	28,4	27,2	38,5
4. Diru-sarrera finantzarioak	-28,6	-17,5	62,6
5. Gastu finantzarioak	-4,1	-8,2	11,2
6. Amortizazioak eta ustiapen-hornidurak	-4,0	-2,1	4,7
S.3. OHIKO EMAITZA GARBIA (S.2 + 4 -5 -6)	33,9	84,1	94,7
7. Besterentzeen eta narriaduraren ondoriozko emaitzak	—	—	-24,5
8. Arrazoizko balioaren aldakuntzak eta gainerako emaitzak	—	9,4	—
9. Mozkinen gaineko zergak	-6,4	-2,6	-7,0
S.4. EKITALDIAREN EMAITZA (S.3 + 7 + 8 -9)	140,9	89,6	15,0
EKITALDIAREN EMAITZA / BEG (S.4 / S.1)	—	—	68,2
ERRENTAGARRITASUNAK			
R.1. Aktibo garbiaren ohiko errentagarritasuna (zergen aurretik)	4,0	2,7	4,2
R.2. Jasotako finantzaketa interesak/kostua duten besteren baliabideak	1,7	1,6	1,6
R.3. Baliabide propioen ohiko errentagarritasuna (zergen aurretik)	5,9	3,5	6,3
R.4. Aldea: errentagarritasuna – kostu finantzarioa (R.1. - R.2.)	2,4	1,1	2,6

(*): Zutabe horietako datu guztiak hiruhilekoko datuen batezbesteko haztatu moduan kalkulatu dira.

Iturria: Espainiako Bankua.

BEGak 2022an hazkunde nabarmena izan zuen arren, hirugarren hiruhilekoko datuek agerian uzten dute hazkunde-erritmo hori jaitsi egin zela aurreko hiruhilekoarekin alderatuta. Bilakaera hori bat dator jarduera ekonomikoak izandako desazelerazio handiarekin, aldi horretako BPGaren aurretiazko estimazioak erakusten duenez. Datuak sektoreka banatuta, jarduera-adar gehienek bilakaera bera izan zutela ikus daiteke. Bereziki, industriari eragin zion eta, neurri txikiagoan, merkataritza eta ostalaritzari eta garraioari.

Langile-gastuek urte arteko % 6,9ko hazkundea izan zuten 2022ko urtarrilaren eta irailaren artean. Batez besteko plantilla eraginkorren hazkundeak (% 3,6) eta ordainsarien igoerak (% 3,2) bultzatu zuten aipatutako bilakaera.

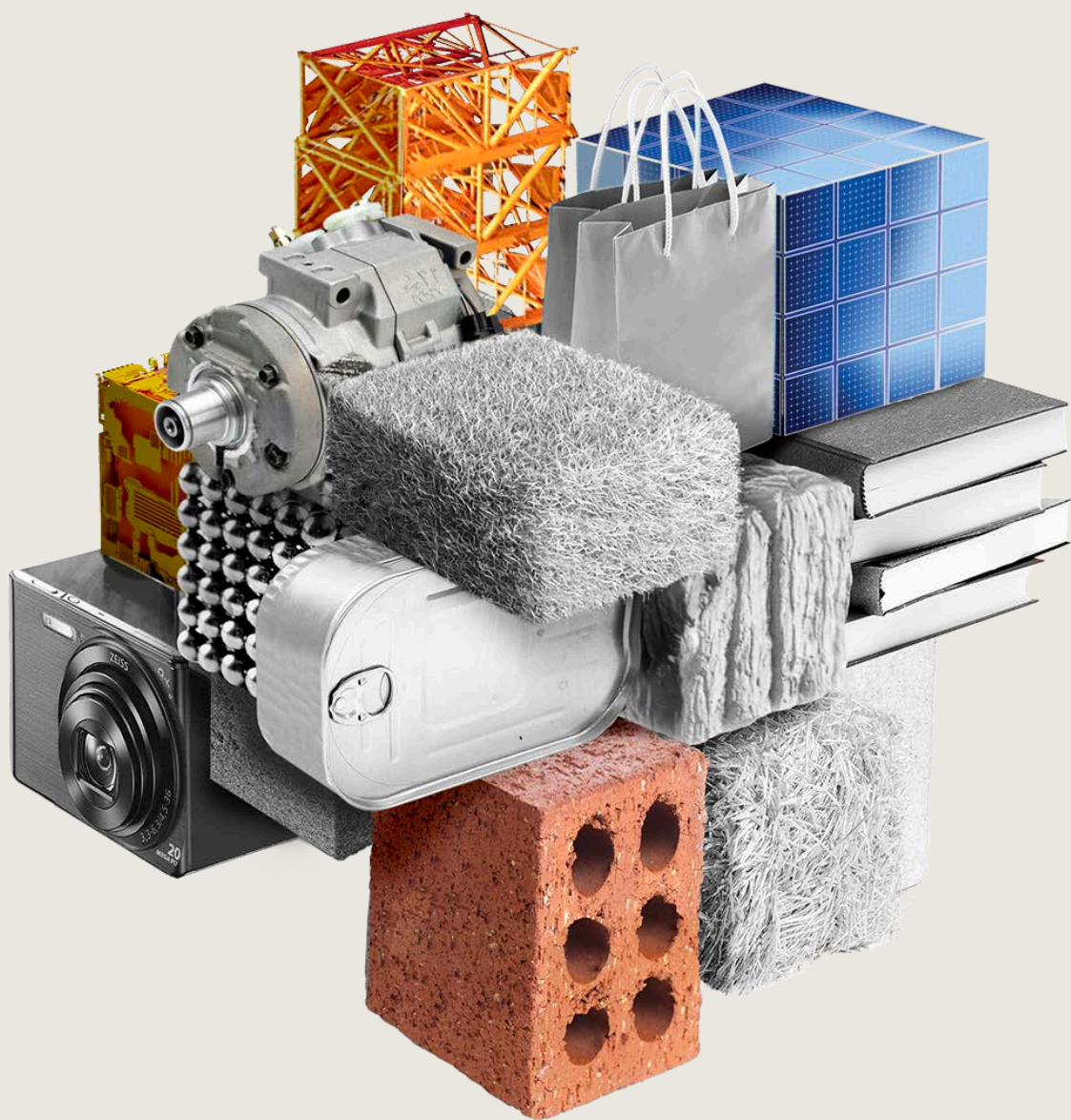
BEGaren igoera handiaren eta langile-gastuen igoera apalagoaren ondorioz, laginaren emaitza ekonomiko gordina asko hazi zen (% 38,5) 2022ko lehen hiru hiruhilekoetan. Hiruhilekoetako datuak jasotzen hasiz geroztiko aldakuntzarik handiena da. Industrian, aipatutako emaitza % 64,7 hazi zen. Dena den, petrolio-finketaren azpisektoreak

izandako hazkundeak baldintzatu zuen emaitza hori. Izan ere, industriako azpisektore gehienetan murriztu egin zen emaitza ekonomiko gordina. Era berean, hazkundeak nabarmenak izan ziren merkataritza eta ostalaritzan (% 56,2) eta, neurri txikiagoan, energiaren sektorean (% 20,3). Aldiz, informazioa eta komunikazioaren adarrean % 1,4 bakarrik hazi zen emaitza ekonomiko gordina.

2022ko urtarrilaren eta irailaren artean % 62,6 hazi ziren diru-sarrera finantzarioak, aurreko urtearekin alderatuta. Jasotako dibidenduek (% 75,5 hazi ziren) eta kobratutako interesek (% 33 hazi ziren) izandako bilakaeraren ondorioa izan zen hori. Bestetik, gastu finantzarioak % 11,2 hazi ziren, batez ere, zorpetze maila altuagoa zelako. Izan ere, 2022ko lehen hiru hiruhilekoetan aurreko urteko aldi berean baino apur bat handiagoa izan zen enpresen zor biziaren batez besteko kostua. Kostu horren hiruhilekoko bilakaerak erakusten duenez, gora egin zuen urtean zehar. 2022ko lehen hiruhilekoan % 1,5koa zen eta, hirugarren hiruhilekoan, % 1,7koa. Horrek esan nahi du merkatuko interes-tasen igoera pixkanaka aplikatzen joaten dela, interes-tasa aldakorreko finantzaketa-baldintzak eguneratzen diren heinean edo amaitutako zorrak berritzen diren heinean.

Horren guztiaren ondorioz, ohiko emaitza garbia ia bikoiztu egin zen 2022ko lehenengo bederatzi hilabeteetan zehar (% 94,7). Horri esker, lagina osatzen duten enpresek pandemiaren aurretiko ohiko emaitza garbiaren antzekoa erregistratu zuten.

3. INDUSTRIA

1. IKUSPEGI OROKORRA

1.1. JARDUERAREN BILAKAERA

Pandemiaren ondorioetatik suspertzen jarraitu zuen Nafarroako industria-sektoreak eta horixe erakusten du egindako analisiak. Halere, jarduera apur bat hobetu bazen ere, 2021ean baino mantsogo suspertu zen.

Zentzu horretan, Nafarroako industriaren balio erantsi gordinak % 3,5eko hazkundera izan zuen (2021ean % 6,5). Estatuan ere antzeko igoera izan zuen adierazle horrek (2022an % 3,8 eta 2021ean % 8,9).

2022ko hiruhilekoei dagokienez, ongi hasi zuen urtea, lehen hiruhilekoan % 7,4 hazi baitzen. Hurrengo hiruhilekoetako hazkunderak ez ziren hain handiak izan (% 2,1, % 2,0, % 2,3).

72. koadroa Industriako ekoizpen-jardueraren bilakaera

Urtea	IPI* - (%)	
	Nafarroa	Estatua
2013	-1,6	-1,6
2014	3,9	1,3
2015	2,2	3,4
2016	0,7	1,8
2017	-2,1	3,2
2018	-0,5	0,2
2019	9,8	0,7
2020	-10,9	-9,6
2021	10,4	7,3
2022	3,7	2,9

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.

Iturria: Nafarroako Gobernuako Ekonomia eta Ogasun Departamentua (NEI) eta EIN.

Industria Ekoizpenaren Indizearen (IPI) analisiak erakusten duenez, bilakaera positiboa mantendu zuen 2022an, baina industriaren adarretako ekoizpen-jardueraren hazkundera erritmoa ez zen 2021eko mailara iritsi. Izan ere, 2021ean enpresek suspertze argia izan zuten, pandemiaren ostean.

Zehazki, Nafarroan % 3,7ko hazkundera erregistratu zen, 2021eko % 10,4ko hazkunderatik urrun. Estatuan antzekoa izan zen bilakaera, baina apalagoa, eta IPI % 2,9 hazi zen (2021ean % 7,3).

73. koadroa Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, ondasunen jomuga ekonomikoaren arabera

(%)

Kontzeptua	2020	2021	2022
Bitarteko ondasunak	-6,7	6,6	-1,7
Ekipo-ondasunak	-18,0	13,8	4,6
Kontsumo-ondasunak	-7,6	5,5	3,0
Energia	-12,3	19,4	11,4

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua (NEI).

Helmuga ekonomikoen arabera, aipatutako Industria Ekoizpenaren Indizearen bilakaera baieztatu zen, eta kasu guztietan ekoizpen-jardueraren erritmoak behera egin zuen Nafarroan. Bitarteko ondasunek ere behera egin zuten (-% 1,7, eta 2021ean % 6,6).

2022an ekipo-ondasunen ekoizpena % 4,6 hazi zen (2021ean % 13,8) eta kontsumo-ondasunen ekoizpena % 3,0 (2021ean % 5,5). Gauza bera gertatu zen energiaren ekoizpenarekin, % 11,4 hazi baitzen 2022an, 2021ean baino erritmo motelagoan (% 19,4).

74. koadroa Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, jarduera-adarraren arabera

(%)

Kontzeptua	2020	2021	2022
Nekazaritzako elikagaien industria	-6,5	3,6	2,1
Metalurgia eta produktu metalikoak	-10,9	17,8	-0,8
Papera, zura eta altzariak	-9,5	13,4	-0,7
Garraiorako materiala	-22,6	-5,2	13,8
Beste manufaktura-industria batzuk	-2,1	4,9	-2,4

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua (NEI).

Industria Ekoizpenaren Indizearen (IPI) bilakaera jarduera adarraren arabera aztertuz gero, ikus daiteke industriako sektore gehienetan behera egin zuela ekoizpenaren hazkunde-erritmoak. Gainera, ekoizpen-jarduerak behera egin zuen honako hauetan: Metalurgia eta produktu metalikoak (2021ean % 17,8 eta 2022an -% 0,8), Papera, zura eta altzariak (% 13,4tik -% 0,7ra) eta Beste manufaktura-industria batzuk (% 4,9tik -% 2,4ra).

Dena den, garraiorako materialaren ekoizpenak hazkunde handia izan zuen. 2021ean -% 5,2ko jaitsiera izan zuen, eta 2022an % 13,8ko hazkundera. Hala, jarduera horren suspertzea baieztatu zen, pandemian zehar izandako eroriko handiaren ondoren.

1.2. ENPRESAK ETA ENPLEGUA

EINek emandako datuen arabera, 2022an geldialdia izan zuen sektoreko enpresa-ehunak, eta sortutako enplegua ere murriztu egin zen.

75. koadroa Industria-sektorean langile eta enpresa kopuruak izandako bilakaera

Urtea	Enpresak	% Δ	Enplegua	% Δ
2013	2.456	-3,3	67,3	-1,9
2014	2.460	0,2	66,9	-0,6
2015	2.447	-0,5	64,4	-3,7
2016	2.436	-0,4	67,2	4,3
2017	2.438	0,1	75,0	11,6
2018	2.445	0,3	75,2	0,3
2019	2.451	0,2	74,9	-0,4
2020	2.350	-4,1	75,7	1,1
2021	2.318	-1,4	78,8	4,1
2022	2.320	0,1	76,1	-3,4

(enplegua, langileen milakotan)
Iturria: INE eta geuk egin.

Zehazki, EINek emandako informazioaren arabera, 2022an % 0,1 handitu zen industriako enpresen kopurua, 2.320 enpresara iritsi arte (2021ean 2.318 zenbatu ziren). Hala ere, enpleguaren kasuan, dinamika aurkakoa izan zen eta sektoreko langile kopuruak behera egin zuen (-% 3,4). 76,1 mila langile erregistratu ziren 2022an, eta 2021ean 78,8 mila langile.

2. INDUSTRIA EGITURA

Nafarroako industriaren sektorekako azterketa egingo dugu jarraian, Nafarroako ekonomian garrantzi handiena duten industria-sektoreak zein diren ezagutzeko helburuz. Horretarako, azpisektore bakoitzak sortzen dituen enplegua eta diru-sarrerak aztertuko ditugu alde batetik, eskuragarri dauden EINen industria-inkestaren azken datuetan oinarrituta (2021). Ondoren, enpresaren tamainaren arabera aztertuko ditugu industriako enpresak eta langileak. Azkenik, eskualdeko industria-enpresa nagusiak zerrendatuko ditugu.

2.1 JARDUERA-AZPISEKTORE NAGUSIAK IDENTIFIKATZEA

EINen industria-inkestak bildutako datuen arabera, 2021ean (eskuragarri dagoen azken datua) 73.455 langile zituen Nafarroako industria-sektoreak eta 22.128 milioi euro fakturatu zituen. Nafarroako industria-sektorean lan egiten zuten pertsonen Estatuako industria-sektoreko langileen % 2,9 osatzen zuten (2021ean % 2,8), eta fakturazioa Estatuakoaren % 3,4koa zen.

Nafarroako industria-sektoreko jarduera-azpisektore bakoitzaren partaidetzari dagokionez, eta EJSN-2009ren datuen arabera, honakoak izan ziren jarduera nagusiak: Elikagaien industria (% 20,1), Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa (% 16,9), Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoak izan ezik (% 10,2) eta Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineria eta ekipoen fabrikazioa (% 9,8). Sektore horietan bildu zen Nafarroako industria-enpleguaren % 57,0.

Honako hauek izan ziren rankingean hurrengoak: Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa (% 5,9), Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa (% 4,7), Metalurgia (% 4,3), Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa (% 3,7), Paperaren industria (% 3,1), Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 2,8), Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire hornikuntza (% 2,3) eta Edariaren fabrikazioa (% 2,2). Gainerako jardueren garrantzia, berriz, % 2tik beherakoa izan zen.

76. koadroa Nafarroako industria-sektoreak sortutako enplegua eta diru-sarrerak, jarduera-azpisektoreen arabera, 2021

Sektorea (EJSN-2009)	Enplegua Kopurua	Diru-sarrerak (m euro)
Elikagaien industria	14.771	3.930.477
Edarien fabrikazioa	1.652	462.211
Ehungintza	385	52.951
Jantzigintza	467	50.353
Larrugintza eta oinetakogintza	137	24.329
Zuraren eta kortxoaren industria	1.136	214.906
Papergintza	2.264	819.896
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduzioa	926	140.085
Industria kimikoa	1.210	430.314
Farmazia-produktuen fabrikazioa	0	0
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	3.455	853.015
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2.086	606.482
Metalurgia; burdinazko eta altzairuzko produktuen eta ferroaleazioen fabrikazioa	3.127	1.175.049
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	7.503	1.606.497
Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	660	91.303
Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	4.349	768.144
Makineria eta ekipoen fabrikazioa	7.171	2.167.868
Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa	12.387	5.173.549
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0	0
Altzarien fabrikazioa	610	64.828
Beste manufaktura-industria batzuk	815	84.235
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	2.689	244.079
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	1.666	2.169.757
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	555	80.943
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena	1.333	342.377
Gainerako jarduerak	2.101	574.937
Industria, guztira	73.455	22.128.585

Iturria: EIN, Industria Inkesta.

Jarduera sektore bakoitzaren diru-sarrerei dagokienez, honako hauek izan ziren sektore nagusiak: Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa (% 23,4), Elikagaien industria (% 17,8), Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza, eta Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineria eta ekipoen fabrikazioa (biak % 9,8). Lau sektore horiek bildu zuten Nafarroako industriak 2021ean sortutako balio erantsiaren % 60 baino gehiago (% 60,8, zehazki).

Sektore hauen partaidetza ere esanguratsua izan zen: Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoak izan ezik (% 7,3), Metalurgia (% 5,3), Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa (% 3,9), Papergintza (% 3,7), Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa (% 3,5), Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 2,7) eta Edarien fabrikazioa (% 2,1). Gainerako jarduera-sektoreen garrantzia ez zen % 2ra iritsi.

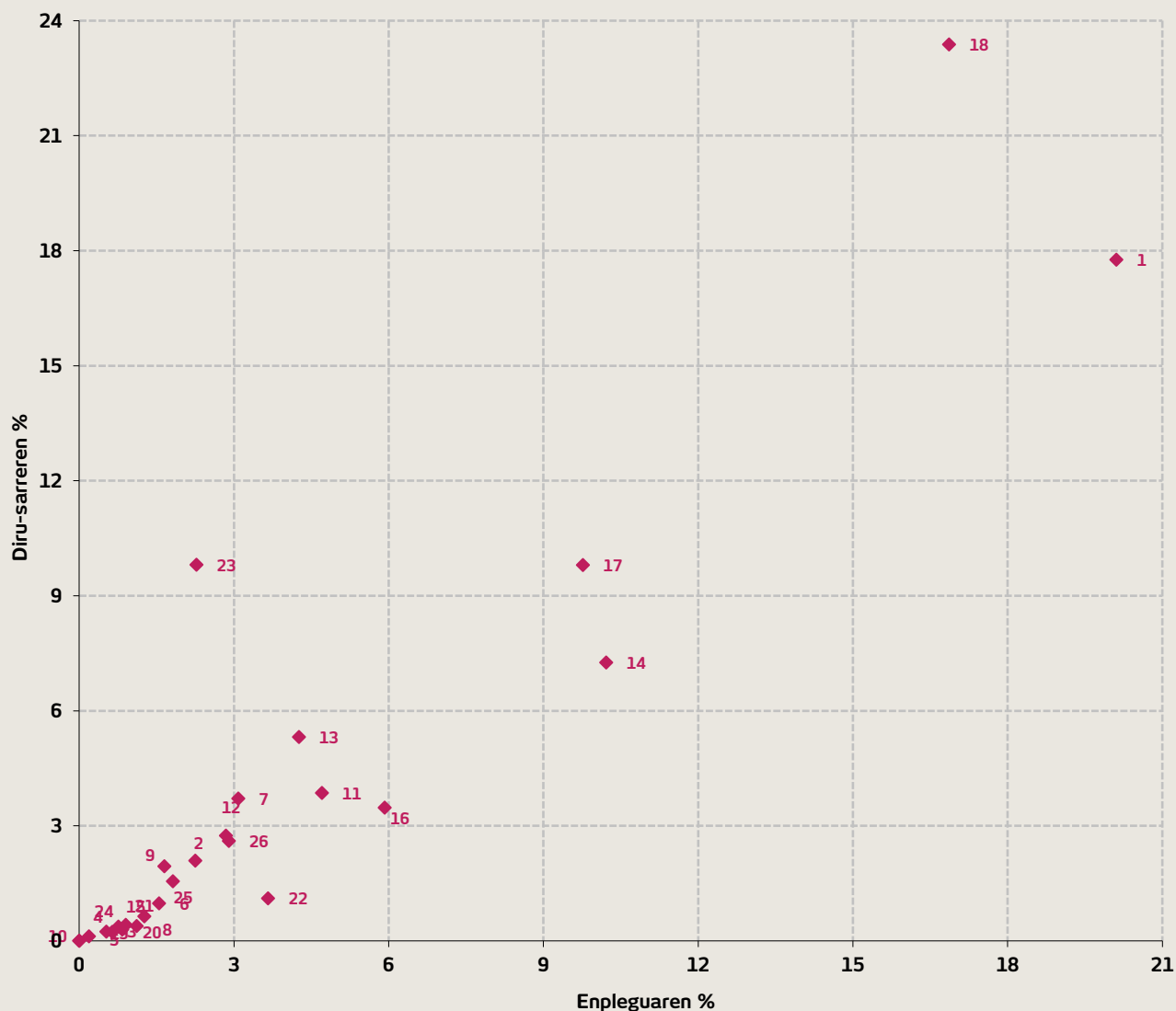
77. koadroa Jarduera-adar desberdinek industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2021

Sektorea (EJSN-2009)	Enpleguaren %	Sektorea (EJSN-2009)	Diru-sarreraren %
Elikagaien industria	20,1	Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa	23,4
Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa	16,9	Elikagaien industria	17,8
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	10,2	Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	9,8
Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	9,8	Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	9,8
Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	5,9	Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	7,3
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	4,7	Metalurgia	5,3
Metalurgia	4,3	Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	3,9
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	3,7	Papergintza	3,7
Papergintza	3,1	Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	3,5
Gainerako jarduerak	2,9	Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2,7
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2,8	Gainerako jarduerak	2,6
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	2,3	Edariaren fabrikazioa	2,1
Edariaren fabrikazioa	2,2	Industria kimikoa	1,9
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena	1,8	Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena	1,5
Industria kimikoa	1,6	Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	1,1
Zuraren eta kortxoaren industria	1,5	Zuraren eta kortxoaren industria	1,0
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	1,3	Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	0,6
Beste manufaktura-industria batzuk	1,1	Produktu informatikoaren, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	0,4
Produktu informatikoaren, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	0,9	Beste manufaktura-industria batzuk	0,4
Altzarien fabrikazioa	0,8	Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	0,4
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	0,8	Altzarien fabrikazioa	0,3
Jantzigintza	0,6	Ehungintza	0,2
Ehungintza	0,5	Jantzigintza	0,2
Larrugintza eta oinetakogintza	0,2	Larrugintza eta oinetakogintza	0,1
Farmazia-produktuen fabrikazioa	0,0	Farmazia-produktuen fabrikazioa	0,0
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0,0	Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0,0
Industria, guztira	100,0	Industria, guztira	100,0

Iturria: EIN, Industria Inkesta eta geuk egina.

Nafarroako industria-sektoreko jarduerarik garrantzitsuenak identifikatzen jarraitzeko, interesgarria da enplegua eta diru-sarrerak modu bateratuan aztertzea, jarduera-sektoreka. Zentzu horretan, jarduera hauek izan ziren esanguratsuenak: Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa; Elikagaien industria; Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoen fabrikazioa. Hauek izan ziren hurrengoak, baina hauek jardueran izandako pisua aurrez aipatutakoena baino nabarmen txikiagoa izan zen: Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa; Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa; Metalurgia; eta Papergintza. Azkenik, nabarmentzekoa da 2021ean hazten jarraitu zuela elikagaien industriaren pisuak, batez ere, enpleguari dagokionez (2021ean % 20,1 eta 2020an % 19,4).

15. grafikoa **Jarduera-azpisektore desberdinek Nafarroako industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2021**

1 Elikagaien industria	14 Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik
2 Edarien fabrikazioa	15 Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa
3 Ehungintza	16 Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa
4 Jantzigintza	17 Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa
5 Larrugintza eta oinetakogintza	18 Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa
6 Zuraren eta kortxoaren industria	19 Bestelako garraio-materialen fabrikazioa
7 Papergintza	20 Altzarien fabrikazioa
8 Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	21 Beste manufaktura-industria batzuk
9 Industria kimikoa	22 Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa
10 Farmazia-produktuen fabrikazioa	23 Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza
11 Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	24 Uraren bilketa, arazketa eta banaketa
12 Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	25 Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena
13 Metalurgia	26 Gainerako jarduerak

Iturria: EIN, Industria Inkesta eta geuk egina.

2.2 ENPRESEN TAMAINA, AZPISEKTOREEN ARABERA

Nafarroako industria-sektorean garrantzirik handiena izan zuten jarduerak identifikatu ondoren, atal honetan enpresa eta langile kopuruak aztertuko ditugu, enpresaren tamainaren arabera. Jarduera-sektore anitzetako enpresen ehunaren ezaugarriak sakonago ezagutzeko aukera ematen du analisi honek.

EINek emandako informazioaren arabera, 2022an 2.320 enpresa zituen Nafarroak, batez ere, jarduera hauetara bideratuak: Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoen izan ezik (% 20,8) eta Elikagaien industria (% 15,3). Horiek, guztira, 76.100 langile zituzten. Aipatutako bi sektore horietakoak ziren Nafarroako industria-enpresen % 36,1.

Enpresa kopuru txikiagoarekin, hauek kokatu ziren distantzia apur batera: Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa (% 7,1); Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa (% 5,7); Zuraren eta kortxoaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza izan ezik (% 5,4); Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza (% 5,3); Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreprodukzioa (% 4,4); Edarien fabrikazioa (% 4,3); Beste produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 3,7); Uraren bilketa, arazketa eta banaketa (% 3,1); eta Altzarien fabrikazioa (% 3,0). Gainerako jardueren partaidetza % 3koa baino txikiagoa izan zen.

78. koadroa Industria-enpresen kopurua, neurriaren eta jarduera-sektorearen arabera, 2022

SEKTOREA (EJSN-2009)	1-5 langile	6-49 langile	50-99 langile	100-249 langile	> 250 langile	Guztira	Industria osoaren %
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoena izan ezik	228	233	14	6	2	483	20,8
Elikagaien industria	175	144	9	11	17	356	15,3
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	106	50	5	3	0	164	7,1
Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	46	66	6	10	5	133	5,7
Zuraren eta kortxoaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza izan ezik	77	47	2	0	0	126	5,4
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	111	10	0	0	1	122	5,3
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreprodukzioa	76	24	1	0	1	102	4,4
Edarien fabrikazioa	58	35	6	0	0	99	4,3
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	45	34	4	3	0	86	3,7
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	62	9	0	1	1	73	3,1
Altzarien fabrikazioa	49	18	2	1	0	70	3,0
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	22	28	4	7	1	62	2,7
Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa	19	26	3	6	8	62	2,7
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena; balorizazioa	19	33	1	1	0	54	2,3
Beste manufaktura-industria batzuk	33	17	1	0	0	51	2,2
Metalurgia; burdinazko eta altzairuzko produktuen eta ferroaleazioen fabrikazioa	9	24	4	4	2	43	1,9
Industria kimikoa	19	17	5	0	1	42	1,8
Jantzigintza	27	8	1	0	0	36	1,6
Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	11	16	5	1	2	35	1,5
Ehungintza	19	7	1	1	0	28	1,2
Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	7	17	0	2	0	26	1,1
Papergintza	3	10	2	2	2	19	0,8
Beste erauzketa-industria batzuk	7	10	0	0	0	17	0,7
Larrugintza eta oinetakogintza	7	5	1	0	0	13	0,6
Farmazia-produktuen fabrikazioa	2	0	1	1	2	6	0,3
Deskontaminazio-jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk	4	1	0	0	0	5	0,2
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	1	1	0	1	0	3	0,1
Hondakin-uren bilketa eta tratamendua	1	2	0	0	0	3	0,1
Mineral metalikoen erauzketa	0	0	0	1	0	1	0,0
Antrazitaren, harrikatzen eta lignitoaren erauzketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Petrolio gordinaren eta gas naturalaren erauzketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Erauzketa-industriari laguntzeko jarduerak	0	0	0	0	0	0	0,0
Tabakoaren industria	0	0	0	0	0	0	0,0
Koke-fabrikak eta petrolio-finketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Guztira	1.243	892	78	62	45	2.320	100,0

Iturria: EIN-Enpresen Direktorio Nagusia-DIRCE (enpresak autonomia-erkidegoen, jarduera nagusiaren eta soldatapekoen estratuen arabera) eta geuk egina.

2.3 ENPRESA NAGUSIAK

Amaitzeko, Foru Erkidegoko industria-enpresa nagusien analisi labur bat egingo dugu.

Camerdataren (Espainiako Merkataritza Ganberak osatutako elkartea) datu-basearen arabera, 2022an 250 langiletik gorako 36 industria-enpresa zeuden; horietatik 17k 500 langile baino gehiago zituzten. Enpresa horiek zein diren, zein udalerritan dauden eta zein jarduera duten azaltzen da honako koadro honetan (EJSN-2009ren arabera).

Gogoratu beharrekoa da atzerriko inbertsioak garrantzitsuak izan direla azken urteetan Nafarroan, industria-sektorea dinamizatzeko eta modernizatzeko, nahiz eta horrek mendekotasun handiagoa eragin erkidegotik kanpo dauden erabaki-guneekiko.

Gaur egun, Nafarroan finkatuta dauden industria-enpresa askok dute kapital multinazionala; batez ere, enpresa ertainak eta handiak dira, esportatzeko joera handia dutenak.

79. koadroa Nafarroako industria-enpresa nagusiak, 2022

Enpresa	Udalerrria	Enplegu-estratua	Jarduera
FAGOR EDERLAN TAFALLA S. COOP.	TAFALLA	500 baino gehiago	Burdinaren galdaketa
ZF AFTERMARKET IBERICA SL	CORELLA	500 baino gehiago	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
VISCOFAN ESPAÑA, SLU	TAXOARE	500 baino gehiago	Plastikozko plaken, orrien, hodien eta profilen fabrikazioa
SIEMENS GAMESA RENEWABLE ENERGY EOLICA SL	SARRIGUREN	500 baino gehiago	Beste mota batzuetako energia elektrikoaren ekoizpena
GENERAL MILLS SAN ADRIAN SL	SAN ADRIAN	500 baino gehiago	Espezieen, saltsen eta gozagarrien elaborazioa
GELAGRI IBERICA SL	MILAGRO	500 baino gehiago	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
ACCIONA BLADES SA	SARRIGUREN	500 baino gehiago	Plastikozko plaken, orrien, hodien eta profilen fabrikazioa
SAS AUTOSYSTEMTECHNIK SA	ARAZURI	500 baino gehiago	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
CONGELADOS DE NAVARRA SAU	ARGUEDAS	500 baino gehiago	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
INDUSTRIAS ALIMENTARIAS DE NAVARRA SAU	ALESBES	500 baino gehiago	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
ULTRACONGELADOS VIRTO SAU	AZAGRA	500 baino gehiago	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
ACCIONA GENERACION RENOVABLE SA	SARRIGUREN	500 baino gehiago	Beste mota batzuetako energia elektrikoaren ekoizpena
NORDEX ENERGY SPAIN SAU	BARASOAIN	500 baino gehiago	Motorren eta turbinen fabrikazioa, aireontzietara, autoetara eta ziklomotorretara bideratutakoak izan ezik
U V E SA	TUTERA	500 baino gehiago	Beste ganadu-ustiategi batzuk
VOLKSWAGEN NAVARRA SA	ARAZURI	500 baino gehiago	Ibilgailu motordunen fabrikazioa
CEMENTOS PORTLAND VALDERRIVAS SA	IRUÑEA	500 baino gehiago	Zementuaren fabrikazioa
KYB SUSPENSIONS EUROPE SA	ASIAIN	500 baino gehiago	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
SAKANA SCI	LAKUNTZA	251- 500	Ingeniaritza mekanikoa, hirugarrenen kontura
MANUFACTURAS DEL ALUMINIO PAMPLONA SECTOR AUTOMOCIÓN	ORKOEN	251- 500	Burdinazkoak ez diren beste metal batzuen fundizioa
VEGETALES DE NAVARRA SLU	MILAGRO	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
ELABORADOS NATURALES DE LA RIBERA DEL EBRO SL	FUNES	251- 500	Prestatutako plateren eta otorduen elaborazioa
BENTELER MPPV AUTOMOTIVE MANUFACTURING ESPAÑA SL	ARAZURI	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
FAURECIA EMISSIONS CONTROL TECHNOLOGIES PAMPLONA S	ORKOEN	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
GUARDIAN INDUSTRIES NAVARRA SL	TUTERA	251- 500	Beira lauaren fabrikazioa
3 P BIOPHARMACEUTICALS SL	NOAIN	251- 500	Oinarritzko farmazia-produktuen fabrikazioa
ARCELORMITTAL TUBULAR PRODUCTS ZALAIN SLU	ZALAIN ZOKO	251- 500	Altzairuzko hodian, hoditerien, profil hutsen eta haien osagarrien fabrikazioa
SOFIDEL SPAIN SLU	BUÑUEL	251- 500	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena, etxerako, osasungintzarako eta higienerako
EDITORIAL ARANZADI SAU	ZIZUR TXIKIA	251- 500	Liburuen edizioa
GESTAMP NAVARRA SA	ORKOEN	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
M TORRES DISEÑOS INDUSTRIALES SA	ELORTZ	251- 500	Eraikuntza aeronautikoa eta espaziala, eta haren makineria
TIMAC AGRO ESPAÑA SA	ORKOEN	251- 500	Ongarrien eta konposatu nitrogenodunen fabrikazioa
SMURFIT KAPPA NAVARRA SA	CORDOVILLA (GALAR)	251- 500	Paperaren eta kartoi ondulatuaren fabrikazioa - Paperezko eta kartoiak ontzien eta bilgarrien fabrikazioa
IBERFRUTA-MUERZA SA	AZAGRA	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
TECNOCONFORT SA	IRUÑEA	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
APERITIVOS Y EXTRUSIONADOS SA	RIBAFORADA	251- 500	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa
AZKOYEN SA	AZKOEN	251- 500	Beste erabilera orokor batzuetarako makineriaren fabrikazioa

Iturria: Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganbera. Camerdata datu-basea.

3. SIDERURGIA

3.1 IKUSPEGI OROKORRA

Errusia-Ukraina gerra-gatazkek markatu zuen 2022a. Horrek areagotu egin zuen 2021ean hasitako mundu mailako krisi energetikoa eta, ondorioz, inflazioa asko igo da merkatu guztietan. Inflazioaren igoerak inpaktu berezia izan du sektore siderurgikoan.

Europan, agintariak larrialdietarako hainbat neurri onartu zituzten krisi energetikoari aurre egiteko. Neurri horien artetik, "salbuespen iberiarra" nabarmentzen da; prezioen igoerari eustea ahalbidetu zuen neurri horrek Espainian eta Portugalen, kostu energetikoak erlaxatzea erraztu zuen mekanismo baten bidez. Ondorioz, merkatu elektrikoan arindu egin zen inflazioa. Gainera, Karbonoaren Mugak Doitzeko Mekanismoa (CBAM) onartzeko izapideak hasi zituzten. Emisio Eskubideen Salerosketa Sistemaren (ETS) erreforma onartzeko izapideak ere hasi zituzten, eta 2023aren amaierarako aurreikusten da.

Bestetik, *World Steel Association*en ustez, karbono maila baxua duten altzairuzko produktuen salerosketa bideragarria izango den merkatuak garatzeko aukera emango duten teknologiak ezarri behar ditu industria siderurgikoak. Alde horretatik, epe luzerako jasangarritasunaren aldeko konpromisoa mantentzen du elkarteak eta haren politikak eguneratzen jarraitzen du arlo hauetan: ingurumena, segurtasuna, osasuna, hezkuntza eta prestakuntza eta gobernu etikoa, besteak beste. Hala, Pariseko Hitzarmenaren¹ esparruan dituzten helburuak indartu ditu.

Sektoreak 2022an izandako bilakaerari dagokionez, eta *World Steel Association* elkarteak argitaratutako datuen arabera, jarduera siderurgikoaren hazkunde-erritmoa jaitsi egin zen nazioartean eta bilakaera negatiboa izan zuten mundu mailako altzairu gordinaren ekoizpenak zein produktu siderurgikoen kontsumoak.

Hala, 2022an zehar, mundu mailako altzairu gordinaren ekoizpena 1.885,4 milioi tonakoa izan zen eta, kontsumoa, 1.768,2 milioi tonakoa. Horrek esan nahi du altzairuaren ekoizpenak urte arteko % 3,9ko jaitsiera izan zuela eta, mundu mailako altzairuaren kontsumoak, urte arteko % 4,0ko jaitsiera.

¹ Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Hitzarmeneko (COP21) kideek 2015ean Parisen egindako batzarra. Lehen aldiz, herrialde garatuek zein garapen-bidean daudenek konpromisoa hartu zuten berotegi efektuko gasen isurpenak murrizteko, batez ere, karbono dioxidoaren (CO₂) isurpenak. 2015ean 195 naziok sinatu zuten eta, 2021aren hasieran, 189k berretsi zuten.

80. koadroa Altzairu gordinaren ekoizpena

Herrialdea	2021			2022		
	M Tm	% Δ	%	M Tm	% Δ	%
AEB eta Kanada	98,8	18,0	5,0	92,6	-6,3	4,9
Japonia	96,3	15,7	4,9	89,2	-7,4	4,7
Txina	1.035,2	-2,8	52,8	1.018,0	-1,7	54,0
India	118,2	17,8	6,0	125,3	6,0	6,6
Alemania	40,2	12,6	2,0	36,8	-8,5	2,0
Italia	24,4	19,6	1,2	21,6	-11,5	1,1
Frantzia	13,9	19,8	0,7	12,1	-12,9	0,6
Erresuma Batua	7,2	1,4	0,4	6,0	-16,7	0,3
Espainia	14,2	29,1	0,7	11,5	-19,0	0,6
EB-27	152,8	9,7	7,8	136,2	-10,8	7,2
Mundu osoa	1.962,3	4,4	100,0	1.885,4	-3,9	100,0

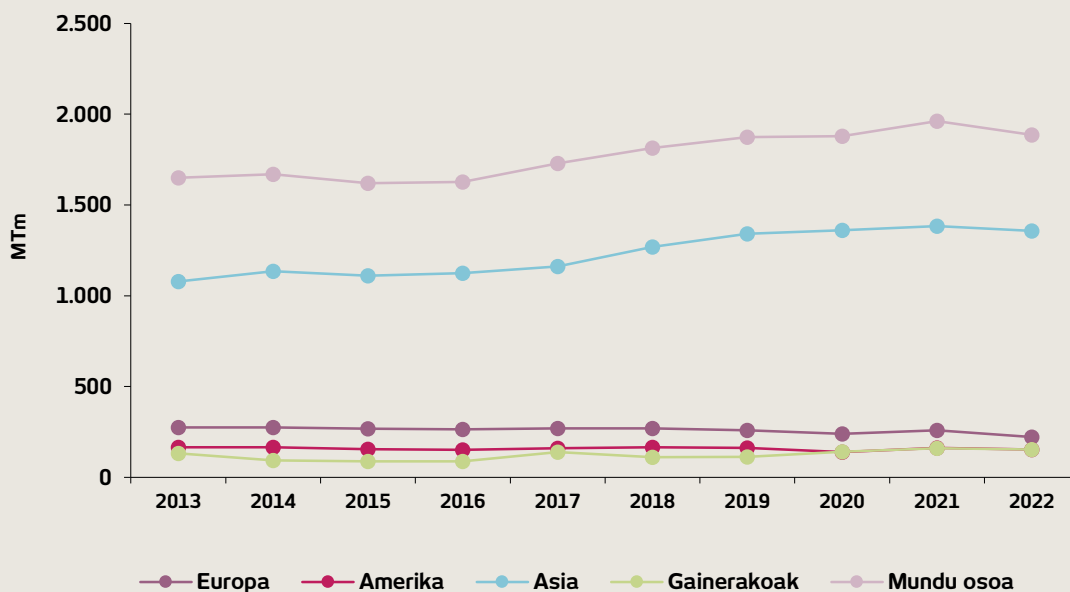
Iturria: World Steel Association

Herrialdeen araberako analisiak erakusten duenez, herrialde gehienetan izan zuen bilakaera negatiboa altzairuaren ekoizpenak. Hala, Txina mantendu zen herrialde ekoizle nagusi gisa (guztizkoaren % 54,0), eta 1.018,0 milioi altzairu ekoiztu zuen urtean zehar. Bigarren lekuan India kokatu zen, ekoizpen askoz ere baxuagoarekin: 125,3 milioi tona altzairu (% 6,6). Herrialde ekoizle nagusien hirugarren postuan, berriz, AEB eta Kanada kokatu ziren, 92,6 milioi tonarekin (guztizkoaren % 4,9).

Azterketa eremua hurbilduz gero, EB-27k 136,2 milioi tona altzairu ekoiztu zituen, mundu osoan ekoiztutako altzairu guztiaren % 7,2: Alemania kokatu zen Europako rankingaren buruan (36,8 milioi tona), eta jarraian, Italia (21,6 milioi tona), Frantzia (12,1 milioi tona), Espainia (11,5 milioi tona) eta Erresuma Batua (6,0 milioi tona). Horiek dira Europa mailan altzairu-ekoizpen handiena duten herrialdeak.

Aurreko urtearekin alderatuta, altzairu gehien ekoizten duten bederatzi herrialdeen artetik, Indiak bakarrik hazi zuen altzairuaren ekoizpena 2021arekiko (+% 6,0). Aitzitik, gainerako herrialdeetan behera egin zuen ekoizpenak. Jaitsierak handiagoak izan ziren Europako ekonomietan, Amerikako eta Asiakoetan baino. Hala, altzairuaren ekoizpenak behera egin zuen Espainian (-% 19,0), Erresuma Batuan (-% 16,7), Frantzia (-% 12,9), Italian (-% 11,5) eta Alemanian (-% 8,5). Jaitsierak apur bat txikiagoak izan ziren Japonian (-% 7,4) eta AEBn eta Kanadan (-% 6,3). Jaitsierarik txikiena, berriz, Txinak izan zuen, ehunekoetan (-% 1,7); hala ere, herrialde ekoizle nagusia denez, zifra absolutuetan ekoizpena gehien murriztu zuen herrialdea izan zen (2021ean baino 17,2 milioi tona gutxiago).

16. grafikoa Altzairuaren mundu mailako ekoizpena

Iturria: World Steel Association.

Altzairuaren mundu mailako kontsumoari dagokionez, aurrez aipatu dugun moduan, 2022an % 4,0 jaitsi zen 2021arekiko. Herrialdeen araberako analisiak erakusten duenez, altzairuaren ekoizle nagusia izateaz gain, altzairu gehien kontsumitzen duen herrialdea ere bada Txina, eta produktu siderurgikoen mundu mailako kontsumoaren % 52,1 dagokio (urte arteko -% 3,5eko jaitsiera). Indiak % 8,2 hazi zuen altzairuaren kontsumoa eta AEBk eta Kanadak % 3,1eko jaitsiera erregistratu zuten.

Bestetik, aztertutako EB-27ko ekonomietan bilakaera negatiboa izan zuen produktu siderurgikoen kontsumoak: behera egin zuen Frantzia (-% 26,8), Erresuma Batuan (-% 14,8), Alemanian (-% 11,0), Italian (-% 6,4) eta Espainian (-% 4,6). Ondorioz, produktu siderurgikoen kontsumoa 2021ean baino % 9,9 baxuagoa izan zen EB-27.

81. koadroa Siderurgia-produktuen kontsumoa

	2021			2022		
	M Tm	% Δ	%	M Tm	% Δ	%
AEB eta Kanada	111,7	20,9	6,1	108,0	-3,1	6,1
Japonia	57,4	9,1	3,1	55,0	-4,2	3,1
Txina	953,9	-5,4	51,8	920,9	-3,5	52,1
India	106,2	18,9	5,8	114,9	8,2	6,5
Alemania	35,5	13,4	1,9	31,6	-11,0	1,8
Italia	26,6	30,4	1,4	24,9	-6,4	1,4
Frantzia	13,8	13,1	0,7	10,1	-26,8	0,6
Erresuma Batua	10,8	20,0	0,6	9,2	-14,8	0,5
Espainia	13,0	12,1	0,7	12,4	-4,6	0,7
EB-27	154,0	17,8	8,4	138,8	-9,9	7,8
Mundu osoa	1.841,7	2,9	100,0	1.768,2	-4,0	100,0

Iturria: World Steel Association

3.2 ESPAINIAKO SIDERURGIA

Nazioarteko siderurgia bezalaxe, Espainiakoa ere markatu zuen gerra-gatazkak. Izan ere, gerra-gatazkak elektrizitatearen prezioa baldintzatu zuen eta prezioak asko igo ziren. Horrek zuzenean eragin zien Espainiako siderurgia-enpresei. Dena den, gobernuak “salbuespen iberiarra¹” izeneko neurri multzo bat jarri zuen martxan, eta horrek lagundu egin zuen prezio energetikoen igoera kontrolatzen.

Bestetik, 2022aren amaieran deskarbonizazio industrialerako PERTE bat onartu zuen Gobernuak, Ministroen Kontseiluan². Enpresek berariazko plan eta proiektu batzuk landu ahal izatea da helburua. 2023an zehar egiaztatuko da haren emaitza eta irismena.

Testuinguru horretan, altzairu gordinaren ekoizpena 11,5 milioi tonakoa izan zen, aurreko urtean baino % 19,0 baxuagoa. Ageriko kontsumoa, berriz, 12,4 milioi tonakoa izan zen, aurreko urtekoa baino % 4,9 baxuagoa.

¹ Espainiako Gobernuak aurkeztu zuen eta Europako Batzordeak onartu zuen 2022ko ekainean; 2023ko maiatzera arte egongo da indarrean eta Espainiari eta Portugali eragiten die. Elektrizitatea ekoizteko erabiltzen den gas naturalaren prezioa mugatzean datza neurria, eta Errusiaren eta Ukrainaren arteko gatazka lehertu ondoren energiaren prezioek ‘pool’ elektrikoan izandako igoeraren ondorioak arintzea da helburua. Hala, elektrizitatea ekoizteko behar den gasaren prezioa (beste energia mota batzuen bidez sortzen ez denean) dagoeneko ez du merkatuak erregulatuko; aldiz, haren prezioa gobernu zentralak markatutako topera mugatuta dago: 40 euro/MWh.

² 2022ko abenduaren 27an onartua. 2022ko abenduaren 22an egindako Ministroen Kontseiluak onartu zuen deskarbonizazio industrialerako Suspertze eta Eraldaketa Ekonomikorako Proiektu Estrategikoa (PERTE), 3.100 milioi euroko inbertsio publikoarekin.

82. koadroa Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak*

(mila Tm)

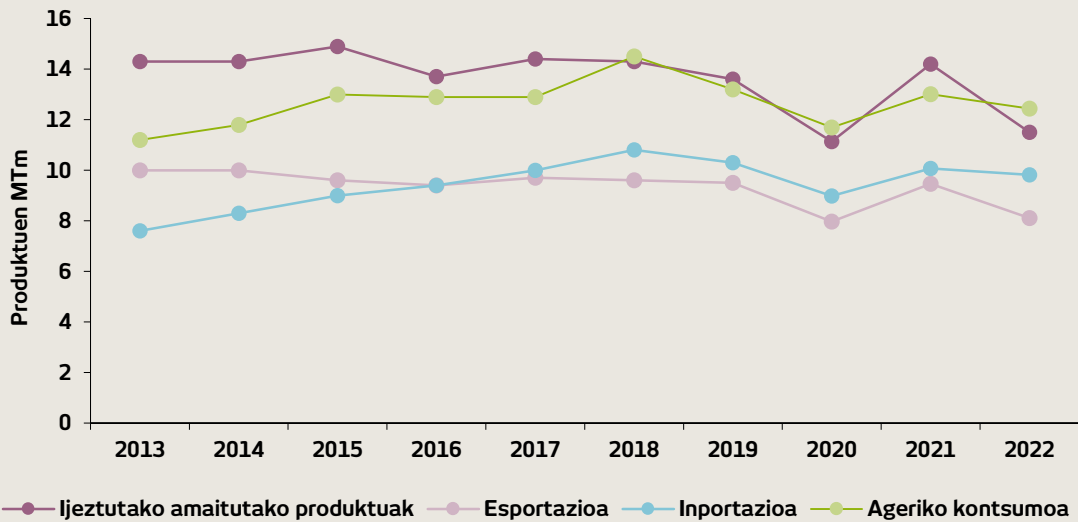
Urtea	Produkzioa	Esportazioa	Inportazioa	Ageriko kontsumoa
2015	14.888	9.628	8.989	13.043
2016	13.658	9.415	9.447	12.957
2017	14.441	9.710	9.972	13.258
2018	14.320	9.649	10.761	13.838
2019	13.588	9.494	10.286	13.236
2020	11.141	7.974	8.988	11.691
2021	14.205	9.461	10.070	13.081
2022	11.507	8.106	9.819	12.445

(*): Ekoizpena eta ageriko kontsumoa altzairu gordinari dagozkie, eta kanpo-merkataritza, berriz, siderurgia-produktu guztiei.

Iturria: Unesid.

Produktu siderurgikoen kanpo-merkataritzaren bilakaera antzekoa izan zen. Hala, sektoreak kanpora egindako salmentak 8,1 milioi tonara jaitsi ziren, aurreko ekitaldiarekiko jaitsiera handiarekin (-% 14,3). Beste herrialde batzuei egindako erosketak, berriz, 9,8 milioi tonara jaitsi ziren (-% 2,5).

17. grafikoa Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak

Iturria: Unesid.

Honako taula honetan ikus daitekeen moduan, inportatutako lehengai nagusien bilakaerak agerian uzten ditu sektoreak ekitaldian zehar izandako zailtasunak. Izan ere, aztertutako hiru lehengaietatik biren kasuan, kontsumoa eta prezioa jaitsi egin ziren 2021arekiko. Hala, koke bihur daitekeen harrikatzaren (inportatutako lehengaien % 18,1 dagokio) prezioa eta kontsumoa % 109,3 eta % 21,6 hazi ziren, hurrenez hurren. Dena den, burdin-mearen eta pelletaren kontsumoak eta prezioak bilakaera negatiboa izan zuten aurreko ekitaldiaren alderatuta (-% 15,8 eta -% 13,3, hurrenez hurren). Txatarren

bilakaera, berriz, desberdina izan zen: kontsumoak behera egin zuen (-% 26,0) eta prezioak gora (+% 11,4).

Urtea	83. koadroa		Inportatutako lehengaiak			
	Koke bihur daitekeen harrikatza		Burdin-mea eta pelleta		Txatarra	
	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)
2013	2.528	128,9	6.259	102,9	4.925	318,1
2014	1.632	105,2	5.699	73,7	4.960	331,7
2015	1.720	102,0	6.288	50,7	5.144	292,2
2016	1.768	107,5	6.010	52,0	4.004	263,5
2017	1.767	207,3	6.572	76,3	4.242	321,0
2018	1.621	191,7	6.556	74,5	4.040	345,1
2019	780	188,2	5.557	91,6	4.024	304,4
2020	360	118,8	3.564	101,9	3.385	298,0
2021	1.421	177,9	5.650	155,3	4.122	444,3
2022	1.728	372,3	4.759	134,7	3.052	495,0
Hazkundera % 22-21	21,6	109,3	-15,8	-13,3	-26,0	11,4

Iturria: Unesid.

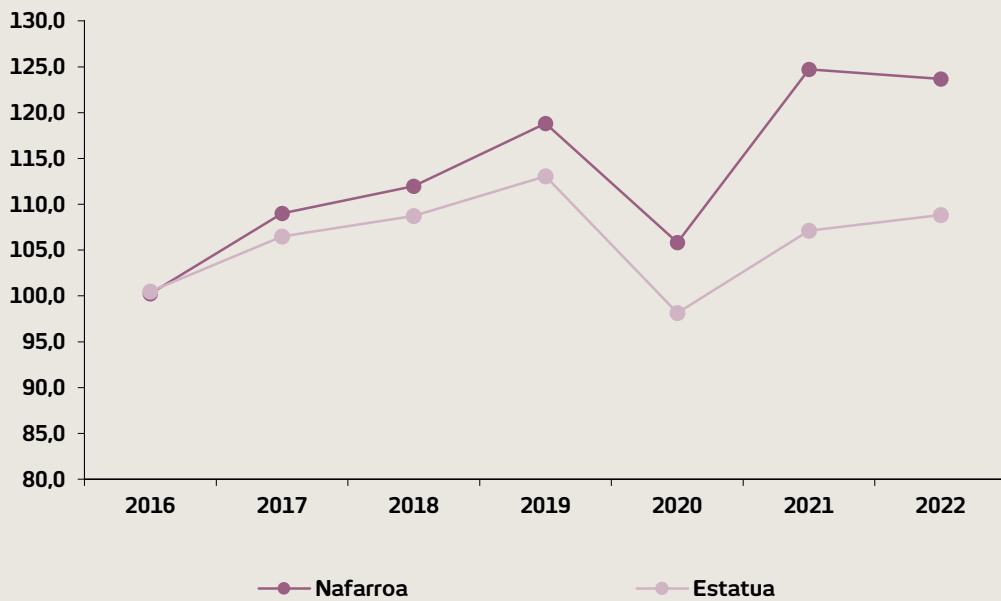
Sektore siderurgikoak bizitako testuinguru zaila ez zen apenas islatu sektoreari lotutako enpleguan. Ondorioz, UNESIDeko kide diren enpresek enpleguaren zatirik handiena mantentzea lortu zuten. Zehazki, UNESIDeko bazkide diren enpresek, lehen eraldaketako azpisektorea barne hartuta, 20.784 langile izan zituzten zuzenean kontratatuta. Hortaz, langile kopurua % 0,4 murriztu zen aurreko urtearekiko (80 langile gutxiago, zifra absolutuetan).

Bi gertakarik zaildu egin zuten langile kopurua mantentzea. Batetik, inflazioak enpresa-hitzarmenen negoziazioan izandako inpaktua; eta, bestetik, energiaren prezioaren igoera. Bi faktore horiek egoera zailean kokatu zituzten enpresa batzuk, eta Enplegua Erregulatzeko Espedienteak (ABEEE) aurkeztu behar izan zituzten.

Nabarmentzekoa da UNESIDen bazkide diren enpresek haien ezbehar-tasa hobetzen jarraitu zutela eta 2022an murriztu egin zirela laneko istripuak: 14,7 izan ziren. Gainera, ez zen hildakoak eragin zituen istripurik izan haien instalazioetan.

Azkenik, laneko absentismoari dagokionez, lan egin gabeko ordu kopurua 2 milioitik gorakoa izan zen UNESIDen bazkide diren enpresetan (orduen % 48 lotuta zeuden gaixotasun arruntekin). Hortaz, langile bakoitzak batez beste 12 egun egin zituen bajaran 2022an, arrazoi horrengatik.

18. grafikoa Metalurgiaren eta produktu metalikoen industria-ekoizpenaren indizea

*Oharra: Estatu osoko datuak metalezko produktuen IPlari bakarrik dagozkie.
Iturria: Nastat eta Industria Produkzioaren Indizea (EIN). Geuk egina.*

Azkenik, Estatuko eta Nafarroako Industria Ekoizpenaren Indizeari arreta jarrita, eta Metalurgia eta produktu metalikoen sektorea erreferentzia gisa hartuta (zeharka siderurgia-sektorerera hurbiltzeko), 2021ean jarduera nabarmen hazi zela erakusten du Nafarroari buruzko informazioak. Pandemiaren aurreko maila berreskuratzeaz gain, gainditu ere egin zuen. 2022an ez zen ia aldatu, eta aurreko ekitaldiko balioaren oso antzekoa mantendu zuen (123,7). Bestetik, Estatuan gora egin zuen apur bat (108,8), baina oraindik ere ez zituen pandemiaren aurreko balioak eskuratu (113,1).

4. NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA

4.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Europar Batasuneko Nekazaritzako Elikagaien Industrien Konfederazioak argitaratutako azken txostenaren arabera, 2022aren hasieran nekazaritzako elikagaien ekoizpenak gora egin bazuen ere (halere, 2021ean baina geldoago), ekoizpenaren jaitsiera batekin amaitu zen urtea. Hala, aurreko ekitaldiarekin alderatuta, balio negatiboetan kokatu zen ekoizpena. Hortaz, eten egin zen 2021ean hasitako ekoizpenaren hazkunde positiboa, pandemiaren osteko sektorearen suspertzea agerian uzten zuena. Fakturazioak eta fabrikazio-prezioek, ordea, gora egiten jarraitu zuten.

84. koadroa Europar Batasuneko nekazaritzako elikagaien industriako ekoizpenaren bilakaera

Urtea	Aldia	% Δ
2021	I. hiruhilekoa	2,1
	II. hiruhilekoa	1,6
	III. hiruhilekoa	0,5
	IV. hiruhilekoa	1,2
2022	I. hiruhilekoa	0,5
	II. hiruhilekoa	0,4
	III. hiruhilekoa	-0,1
	IV. hiruhilekoa	-1,2

Iturria: CIAA.

Europar Batasunean, manufaktura-industriaren baitako jarduera nagusia da elikagaien industria. 1.121.000 milioi eurotik gorako negozio-bolumena du eta manufaktura-industriaren % 14,3 ordezkatzen du, Erresuma Batua dagoeneko EBkoa ez dela kontuan hartuta.

294.000 enpresa eta 4,62 milioi langile ditu. Enpresa txikiek eta ertainek ordezkatzen dute elikagaien sektoreko negozio-bolumenaren % 39,4 eta sortzen dituen lanpostu guztien % 57,7. Enpresa horien % 95,7 ETEak dira, 50 langile baino gutxiagokoak, eta % 79,5ek 10 langile baino gutxiago dituzte. Denak batera aintzat hartuta, 10 enpresatik 9 ETEak dira.

Espainiako elikagaien industriak laugarren postua du negozio-zifraren balioari dagokionez (% 11,4), hauen atzetik: Frantzia (% 18,9), Alemania (% 16,5) eta Italia (% 12,8).

2022an Europar Batasunak 48,3 bilioi euro esportatu zituen laugarren hiruhilekoan, aurreko urtean baino % 17,5 gehiago. Gehien esportatutako 5 produktuek (haragia; esnekiak; ardoa; fruta prozesatuak eta barazkiak; kakaoa, txokolatea eta gozogintzarako azukrea) 23,5 mila milioi euro sortu zituzten.

4.2 SEKTOREA ESPAINIAN

Nekazaritzako elikagaien sektorea Espainiako manufaktura-industria nagusia da. Garapen ekonomikoaren motorra da, eta enplegua eta aberastasuna sortzen ditu.

Nekazaritzako elikagaien sektoreko laugarren potentzia da Espainia, Europa mailan, eta hamargarrena mundu mailan. Produktuen kalitateari eta despentsa handiari esker, Espainiako nekazaritzako elikagaien sektoreak ospe handia du nazioarteko merkatuetan.

Pandemian zehar, Espainiako elikadura-industriak haren erresilientzia erakutsi zuen, eta Estatuaren barruan eta kanpoan hornidura bermatzen jarraitu zuen. Izan ere, egitura logistiko eta azpiegitura eraginkorreari esker, hornidura-kateak apurtzea saihestu zen, eta esportazioak areagotu ziren.

2022an hazi egin ziren sektoreko ekoizpenaren kostuak, pandemiaren osteko etenaldi logistikoen ondorioz; martxoan Errusiak Ukraina inbaditu zuenetik aurrera, larriagotu egin ziren etenaldi horiek. Gainera, urte osoan zehar herrialdeak jasandako lehortekak larriagotu egin zituen sektorearen zailtasunak.

Aldi berean, familien elikadurara bideratutako gastuak ere behera egin zuen, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioak argitaratzen duen Familien Elikadura Kontsumoari buruzko taulak islatzen duen moduan. Pertsonako 586,78 kilo edo litrokoa zen 2022ko azaroan, hau da, urtebete lehenago (2021eko azaroa) baino % 8,9 baxuagoa.

Estatistika Institutuak (EIN) prestatutako Industria Ekoizpenaren Indizearen (IPI) arabera, eta aipatutako kalteen ondorioz, Espainiako elikagaien industriaren jarduera-eritmoak behera egin zuen 2022an, 2021ean gora egin ondoren. Zehazki, elikagaien sektorearen ekoizpena gelditu egin zen eta -% 0,3ko jaitsiera apala izan zuen 2022an (2021ean % 4,2). Industria osoaren kasuan egin zuen behera ekoizpen-eritmoak (% 2,9; eta 2021ean % 7,3).

85. koadroa Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera

Urtea	Elikagaiak*	Industria, guztira*
2018	0,8	0,2
2019	2,0	0,7
2020	-4,8	-9,6
2021	4,2	7,3
2022	-0,3	2,9

(%Δ)

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.
Iturria: Estatistika Institutu Nazionala

Dena den, 2022an, Nekazaritza, Elikadura eta Ingurumen Ministerioak emandako informazioaren arabera, nekazaritzako elikagaien sektoreak Estatuko industria-jardueraren gailurrean jarraitzen zuen, 126.354,1 milioi euroko fakturazioarekin. Industriari dagokion fakturazio osoaren % 25,4 ordezkatu zuen, langile kopuruaren % 22,5 eta balio erantsiaren % 20,6 (eta Espainiako BPGaren % 2,4).

Halaber, 30.159 enpresako sareak osatzen zuen ekoizpena, EINeko Enpresen Direktorio Nagusiak emandako azken datuen arabera. Hala, manufaktura-industria osoaren % 15,7 ordezkatzeko zuten. Enpresa horien % 96,3k 50 langile baino gutxiago zituzten (29.057) eta % 78,9k 10 langile baino gutxiago (23.792).

Guztira, 539.400 pertsonak lan egiten zuten elikagaien, edarien eta tabakoaren industrian (% 3,4ko jaitsiera, aurreko urtearekin alderatuta). Manufaktura-industriaren % 21,3 ordezkatzeko zuten, eta ekonomia osoaren % 2,6. Emakumezkoen enplegu-tasa % 39,1ekoa zen, gainerako manufaktura-industrietan (% 28,4) baino altuagoa.

Etorkizunari begira, ingurumen, gizarte eta ekonomia arloko jasangarritasuna lortzea da nekazaritzako elikagaien sektorearen erronkarik handiena; hau da, modu eraginkorragoan ekoiztea, baliabide naturalak eta animalien ongizatea gehiago errespetatuz, eta ekonomia zirkularraren abantailak aprobetxatuz. Erronka horiei aurre egiteko, Espainiako Gobernuak Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioak sustatzen dituen laguntza eta neurri publikoak ditu sektoreak. Nekazaritzako elikagaien PERTE da garrantzitsuenetako bat. Elikagaien industriara bideratutako laguntza-lerroa da, digitalizazioaren, trazabilitatearen edo jasangarritasunaren gisako gaiak hobetzeko eraldaketa-prozesuak bultzatzea helburu duena.

Azkenik, egungo egoeraren ondorioz, inbertsio-funts handiek nekazaritzako elikagaien sektorerantz zuzendu dute haien begirada. Sektore honen tamaina eta lehiakortasuna handitzeko aukera bat da, eta horrek nekazaritzari ere eragingo dio. Hori dela eta, eragiketa korporatibo ugari izan ziren 2022an.

Horien artean, EAeko Dastatzen haragi-taldearen eragiketa nabarmentzen da. Orain arte, Carnes Ibéricas del Norte (Gipuzkoa), Saenz Horeca (Araba) eta Cárnicas Iruki (Gipuzkoa) sozietateek osatzen zuten, eta modu inorganikoan hazten jarraitu zuen, Madrilgo Grupo Embajadores erositara; hainbat sozietatek osatzen dute hura, eta haren lantegi nagusia Mercamadriden dago. Gainera, Pascualek Café Jurado erosi zuen, eta Frantziako Pomona taldeak Malagako Sanamar Alimentación erosi zuen. Joera horren adibide garbiak dira.

4.3 SEKTOREA NAFARROAN

Nafarroako ekonomiaren baitako sektorerik esanguratsuenetako bat izaten jarraitzen du nekazaritzako elikagaien industriak. Zehazki, EINek emandako 2021eko datuen arabera, elikagaien eta edarien industriak (nekazaritzako elikagaiak) sortzen du industria osoaren enpleguaren % 20,1 (Nafarroako industrian eragin handiena duten azpisektoreen artean lehena da, Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioaren aurretik), eta industriako balio erantsi gordinaren % 17,8 (kasu honetan bigarrena da, balio erantsi gordinaren % 23,4 sortzen duen ibilgailu motordunen azpisektorearen atzetik).

86. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industria, 2022

Tamaina	Enpresa kopurua	%, guztizkoarekiko
1-5 langile	233	51,2
6-49 langile	179	39,3
50-99 langile	15	3,3
> 100 langile	28	6,2
Guztira	455	100,0

Iturria: Estatistika Institutu Nazionala

EINek emandako informazioaren arabera, 2022an nekazaritzako elikagaien industriara bideratutako 455 enpresa zeuden Nafarroan. Enpresa kopurua % 1,1 murriztu zen 2021arekiko (460 enpresa).

Bestetik, enpresa horien tamaina langile kopuruaren arabera aztertuz gero, argi geratzen da enpresa txikiak eta ertainak nagusitzen direla enpresa-ehunean. Enpresen % 51,2k 6 langile baino gutxiago zituzten, % 39,3k 6 eta 49 langile artean eta, azkenik, gainerako % 9,5ak 50 enplegatutako baino gehiago.

Sektoreko enpresa garrantzitsuenei dagokienez, ondorengo taulan agertzen dira 250 langiletik gorakoak (guztira, 10 enpresa), eta zein herritan dauden, zein jarduera burutzen duten eta dagokien enplegu-estrategia ere adierazten da.

Aipatutako enpresetako sei 500 langiletik gorakoak ziren (Gelagri Ibérica SL, Congelados de Navarra SA, Industrias Alimentarias de Navarra SAU, Ultracongelados Virto SA, UVE SA eta General Mills San Adrián SL).

87. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien enpresa nagusiak, 2022

Enpresa	Udalerrria	Enplegu- estratua	Jarduera nagusia
GELAGRI IBERICA SL	MILAGRO	500 baino gehiago	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
CONGELADOS DE NAVARRA SAU	ARGUEDAS	500 baino gehiago	Kontserba begetalak
INDUSTRIAS ALIMENTARIAS DE NAVARRA SAU	ALESBES	500 baino gehiago	Kontserba begetalak
ULTRACONGELADOS VIRTO SAU	AZAGRA	500 baino gehiago	Kontserba begetalak
U V E SA	TUTERA	500 baino gehiago	Edozein motatako pentsu konposatuen elaborazioa (4224 epigrafekoak izan ezik)
GENERAL MILLS SAN ADRIAN SL	SAN ADRIAN	500 baino gehiago	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa
ELABORADOS NATURALES DE LA RIBERA DEL EBRO SL	FUNES	251- 500	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
IBERFRUTA-MUERZA SA	AZAGRA	251- 500	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
VEGETALES DE NAVARRA SLU	MILAGRO	251- 500	Fruta eta beste produktu begetal batzuen garbiketa, sailkapena eta ontziratzea.
APERITIVOS Y EXTRUSIONADOS SA	RIBAFORADA	251- 500	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa

Iturria: Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganbera. Camerdata datu-basea.

Sektorearen egituraren ezaugarri nagusiak aztertuta, industria honetako jardueraren aldagai nagusien bilakaera aztertuko dugu jarraian.

2022an, guztira, 455 enpresa zituen sektoreak (2021ean 460 enpresa). Hortaz, enpresa kopurua % 1,1 jaitsi zen 2021etik, eta are gehiago urrundu zen pandemiaren aurretik erregistratutako kopurutik: 546.

88. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako enpresen kopuruaren eta enpleguaren bilakaera

Urtea	Enpresak	% Δ	Enplegua	% Δ	Batez besteko enplegua
2013	566	-2,2	11.419	-3,0	20,2
2014	560	-1,1	11.999	5,1	21,4
2015	552	-1,4	12.457	3,8	22,6
2016	545	-1,3	12.989	4,3	23,8
2017	546	0,2	13.524	4,1	24,8
2018	539	-1,3	13.614	0,7	25,3
2019	546	1,3	15.016	10,3	27,5
2020	454	-16,8	--	--	--
2021	460	1,3	--	--	--
2022	455	-1,1	--	--	--

Iturria: INE eta geuk egina.

Nafarroako nekazaritzako elikagaien sektorearen Industria Ekoizpenaren Indizearen analisiari dagokionez (adierazle gisa jardueraren bilakaera erabilita), enpresen jarduerarritmoak behera egin zuela ikus daiteke, aipatu dugun moduan. Hala, 2022an % 2,1ekoa zen, eta 2021ean % 3,6koa. Antzeko bilakaera erregistratu zen Nafarroako industria osoaren kasuan, IPI % 3,7ra jaitsi baitzen (2021ean % 10,4koa zen).

89. koadroa Industria Produktzioaren Indizearen (IPI) bilakaera
(% Δ)

Urtea	Nekazaritzako elikagaiak	Industria, guztira*
2015	3,8	2,2
2016	1,3	0,7
2017	-2,3	-2,1
2018	-1,6	-0,5
2019	3,6	9,8
2020	-6,5	-10,9
2021	3,6	10,4
2022	2,1	3,7

()*: Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Sektoreko kanpo-merkataritzaren bilakaeraren azterketak erakusten duenez, esportazioak zein inportazioak nabarmen hazi ziren 2021arekin alderatuta. Esportazioak % 6,0 hazi ziren, 645,9 milioi eurora arte. Inportazioak are gehiago hazi ziren (% 11,1), 250,2 milioi eurora arte.

Kanpo-merkataritzaren bilakaera horri lotuta, sektoreko merkataritza-balantzaren superabita 395,7 milioikoa izan zen 2022an, 2021ekoa (384,2 milioi euro) baino saldo handiagoa. Estaldura-tasa, berriz, % 258,2koa izan zen 2022an (2021ean, aldiz, % 270,5ekoa).

90. koadroa Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan
(M euro)

Urtea	Esportazioak	% Δ	Inportazioak	% Δ	Merkataritza-balantza	Estaldura-tasa %
2013	493,1	22,5	211,6	29,8	281,5	233,0
2014	512,9	4,0	203,5	-3,8	309,4	252,0
2015	538,8	5,1	217,8	7,0	321,0	247,4
2016	553,6	2,7	237,3	9,0	316,3	233,3
2017	567,4	2,5	238,2	0,4	329,2	238,2
2018	574,6	1,3	238,7	0,2	335,9	240,7
2019	616,1	7,2	259,6	8,8	356,5	237,3
2020	641,5	4,1	227,6	-12,3	413,9	281,9
2021	609,5	-5,0	225,3	-1,0	384,2	270,5
2022	645,9	6,0	250,2	11,1	395,7	258,2

Iturria: Aduanen Zuzendaritza Nagusia.

Sektoreak Nafarroan duen jarduera aztertzen amaitzeko, sektoreko 18 enpresak osatutako laginaren jardueraren emaitzak agertzen dira jarraian, Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentralak emandako datuen arabera.

Enpresen guztizkoak 1.455.294 mila euro fakturatu zituen 2021ean, aurreko ekitaldian baino -% 8,2 gehiago (1.345.271 mila euro 2020an); izan ere, ezohiko urtea izan zen, pandemiaren ondorioz.

91. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 5 enpresatako lagin baten emaitzen kontu agregatua

Kontzeptua	2020		2021		% Δ 21/20
	(m euro)	%	(m euro)	%	
Ustiapeneko diru-sarrerak	1.345.271	100,0	1.455.294	100,0	8,2
Bitarteko kontsumoak	1.071.428	79,6	1.156.854	79,5	8,0
Balio erantsi gordina	273.843	20,4	298.440	20,5	9,0
Langile-gastuak	166.326	12,4	177.000	12,2	6,4
Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina	107.517	8,0	121.440	8,3	12,9
Amortizazioak eta hornidurak	64.687	4,8	68.149	4,7	5,4
Ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia	42.830	3,2	53.291	3,7	24,4
Finantza-karga	-15.147	-1,1	-21.216	-1,5	40,1
Ohiko jardueren emaitza	57.977	4,3	74.507	5,1	28,5
Ezohiko jardueren emaitza	-40.141	-3,0	-40.320	-2,8	0,4
Zergen aurreko emaitza	17.836	1,3	34.187	2,3	91,7
Zergak	-2.940	-0,2	2.089	0,1	-171,1
Ekitaldiko emaitza garbia	20.776	1,5	32.098	2,2	54,5
Cash-flow	85.463	6,4	100.247	6,9	17,3

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Kostuen egituraren bilakaeraren azterketaren arabera (kostu-partiden partaidetza, fakturazioarekiko), bitarteko kontsumoen jaitziera txiki bat ikus daiteke. 2021ean % 79,5eko partaidetza izan zuten bitarteko kontsumoek (2020an % 79,6koa). Balio erantsiaren partaidetzak, berriz, gora egin zuen apur bat; % 20,5ekoa izan zen 2021ean, eta % 20,4koa 2020an.

Langile-gastuek diru-sarreraren gainean zuten pisua % 12,2ra jaitzi zen 2021ean (% 12,4koa izan zen 2020an), eta amortizazioen eta horniduren partaidetza % 4,7ra jaitzi zen 2021ean (2020an % 4,8koa). Finantza-kargak, bestalde, -% 1,5eko partaidetza erregistratu zuen fakturazioan (2020an -% 1,1).

Bilakaera horren ondorioz eta aparteko emaitzen ondorioz, ekitaldiko emaitza garbiak gora egin zuen, eta diru-sarreraren gaineko partaidetza % 2,2koa izan zen 2021ean (2020an % 1,5). Gauza bera gertatu zen cash-flowarekin, % 6,9an kokatu baitzen (2020an % 6,4koa izan zen).

92. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 18 enpresatako laginaren errentagarritasuna

RATIOAK	2019	2020	2021
AKTIBO GARBIAREN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	3,7	2,9	4,3
Jasotako finantzaketa-interesak / Kostua duten besteren baliabideak	3,2	2,9	3,1
BALIABIDE PROPIOEN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	4,2	3,0	5,8
Zorpetze-ratioa	47,8	56,6	55,6
Apalankamendu finantzarioa*	0,5	0,0	1,2

(*): Errentagarritasun ekonomikoa - besteren finantzaketaren kostua.

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Azkenik, hazkunde argia izan zuten aztertutako lagineko enpresen errentagarritasun ekonomikoak eta errentagarritasun finantzarioak (zergen aurretik) ere.

Zehatzago esanda, errentagarritasun ekonomikoa % 4,3koa izan zen 2021ean (2020an % 2,9koa). Errentagarritasun finantzarioa % 5,8koa izan zen (2020an % 3,0koa), zorpetze-kostua apur bat handitu zen (2021ean % 3,1 eta 2020an % 2,9), eta zorpetze-ratioa jaitsi egin zen (2021ean % 55,6 eta 2020an % 56,6).

5. AUTOMOBILGINTZA

2022ekitaldia oso konplexua izan zen automobilgintza-sektorearentzat oraindik ere. Sektorearen eraldaketa sakonari (auto autonomoa, elektrikoa eta konektatua) erronka berriak batu zitzaizkion (Errusiaren eta Ukrainaren arteko gerra eta haren ondorioak). Ondorioz, nabarmen murriztu zen automobilgintzako fabrikatzaile handi askoren ekoizpen- eta merkataritza-gaitasuna.

Oztopoz betetako bide horri, mugikortasun jasangarriarekiko konpromisoa batu behar zaio, 2050en karbono-neutraltasuna lortzeko. Auto berrien CO2 emisioak murriztea da Europar Batasunaren lehenengo helburua: 2030erako % 55 eta 2035erako % 100. Urte horretan debekatu egingo da errekuntzako motorrak dituzten autoak fabrikatzea eta merkaturatzea. Dena den, hainbat herrialderen presioa dela eta, oraingoz ez da baztertzeko erregai sintetikoak erabiltzea, betiere airearen kalitatearentzat mehatxua ez direnean. Hala, 2035erako asmo handiko helburu horiek bete arte, zero emisio garbiko erregai horiek erabiltzeko aukera eman lezake EBk, errekuntzako motorrak alde batera ez uzteko; hori baieztatuko balitz, oxigeno-baloi bat izango litzateke automobilgintzarentzat.

Halaber, auto elektrikoaren merkatuaren aurreikuspenaren aurrean, Europar Batasunak behin-behineko akordio bat sinatu zuen 2022aren amaieran, 2006ko Bateriei buruzko Zuzentaraua aldatzeko eta fokua zirkularitatean jartzeko, ingurumen-inpaktua murrizteko helburuz. Horretarako, erregelamendu berriak kontuan hartzen du baterien fabrikazio-prozesu osoa, haien bizitza erabilgarria eta, batez ere, berrerabilpena. Bitartean, egoera solidoko bateriak izan litezke beste aukera bat. Oraindik garatzen ari dira, eta egungo baterien ordezkioak izango lirateke. Gainera, segurtasun eta autonomia handiagoak eskaintzen dituzte, eta karga azkarragoak.

Horren harira, Europako fabrikatzaileek haien inbertsioak handitu dituzte bateriak elektrikoak ekoizteko duten ahalmena handitzeko, araudi berriaren eskakizunak betetzeko. Dena den, 2030erako Europako lursailetan 50 gigafaktoria egiteko proiektua bazegoen ere, finantzaketa-faltaren ondorioz arriskuan dago plan horiek bete ahal izatea. Horren guztiaren ondorioz, talde handiak, hala nola Volkswagen, haien baterien lantegientzako kokapen berriak aztertzen ari dira, eta AEB da hautagai handietako bat. Izan ere, 2022ko abuztuan onartutako Inflazioa Murrizteko Legeak pizgarri handiak ematen ditu. Lege horrek 437.000 milioi dolarreko funtsa du, 10 urtean inbertitzeko. Horietatik 369.000 milioi eraldaketa energetikoa azkartzeko dirulaguntza eta pizgarrietara bideratuko dituzte. Zalantzarik gabe, Amerikako lurretan inbertitzeko pizgarri garrantzitsua da. Gainera, han energiaren prezioak askoz ere lehiakorragoak dira, eta ez dago emisio-eskubideen merkatu nazionalik.

Hala, nolabaiteko protekzionismoa antzematen da, Amerikaren planteamenduari erantzuteko. Inbertsioak erakartzeaz gain, AEBko produktuen erosketa bultzatu nahi da. Gai honetan jarrera hartu duen lehenengo herrialdea Frantzia izan da. 2024tik aurrera Gobernuak dirulaguntzak emango ditu auto elektrikoak erosteko, eta, iragarri duenez, Europan egindako modeloetara bakarrik egongo dira zuzenduta.

Bitartean, automobilgintza-industria eraldaketa handia jasaten ari da, hainbat helburu tartean direla, hala nola: deskarbonizazioa, elektrifikazioa, eraldaketa digitalak, konektagarritasuna, zibersegurtasuna, autonomia... Eta, hori guztia, hornitzaileei arreta jarrita; izan ere, azken gertakariak ikusita, are protagonistagoak eta estrategikoagoak bihurtu dira automobilgintza-industriarentzat.

5.1 NAZIOARTEKO EGOERA

2021ean, pandemiaren ondoren, erdieroaleen hornidura-faltak eragin zien, batez ere, automobilgintza-fabrikeri. 2022an, berriz, Errusia-Ukraina gerra-gatazkaren ondorioek arriskuan jarri zuten ekoizpen-erritmoa; gatazkak inpaktu askoz ere handiagoa izan zuen Europako fabrikatzaileen artean.

Hala, 2022an 85 milioi ibilgailu ekoitzi zituzten mundu osoan, aurreko urtean baino % 6 gehiago, baina covidaren aurreko balioetatik urrun (-% 7,7). Emaitzak lurraldeen arabera aztertuta, Asia-Ozeania eremuak baino ez zuen lortu 2019ko erregistroak apur bat gainditzea (+% 1,4), batez ere, Txinako ekoizpen-jarduerari esker, ibilgailuen munduko fabrikatzaileerik handiena baita Txina.

Gauzak hala eta Europako datuak aztertzen hasita, 2022an agertoki zaila izan zuen Europako industria osoak haren jarduera garatzeko: lehengaien prezioen igoera, energia-merkatuaren aldakortasuna eta hornidura-kateen etengabeko etenaldiak. Neurri handiagoan edo txikiagoan, fabrikatzaile guztiei eragin zien gerra-gatazkak, eta egoera are zailagoa izan zen bi herrialdeekin harreman handiena zuten fabrikatzaileentzat. Logikoa den moduan, ondorioak larriagoak izan ziren Errusian fabrikak zituzten enpresentzat, (jarduera bertan behera uztea erabaki baitzuten aho batez) eta gatazka eremuko hornitzaileekin merkataritza-harremanak zituzten enpresentzat.

Hala, 16,2 ibilgailu ekoitzi zituzten Europan guztira. Gainerako lurraldeek baino bilakaera okerragoa izan zuen 2022an, haren ekoizpen-gaitasuna apur bat jaitsi baitzen (-% 0,7); gainerakoek hainbat neurritako igoerak izan zituzten. Covidaren aurreko balioetatik oso urruti kokatu zen Europa (-% 24,7); garai hartan, ekoizpen mailak erraz gainditzeko 21 milioi unitateko muga. Dena den, herrialdeen arabera dinamikak oso ezberdinak izan ziren. Alemania kokatu zen sailkapenaren buruan, 3.677.820 ibilgailu eraikita (% 11,2ko hazkundea 2021arekiko). Espainia (2.219.462 unitate; % 5,8ko hazkundea), Frantzia

(1.383.173 ibilgailu; % 2,3ko hazkundea) eta Turkia (1.352.648 ibilgailu; % 6ko hobekuntza) izan ziren hurrengoak. Bosgarren lekuan Txekiar Errepublika geratu zen, 1.224.456 unitate ekoitzita eta urte arteko % 10,2ko hazkundea izan ondoren. Eta seigarren postuan Eslovakia kokatu zen; milioi bat unitatera iritsi zen, urte arteko % 2,9ko murrizketa izan arren.

Milioi bat unitateren mugaren azpitik kokatu ziren Erresuma Batua (876.614 ibilgailu) eta Italia (796.394), % 6ko eta % 0,1eko murrizketekin, hurrenez hurren. Halaber, gerra-gatazka argi eta garbi islatzen da Ukrainaren (-% 81,7) eta Errusiaren (-% 61,2) ekoizpen mailetan. Europako rankingeko hirugarren postuan zegoen Errusia 2021ean, ia 1,6 milioi unitate ekoitzita, eta 2022an bederatzigarren postura jaitsi zen, 608.460 ibilgailu ekoitzita.

93. koadroa Ibilgailuen ekoizpena Herrialde nagusiak

(unitateak)

Herrialde nagusiak	2019	2020	2021	2022	% Δ 22/21	% Δ 22/19
Txina	25.750.650	25.225.242	26.121.712	27.020.615	3,4	4,9
AEB	10.892.884	8.821.026	9.157.205	10.060.339	9,9	-7,6
Japonia	9.684.507	8.067.943	7.836.908	7.835.519	0,0	-19,1
India ⁽¹⁾	4.524.366	3.381.819	4.399.112	5.456.857	24,0	20,6
Hego Korea	3.950.614	3.506.774	3.462.404	3.757.049	8,5	-4,9
Alemania	4.947.316	3.742.570	3.308.692	3.677.820	11,2	-25,7
Mexiko	4.013.137	3.177.251	3.194.858	3.509.072	9,8	-12,6
Brasil	2.944.988	2.014.055	2.248.253	2.369.769	5,4	-19,5
Espainia	2.822.632	2.268.185	2.098.133	2.219.462	5,8	-21,4
Thailandia	2.013.710	1.427.074	1.685.705	1.883.515	11,7	-6,5
Indonesia	1.286.848	690.176	1.121.967	1.470.146	31,0	14,2
Frantzia	2.172.515	1.315.997	1.352.226	1.383.173	2,3	-36,3
Turkia	1.461.244	1.297.878	1.276.140	1.352.648	6,0	-7,4
Kanada	1.916.585	1.376.127	1.115.002	1.228.735	10,2	-35,9
Txekiar Errepublika	1.433.961	1.159.151	1.111.432	1.224.456	10,2	-14,6
Eslovakia	1.107.902	990.598	1.030.000	1.000.000	-2,9	-9,7
Erresuma Batua	1.381.405	987.044	932.488	876.614	-6,0	-36,5
Italia	915.291	777.057	797.243	796.394	-0,1	-13,0
Europa	21.531.339	16.904.429	16.338.165	16.216.888	-0,7	-24,7
Amerika	20.160.401	15.692.927	16.190.835	17.756.263	9,7	-11,9
Asia-Ozeania	49.333.841	44.276.549	46.768.800	50.020.793	7,0	1,4
Afrika ⁽²⁾	1.095.151	776.247	907.302	1.022.783	12,7	-6,6
Mundua, guztira	92.120.732	77.650.152	80.205.102	85.016.728	6,0	-7,7

(1): Indian ez daude marka guztiak kontabilizatuta.

(2): Afrika, Egipto aintzat hartu gabe.

Iturria: OICA

Asia-Ozeaniako fabrikatzaileek agertoki mesedegarriagoan garatu zuten haien jarduera. 2022an nazioarteko hegemonia mantendu zuten, 50 milioitik gora unitate ekoitzita (urte arteko % 7ko hazkundea). Hortaz, Asia-Ozeanian ekoitzi ziren mundu osoan ekoitzitako 10 ibilgailutik ia 6 (% 58,8). Posizionamendu pribilegiatu hori, neurri handi batean, Txinaren ekoizpen-ahalmenari dagokio. Munduko ibilgailu-fabrikatzaile nagusia da Txina; 2022an 27 milioi unitate eraiki zituen, 2021ean baino % 3,4 gehiago eta munduko ekoizpenaren

% 31,8. Eremuaren barruan, halaber, Japoniaren pisu espezifikoa nabarmentzen da. 2022an 7,8 milioi ibilgailu ekoitzi zituen Japoniak (urte arteko % 0,0ko aldakuntza). Indiaren jarduera ere nabarmendu behar da. 5,4 milioi ibilgailu ekoitzi zituen, % 24,0ko hazkunde handia izan ondoren. Hego Koreak ere garrantzia izan zuen, ia 3,8 milioiko ekoizpena izan baitzuen, urte arteko % 8,5ko hazkundearen ostean.

Ipar Amerikan 14.798.146 ibilgailu eraiki zituzten, eta erreferentziazko herrialdeen ekoizpena % 10 inguru hazi zen. Zehazki, datuak herrialdearen arabera banatuta, AEBk % 9,9ko hazkundera izan zuen eta 10 milioiko langa gainditu zuen. Mexikok % 9,8ko hazkundera erregistratu zuen, eta 3,5 milioi unitate ekoitzi zituen. Eta, azkenik, Kanadak % 10,2ko hazkundera izan zuen, eta 1,2 milioi ibilgailu ekoitzi zituen.

Hego Amerikak eta Afrikak osatu zuten ekoizpen maila. Hego Amerikan 2.958.117 unitate ekoitzi zituzten (+% 8,6), horietatik % 80 Brasilgo fabriketan. Bestetik, Afrikan, 1.022.783 ibilgailu muntatu zituzten, 2021ean baino % 12,7 gehiago.

Ibilgailuen mundu mailako matrikulazio-datuak aztertuko ditugu orain. 2022an hobetu egin zen matrikulazio-erritmoa, baina bultzada hori ez zen nahikoa izan ekitaldia balio positiboekin amaitzeko. Mundu osoan 81,6 milioi ibilgailu matrikulatu zituzten (2021arekiko -% 1,4), pandemiaren aurretik baino % 10,5 gutxiago (2019an 91,2 milioi). Ekoizpenaren kasuan bezala, Asia-Ozeania eremuak bakarrik berreskuratu zuen covidaren aurreko merkatuaren tamaina (2019arekiko +% 1,9).

Hala, 2022an Europan % 10,7 murriztu ziren matrikulazioak, 2021arekin alderatuta; 15.083.088 unitate matrikulatu zituzten. Ekitaldi zaila izan zen; batetik, ekoizpenak behera egin zuen eta, bestetik, ziurgabetasuna eta oso azkar handitzen ari zen inflazioa gailentzen ziren testuinguru sozioekonomikoan.

Emaitzak herrialdearen arabera aztertuta, Alemaniak lehen postua mantendu zuen, ia 3 milioi matrikulaziorekin eta 2021arekiko % 0,3ko murrizketa apalarekin.

Bigarren eta hirugarren postuetan Erresuma Batua eta Frantzia kokatu ziren, ia 2 milioi unitate salduta. Bi merkatuek murrizketak izan zituzten haien balioetan, 2021arekin alderatuta (-% 5,1 eta -% 9,9). Italiak, laugarren postuan, 1,5 milioi ibilgailu matrikulatu zituen, urte arteko % 9,8ko beherakada izan ondoren. Espainia, bestalde, Europako rankingaren bosgarren postuan zegoen, 958.813 ibilgailu salduta, 2021ean baino % 7,3 gutxiago.

Ekoizpenaren atalean bezala, Asia-Ozeaniak izan zituen bilakaera-daturik onenak. Hala, matrikulazioak % 4,3 hazi ziren eremu horretan, eta ia 44,6 milioi ibilgailu matrikulatu zituzten; hala, ibilgailuen mundu mailako merkatuaren erdia baino zerbait gehiago

zegokion (% 54,6). Txinan 27 milioi ibilgailu matrikulatu zituzten, aurreko ekitaldian baino gehiago (+% 2,1), eta covidaren aurreko datuak gainditu zituen ondoz ondoko bigarren urtez. 2022aren amaieran gobernuak kendu egin zituen ibilgailuak erosteko pizgarriak, eta horrek azaltzen du, neurri batean, eskariaren hazkundera; izan ere, posible da erabaki horrek merkatuaren zati baten erosketa-asmoak aurreratu izana. Halaber, Indiako salmenten bilakaera nabarmendu zen, 4,7 milioi unitatera iritsi baitziren, urte arteko % 25,7ko hazkunde nabarmenaren ondoren (% 23,8ko hobekuntza 2019arekiko). Kasu honetan ere gobernuaren pizgarri-programa batek bultzatu zituen salmentak. Aldiz, Japonian eta Hego Korean behera egin zuten matrikulazioek. Japonian 4,2 milioi unitate matrikulatu zituzten, aurreko urtean baino % 5,6 gutxiago, eta Hego Korean ia 1,7 milioi unitate, aurreko urtean baino % 2,9 gutxiago.

Halaber, 2022ko azken hiruhilekoan hazkunde txiki bat izan arren, Amerikako matrikulazioek urte arteko % 5,1eko jaitsiera izan zuten; 20,9 milioi unitate matrikulatu zituzten (2019arekiko -% 17,7). Bilakaera bera izan zuten AEBko salmentek (-% 7,6). Arazo logistikoaren eta hornidura-katearen arazoaren ondorioz, ekoizpenak behera egin zuen eta eskaria 14,2 milioi ibilgailukoa izan zen 2022an. Kanadako matrikulazioek ere behera egin zuten (-% 8,3), baina salmenten bolumena askoz ere baxuagoa izan zen (ia 1,6 milioi ibilgailu). Aldiz, Mexiko aldendu egin zen joera nagusitik, eta % 8,4ko hazkundera izan zuen matrikulazioetan; hala, milioi bat unitateren langa gainditu zuen.

Bestetik, Hego Amerikako ibilgailuen eskaria apur bat igo zen, % 2,8, eta ia 4 milioi ibilgailu saldu zituzten. Dena den, oraindik ere urrun geratu ziren covidaren aurreko erregistroak berreskuratzetik (-% 13,2). Brasil da eremu horretako merkaturik handiena eta 2,1 milioi unitate salduta itxi zuen ekitaldia. Ez zuen ia aldakuntzarik izan 2021arekiko (-% 0,7), baina oraindik ere oso urruti zegoen 2019ko matrikulazioetatik: 2,8 milioi (-% 24,5).

Afrikari dagokionez, matrikulazioek milioi bat unitateren muga gainditu zuten ozta-ozta, urte arteko beherakada izan ondoren (-% 3,8). Covidaren aurreko maila baino % 9,1 beherago kokatu ziren matrikulazioak.

94. koadroa Ibilgailuen matrikulazioa. Herrialde nagusiak

(unitateak)

Herrialde nagusiak	2019	2020	2021	2022	% Δ 22/21	% Δ 22/19
Txina	25.796.931	25.311.069	26.314.263	26.863.745	2,1	4,1
AEB	17.488.154	14.881.356	15.408.565	14.230.324	-7,6	-18,6
India	3.816.858	2.938.575	3.759.398	4.725.472	25,7	23,8
Japonia	5.195.216	4.598.615	4.448.340	4.201.320	-5,6	-19,1
Alemania	4.017.059	3.266.759	2.973.319	2.963.748	-0,3	-26,2
Brasil	2.787.850	2.058.437	2.119.851	2.104.461	-0,7	-24,5
Erresuma Batua	2.736.559	1.964.660	2.049.005	1.943.572	-5,1	-29,0
Frantzia	2.755.728	2.100.030	2.142.284	1.929.554	-9,9	-30,0
Hego Korea	1.795.134	1.905.972	1.734.581	1.683.657	-2,9	-6,2
Kanada	1.976.440	1.586.474	1.704.850	1.562.965	-8,3	-20,9
Italia	2.132.630	1.564.756	1.669.855	1.505.978	-9,8	-29,4
Mexiko	1.360.008	977.650	1.046.732	1.134.442	8,4	-16,6
Australia	1.062.867	916.968	1.049.831	1.081.429	3,0	1,7
Indonesia	1.030.486	532.077	887.205	1.048.040	18,1	1,7
Espainia	1.501.244	1.030.792	1.034.064	958.813	-7,3	-36,1
Thailandia	1.007.552	792.146	748.580	849.388	13,5	-15,7
Turkia	491.947	796.150	772.850	827.163	7,0	68,1
Errusia	1.778.841	1.631.163	1.741.965	808.604	-53,6	-54,5
Europa	20.930.134	16.714.115	16.882.466	15.083.088	-10,7	-27,9
Amerika	25.389.729	20.817.485	22.014.634	20.888.241	-5,1	-17,7
Asia-Ozeania	43.724.043	40.330.258	42.724.577	44.566.542	4,3	1,9
Afrika	1.200.291	925.708	1.133.520	1.090.662	-3,8	-9,1
Mundua, guztira	91.244.197	78.787.566	82.755.197	81.628.533	-1,4	-10,5

Iturria: OICA.

5.2 SEKTOREA ESPAINIAN

Estatu osoan zehar banatutako 16 ekoizpen-lantegik osatzen dute Estatuko automobilgintza-industria. Zalantzarik gabe, sektore estrategikoa da ekonomia nazionalarentzat. 2022an, BPGaren % 8 inguru eta enpleguaren % 9 inguru zegozkion, fabrikatzaileak eta hornitzaileak aintzat hartuta.

Haren jarduera garatzeko orduan, aurreko biurtekoan baino hobea izan da testuingurua. Hala ere, sektorea egoera zailean kokatu dute hainbat faktorek: osagai batzuen aldizkako gabezia, energiaren prezioen aldakortasuna, lehorreko eta itsasoko garraio-arazoak eta azkar handitzen ari den inflazioa. Horren guztiaren ondorioz, matrikulazioen hirugarren jaitsierarik handiena izan zuen herrialdea izan zen Espainia, pandemiaren aurreko etaparekin alderatuta, eta ezin izan zuen milioi bat matrikulazioen muga gainditu. Hala, 2019ko bolumenekin alderatuta (1.258.251 matrikulazio izan ziren orduan), agerikoa da salmentek okerrera egin dutela.

Ekitaldian zehar, pixkanaka, hobetu egin zen lehengaien eta osagaien hornidura, eta horrek ekoizpen-erritmoa handitzea ahalbidetu zuen. Hala ere, salmentak oztopatu zituzten Errusiaren eta Ukrainaren arteko gerra-gatazkaren ondoriozko inflazio handiak eta nazioarteko ziurgabetasun ekonomikoak, beste faktore batzuen artean.

Agertoki gorabeheratsua izan arren, sektoreak haren bide-orriarekin jarraitu zuen 2022an, deskarbonizazioan zentratuta eta elektrifikazioa protagonista nagusi zela. Aldi berean, Estatuko inbertsioa eta modelo berrien garapena mantentzea lortu zuen sektoreak.

Sektoreko magnitude nagusiak aztertuko ditugu jarraian, ekoizpenarekin hasita. Fabrikek aldizkako hornidura-arazoak jasan arren, 2022an 2,2 milioi ibilgailu ekoitzi zituzten Estatuan, 2021ean baino % 5,8 gehiago (2019arekin alderatuta, -% 35,4). Bestetik, zero emisioko eta emisio baxuko 359.573 ibilgailu ekoitzi zituzten (+% 65,2), eta horietatik 266.496 elektrikoak ziren.

Hala, produktu motaren arabera analisiak erakusten duenez, turismoak eta ibilgailu industrialak ekoizteko ahalmena % 8 hazi zen, eta 1.787.197 turismo eta 56.251 ibilgailu industrial ekoitzi zituzten. Merkataritza-ibilgailuek, berriz, behera egin zuten berriz ere (-% 1,8), 375.988 unitate ekoitzi.

Analisi hori bera esportazioetara eramanda, kanpo-merkataritzaren jardueraren bilakaerak agerian utzi zituen ekoizpenaren mugak. Izan ere, ekoiztutako 10 ibilgailutik ia 9 nazioarteko merkatuetara bideratzen dira. 2022an zehar Estatuko industriak 1.932.629 ibilgailu esportatu zituen, aurreko urtean baino % 2,9 gehiago; turismoen esportazioek (+% 4,7) zein ibilgailu industrialen esportazioek (+%6,8) egin zuten gora. Zehatzago esanda, 1.583.558 turismo eta 48.098 ibilgailu industrial saldu ziren mugaz kanpora. Merkataritza-ibilgailuen esportazioak, ordea, murriztu egin ziren (-% 6); 300.973 unitate esportatu zituzten.

Hala ere, matrikulazioek ez zuten izan ekoizpenak izandako erresilientziarik, eta urte arteko % 7,3ko jaitsiera izan zuten. 2022an salmentak ez ziren milioi bat unitatera iritsi, eta ia duela hamarkada bateko zifretara itzuli ziren. Hala, 2019arekiko jaitsiera % 35,4koa izan zen.

Ibilgailu motaren arabera, ekitaldiaren gorabeherak islatzen ditu turismoen (-% 5,4) eta merkataritza-ibilgailuen (-% 21,3) bilakaerak. Ondoz ondoko hirugarren urtez, turismoen salmentak ez ziren milioi bat unitatera iritsi. Merkataritza-ibilgailuak, berriz, zifra "normaletatik" urrundu ziren, eta haien eskaria ez zen 150.000 unitatera heldu. Dena den, ibilgailu industrialak nabarmendu ziren, izan zuten igoeragatik (+% 13,8). Halere, horien pisu erlatiboa askoz ere txikiagoa zen eta 2022an 25.911 ibilgailu industrial matrikulatu zituzten.

Bestalde, ibilgailu alternatiboen merkatuak ia % 11ko hazkundea izan zuen eta 345.000 unitate inguru matrikulatu ziren, guztizko merkatuaren herena baino zerbait gehiago.

95. koadroa Espainiako automobil-industriaren ekoizpena, matrikulazioa eta kanpoko merkataritza

(unitateak)

Azpisektorea	Produkzioa			Esportazioak			Matrikulazioak		
	2021	2022	%Δ	2021	2022	%Δ	2021	2022	%Δ
Turismoak eta lur orotakoak	1.663.199	1.787.197	7,5	1.512.763	1.583.558	4,7	859.477	813.374	-5,4
Merkataritza-ibilgailuak	382.711	375.988	-1,8	320.053	300.973	-6,0	151.823	119.528	-21,3
Industria-ibilgailuak*	52.223	56.251	7,7	45.040	48.098	6,8	22.764	25.911	13,8
Guztira	2.098.133	2.219.436	5,8	1.877.856	1.932.629	2,9	1.034.064	958.813	-7,3

(*): Autobusak ere barne hartzen ditu.

Iturria: Anfac.

Matrikulazio-datuetan sakontzeko, marken arabera aztertuko dugu orain matrikulazioen bilakaera. Hainbat zirkunstantziak izan zuten eragina, baina, bereziki, hornidura-faltak, ziurgabetasunak eta espiral inflazionistak oztopatu zuten turismoen salmenta. Halere, fabrikatzailearen arabera emaitzak ezberdinak izan ziren.

Testuinguru horretan, bi fabrikatzaile asiarrak nabarmendu ziren, Toyota (Japonia) eta Kia (Hego Korea). 2021arekiko salmentak hobetzeaz gain, pandemiaren aurreko matrikulazio bolumena berreskuratu zuten. Emaitza horiek baieztatzen dituen faktoreetako bat erdieroaleen horniduraren kudeaketa izan zen. Izan ere, Asiako fabrikek itogune txikiagoak zituzten Europako lehiakideek baino.

Hala, Toyota kokatu zen Estatuko zerrendaren buruan, 73.505 turismo salduta, 2021ean baino % 17,9 gehiago eta 2019an baino % 2,5 gehiago. KIA marka bigarren postuan kokatu zen, 63.345 matrikulaziorekin eta urte arteko % 10,7ko hazkundearekin (2019arekiko +% 6,4). Hurrengoa Hyundai izan zen, 59.503 unitate salduta eta balioak % 3,5 handituta (2019arekiko -% 5,2). Era berean, bilakaera positiboa izan zuten Dacia (37.682 unitate; +% 2,5), Mercedesek (36.480; +% 8,3) eta Audik (35.137; +% 1,2).

Bi enpresa talde handiek, Volkswagen taldeak (179.920 turismo salduta) eta Stellantis taldeak (149.376 unitate saldu zituzten haren baitako marka nagusiek) urte arteko jaitsierak izan zituzten: -% 12 eta -% 13,6, hurrenez hurren. Hala, covidaren aurreko balioetatik oso urrun geratu ziren (-% 37,3 eta -% 46,9).

Volkswagen taldearen datuen bilakaera aztertuta, Seatek lidergoa galdu zuela ikus daiteke, ez baitzen 50.000 matrikulaziotara iritsi (-% 30,2). Volkswagenean zifrak, berriz, hobeak izan ziren: 58.853 matrikulazio (-% 4,7). Testuinguru horretan, Cupra, 2020az geroztik merkatuan dagoena eta ibilgailu elektriko merkatuan zentratzen dena, posizioak irabazten ari da, Seat Premium marka gisa (13.476 unitate; +% 21,5).

Stellantisi dagokionez, haren lau erreferentziazko markek presentzia galdu zuten Estatuko merkatuan, salmentak nabarmen jaitsita: Peugeot (54.737; -% 18,6), Citroën (43.161; -% 8,3), Opel (26.583; -% 12,4) eta Fiat (24.895; -% 11,8). Honakoek osatu zuten gehien saldutako marken rankinga: Renault (45.515; -% 12), BMW (30.682; -% 12,8) eta Ford (28.963; -% 1,3).

96. koadroa Turismoen matrikulazioa marken arabera

(unitateak)

Marka nagusiak	2019	2020	2021	2022	%Δ 22/21	%Δ 22/19
Toyota	71.696	57.580	62.329	73.505	17,9	2,5
KIA	59.523	47.624	57.235	63.345	10,7	6,4
Hyundai	62.766	45.405	57.508	59.503	3,5	-5,2
Volkswagen	94.328	66.817	61.724	58.853	-4,7	-37,6
Seat	111.982	68.721	70.523	49.200	-30,2	-56,1
Audi	51.114	37.285	34.732	35.137	1,2	-31,3
Škoda	29.388	22.667	26.439	23.254	-12,0	-20,9
Cupra	--	933	11.090	13.476	21,5	--
<i>Volkswagen taldea*</i>	<i>286.812</i>	<i>196.423</i>	<i>204.508</i>	<i>179.920</i>	<i>-12,0</i>	<i>-37,3</i>
Peugeot	97.939	65.699	67.266	54.737	-18,6	-44,1
Opel	69.101	30.223	30.350	26.583	-12,4	-61,5
Citroën	67.151	43.820	47.072	43.161	-8,3	-35,7
Fiat	47.115	28.516	28.231	24.895	-11,8	-47,2
<i>Stellantis taldea*</i>	<i>281.306</i>	<i>168.258</i>	<i>172.919</i>	<i>149.376</i>	<i>-13,6</i>	<i>-46,9</i>
Renault	86.420	56.138	51.701	45.515	-12,0	-47,3
Dacia	55.692	39.395	36.771	37.682	2,5	-32,3
Mercedes	53.719	42.375	33.676	36.480	8,3	-32,1
Ford	57.168	34.776	29.336	28.963	-1,3	-49,3
Nissan	51.554	34.761	26.058	18.122	-30,5	-64,8
BMW	46.887	35.229	35.193	30.682	-12,8	-34,6
Marka nagusiak, guztira	1.113.543	757.964	767.233	723.113	-5,8	-35,1
Gainerako markak	144.708	93.246	92.244	90.261	-2,1	-37,6
Matrikulazioak, guztira	1.258.251	851.210	859.477	813.374	-5,4	-35,4

(*) Taldeko marka nagusiak soilik daude sartuta.
Iturria: Anfac.

Analisiarekin jarraituz eta Estatuko produktuen helmugako merkatuei dagokionez, 2022an honakoek jarraitu zuten lehen postuetan: Alemania (kuotaren % 18,7), Frantzia (% 16,8), Italia (% 12,5) eta Erresuma Batua (% 11,9). Lau herrialde horiei dagokie Estatuko eskariaren zatirik handiena (% 60). Hala, Alemaniak (+% 8,6) eta Italiak (+% 5,8) hobetu egin zituzten aurreko ekitaldiko erregistroak. Frantziaren (-% 6,2) eta Erresuma Batuarien (-% 3,0) kasuan, berriz, behera egin zuen eskariak. Datuak 2019koekin alderatuz gero, Italia gainerako herrialdeak baino gehiago gerturatu zen covidaren aurreko balioetara (-% 3,6). Gainerako herrialdeek askoz ere balio baxuagoak izan zituzten, -% 29,8 eta -% 24,7 artekoak.

Jarraian, bosgarren postuan, Turkia kokatu zen, % 5,1eko partaidetzarekin. Bilakaera oso ona izan zuen (+% 15,6) eta alde handiarekin gainditu zituen covidaren aurreko erregistroak (+% 174,7). Inportatzaile nagusien mapa osatu zuten hurrengo herrialdeek % 3,2 (Belgika) eta % 1,7 (Austria) arteko pisu erlatiboa zuten eta, gehienen kasuan, handitu egin zen produktu nazionalen erosketa. Hala ere, kasu bakar batean ere ez ziren iritsi 2019ko erregistroetara. Esportatutako 10 ibilgailutik ia 9 Europara bideratu ziren.

97. koadroa Ibilgailuen esportazio nazionalen jomugako herrialde nagusiak

(unitateak)

Herraldea	2019	2020	2021	2022	%Δ 22/21	%Δ 22/19
Alemania	480.687	386.341	333.381	361.906	8,6	-24,7
Frantzia	437.550	397.641	345.904	324.549	-6,2	-25,8
Italia	250.455	225.748	228.202	241.534	5,8	-3,6
Erresuma Batua	327.186	241.848	236.623	229.534	-3,0	-29,8
Turkia	35.560	71.791	84.499	97.676	15,6	174,7
Belgika	87.695	66.116	55.490	61.140	10,2	-30,3
Herbehereak	53.573	43.989	41.421	46.498	12,3	-13,2
Polonia	55.702	42.129	40.297	42.764	6,1	-23,2
Portugal	47.194	36.341	33.441	39.838	19,1	-15,6
Austria	49.516	38.259	33.760	33.322	-1,3	-32,7
10 herrialde nagusiak, guztira	1.825.118	1.550.203	1.433.018	1.478.761	3,2	-19,0
Gainerakoak	484.952	401.245	387.709	453.868	17,1	-6,4
Esportazioak, guztira	2.310.070	1.951.448	1.820.727	1.932.629	6,1	-16,3

Iturria: Anfac.

Merkataritza-balantzari dagokionez, esportazioen balioak gora egin zuen (+% 4,3); izan ere, partida nagusiak, turismo eta lur orotakoenak, % 9,8ko hazkundea izan zuen.

Zatiek, piezek eta osagarriek ere bilakaera positiboa izan zuten (+% 12,2). Merkataritza-ibilgailuek, industria-ibilgailuek eta autobusek (-% 27,5) eta motorrek eta abiadura-kaxek (-% 3,7), ordea, behera egin zuten. Bestetik, inportazioek balio gorakorrekin itxi zuten urtea (+% 14,0); izan ere, partida guztiak hazi ziren, neurri handiagoan edo txikiagoan. Hala, merkataritza-saldoa 9.497 milioi eurokoa izan zen, aurreko ekitaldian baino % 21,3 txikiagoa.

98. koadroa **Automobilgintza-sektoreko esportazioak eta inportazioak (ibilgailuak gehi osagarriak)**

(M euro)

Kontzeptua	Esportazioak			Inportazioak			Saldoa: Esportazioak - Inportazioak		
	2021	2022	%Δ	2021	2022	%Δ	2021	2022	%Δ
Turismoak eta lur orotakoak	27.734	30.462	9,8	13.662	16.008	17,2	14.072	14.454	2,7
Merkataritza-ibilgailuak, industria-ibilgailuak eta autobusak	6.485	4.702	-27,5	2.615	2.699	3,2	3.869	2.003	-48,2
Zatiak, piezak eta osagarriak	8.354	9.377	12,2	12.153	13.318	9,6	-3.799	-3.941	3,7
Motorrak eta abiadura-kaxak	1.533	1.477	-3,7	3.601	4.496	24,9	-2.068	-3.019	46,0
Guztira	44.106	46.018	4,3	32.031	36.521	14,0	12.075	9.497	-21,3

Iturria: Anfac.

Hala, sektoreak urte zaila bizi izan zuen. Hornidura-arazoen ekoizpen-erritmoa mantsotu zuten, baina urtearen bigarren zatian hobera egin zuen egoerak. Hala ere, hobekuntza hori ez zen islatu matrikulazio-datuetan. ANFACen arabera, EBko laugarren ekonomia da Espainia eta merkatua 1,2 edo 1,3 milioi turismo ingurukoa izango da, eta 1,5 edo 1,6 ingurukoa, merkataritza-ibilgailuak, autobusak eta ibilgailu astunak kontuan hartuta. Halaber, ANFACek ohartarazi zuenez, elektromugikortasunaren garapenari dagokionez, Europako azken postuetan amaitu zuen 2022a Espainiak. Ibilgailu elektrikoaren presentzia eskasa zen, eta kargatzeko azpiegituren garapena ez zen nahikoa.

Automobilgintzako hornidura-industriaren jardura aztertuko dugu orain. Sernautok¹ argitaratutako informazioa aintzat hartuta, ekitaldian zailtasunak izan arren, sektoreak oso emaitza onekin itxi zuen 2022a. Fakturazioa 37.668 milioi eurora iritsi zen, urte arteko % 17,4ko hazkundera izan ondoren. Hala, 2019ko datuak gainditu zituen (+% 5,2). Enpleguak ere gora egin zuen, baina neurri txikiagoan (+% 0,8). 203.000 langile zituen sektoreak, eta 329.950 langile, zeharkako enplegua kontuan hartuta. Gainera, lkerketa, Garapen eta Berrikuntza arloko inbertsioa indartu zuten hornitzaileek 2022an (+% 5,8), 1.231,5 milioi eurora iritsi arte: guztizko fakturazioaren % 3,3.

Merkatu nazionalak zein kanpoko merkatuak lagundu zuten emaitza horiek lortzen. Hala ere, esportazioek bakarrik lortu zuten guztiz suspertzea, 2019arekiko. Hala, 2022an nabarmen hazi ziren salmenta nazionalak (2021arekiko, +% 20,8) eta 14.999 milioi eurora iritsi ziren (2019arekiko, +% 0,5).

Merkatu nazionalaren osaerari dagokionez, ekipo originalaren segmentuak izan zuen ekarpen erlatiborik handiena (% 60,7) eta urte arteko aldakuntzarik onena (+% 24,9). Ordezkoen merkatuak, berriz, pisu espezifiko txikiagoarekin (% 39,3), hazkunde txikiagoa izan zuen (+% 14,9), baina covidaren aurreko balioak gaintzeko adinakoa (+% 11,7).

¹ Automobilgintzako Hornitzaileen Espainiako Elkartea

99. koadroa Automobilgintzako ekipoen eta osagaien Espainiako industriaren zifra nagusiak

(M euro)

Kontzeptua	2020	2021	2022	%Δ 22/21	%Δ 22/19
Fakturazioa	30.200	32.085	37.668	17,4	5,2
Merkatu nazionalako salmentak	12.300	12.416	14.999	20,8	-0,5
- Ekipo originala	7.740	7.291	9.110	24,9	-7,0
- Ordezkoak	4.560	5.125	5.889	14,9	11,7
Esportazioak	17.879	19.669	22.669	15,3	9,2
I+G+b inbertsioa	1.075	1.164	1.231	5,8	-15,6
Enplegua (langile kopurua)	212.500	201.450	203.000	0,8	-9,9

Iturria: Sernauto.

Esportazioen kapituluak ere gora egin zuen (+% 15,3), eta esportazioen balioa 22.669 milioi eurokoa izan zen: fakturazioaren % 60,1. Estatuko esportazioen helmuga nagusia izaten jarraitu zuen EBk, 15.135 milioi euroko balioarekin (+% 15,9). Kanpora saldu ziren 10 produktutik ia 7 EBra saldu ziren.

Testuinguru horretan, Frantziaren hazkundera nabarmendu zen, Estatuko produktuen 4.005 milioi euro inportatu baitzituen (+% 29,9). Hala, rankingeko lehen postua kendu zion Alemaniari; 3.699 milioi euroko balioa izan zuten hara egindako esportazioek (+% 9,6). Portugal eta Italia kokatu ziren hirugarren eta laugarren postuetan: 1.947 eta 1.222 milioi euro, hurrenez hurren. Horiek ere hobetu egin zituzten erregistroak, 2021arekin alderatuta (+% 16,2 eta +% 18,2, hurrenez hurren).

Europako mugetatik kanpo, AEBk lehen postua kendu zion Erresuma Batuari. Izan ere, AEBk Estatuko industriarekin izan zuen merkataritza-harremana 1.469 milioi eurokoa izan zen (+% 35,1), eta Erresuma Batuarena 1.122 milioi eurokoa (+% 2). Honako herrialde hauek nabarmendu ziren, bi digituko hazkundera izan zituztelako: Mexiko, Turkia, Hegoafrika eta Brasil (+% 27,2, +% 23,2, +% 16,1 eta +% 12,7, hurrenez hurren).

Aitzitik, Asiako merkatuek industria hornitzailearekin izandako merkataritza-fluxuak ahuldu egin ziren. Asiako erraldoiak, Txinak, 577 milioi euroekin, murriztu egin zituen inportazioak (-% 0,9), eta jaitsiera handiagoa izan zen Japonian (-% 10,2) eta Hego Korean (-% 15).

Hala, sektoreko adierazleak suspertu egin ziren 2022an eta horietako batzuek covidaren aurreko balioak gainditu zituzten. Joera horrek jarraipena izan lezake 2023an, presio inflazionistek behera egiten jarraitzen badute eta mundu mailako hornidura-kateen jarduera normaltzen bada. Dena den, honakoa aipatu du Sernautok: *“Faktore exogenoek eragindako ziurgabetasun-testuinguru honetan, beharrezkoa da herrialdeko estrategia bat izatea, gure enpresei laguntzeko eta inbertitzaileen eta kontsumitzaileen artean konfiantza sortzeko. Hori dela eta, hazkunde-aurreikuspenak betetzeko eta industria*

lehiakorra izaten jarraitzeko, 2023an funtsezkoa izango da Europako funtsak enpresetara iristea, finantzaketa arloan nolabaiteko marjina izatea ahalbidetuko baitie horrek”.

5.3 SEKTOREA NAFARROAN

Automobilgintza-sektoreak funtzio estrategikoa du Nafarroako ekonomian. Izan ere, industriako BPGaren % 25 ordezkatzen du, eta Foru Erkidegoaren esportazioen ia % 40 dagozkio.

Enpresa-ehun garrantzitsua da, automobilgintzako 120 enpresa hornitzailez osatua, gutxi gorabehera. 13.000 pertsona inguruk lan egiten dute horietan, eta 5 bilioi eurotik gorako negozio-bolumena dute. Volkswagen enpresa Landabenen dago 1994az geroztik, eta industria-ehun oso lehiakorra garatzen lagundu du. Balio-kate ia osoa barne hartzen du ehun horrek eta, gaur egun, elektrifikaziorantz eraldatzeko prozesuan barneratuta dago.

100. koadroa Nafarroako enpresa aktiboak, jarduera nagusia automobilgintza dutenak, 2022

Enpresa aktiboak	Enpresa kopurua
Ibilgailu motordunen fabrikazioa	8
Ibilgailu motordunen, atoi en eta erdi-atoi en karrozerien fabrikazioa	16
Ibilgailu motordunentzako osagai en, piezen eta osagarrien fabrikazioa	50
GUZTIRA	74

Oharra: Jarduera nagusia (291-292-293 taldeak, EINS 2009). Iturria: EIN.

Gauzak hala eta sektorearen araberrako analisisian aurrera eginez, EINek argitaratutako informazioaren arabera, jarduera nagusia automobilgintza zuten 74 enpresa aktibo zeuden Nafarroan (aurreko ekitaldian baino 1 gehiago).

Testuinguru horretan, ibilgailu motordunentzako osagai en, piezen eta osagarrien fabrikaziora bideratutako enpresak nabarmendu ziren, haien bolumena dela eta: 50 unitate (2021arekiko +1). Bigarren postuan ibilgailu motordunen, atoi en eta erdi-atoi en karrozerien fabrikaziora bideratutako enpresak kokatu ziren, 16 unitaterekin (2021arekiko -1). Eta, azkenik, 8 enpresa ibilgailu motordunen fabrikaziora bideratuta zeuden Nafarroan, aurreko ekitaldian baino 1 gutxiago.

**101. koadroa Nafarroako enpresa aktiboak,
2022an jarduera nagusia automobilgintza
dutenak, enplegu-estratuaren arabera**

Enplegu- estratuak	Enpresa kopurua
≤ 5	31
6-49	26
50-99	3
100-249	6
>250	8
GUZTIRA	74

*Oharra: Jarduera nagusia - 29 Ibilgailu motordunen, atoi
eta erdi-atoi fabrikazioa (EINS 2009).*

Iturria: EIN.

Informazioa enpresen tamainaren arabera banakatuta, enpresa gehienak langile gutxieneko estratuetan zeuden. Hala, 31 enpresak 5 langile edo gutxiago zituzten, eta 26 enpresak 6 eta 49 langile artean. Bi estratuen emaitzak 2021ekoen berdinak izan ziren.

Enpresa-ehuna osatzeko, 3 enpresak 50 eta 99 langile artean zituzten (2021arekiko -3), 6 enpresak 100 eta 249 langile artean (+2) eta, azkenik, 8 enpresak 250 langile baino gehiago zituzten (+2).

Atxikitako taulan ikus daitekeen moduan, nabarmentzekoa da lehenengo eta bigarren mailako enpresa hornitzaileek osatzen dutela enpresa ehuna, KYB, Dana edo Faureciaren gisakoek (Nafarroako Volkswagen, sektorearen ikur nagusia, alde batera utzita). Nazioartean presentzia handia duten enpresak dira, kalitate-estandar altuak dituztenak. Balio-katean gero eta protagonismo handiagoa hartzen joan dira, autoen eraikuntzarekin lotutako gero eta eskakizun handiagoak betetzeko erakutsitako malgutasunari eta egokitze gaitasunari esker.

102. koadroa Automobilgintzaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak, 2022

Enpresa	Enplegua	Udalerrria
Volkswagen Navarra S.A.	4546 ^(*)	Arazuri
ZF Aftermarket Iberica S.L.	500 baino gehiago	Corella
KYB Suspensions Europe, S.A.	500 baino gehiago	Asiain
SAS Autosystemtechnik SA (Faurecia taldea)	500 baino gehiago	Arazuri
Dana Automoción, S.A.	251-500	Iruñea
Tecnoconfort S.A	251-500	Iruñea
Gestamp Navarra	251-500	Iruñea
Benteler MPPV Automotive manufacturing España SL	251-500	Arazuri
Faurecia Emissions Control Technologies	251-500	Orkoién
KYB Steering Spain, S.A.	101-250	Orkoién
Grupo Antolin Navarra, S.A.	101-250	Iruñea
Iberica de suspensiones	101-250	Altsasu
TI Automotive Pamplona, S.A.	101-250	Aitzoain
Isringhausen Spain S.L.	101-250	Iruñea
Maier Navarra, S.L	101-250	Iraizotz
Zertan SA	101-250	Villatuerta

(*): Langile kopurua abenduaren 31n. Volkswagen Navarraren datua.

Iturria: Geuk egina, Nafarroako Enpresa Direktorioaren eta Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganberaren informazioa oinarri hartuta.

Sektoreko jardueraren datuetan sakonduta, esportatzeko joera handia du sektoreak, eta pisu erlatibo handia du Nafarroako merkataritza-balantzan.

Hala, 2022an, esportatutako partida nagusia "Automobilak, traktoreak, zikloak eta gainerako ibilgailuak" izan zen; urte arteko % 8,2ko hazkundea izan zuen, eta 4.047,1 milioi eurora iritsi zen. Honakoak izan ziren hurrengoak, garrantziaren arabera: "Erreaktore nuklearrak, galdarak, makinak eta aparatuak", % 23,2ko hazkunderekin eta 1.241 milioi euroko balioarekin; eta "Makinak, aparatuak eta material elektrikoa eta horien zatiak", salmentak % 11,9 murriztuta eta 1.018,4 miloi euroko esportazioekin. Hiru produktu horien artean, Foru Erkidegoak esportatutako guztizkoaren ia % 60 ordezkatzen dute.

103. koadroa Kanpo-merkataritzaren bilakaera. Automobilak, piezak eta osagarriak*

(M euro)

Kontzeptua	2019	2020	2021	2022**
Automobilgintzako esportazioak (1)	4.618,0	3.569,1	3.739,2	4.047,1
Esportazioak, guztira (2)	10.205,4	8.917,7	9.620,8	10.700,7
(1)/(2)	45,3	40,0	38,2	37,8
Automobilgintzako inportazioak	1.152,8	942,5	992,8	1.212,37

(*): Muga-zergen 87.kapitulua: Automobilak, traktoreak, zikloak eta lurreko gainerako ibilgailuak, piezak eta osagarriak.

(**): Aurrerapen-datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Inportazioen kasuan, “Erreaktore nuklearrak, galdarak, makinak eta aparatuak” kokatu zen buruan, urte arteko % 28,0ko hazkundearekin eta 1.324,7 milioi euroko balioarekin. Gertu kokatu zen “Automobilak, traktoreak, zikloak eta gainerako ibilgailuak” multzoa, urte arteko % 21,6ko aldakuntza positiboarekin eta 1.212,4 milioi euro inportatuta. Hirugarren lekuan kokatu zen “Makinak, aparatuak eta material elektrikoa” multzoa, 2021arekiko % 35,4 hazita eta ia 1.000 milioi euroko balioarekin. Hiru multzo horiei dagokie Nafarroako inportazioen ia erdia.

104. koadroa Volkswagen Navarra SA enpresaren jarduera-magnitudo nagusiak

(M euro)

Kontzeptua	2020	2021	2022	% Δ 22/21
Ekoizpen-jarduera				
-Ekoizpena (ibilgailu kopurua)	242.666	221.122	288.088	30,3
Langile kopurua (abenduaren 31n)	4.754	4.625	4.546	-1,7
Diru-sarrerak	3.066,1	2.954,4	4.177,3	41,4
Emaitza zergen ondoren	66,2	60,3	87,4	44,9
Cash-Flow gordina	183,0	183,5	208,6	13,7
Inbertsioak	98,8	72,4	30,3	-58,1

Iturria: Volkswagen Navarra, SA

Volkswagen Navarraren zifra nagusiak aztertuko ditugu orain. 2022an bilakaera oso ona izan zuen enpresak, baina salbuespen batzuekin.

2022an, Volkswagen Polo, T-Cross eta Taigo modeloen ekoizpena 288.088 unitatekoa izan zen, 2021ekoa baino % 30,3 handiagoa, baina oraindik ere 2019ko balioetatik urrun (320.523 unitate ekoitzi ziren orduan). 2022an ekoitzitako unitateen artean, 36.946 Polo modeloari zegozkion, 154.151 T-Cross modeloari eta 96.991 Taigori.

Erdieroaleen eta beste osagai batzuen eskasia zela eta, Volkswagen Navarra enpresak enplegua doitzeko hainbat neurri ezarri behar izan zituen 2022an, eta enplegua erregulatzeko espediente bat jarri zuen martxan, antolakuntza-arrazoiak zirela eta. Gauzak hala, ondoz ondoko hirugarren urtez, Landabeneko langile kopurua murriztu egin zen (-% 1,7), eta 4.546 langile izan zituen 2022an.

Zailtasunak zailtasun, enpresak 4.177,3 milioi euroko diru-sarrerekin itxi zuen ekitaldia (+% 41,4). Diru-sarrera ia guztiak autoen salmentatik zetozen (% 96). Karrozerien, osagaien eta ordezeko piezen salmentaren partaidetza, berriz, oso txikia izan zen (% 4).

Zergen ondorengo emaitzak ere gora egin zuen (+% 44,9), eta 87,4 milioi euroko zifra errekorra eskuratu zuen. Izan ere, gama altuko autoak ekoizten hasi da enpresa orain dela gutxi, eta horiekin lortzen duen marjina handiagoa da. Cash Flowari dagokionez, 208,6 milioiokoa izan zen, eta hazkunde nabarmena izan zuen (+% 13,7), bi urtez gelditu mantendu ondoren. Hortaz, hiru adierazle finantzario horiek alde handiarekin gaituzten

2019ko zifrak eta, gainera, inoiz baino zifra hobeak izan ziren Landabeneko lantegiarentzat.

Inbertsioari dagokionez, ekitaldi zaila izan zen, lehengaien eta energiaren kostuek gora egin zutelako. Testuinguru horretan, 30,3 milioi euroko inbertsioa egin zuen enpresak (-% 58,1), azken bi hamarkadetako baxuenetakoa. Inbertsio horretatik, 9,4 milioi euro bideratu ziren Taigora, 1,7 milioi Polo modelora eta 1,9 milioi T-Cross modelora. Gainera, etorkizuneko modelo elektrikoarekin lotutako lanetan inbertitzen jarraitu zuen enpresak (1,8 milioi), eta bestelako jarduketak ere egin zituen fabrikan (15,5 milioi euro).

Hala, modelo elektrikoak fabrikatzeko proiektuarekin aurrera jarraituko du Landabeneko lantegiak. Eta oraindik ere ez da segurua –txosten hau idazteko unean– Volkswagenek baterien paketeak muntatzeko aukeratutako lantegietako bat izango ote den.

6. PAPERA

6.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Confederation of European Paper Industries-ek (CEPI) emandako datuetatik abiatuta, eta Paper eta Ore Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak (ASPAPPEL) emandako informazioaren arabera, 2022an 85.024 mila tonara jaitsi zen nazioartean ekoiztako paper eta kartoi kopurua; hau da, aurreko urtean baino -% 6,1 gutxiago ekoitzi zen. Hala, eten egin zen aurreko ekitaldian erregistratutako igoera (% 6,2).

105. koadroa Paperaren eta kartoiaren ekoizpena (CEPIko kideak)

Urtea	m Tm	% Δ
2017	92.173	1,3
2018	92.200	0,0
2019	89.581	-2,8
2020	85.208	-4,9
2021	90.531	6,2
2022*	85.024	-6,1

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak, CEPIren (Confederation of European Paper Industries) datuetan oinarrituta.

Paperaren ekoizpena herrialdeen arabera aztertuta, eta datuak 2021ari dagozkiola kontuan izanda, Txinaren eta Estatu Batuen artean ekoitzi zuten guztizko bolumenaren erdia baino gehiago (% 54). Europa mailan Alemania, Italia eta Suedia nabarmendu ziren, baina partaidetza askoz ere txikiagoekin (% 6,8, % 2,8 eta % 2,6, hurrenez hurren).

106. koadroa Paperaren eta kartoiaren ekoizpena, herrialdeka

Herrialdea	<i>(m tona)</i>	
	2021*	% Δ
Alemania	23.121	8,3
Austria	2.068	7,4
Belgika	1.798	11,7
Bulgaria	244	-0,4
Danimarka	73	2,8
Espainia	6.659	6,2
Finlandia	8.659	5,0
Frantzia	7.356	7,0
Grezia	288	8,7
Hungaria	802	-0,3
Italia	9.669	11,5
Holanda	2.941	2,5
Polonia	5.220	5,8
Portugal	2.338	9,9
Erresuma Batua	3.640	0,3
Txekiar Errepublika	901	0,9
Eslovakia	933	34,1
Suedia	8.924	-4,4
Norvegia	1.008	11,3
Suitza	1.024	5,8
Brasil	10.771	4,1
Kanada	8.671	1,1
Txina	115.524	5,1
Estatu Batuak	69.131	1,9
India	16.319	8,7
Japonia	23.953	4,7
Errusia	10.086	6,3

(): Herrialdeen araberako banaketaren kasuan, 2021eko informazioa baino ez dago eskuragarri.*

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkartea.

Arreta orearen ekoizpenean jarrita, 2021ean Estatu Batuak, Brasil, Txina eta Kanada izan ziren protagonista nagusiak; horien artean osatu zituzten ekoizpen osoaren bi heren inguru (% 63,9). Europan, Suediak eta Finlandiak % 7ko kuotak baino apur bat handiagoak eskuratu zituzten bi kasuetan.

107. koadroa Ore-ekoizpena, herrialdeen arabera

(m tona)

Herrialdea	2021*	% Δ
Alemania	2.327	2,6
Austria	1.620	2,5
Belgika	490	18,1
Bulgaria	196	17,4
Danimarka	0	--
Espainia	1.777	7,7
Finlandia	10.706	3,5
Frantzia	1.613	4,4
Grezia	0	--
Hungaria	0	--
Italia	201	10,4
Holanda	35	0,0
Polonia	1.201	0,9
Portugal	2.623	5,1
Erresuma Batua	220	5,8
Txekiar Errepublika	611	8,0
Eslovakia	802	10,6
Suedia	11.303	-3,2
Norvegia	889	6,7
Suitza	120	66,7
Brasil	22.505	7,4
Kanada	14.115	-1,7
Txina	16.599	7,5
Estatu Batuak	43.045	-0,7
India	2.075	7,8
Japonia	7.612	7,9
Errusia	8.030	-3,5

()*: Herrialdeen araberako banaketaren kasuan, 2021eko informazioa baino ez dago eskuragarri.

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

6.2 SEKTOREA ESPAINIAN

ASPAPELen Txosten Estatistikoaren arabera, 2022an paperaren eta kartoiaren ekoizpena -% 4,6 murriztu zen Espainian, 6.354,6 mila tonara arte. CEPlren eremuan nahiko antzekoa izan zen dinamika (paperaren eta kartoiaren ekoizpena -% 6,1 gutxitu zen).

Halaber, 2022an paperaren esportazioek (2.492,6 mila tona) ere behera egin zuten Espainian (-% 11,7). Inportazioak (3.176,9 mila tona) eta ageriko kontsumoa (7.038,9 mila tona), berriz, hazi egin ziren (% 3,6 eta % 2, hurrenez hurren). Hala, 2022an Estatuko paperaren merkataritza-balantzaren saldo negatiboa -684,3 mila tonara hazi zen (aurreko ekitaldian -244,4 mila tonakoa izan zen saldo negatiboa).

108. koadroa Paperaren eta kartoiaren ekoizpena eta kontsumoa. Espainia, guztira.

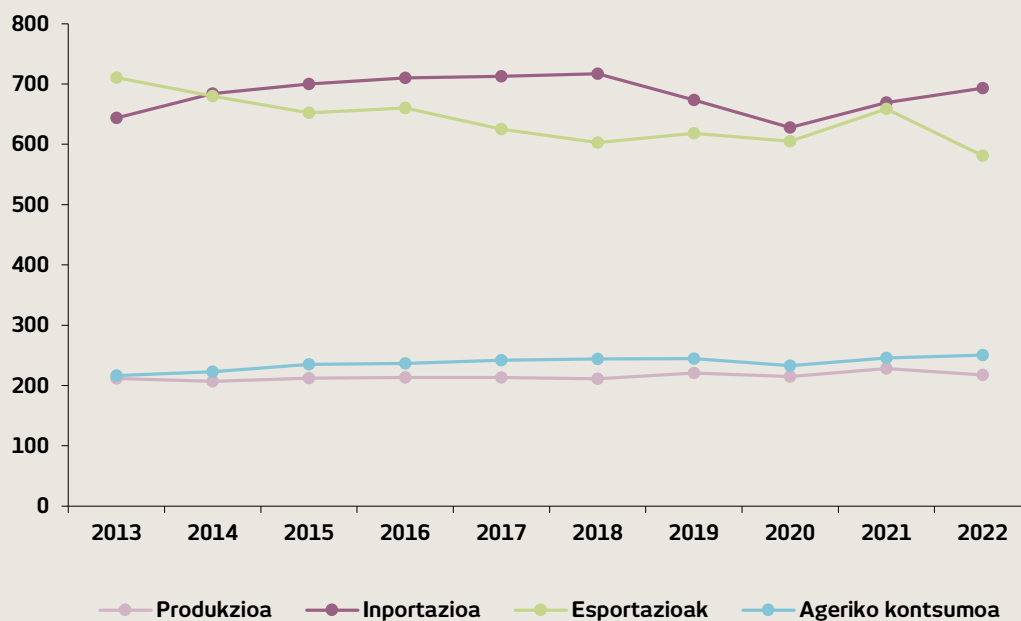
Urtea	Produkzioa	Inportazioa	Esportazioak	Ageriko kontsumoa
2013	6.181,5	2.950,8	3.047,4	6.084,9
2014	6.035,7	3.136,7	2.915,1	6.257,4
2015	6.195,2	3.208,3	2.796,2	6.607,3
2016	6.218,6	3.256,0	2.830,1	6.644,5
2017	6.217,8	3.266,6	2.681,4	6.802,9
2018	6.156,6	3.288,4	2.584,9	6.860,1
2019	6.436,6	3.088,4	2.651,1	6.873,9
2020	6.268,5	2.877,3	2.592,9	6.552,9
2021	6.658,9	3.067,7	2.823,3	6.903,3
2022	6.354,6	3.176,9	2.492,6	7.038,9

(m Tm)

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

19. grafikoa Paperaren sektorearen aldagai nagusien bilakaera Espainian

(Indizea: 1985= 100)

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Geografikoki, ohiko joerari jarraituz, 2022an ere EB izan zen Estatuaren merkataritza-bazkide nagusia. EBtik egin ziren kanpo-erosketen % 89, eta EBra egin ziren kanposalmenten % 70. Zehatzago esanda, Frantziari dagokio inportazioen % 16, Alemaniari % 15 eta Finlandiari % 14. Bestetik, Frantziari eta Portugali dagozkie esportazioen % 23 eta % 22, hurrenez hurren.

Paper mota bakoitzaren ekoizpenaren bilakaera heterogeneoa izan zen 2022an. Higienikoen eta sanitarioen ekoizpena % 4,4 hazi zen, eta prentsa eta inprimatzea eta idazketari dagokiona, % 0,9. Aldiz, behera egin zuen honako paper moten ekoizpenak: beste paper batzuk eta bereziak; uhin-kartoiak; eta beste ontzi batzuk eta kartoi iztukatua (-% 10,7, -% 7,7 eta -% 0,6, hurrenez hurren).

109. koadroa Ekoizpena eta kontsumoa, paper motaren arabera

(m Tm)

Mota	Produkzioa		Inportazioa		Esportazioak		Ageriko kontsumoa	
	2022	% Δ 22/21	2022	% Δ 22/21	2022	% Δ 22/21	2022	% Δ 22/21
Prentsa eta inprimatzea eta idazketa	746,6	0,9	883,6	0,1	821,3	-8,5	809,0	11,7
Higienikoak eta sanitarioak	848,8	4,4	152,6	-0,1	223,7	-1,0	777,7	4,4
Uhin-kartoirako	3.411,2	-7,7	1.037,6	2,4	811,9	-6,6	3.636,9	-2,6
– Uhinetarako	1.551,6	-7,6	318,8	2,4	300,3	-9,3	1.570,1	-5,4
– Test Liner eta Kraft Liner	1.436,5	-9,7	695,0	2,7	448,4	-21,4	1.683,2	-0,9
– Bikoak eta larruak	423,0	0,0	23,7	-4,5	63,2	-12,7	383,5	2,1
Beste ontzi batzuk eta kartoi iztukatua	870,0	-0,6	995,8	12,7	571,6	-9,6	1.294,3	14,8
Beste paper batzuk eta bereziak	478,0	-10,7	107,2	-21,0	64,1	-34,6	521,1	-9,1
Papera eta kartoiak, guztira	6.354,6	-4,6	3.176,9	3,6	2.492,6	-11,7	7.038,9	2,0

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak.

Paper-orearen azpisektoreari dagokionez, 2022an behera egin zuen haren ekoizpenak ere (-% 13,1), 1.544,4 mila tonara arte. Eta esportazioak ere murriztu egin ziren (-% 25,4), 809,3 mila tonara arte. Aitzitik, hazi egin ziren inportazioak eta ageriko kontsumoa (% 8,2 eta % 7,4, hurrenez hurren), 1.221,9 eta 1.957 mila tonara arte, hurrenez hurren.

Gauzak horrela, orearen Estatuko merkataritza-balantzaren saldo negatiboa -412,6 mila tonara arte handitu zen 2022an (-44,9 mila tonako saldo negatiboa zuen 2021ean), eta estaldura-tasa % 66,2koa izan zen (aurreko ekitaldian % 96koa).

Berreskuratutako paperaren ageriko kontsumoa -% 5,5 jaitsi zen 2022an eta 5.058 mila tonatan kokatu zen.

110. koadroa Ekoizpena eta kontsumoa, ore motaren arabera

(m Tm)

Mota	Produkzioa		Inportazioa		Esportazioak		Ageriko kontsumoa	
	2022	% Δ 22/21	2022	% Δ 22/21	2022	% Δ 22/21	2022	% Δ 22/21
Ore birjinak, guztira	1.544,4	-13,1	1.221,9	8,2	809,3	-25,4	1.957,0	7,4
Paper zaharra (ageriko bilketa)	4.346,9	-1,3	1.488,7	-10,1	777,6	10,5	5.058,0	-5,5

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak.

Txosten honen aurreko edizioetan egindakoari jarraipena emate aldera, berreskuratutako paperaren erabilera aztertuko dugu jarraian, adierazle hauen arabera: ageriko bilketa-tasa, erabilera-tasa eta birziklapen-tasa. Ageriko bilketa-tasa (paper zaharraren

ekoizpena/paperaren eta kartoiaren kontsumoa): 2022an % 68,7 (2021ean % 63,8). Erabilera-tasa (paper zaharraren kontsumoa/paperaren eta kartoiaren ekoizpena): 2022an % 79,6 (aurreko ekitaldian % 80,4). Birziklapen-tasa (paper zaharraren kontsumoa/paperaren eta kartoiaren kontsumoa): 2022an % 79,9 (aurreko ekitaldian % 77,6).

6.3 SEKTOREA NAFARROAN

CEPIren eremuan (-% 6,1) eta Estatuan (-% 4,6) ez bezala, Nafarroan apur bat (% 0,2) hazi zen paperaren sektoreko paperaren eta kartoiaren ekoizpena 2022an, 519,8 mila tonara arte. Hala, Nafarroako hazkunde erlatiboa handiagoa izan zen Estatukoa baino eta, ondorioz, Nafarroako paperaren sektorearen partaidetza-kuota hazi egin zen (2022an Espainiako ekoizpenaren % 8,2, eta 2021ean, % 7,8).

111. koadroa Paperaren eta orearen ekoizpena Nafarroan (*)

(m Tm)

Kontzeptua	2020	2021	2022	% Δ 22/21
Papera eta kartoia, guztira	513,3	518,8	519,8	0,2

(*): Orearen ekoizpenari buruzko informazioa ez dago eskuragarri, datuen konfidentzialtasuna dela eta. Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Kanpo-merkataritzako elkartrukeei dagokienez, eta kasu honetan aurkezten diren zifrak monetarioak direla aintzat hartuta, 2022an hazi egin ziren Nafarroako paperaren eta orearen esportazioak zein inportazioak. Hala, kanpora egindako salmentak % 38,1 igo ziren, 387.900 mila eurora arte, eta kanpotik egindako erosketak % 61,3 hazi ziren, 195.300 mila eurora arte. Gauzak hala, merkataritza-balantzaren saldo positiboa 192.600 mila eurora arte hazi zen (2021ean 159.800 mila eurokoa zen).

112. koadroa Paperaren eta orearen kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

(m euro)

Urtea	Esportazioak	% Δ	Inportazioak	% Δ	Merkataritza-balantza	% Δ	Estaldura-tasa
2018	280.000	-3,5	119.500	-3,8	160.500	-3,3	234,3
2019	283.200	1,1	121.200	1,4	162.000	0,9	233,7
2020	238.000	-16,0	108.700	-10,3	129.300	-20,2	219,0
2021	280.900	18,0	121.100	11,4	159.800	23,6	232,0
2022*	387.900	38,1	195.300	61,3	192.600	20,5	198,6

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, Aduanen Zuzendaritza Nagusiaren datuetan oinarrituta.

Azkenik, paperaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak ageri dira jarraian, modu sintetikoan, eta bakoitza non dagoen eta zer paper mota ekoizten duen adierazten da.

113. koadroa Nafarroako paperaren sektoreko enpresa nagusiak

Enpresak	Kokapena	Jarduera
Smurfit Kappa Navarra	Zangoza, Cordovilla	Orea, kraft papera, uhin-kartoiak eta zakuak
Sca Hygiene Spain (Essity Operations Allo)	Allo	Tisu papera
Papelera del Ebro	Viana	Paperaren eta enbalajeen fabrikazioa
Newark San Andrés (Solidus Solutions San Andrés)	Atarrabia	Paperaren eta kartoiaren fabrikazioa
Bertako	Uharte	Paperaren eta uhin-kartoiaren fabrikazioa
Papertech	Tutera	Orearen, paperaren eta kartoiaren fabrikazioa
Papeles el Carmen	Altzuza	Paperezko eta kartoizko artikuluen fabrikazioa
Ibertissue (Sofidel Spain)	Buñuel	Paperezko eta kartoizko artikuluen fabrikazioa
Videcart (Solidus Solutions Videcart)	Ibiriku	Paperaren eta kartoiaren fabrikazioa

Iturria: Memoriak eta Nafarroako Ganbera.

7. ERAIKUNTZA

Pandemiaren ondorioek markatutako biurtekoaren ondoren, 2022an gerra-gatazka agertu zen, eta haren ondorioek ere eragina izan zuten eraikuntza-sektorean. 2021ean inoiz baino gehiago igo ziren materialen prezioak, eta horri aparteko agertoki inflazionista eta kostu energetikoaren igoera gehitu beharko zaizkio. Faktore horiek egoera konplikatuan utzi zuten sektorea. Hala, eta Eraikuntzako Behatokiak 2019ari buruz argitaratutako datuen arabera, eraikuntza-sektoreko kostuen indizea % 30 hazi zen materialen kontsumorako.

Hortaz, 2022an zehar lizitazio publikoa bultzatu arren, kontratu jakin batzuetan ez zegoen prezioak berrikusteko sistemarik, eta, ondorioz, horiek gauzatzea ez zen bideragarria. Fabrikazioan zein obren gauzapenean, bat-batean igo zen materialen eta kontsumitutako energiaren kostua, eta hori ez zetorren bat obra publikorako (eta pribaturako) zenbatetsitako kostuekin. Ondorioz, lizitazio asko esleitu gabe geratu ziren. Horrek guztiak eragina izan zuen azpiegituren garapenean, bereziki, oso beharrezkoak diren arloetan: garraioa, ura eta ingurumena. Etxebizitzan eraikuntzan ere izan zuen eragina, eta ekoizpenaren erritmoa baxuagoa zen eskaria baino.

Gainera, ziurgabetasun ekonomikoa gailendu zen, EBren laguntza finantzarioaren zuzkidura eskasa izan zen –EBren Next Generation Funtsen % 6,7 bakarrik bideratu ziren azpiegituretara– eta PERTE-ek atzerapenak eta exekuzio maila baxua izan zituzten. Horrek guztiak ez zion onik egin sektoreari. Hala, nabarmentzekoa da energia-azpiegituren aurreikuspenak onak direla, Europako laguntza finantzarioen programa berri bat jarri baitute martxan, REPowerEU. 2027ra bitartean 270.000 milioi euroko inbertsioa egingo da EBn, eta Espainiaren hasierako esleipena 2.600 milioi eurokoa da.

Horri guztiari enpleguaren erronka batu behar zaio. Langile kualifikatuen gabezia dago, eta horrek, batzuetan, atzeratu egiten ditu obrak gauzatzeko epeak. Sektoreko langileak zahartzen ari dira, eta ez dago belaunaldi-txandarik.

Zentzu horretan, Nafarroako eraikuntza-sektoreak 2.200 enpresa baino gehiago hartzen ditu barne; horien guztizko fakturazioa ia 4.400 milioi eurokoa da, eta langile kopurua 20.000 pertsona ingurukoa. Enplegu aurreratuaren erronka du sektoreak, askotariko prestakuntza-zentroekin batera profil profesional berriak zehazteko orduan. Bien bitartean, eraldaketa-prozesuarekin jarraitu zuen sektoreak, honakoetan zentratuta: digitalizazioa, industrializazioa eta ekonomia zirkularreko printzipioak ezartzea.

Sektoreko jarduerak 2022an izandako bilakaerari dagokionez, Nafarroan eta Estatuan adierazle nagusiek bilakaera oso antzekoa izan zutela ikus daiteke, baina ñabardurekin.

Nabarmendu beharreko lehen emaitzen artean, Nafarroan asko hazi zen lizitazio ofiziala (+% 20,8), Estatuan bezala (+% 23,4), eta azken hamarkadako bolumenik handienak lizitatu ziren.

Enpleguak ere gora egin zuen Nafarroan (+% 9,6); Estatuan ere bai, baina neurri txikiagoan (+% 2,3). Bestetik, zementuaren ageriko kontsumoak goranzko bilakaera apalarekin jarraitu zuen Nafarroan (+% 1,8), eta jaitsiera txiki bat izan zuen Estatuan (-% 0,8). Aitzitik, bilakaera negatiboarekin amaitu zuten urtea amaitutako etxebizitzek zein hasitakoek. Jaitsiera txikiagoa izan zuten Estatuan (-% 4,9 eta -% 5,7), Foru Erkidegoan baino (-% 18,5 eta -% 10).

114. koadroa Eraikuntza-sektorearen adierazle batzuen bilakaera

(% Δ)

Kontzeptua	Nafarroa		Espainia	
	2021	2022	2021	2022
Enplegua	18,5	9,6	3,8	2,3
Zementuaren ageriko kontsumoa (*)	10,6	1,8	11,7	-0,8
Amaitutako etxebizitzak	22,6	-18,5	8,2	-4,9
Hasitako etxebizitzak	12,6	-10,0	29,9	-5,7
Lizitazio ofiziala	69,1	20,8	63,0	23,4

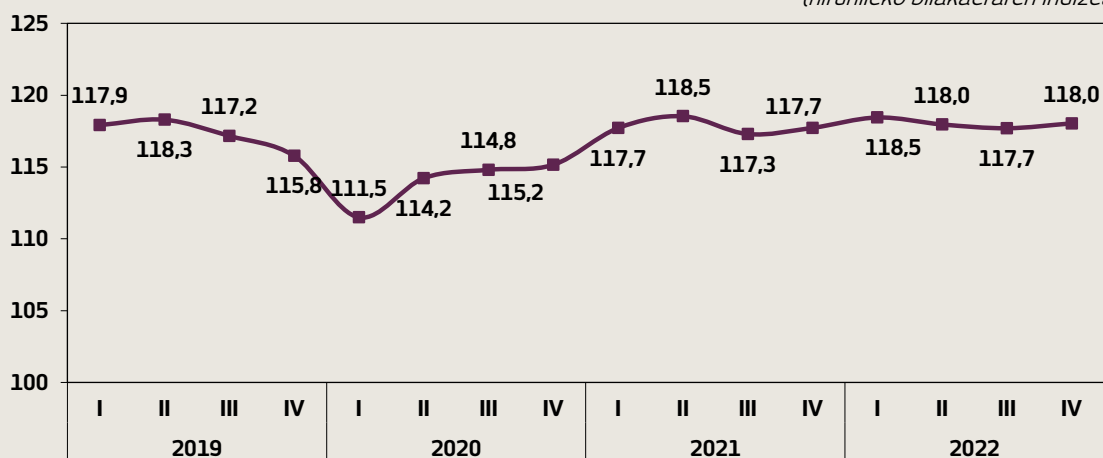
(*): *Oficemeneko bazkide diren enpresek Ipar Eremuan (Aragoi, Nafarroa, EAE eta Errioxa) egindako zementu grisaren barne-salmentak dira.*

Iturria: EIN, Seopan eta Oficemen.

Sektorearen jardueran sakontzeko, Nafarroako eraikuntza-enpresen konfiantza-indize harmonizatuaren bilakaera aztertuko dugu jarraian. Establezimenduen kudeatzaileek haien negozioaren martxari buruz duten iritzia jasotzen du indize horrek, pasatako hiruhilekoari dagokionez, baita datorren hiruhilekorako dituzten igurikimenak ere.

20. grafikoa Eraikuntza-enpresen konfiantza-indize harmonizatua

(hiruhileko bilakaeraren indizea)

Oharra: Eraikuntza-sektoreko Konfiantzaren Indizeak (ICC) enpresak kudeatzen dituzten pertsonen iritziak jasotzen ditu, pasatu den hiruhileko bakoitzean negozioak izandako martxari buruz eta datorren hiruhilekorako dituzten igurikimenei buruz.

Iturria: Inbertsio-eskariaren inkesta, Nastat (2013ko oinarria). Geuk egina.

Atxikitako grafikoko informazioaren arabera, konfiantza-indize harmonizatuaren balioak egonkor mantendu ziren, eta hiruhilekoz-hiruhilekoko datuak 2021ekoen oso antzekoak izan ziren. Hala, 2020koa baino baikorragoa zen agertokia, baina ez zen guztiz hobetu, lehengaien eta energiaren kostuen etengabeko hazkundearen ondoriozko ziurgabetasun handiaren eraginez.

115. koadroa Administrazio zentralaren, autonomikoaren eta tokikoaren arteko lizitazio ofizialaren banaketa

(M euro)

Eremua	2021				2022			
	Zentrala	Autonomikoa	Tokikoa	Guztira	Zentrala	Autonomikoa	Tokikoa	Guztira
Nafarroa	16,2	247,3	147,8	411,3	73,1	284,6	139,1	496,8
Espainia	7.899,2	6.839,1	8.960,6	23.698,9	8.036,6	9.944,2	11.262,0	29.242,8

Iturria: Seopan.

Sektoreko jardueran sakonduz, eta lizitazio ofizialari dagokionez, Nafarroan 496,8 milioi euro lizitatu ziren 2022an, eta 29.242,8 milioi euro Estatuan (+% 20,8 eta +%23,4, hurrenez hurren).

Informazioa erakunde lizitatzaillearen arabera banakatuta, Nafarroako Foru Erkidegoan asko hazi zen Administrazio Zentralaren ekarpena (+% 350,5). Aldiz, apur bat gutxiago hazi zen Administrazio Autonomikoari esleitutako balioa (+% 15,1) eta behera egin zuen Tokiko Administrazioak (-% 5,9). Hala, jardueraren zatirik handiena Administrazio Autonomikoari

zegokion (% 57,3), eta Tokiko Administrazioak (% 28) eta Administrazio Zentralak (% 14,7) osatu zuten lizitazio-mapa.

Analisi hori bera Estatura eramanda, Administrazio Autonomikoak izan zuen hazkunderik handiena (+% 45,4). Tokiko Administrazioa (+% 25,7) izan zen hurrengoa eta, azkenik, Administrazio Zentrala, hazkunderik txikienarekin (+% 1,7). Horren guztiaren ondorioz, erakunde lizitatuak banaketa askoz ere homogeenagoa izan zen Estatuan, Tokiko Administrazioak (% 38,5) eta Administrazio Autonomikoak (% 34) pisu apur bat handiagoa izan arren Administrazio Zentralak baino (% 27,5).

116. koadroa Lizitazio ofiziala, obra motaren arabera (2022)

Obra mota	Nafarroa			Espainia		
	M euro	% Δ 2022/21	%	M euro	% Δ 2022/21	%
Etxebizitzak	88,6	166,8	17,8	1.066,8	21,2	3,6
Gizarte-ekipamendua	217,0	217,2	43,7	6.385,7	24,5	21,8
Gainerako etxegintza	27,9	46,8	5,6	3.911,5	59,9	13,4
Etxegintza, guztira	333,4	176,7	67,1	11.364,0	34,4	38,9
Garraioak	82,8	0,7	16,7	9.199,9	-1,7	31,5
Urbanizazioak	33,0	-64,5	6,6	4.588,0	46,5	15,7
Hidraulikoak	38,5	75,0	7,8	3.416,9	61,5	11,7
Ingurumena	9,1	-90,3	1,8	674,0	6,2	2,3
Obra zibila, guztira	163,4	-43,8	32,9	17.878,8	17,3	61,1
GUZTIRA	496,8	20,8	100,0	29.242,8	23,4	100,0

Iturria: Seopan.

Obra motaren arabera inbertsioari dagokionez, Nafarroako Foru Erkidegoan Etxegintzari zegokion jardueraren zatirik handiena (% 67,1); 2022an hazkunde handia izan zuen (+% 176,7). Bilakaera bera izan zuten etxebizitzetara (+% 166,8) eta gizarte-ekipamendura (+% 217,2) bideratutako lizitazio ofizialek ere. Etxegintzako gainerakoek ere gora egin zuten, baina neurri txikiagoan (+% 46,8). Bestetik, behera egin zuen Obra Zibileko ekarpenak (-% 43,8). Obra Zibilen baitan, Ingurumen arloko obrek (-% 90,3) izan zuten jaitsierarik handiena, eta Urbanizazioak kokatu ziren jarraian (-% 64,5). Hala, Obra hidraulikoen (+% 75) eta Garraioen (+% 0,7) -% 16,7ko pisu espezifikoak izan arren- igoerak ez ziren nahikoa izan jaitsiera konpentsatzeko.

Estatuan ere gora egin zuen Etxegintzak (+% 34,4), eta lizitatutako guztizkoaren % 38,9 zegokion. Izan ere, gora egin zuten honakoei egindako ekarpenek: Etxebizitzak (+% 21,2 eta % 3,6ko partaidetza), Gizarte-ekipamendua (+% 24,5 eta % 21,8) eta Gainerako etxegintza (+% 59,9 eta % 13,4). Obra Zibilei dagokienez (+%17,3), obra hidraulikoen lizitazioek izan zuten urte arteko hazkunderik handiena (+% 61,5). Urbanizazio arloko obren lizitazioek ere hazkunde nabarmena izan zuten (+% 46,5), eta txikiagoa Ingurumen arlokoek (+% 6,2). Aldiz, behera egin zuten Garraio arloko obrei egindako ekarpenek (-% 1,7), aurrekontu handieneko partida izan arren (% 31,5).

117. koadroa Hasitako eta amaitutako etxebizitzak

(etxebizitza kopurua)

Eremua	Kontzeptua	Hasitako etxebizitzak				Amaitutako etxebizitzak			
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Nafarroa	Babestuak	219	605	541	193	327	558	360	243
	Libreak	2.683	1.954	2.340	2.401	1.465	1.498	2.160	1.810
Espainia	Babestuak	12.496	11.569	13.171	10.217	6.615	9.038	9.567	9.114
	Libreak	96.245	75.930	100.504	96.996	71.562	77.531	84.091	79.935

Iturria: Nafarroako Gobernuko Sustapen Departamentua eta Etxebizitza eta Lurzoruaren Zuzendaritza Nagusia.

Jardueraren analisiarekin jarraituz, eta hasitako etxebizitzetara dagokionez, Estatuan 107.213 etxebizitza hasi zituzten 2022an: 96.996 libre eta 10.217 babestu. Hortaz, hasitako etxebizitzaren kopurua % 5,7 murriztu zen 2021etik. Testuinguru horretan, etxebizitza babestuek izan zuten bilakaerarik okerrrena (-% 22,4), libreen kopurua ere apur bat murriztu zen arren (-% 3,5); 10 etxebizitzatik 9 dira libreak.

Nafarroan hasitako 2.594 etxebizitza erregistratu ziren (-% 10,0). Hemen ere etxebizitza libreei zegokien jardueraren zatirik handiena (% 92,6) eta apur bat hazi ziren (+% 2,6). Etxebizitza babestuen balioak, berriz, asko jaitsi ziren (-% 64,3).

Amaitutako etxebizitzaren analisiari dagokionez, Estatuan 89.049 etxebizitza zenbatu ziren: 9.114 babestuak eta 79.935 libreak, bi kategorietan % 5 inguruko urte arteko murrizketarekin. Nafarroan jaitsiera handiagoa izan zuten etxebizitza babestuek, libreek baino (-% 32,5 eta -% 16,2). Kasu honetan ere, libreek zuten pisu espezifikorik handiena (% 88,2).

118. koadroa Eraikuntzan lanean ari den biztanleria

(m pertsona)

Eremua	2020	2021	2022	% Δ 22/21
Nafarroa	15,6	18,5	20,2	9,6
Espainia	1.244,1	1.291,5	1.321,0	2,3

Iturria: EIN. Biztanleria Aktiboaren Inkesta (2005eko oinarria).

Azkenik, eta eraikuntzako langile kopuruari dagokionez, Nafarroan % 9,6 hazi zen enplegua –Estatuan (+% 2,3) baino gehiago–, eta 20,2 mila lanpostu zituen guztira 2022an.

Hortaz, eta etorkizunera begira, sektoreko langile kopurua hazi bada ere, sektorearen jardura zailtzen duten hainbat mehatxu daude. Nagusiena, zalantzarik gabe, materialen kostuaren etengabeko hazkundera da, eta horri energiaren kostuaren hazkundera gehitu behar zaio. Gainera, azken hori, obrarako kontratu publikoetako prezioak berrikusteko ezohiko sistematik kanpo geratu zen. Hortaz, argi-ilunak ditu egungo agertokiak: lizitazio publikoaren datuak hamarkadako onenak dira, baina esleitu gabe geratzen diren lizitazioen kopurua orain arte ikusi gabea da; enplegua hazi da, baina ez dago belaunaldi-

txandarik; laguntzen pakete handia dago aurreikusita, baina ez dira formalizatzen, etab. Hala, Seopanen aurreikuspenen arabera, 2023an % 4 haziko da sektoreko ekoizpena.

8. NAFARROAKO ENPRESA-SAREAREN AZTERKETA

8.1 SARRERA

Txosten honen aurreko edizioetan egindako lanaren ildo berean, kapitulu honek Nafarroako eta Estatu osoko enpresa-egituraren bilakaera aztertzen du, denborarikuspegi zabal batetik (2016-2022 aldia), eta sektore ekonomikoak eta soldatapeko estratuak aintzat hartuta. Horren harira, komeni da kontuan izatea, azterketaren homogeneotasun handiagoa izateko, EINeko Enpresen Direktorio Nagusia (DIRCE) hartu dela informazio-iturri bakartzat

Iturri horrekin, hau da, EINen Enpresen Direktorio Nagusiarekin (DIRCE) lotuta, kontuan izan behar da ekitaldi bakoitzeko urtarilaren 1ean aktibo dauden enpresak hartzen dituela aintzat.

8.2 BILAKAERA OROKORRA

Azken urteetan zehar, enpresa aktiboen kopuruak bilakaera nahiko heterogeneoa izan du aztertutako bi eremu geografikoetan (Nafarroa eta Estatu). Dena den, 2021ean bi kasuetan egin zuen behera, COVIDaren inpaktuaren ondorioz, eta 2022an biek egin zuten gora, jarduera ekonomikoa berreskuratu izanaren ondorioz.

Denbora tarte zabalagoa kontuan hartuta, 2016 eta 2022 artean hazi egin zen enpresa aktiboen kopurua Nafarroan zein Estatuan. 43.907tik 45.738ra pasatu zen Foru Erkidegoan, eta 3.236.582tik 3.430.663ra Estatuan. Hurrenez hurren, % 4,2ko eta % 6ko hazkunde metatuak izan zituzten.

Edonola ere, aipatu beharrekoa da urte arteko aldakuntzen intentsitatea nahiko desberdina izan dela urte horietan aztertutako bi geografia-eremuetan, eta, halaber, nolabaiteko aldeak hauteman direla eremu bakoitzari dagozkion urte arteko gorabeheren artean.

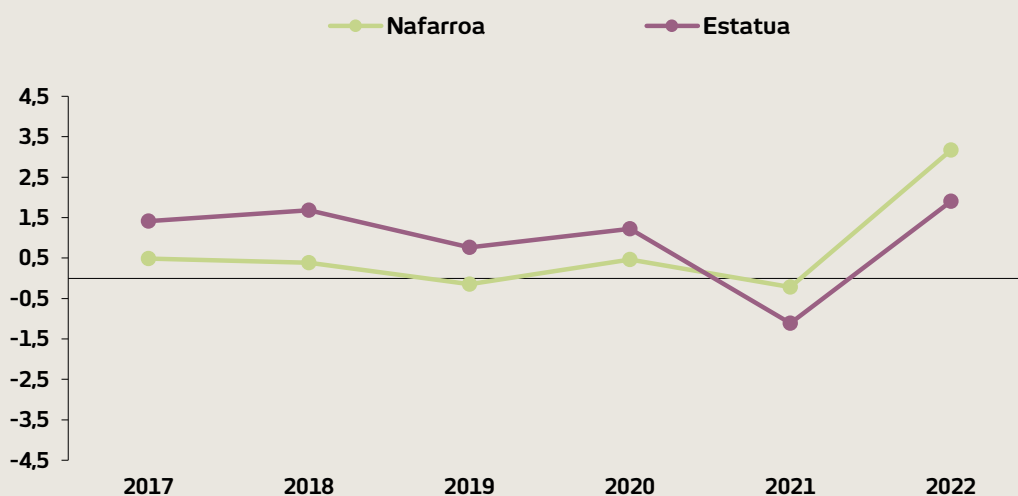
21. grafikoa Enpresa kopuruaren bilakaera

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Nolanahi ere, bi kasuetan, enpresa aktiboen urte arteko jaitsierarik handiena 2021ean gertatu zen (-% 0,2 Nafarroan eta -% 1,1 Estatuan), eta urte arteko hazkunderik handiena 2022an (% 3,2 eta % 1,9, hurrenez hurren).

22. grafikoa Enpresa kopuruaren urte arteko aldakuntza

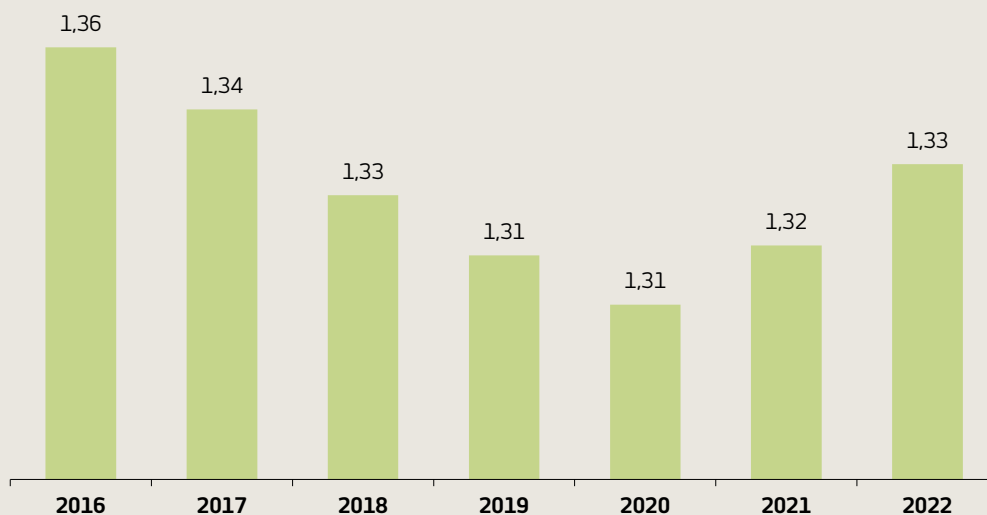

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Hala, Nafarroako enpresa aktiboek Estatuko guztizkoarekiko zuten pisu erlatiboa ia ez zen aldatu (% 1,33koa zen 2022an, eta % 1,32koa 2021ean).

23. grafikoa Pisuaeren bilakaera Estatuko guztizkoarekiko (Estatua=100)

Nafarroa

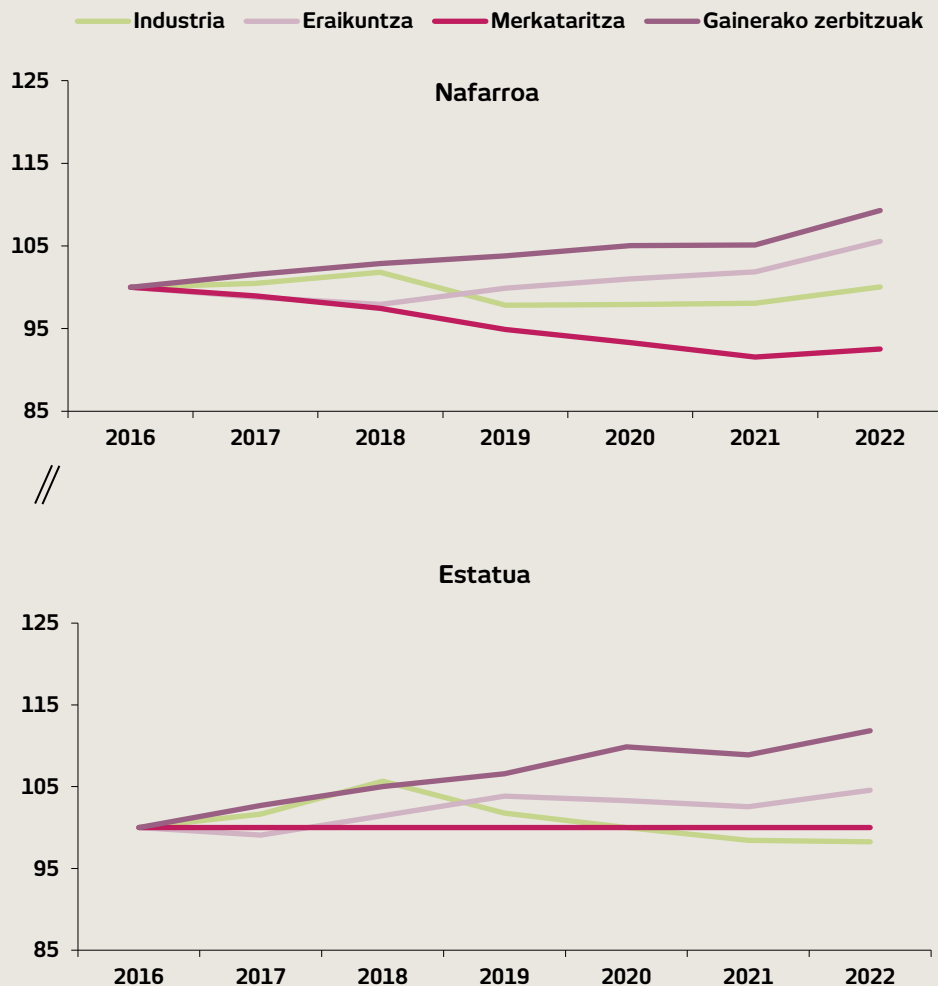
Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

8.3 SEKTORE EKONOMIKOAK

Sektore ekonomikoen araberako azterketa egingo dugu orain, sektoreak honela multzokatuta: industria, eraikuntza, merkataritza eta gainerako zerbitzuak. Foru Erkidegoaren kasuan, enpresa aktiboak modu orokortuan ugaritu ziren 2016 eta 2022 artean, merkataritzaren kasuan izan ezik. Aldiz, Estatuan industriak bakarrik egin zuen behera.

Bi eremu geografikoetan, gainerako zerbitzuen kasuan hazi zen gehien enpresa aktiboen kopurua 2016 eta 2022 artean (% 9,3 Nafarroan eta % 11,8 Estatuan). Jaitsierarik handiena, berriz, merkataritzak izan zuen Foru Erkidegoan (-% 7,5), eta industriak Estatuan (-% 1,7).

24. grafikoa Enpresen bilakaera, sektore ekonomikoaren arabera (indizea 2016=100)

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Azterketa 2016 eta 2022 ekitaldietara mugatuta, eta Ekonomia Jardueren Sailkapen Nazionaleko (EJSN-2009) banaketak aintzat hartuta, handizkako eta txikizkako merkataritza eta ibilgailu motordunen eta motoen konponketa dira kuota erlatiborik handiena duten jarduerak enpresa aktiboen kopuruari dagokionez, bi ekitaldietan eta bi geografia-eremuetan. Hala, 2022an jarduera horri zegozkion Nafarroako 9.132 enpresak erkidegoko guztizkoaren % 20 ziren (2016an % 22,5). Jarduera horrek antzeko partaidetza izan zuen Estatuan (guztizkoaren % 20,8).

119. koadroa Enpresak, atal ekonomikoaren arabera. 2016-2022 konparazioa

Atal ekonomikoa	Nafarroa		Estatua	
	2016	2022	2016	2022
Guztira	43.907	45.738	3.236.582	3.430.663
Erauzketa-industriak	36	25	2.304	1.819
Manufaktura-industria	3.083	2.934	172.130	171.671
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	651	806	14.475	11.664
Ur-hornidura, saneamendu-jarduerak, hondakinen eta deskontaminazioaren kudeaketa	144	150	6.710	7.057
Eraikuntza	6.219	6.565	406.682	425.251
Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motoen konponketa	9.869	9.132	757.537	714.227
Garraioa eta biltegiatzea	3.268	3.461	193.357	210.017
Ostalaritza	3.565	3.342	276.093	278.326
Informazioa eta komunikazioak	629	752	61.212	73.919
Finantza- eta aseguru-jarduerak	827	862	75.487	81.710
Higiezinekin lotutako jarduerak	1.356	1.601	159.212	198.139
Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	5.325	5.681	390.909	429.313
Administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak	2.408	2.582	192.299	205.394
Hezkuntza	1.200	1.582	98.771	114.642
Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuetakoak	1.623	1.844	153.591	175.092
Arte-, jolas- eta entretenimendu-jarduerak	1.129	1.486	88.215	109.141
Beste zerbitzu batzuk	2.575	2.933	187.598	223.281

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

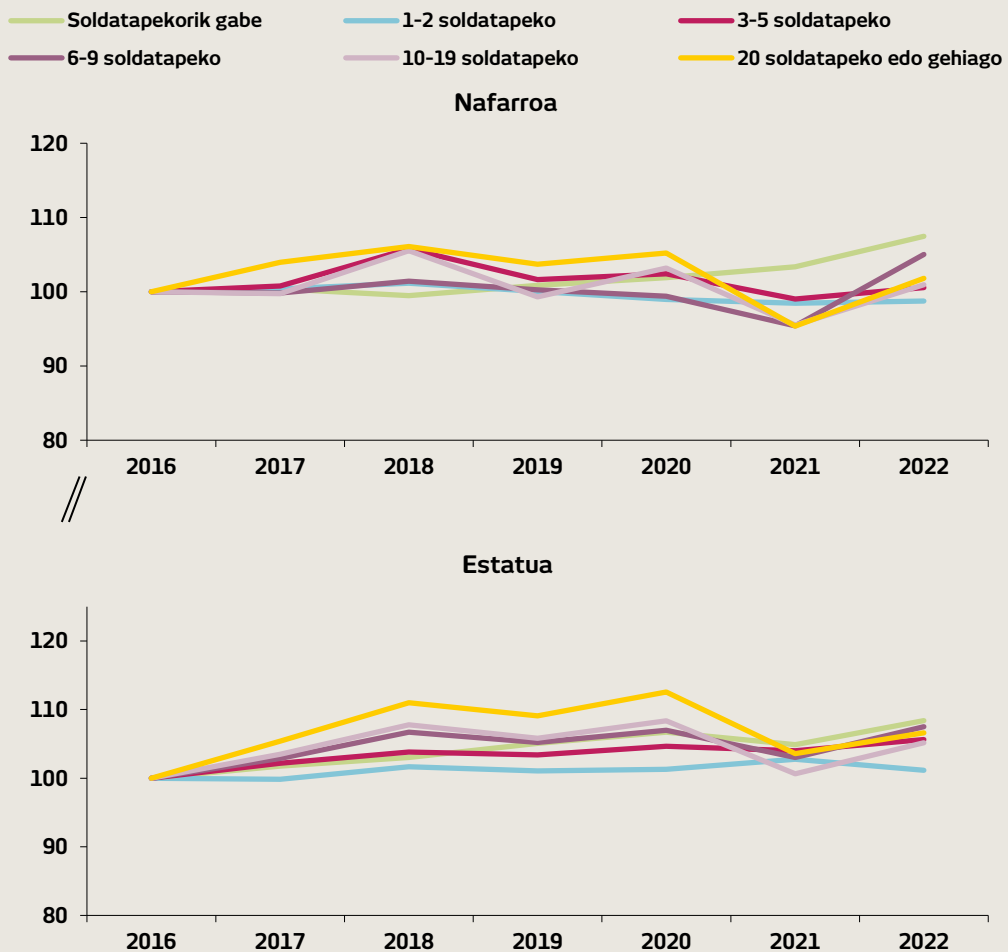
Estatuko 2022ko datuak alde batera utzita, bi geografia-eremuetan, handizkako eta txikizkako merkataritzaren eta ibilgailu motordunen eta motoen konponketaren ondoren, honako hauek nabarmendu behar dira hurrenez hurren: eraikuntza eta jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak. Zehazki, eraikuntza-sektoreko 6.565 enpresa zeuden 2022an Foru Erkidegoan, hau da, erkidegoko enpresen % 14,4 ziren arlo horretakoak; Estatuan 425.251 zeuden, guztizkoaren % 12,4. Jarduera profesional, zientifiko eta teknikoari dagokienez, 2022an 5.681 enpresa zeuden Nafarroan, hots, autonomia-erkidegoko guztizkoaren % 12,4. Eta Estatuan, 429.313 enpresa, guztizkoaren % 12,5.

8.4 SOLDATAPEKOEN ESTRATUAK

Soldatapekoen estratuak aintzat hartuta, eta hasiera batean modu bateratuan aztertuta, bi eremu geografikoetan ez da asko aldatu horien bilakaera 2016 eta 2022 artean. Bi kasuetan, soldatapeko langilerik gabeko enpresak hazi dira gehien.

Foru Erkidegoan soldatapeko langile bat eta bi artean zituzten enpresek bakarrik izan zuten jaitsiera 2016 eta 2022 artean (-% 1,3), eta soldatapeko langilerik ez zuten enpresek izan zuten hazkunderik handiena (% 7,5eko hazkundera adierazitako tartean). Bestetik, Estatuan modu orokortuan hazi zen enpresa kopurua 2016 eta 2022 artean, eta eremu horretan ere soldatapeko langilerik gabeko enpresek izan zuten hazkunderik handiena (% 8,4).

25. grafikoa Enpresen bilakaera, soldatapekoen tarteen arabera (indizea 2016=100)

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Azterketa 2016 eta 2022 ekitaldietara mugatuta, eta soldatapekoen estratuak modu banakatuagoan aztertuta, honako ondorioa atera dezakegu: soldatapekorik ez zuten enpresen kopurua izan zen handiena bi ekitaldietan, Nafarroan zein Estatu osoan. Hala, 2022an Foru Erkidegoan zeuden mota horretako 26.497 enpresek erkidegoko guztizkoaren % 57,9 osatzen zuten (2016an % 56,2). Estatuko partaidetza-kuota txikiagoa izan zen (Estatuko guztizkoaren % 56,6).

120. koadroa Enpresak, soldatapekoen estratuen arabera. 2016-2022 konparazioa

Enplegu-estratua	Nafarroa		Estatua	
	2016	2022	2016	2022
Guztira	43.907	45.738	3.236.582	3.430.663
Soldatapekorik gabe	24.656	26.497	1.791.909	1.942.319
1-2 soldatapeko	11.428	11.283	895.574	905.804
3-5 soldatapeko	3.867	3.888	292.403	308.888
6-9 soldatapeko	1.632	1.714	117.293	126.100
10-19 soldatapeko	1.158	1.169	75.022	78.909
20-49 soldatapeko	709	727	40.895	43.929
50-99 soldatapeko	210	202	12.020	12.337
100-199 soldatapeko	146	142	6.243	6.371
200-249 soldatapeko		29		1.286
250-999 soldatapeko	90 (*)	71	4.440 (*)	3.643
1.000-4.999 soldatapeko	11	13	674	898
5.000 soldatapeko edo gehiago	0	3	109	179

(*) 2016an aipatutako soldatapekoen estratuak ez zeuden banakatuta.

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Soldatapeko bat edo bi zituzten enpresak eta hiru eta bost soldatapeko artean zituztenak izan ziren hurrengoak, ordena horretan. Zehazki, soldatapeko bat edo bi zituzten 11.283 enpresa zeuden Nafarroan 2022an, autonomia-erkidegoko guztizkoaren % 24,7 (2016an % 26). Estratu horren partaidetza handiagoa izan zen Estatuan (% 26,4). Era berean, 2022an Nafarroan hiru eta bost soldatapeko artean zituzten 3.888 enpresek foru-erkidegoko guztizkoaren % 8,5 biltzen zuten (sei urte lehenago % 8,8); pisu erlatibo hori Estatuan (% 9) erregistratutakoa baino txikiagoa izan zen.

4. LEHEN SEKTOREA

1. IKUSPEGI OROKORRA

1.1 BILAKAERA ESTATU MAILAN

Lehen sektorea biztanleriaren elikadura-beharretan zentratuta dago eta 2020an eta 2021ean zehar ongi erantzun zion Covid-19aren pandemiaren erronkari. Dena den, presio handia jasaten ari da energiaren eta funtzionatzeko behar dituen konposatu jakin batzuen kostu altuak direla eta. Pandemiak hornikuntza-arazoak ekarri zituen eta, ondoren, Ukrainaren eta Errusiaren arteko gerrak asaldatu egin zituen erregaien, energiaren edo zerealen merkatuak. Horrek nekazaritzari zein abeltzaintzari eragin die; izan ere, abeltzaintzak, aldi berean, nekazaritzako ekoizpenaren zati bat kontsumitzen du. Lehen sektoreko beste azpisektore batzuei ere eragiten die egoerak, baina kapitulu honetan nekazaritza eta abeltzaintza agregatuak aztertuko ditugu, funtsean. Aldaketa klimatikoa mundu mailako orekari eragiten ari da eta sektoreak inbertsio berriak egin behar izan ditu aurreikusteko zailagoak diren muturreko fenomeno meteorologikoetara egokitzeko.

Hori guztia dela eta, Estatuko eta Nafarroako nekazariak eskuratutako prezio efektiboen erantzuna aztertuko dugu 2022ko analisian. Txosten honetan normalean aztertu izan ditugun zenbaketa gehienetan argi ikusten dira igoerak: bezeroei egotzi ahal izan dizkiete jasandako kostu altuak. Interesgarria da ekoiztako kopuruek ezohiko jaitsierak izan dituztela batzuetan, estatistika horietarako eskuragarri dauden eta txosten honetan aztertu izan ditugun datu multzoekin alderatuta.

Espainiako landare-ekoizpenaren balioa 30.000 milioi euro ingurukoa izan zen 2016 eta 2020 artean; abeltzaintzako ekoizpena, berriz, 20.000 milioi euro ingurukoa izan zen tarte horretan. 2021ean 35.000 milioi eurora igo zen landare-ekoizpena, eta 2022an 36.276 milioira. Abeltzaintzako ekoizpena, berriz, askoz ere gutxiago hazi zen 2021ean (% 3,8), baina 2022an ezohiko gorakada izan zuen, % 22,5ekoa, eta 25.000 milioi euroren langa gainditu zuen.

Bitarteko kontsumoen atalak azaltzen du egoera hori; izan ere, bitarteko kontsumoen kostuak prezioetan jasanarazi dituzte, argi eta garbi. 2001az geroztiko datuetan ikus daitekeenez, 2 hamarkadatan zehar kontsumo horien prezioaren batez besteko hazkundea % 3koa izan zen eta, azpiatal nagusiaren prezioarena, pentsuarena, % 4koa. Bada, 2021ean bitarteko kontsumoen prezioa % 13,3 hazi zen eta 2022an % 28,5. Pentsuaren prezioa, berriz, % 14,2 hazi zen 2021ean eta % 33 2022an. Beste osagai batzuek pisu txikiagoa dute, baina azken ekitaldietan asko igo dira: energiaren eta lubrifikatzaileen kostua bikoiztu egin zen 2020tik 2022ra, eta antzeko zerbait gertatu zen ongarriekin.

Landare-produktuen kasuan, 2021eko igoera honakoetan oinarritu zen: zerealak, olioak, fruta eta barazkiak, ordena horretan. 2022an olioak izan zuen hazkunderik handiena, eta barazkiek eta bazkek igoera txikiagoak izan zituzten. Edonola ere, frutek behera egin zuten eta horrek mugatu zuen hazkunde orokorra. Animalia-produktuen kasuan, 2022ko igoerak, batez ere, honakoetan oinarritu ziren: behi-haragia, txerri-haragia eta esnea. Izan ere, produktu horiek ekoizteko pentsu asko behar da. Ehunekoen arabera, arrautzen (% 43,7) eta behi-haragiaren (% 29,6) balioa igo zen gehien.

Epe luzeagoa aztertuta, barazkiek, frutek eta txerri-haragiak hamarkada bat daramate haien gutzitiko balioa hazten Espainian; frutek jaitsiera handia izan zuten 2022an, baina barazkiek eta txerri-haragiak gora egiten jarraitu zuten; zerealek ezohiko igoera izan zuten 2021ean, baina 2022an ez ziren apenas hazi; olioak ezohiko errekorra eskuratu zuen, eta haren ohiko oszilazio-tartetik (epe luzeko hazkunderekin) irten zen; eta antzeko zerbait gertatu zen behi-haragiarekin, esnearekin eta arrautzekin.

Nekazaritza Ministerioak produktuen kategorien arabera kalkulatu ditu kantitateen eta prezioen aldakuntzak. Horiek kateatutako indize gisa erabilia, ikus daiteke olioaren ekoizpena dela oszilazio gehien izan dituen, olibondoan bi urtean behingo zikloarekin bat etorritik. Dena den, azken urteetan olioak da kantitatea gehien hazi duena, termino erlatiboetan. Aldiz, fruta-arbolen kategoriak izan zuen beherakada handiena 2022an, orain arteko joera areagotuta. Animalia-produktuen artean, arrautzek izan dute hazkunderik handiena (nahiz eta 2021etik aurrera behera egin), eta zaldi-haragia da progresiboki behera egiten ari den produktua. Kontsumoei dagokienez, oso deigarria da 2021etik aurrera bat-batean murriztu dela erabilitako ongarri kopurua –prezio altua duelako-. Aldiz, pentsuaren prezioa asko hazten ari zen, baina 2022an apur bat jaitsi zen.

121. koadroa Espainiako nekazaritza-sektorearen makromagnitudeak

(M euro)

Kontzeptua	2021	2022*	% Δ 2022/2021		
	Balioa	Balioa	Balioa	Kopurua	Prezioa
A.- Nekazaritza-adarreko ekoizpena	57.102,3	63.171,9	10,6	-8,8	21,3
• Landare-ekoizpena	34.999,8	36.276,1	3,6	-13,6	19,9
• Animalia-ekoizpena	20.478,6	25.089,9	22,5	-1,5	24,3
• Zerbitzu-ekoizpena	1.623,9	1.805,9	11,2	1,0	14,1
• Bigarren mailako jarduerak, ez- nekazaritzakoak, ez-bereizgarriak	943,3	1.021,9	8,3	-0,4	8,7
B.- Bitarteko kontsumoak	27.132,8	34.872,0	28,5	-2,0	31,1
C.- (A-B) Balio erantsi gordina	29.969,5	28.299,9	-5,6	-15,0	11,1
D.- Amortizazioak	5.715,7	6.044,7	5,8	0,7	5,0
E.- Beste dirulaguntza batzuk	5.702,5	5.889,2	3,3	--	--
F.- Beste zerga batzuk	464,0	480,8	3,6	--	--
G.- (C-D+E-F) Nekazaritza-errenta	29.492,3	27.663,6	-6,2	--	--

(*): 2023ko urtarileko "2. estimazioa". Ekoizleak jasotako oinarritzko prezioen arabera. Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Prezioen katean zerealak nabarmentzen dira eta, gero, industria-laboreak, bazka-laboreak eta patata. Horiek izan dira azken ekitaldietako krisian zehar gehien hazi direnak. Olioaren prezioak gora egin du aipatutako ekitaldietan, aurretik beheranzko joera bazuen ere. Animalia-produktuen kasuan igoera orokorra izan zen, baina, bitxia izan arren, oilo-arrautzak garestitu ziren gehien. Horrekin lotura estua duen produktu baten, hegazti-haragiaren, prezioaren igoera txikiagoa izan zen, urte batzuetan prezioa geldi mantendu ondoren. Kontsumoen atean, aipatu dugun moduan, ongarrien eta energiaren prezioak igo ziren gehien, eta pentsua kokatu zen hirugarren tokian.

Bitarteko kontsumoen igoeraren ondoriozko kolpe handia dela eta, ministerioak ematen duen BEG zifra okertu egin zen. Adierazle hori geldi mantendu zen azken bosturtekoan, nabarmen igo zen 2021ean (% 7,6) eta beheranzko “zuzenketa” izan zuen 2022an (-% 5,6). BEG adierazlean oinarrituta, ministerioak nekazaritza-errentaren adierazlea ateratzen du, amortizazioak, dirulaguntzak eta zergak kenduta. Ekoizleek eskuratzen dituzten diru-sarrera garbien gaineko informazioa ematen du adierazle honek, eta 2022an -% 6,2 egin zuen behera, aurreko urteko balioarekin alderatuta. Epe luzean, adierazle hau geldi mantendu da azken bosturtekoan, 2017an nabarmen haztea lortu ondoren.

Kantitateei dagokienez, nekazaritza-adarrak -% 8,8 egin zuen behera, landareen adarrak -% 13,6 eta animalienak -% 1,5. Nekazaritzako gainerako atalek ez zuten aldakuntza handirik izan. Kontsumoen erabilera materiala, berriz, -% 2 murriztu zen: bereziki, ongarriek urte arteko -% 11,2ko jaitsiera izan zuten, eta aurreko urteko -% 8,3ko murrizketari kateatu zitzaion.

Nekazaritzako prezioen agregatuak % 21,3ko hazkunde orokorra izan zuen: % 19,9ko hazkundera landareen adarrak, % 24,3koa animalien adarrak, % 14,1 zerbitzuenak, % 8,7 “beste batzuk” adarrak eta % 31,1 kontsumoek. Energiaren eta lubrifikatzaileen prezioak % 52,4 igo ziren, ongarri eta medeapenenak % 74,3 eta pentsuarena % 35,1.

Produktuen arabera, kategoria guztiek behera egin zuten kantitateari dagokionez: zerealek izan zuten jaitsierarik handiena (-% 24,3) eta, gero, frutak (-% 20,7). Olio (+% 6,4) eta ardoa (+% 1,4) izan ziren salbuespenak. Animalia-produktuen artean, aldakuntzak ohikoak baino txikiagoak izan ziren. Dena den, aipatu bezala, oilo-arrautzak nabarmendu ziren jaitsierei dagokienez (-% 8,9).

Bilakaera Nafarroan

Foru Erkidegoaren kasuan, Estatuarekiko egin daitekeen alderaketa partziala da. Izan ere, metodologia homologagarria duen informazioa atzerapen handiagoz baino ezin da lortu, eta txostenaren mugetatik kanpo geratzen da. Dena den, gobernu autonomikoak beste adierazle batzuk ematen ditu, eta horiek aukera ematen dute joerak norabide berekoak diren ikusteko. Nekazaritza-azpisektoreari eta abeltzaintza-azpisektoreari buruzko

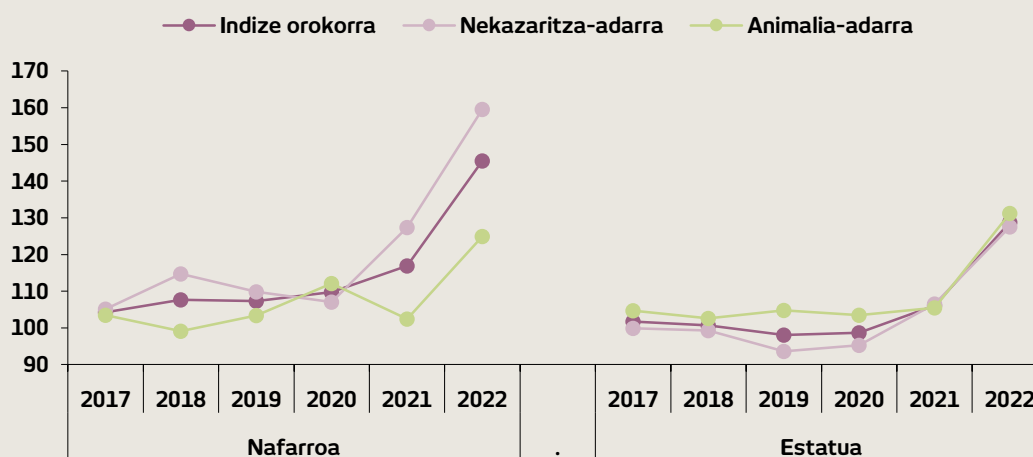
kapituluetan, produktuei, prezioei, hedadurei, tona kopuruei eta nekazaritzako makineriari buruzko informazio gehiago emango dugu.

Lehenengo ezberdintasuna honakoa da: Nafarroan BEGak ez zuen okerrera egin; aitzitik, hamarkadako hazkunde portzentualik handiena izan zuen, % 5,2koa. Hala, 3 urtez, 2018 eta 2021 urteen artean, geldi egon ondoren, aipatutako hamarkadaren hasieran baino hazkunde handiagoa izan zuen adierazleak. Dena den, ekonomiaren gainerako eremuak gehiago hazi dira eta nekazaritzako jarduera ekonomikoen kuota % 2,7koa izan da, 2011z geroztiko baxuena.

Horren guztiaren arrazoia, logikoa den moduan, prezioen igoera da. Kasu askotan, Foru Erkidegoko Coyuntura Agraria-ren iazko buletinean ikus zitezkeen igoerekin kateatu dira aurtengo igoerak. Nafarroan, Estatuan baino pisu ekonomiko handiagoa izan zuten zerealek eta bazkek, termino erlatiboetan, eta, hain zuzen ere, kategoria horien balioa asko hazi zen: % 39,1 eta % 33,65, hurrenez hurren. Zerealean kasuan, aurreko urteko igoerari batu zitzaion hazkundeak, aurreko urtean % 31,3 hazi baitzen balioa. Bazken kasuan, berriz, lehen aldiz hazi zen balioa neurri horretan. Are igoera ikusgarriagoa izan zuten industria-laboreek, azukre-erremolatxa produktu nagusia izanik: % 37,7 eta % 46,5eko balioaren hazkundeak azken bi urteetan. Gora egiten hasi ziren kategoria izarrak: barazkiak (+% 10,4) eta patatak (+% 10,8). Aldiz, frutak geldi mantendu ziren (+% 3,3) eta, harrigarriki, oszilazio handia izan zuen berriz ere ardoak (-% 14,2), oraingoan beherantz, 2021ean igoera handia izan ostean.

26. grafikoa Nekazaritzako ekoizleek jasotako prezioen indizeak

(Indizea 2017=100)

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Hori guztia kontuan hartuta, % 25,3 garestitu zen nekazaritza-adarra –Estatuan baino askoz ere gehiago–. Animalia-adarra % 23,2 garestitu zen, hau da, Estatuko hazkundearen antzekoa izan zuen. Baso-produktuak, berriz, % 35,7 garestitu ziren. Hala, adar guztiak kontuan hartuta, igoera +% 24,5koa izan zen. Abeltzaintza-adarraren barruan, % 20 eta % 30 artean garestitu ziren behi-esnea, behi-haragia, txerrikoa, hegazti-haragia eta untxi-haragia. Eta oilo-arrautzak ere gehiago garestitu ziren, % 33. Indize kateatuak erabilia, ikus daiteke txerriaren eta untxi-haragiaren prezioa igo dela gehien azken urteetan, batez beste. Bestetik, hegazti-haragia izan da goranzko joera orokorrera batzen gehien berandutu dena (Estatuan gertatu bezala).

Datu mota hauek erakusten dutenez, landare-produktuen kasuan, azken bi urteetan gora egin dute zerealek eta indartsu suspertu dira industria-laboreak. Beste kategorია batzuk atzean geratu dira igoera orokorreko joerari dagokionez, eta ardoak bestelako bilakaera izan du, oszilazio gehiagorekin.

Estatuaren eta Nafarroaren arteko alderaketa egiteko, prezioen jarraipena egiten da, 2015. urtea 100 balioa izanik (2015=100). Hain zuzen ere, prezioen aldagaiak ezohiko zifrak eskuratu zituen 2022an. Oso deigarria da landare-produktuen eta animalia-produktuen prezioen ibilbidea elkarrengandiko askoz ere ezberdina direla Nafarroan, Estatuan baino; Estatuan badirudi parekatuak direla. Dena den, 2022an bi adarretako prezioek egin zuten gora.

Jakina den moduan, abeltzaintza-azpisektorea garapen-prozesu indartsuan dago Espainian, batez ere, txerriari dagokionez; oso ongi baloratutako produktuak ditu txerriak. Termino erlatiboetan, ordea, Nafarroan pisu handiagoa dute esnetarako behiek eta haragitarako behiek; horiek, azken uretan, askoz ere egoera zailagoak eta prezio urriagoak izan dituzte. Horretan eragin handia du pentsuaren garestitzeak, abeltzaintzari buruzko kapituluaren zehaztasun gehiagorik ikusiko dugun moduan. Dena den, azpimarratzekoa da, azkenean, esnearen eta behi-haragiaren prezioek gora egin dutela.

Landare-produktuei dagokienez, Nafarroan pisu handia du kalitateari dagokionez oso ongi baloratutako sektore batek, barazkienak. Aldi berean, pisu handia dute zerealek edo bazkek ere, eta horiek nahiko erraz sartzen dira fase gorakorretan.

Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza

Erreferentziazko urtearen hurrengo urtearen erdialdean eskuragarri dauden beste adierazle batzuk honakoak dira: landare-produktuen, animalia-produktuen eta horiek prozesatzen dituen industriaren kanpo-merkataritzari dagokienak. Kasu honetan ere, urtea ezohikoa izan zela erakusten duten zantzu batzuk daude. Hala, testuinguruko gorabeherek inpaktua izan zuten Nafarroako nekazaritzako elikagaien inportazioen eta esportazioen arteko balantzaren bilakaeran.

Portaerarik ezohikoena landare-adarrak izan zuen. Esportazioen goranzko bilakaera jarraitua eten egin zen eta inportazioek igoera handia izan zuten, hainbat ekitalditan zehar jaitsiera apalak izan ondoren. Nekazaritzari buruzko kapituluaren aipatu dugun moduan, Ukrainako aleen eskaintzak inpaktu izan zuen merkatuetan, eta merkeago saldu behar izan ziren aleak. Animalia-adarraren kasuan, inportazioek zein esportazioek ezohiko hazkundea izan zuten, aurreko urtean bezala. Hala, azpisektore honen merkataritza-balantza positiboa izan zen. Dena den, landare-adarraren eta industria-adarraren superabitak askoz ere handiagoak ziren. Landare-adarraren kasuan, esan dugunaren ondorioz, balantzeak okerrera egin zuen. Industria-adarraren kasuan, ezohiko jaitsierak izan zituen 2021ean, eta aurreko urteetako goranzko joera hartu zuen 2022an berriz ere. Industria-adarrak nekazaritza-adarra gainditu zuen, esportazioei dagokienez, eta alderantzizkoa gertatu zen inportazioen kasuan. Aldiz, abeltzaintza-adarra atzean gelditu zen bi kasuetan.

Nekazaritzako elikagaiak guztizko esportazioen gainean zuten kuotaren eta guztizko inportazioen gainean zuten kuotaren arteko arrakala handitu egin zen. 2020ra arte kuota horiek antzekoak ziren, eta orain ehuneko 4 puntu handiagoa da, gutxi gorabehera, esportazioei dagokiena.

122. koadroa Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza. Nafarroa

(M euro)

Muga-zerga atala	Esportazioak		Inportazioak	
	2021	2022	2021	2022
Animalia biziak eta animalia-erreinuko produktuak	254,1	311,5	174,3	220,6
Landare-erreinuko produktuak, gantzak eta olioak	570,5	566,9	250,9	352,3
Elikagaien industrietako produktuak	609,5	645,9	225,3	250,2
Nekazaritzako elikagaien sektorea	1.434,1	1.524,3	650,5	823,1
Nekazaritzako elikagaien sektoreak esportazio-inportazioen guztizkoan duen partaidetzaren %	15,5	15,1	11,3	11,3

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, Aduanen Zuzendaritza Nagusiaren datuetatik abiatuta.

Biztanleria okupatua

123. koadroa Enplegua lehen sektorean*

(m pertsona)

Urtea	Nafarroa	Espainia
2013	15,5	753,1
2014	13,4	739,3
2015	9,4	740,4
2016	9,8	760,2
2017	10,1	832,6
2018	14,2	822,5
2019	12,5	809,3
2020	9,6	763,4
2021	9,4	811,1
2022	6,9	789,3

(*): Ekaineko datuak aurkeztu dira, uste baita adierazgarriagoak direla sektoreko enpleguaren urtaro-bilakaeraren barruan.

Iturria: Biztanleria Aktiboaren Inkesta. EIN.

Enpleguaren datuek ere urtea ezohikoa izan zela erakusten dute. Dena den, Nafarroaren kasuan aplikatu daiteke hori, eta ez Estatuaren kasuan, hemen aukeratu dugun adierazleari bakarrik erreparatzen badiogu. Biztanleria Aktiboaren Inkestak lehen sektoreari buruz emandako hiruhilekoko datuak dira, zehazki, ekitaldi bakoitzaren erdialdekoak, hau da, bigarren hiruhilekokoak.

BAlk Espainiarako emandako datuak bat datoz azken urteetako joerarekin, baina ez da hala gertatzen Nafarroako 2022ko datuarekin. Azken hamarkadetan Nafarroan izandako beheranzko joera orokorra ez da azkartu, baina aurtengo datuaren arabera, badirudi larriagotu egin dela. Inkesta osoan bezala, kontuan izan behar da laginen tamaina dela eta, fidagarritasun handiagoa dutela Estatuko datuek, Nafarroaren gisako lurralde txikiago bateko datuek baino.

Baina, fidagarritasunaz harago, beste faktore askok ere azaldu dezakete 2022ko ekainean landa eremuko langileen kopuru askoz ere eskasagoa zenbatu izana. Egungo testuinguruan, nekazaritzako kanpaina batzuen egutegia asko aldatu daiteke. Gainera, era askotako gorabeherak gertatzen ari dira, eta horrek askoz ere gehiago eragin diezaioke lurralde txikiago bateko guztizkoari, Espainiaren gisako lurralde handiago bati baino. Izan ere, lurralde handiago batean, ezohiko igoerak eta jaitsierak elkarren artean konpentsatzeko askoz ere aukera gehiago daude.

Langileen erabilera masiboa egiten duten nekazaritzako jardueretako lana, neurri handi batean, aldi baterako kontratazioaren bidez egiten da. Kontratazio horiek hiruhilekoko datuak neurtzen diren datetatik gertu edo urrun egiteak, asko aldatu ditzake datuak. Hortaz, zuhurragoa da datuen epe luzeko bilakaera aztertzea.

2. NEKAZARITZA-AZPISEKTOREA

Nafarroako nekazaritzan garrantzia du Erriberako barazkien ekoizpenak. Aurreko urtean gehieneko historikoa lortzeko gai izan zen, ekoiztako tona kopurua zela eta. Eta hori 2021ean, Covid-19aren pandemiak eragindako antolaketa eta logistika arloko gorabeherak zaildutako urte batean. 2022an, aldiz, ezin izan zen errekorra errepikatu eta ekoiztako barazkien kopurua jaitsi egin zen, baita erkidegoko nekazaritzari buruzko aldizkari nagusiak haren laginean aztertutako produktuen kategoria guztietan ere, industria-laboreen kasuan izan ezik. Nolanahi ere, kostuek eragin handia izan zuten kotizazioen igoeran, nekazariak zuzenean jasotakoetan barne, eta hori izan zen ekitaldiko gertaera nagusia.

Pandemiaren eta haren murrizketen ondoren, 2022ko otsailean nazioarteko merkatuak asaldatu ziren Ukrainako gerraren ondorioz. Horrek energiari eragin zion, modu zuzenean, eta nekazaritza-sektoreak energia kantitate handiak kontsumitzen ditu. Horrez gain, hornigaiei eta produktu jakin batzuen eskaintzari eta eskariari ere eragin zien. Zerealena izan zen gehien nabarmendu zen kategoria, Errusiak okupatutako lurraldeek zerealen kuota handia baitzuten mundu mailan.

Hori gutxi balitz, gero eta nabarmenagoak dira lehortekak, laboreen urteko kanpaina bakoitzeko fase meteorologikoen distortsioak eta aurretik iragarri ezin diren fenomenoak, hala nola bero-boladak eta horren ondoriozko izurriteak edota prezipitazio puntual eta bortitzak. Horiek nabarmenagoak izan ziren 2022an 2021ean baino, eta hainbat eremuri eragin zieten, Nafarroari barne.

Hori guztia Foru Erkidegoko nekazarien ohiko arazoei batu behar zaie: merkatuen arteko lehia gero eta aldakorragoak diren joeretara egokitu beharra; elikadura-ohituren eta estrategia komertzialen aldaketak; ustiatzearen belaunaldi-txanda; langileak eskura izatea; edota teknologia berriak aplikatu beharra, errendimendua hobetzeko, ureztapena optimizatzeko, landareen gaixotasunak prebenitzeko, etab. Berrikuntza eta teknologia funtsezkoak dira arazoaren zerrenda luzeari aurre egiteko, bereziki, 2022an larriagotu ziren arazoei.

Produktu gehieneko kasuan, merkatuek kostuen igoerak xurgatzen dituzte eta prezioetara pasatzen dituzte. Kasu askotan, babestuta egoten dira prezioak, tokiko ekoizpenaren antolaketa onaren eta kalitateagatiko bereizketaren ondorioz. Dena den, eskaintza gutxi dagoelako prezioak igotzen direnean eta emaitza oso positiboak lortzen direnean, batzuetan, egoera zapuztu egiten da beste lurralde batzuetatik inportazio merkeagoak sartzen direnean, bereziki, elikagaien industriak sustatuta.

Orokorrean, esan daiteke produktu tradizionalak haien indarra eta espazioa mantendu zituztela. Eta joera berriek, ekoizpen naturalaren eta zero kilometroaren, askotariko

dietaren eta tradizio gastronomikoaren edo ekoizpen ekologikoaren aldekoek, mesede egiten diote jasagarritasunari eta horietako gehienen eskariari, nahiz eta denek ez duten hazkunde jarraitua. Elikagaien industriak irteera komertzialak topatzen dituzenean, edo prozesatzeko, aurkezteko eta kontsumitzeko formula berritzaileak edo dibertsifikatuak topatzen dituzenean, produktu horiek nolabaiteko hazkundea izan ohi dute.

Bestela, hemen aztertutako produktuen zerrendan, oso ohikoa da kantitateen eta prezioen urte arteko aldakuntzak izatea. Aldakuntza horiek oso handiak izaten dira epe laburrean, baina askoz ere txikiagoak epe luzean. Labore bakoitzaren kanpaina bakoitzean faktore askok eragiten dute eta tona kopurua asko aldatzen da. Dena den, askotariko landareak daude eskuragarri, gero eta teknologizatuagoak dauden institutu publikoen edo erdipublikoen laguntzarekin. Horri esker, ekoizleek hainbat estrategia eta txandakatze ezarri ditzakete, esperimenduak egin ditzakete eta produktu batzuk beste batzuek ordezka ditzakete nolabaiteko azkartasunez. Hori ongi ikusten da taulako epe luzeko bilakaeretan.

2.1 EKOIZPENAK ETA AZALERAK

Gutxi gorabehera, eta iparraldetik hegoaldera, Nafarroako lurraldea bi erditan banatzen da: bata basoz estalia dago eta bestea ez. Aldi berean, basorik gabeko eremu hori laborantzarako erabiltzen da. Laboreen artean, bi heren inguru estentsiboak dira, funtsean, lehorrekoak, erdiko eremuko tipikoak. Eta beste herena intentsiboagoa da, ureztapenarekin; eremu lauagoetan gailentzen da hori, ibai-emari handiagoak dituztenetan.

124. koadroa Lur landuen erabilera

(m Ha)

Kontzeptua	2021			2022			% Δ 22/21		
	Lehorrekoa	Ureztatua	Guztira	Lehorrekoa	Ureztatua	Guztira	Lehorrekoa	Ureztatua	Guztira
Labore belarkarak	174,0	85,7	259,7	171,2	86,1	257,3	-1,6	0,5	-0,9
Labore zurkarak	12,3	17,8	30,1	12,1	18,4	30,5	-1,6	3,4	1,3
Laboreak guztira	186,3	102,5	288,8	183,3	104,5	287,8	-1,6	1,9	-0,3

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua. *Kategoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.*

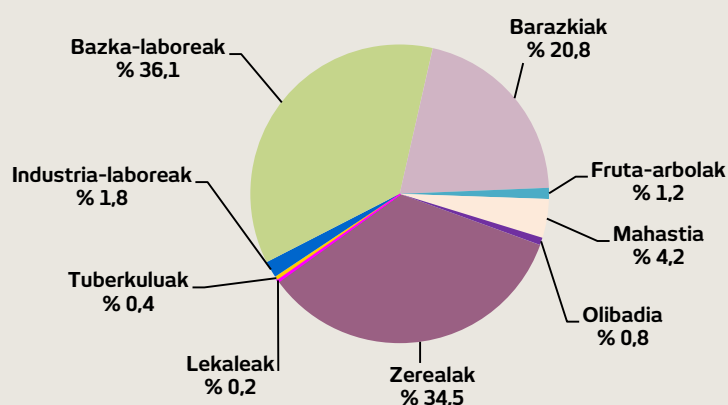
Taulan, aurrez aipatu ditugun produktuetara bideratutako hedaduren batuketara egin dugu. Hektarea edo tona kopuruari dagokionez presentzia esanguratsua duten produktuak daude jasota. Nafarroako labore eremuak oso egonkortuta daude, eta erabilera moten arteko aldaketak oso geldoak dira. Lehorreko laboreen hedadurak gehieneko zifra eskuratu zuen aurreko urtean, ohikoa baino handiagoa –hazkunde txikia izan arren–, eta 2022an behera egin zuen berriz. Aldiz, ureztatutako laboreek, haien goranzko joeraren barruan, 2022an eskuratu zuten gehieneko zifra, hazkunde txiki batekin.

Horren pareko zerbait gertatzen da labore belarkaren eta zurkaren artean. Labore belarkaren kopuruak handiagoak izaten dira eta aldakorragoak dira, haien izaeragatik. Labore zurkaren hazkuntza-zikloa, berriz, luzeagoa da, eta haien kokalekuak eta hedadurak oso egonkortuta daude. Bigarren kategoria horretan daude fruta-arbolak, mahastiak eta olibadiak.

Labore belarkaren eta lehorreko laboreen pisuaren zatirik handiena zerealen hedadurari dagokio. Halere, haren kuotak gutxieneko zifra eskuratu zuen, guztizkoaren % 64,3. Nabarmentzekoa da aldea kuotari dagokionez aurreko puntu gorenean (2012) lortutako % 72,1arekiko. Aurreko urtean jaitsiera txiki bat izan ondoren, bazken hedadurak ohiko goranzko joera apala hartu zuen berriro. Guztizko hedaduraren % 10,2 dagokie bazkei. Abeltzaintzak arazo handiak izan arren –nekazaritzak baino arazo larriagoak– eta bazkak abeltzaintzara bideratuta egon arren, egonkortasuna eta goranzko joera apala nagusitu ziren, ziur asko, labore hauen tokiko ekoizpena irtenbide merkeagoa delako abereentzako beste elikagai mota batzuen (adibidez, pentsuak) gero eta prezio altuagoen aurrean.

Barazkien hedadurak ere goranzko ibilbide mantsoari jarraitu zion, eta guztizkoaren % 8,2 zegokion. Mahastien kuota (% 5,8), berriz, hamarkadako baxuena izan zen. Bestalde, industria-laboreei aurkako gertatu zitzairen, inoiz baino hedadura handiagoa eskuratu baitzuten, guztizkoaren % 5,1ekoa, eta, lehen aipatu dugun moduan, 2022an tona kopurua handitu zuen labore-kategoria bakarra izan zen. Eskuragarri ditugun datu guztiak kontuan hartuta, olibadiak ere orain arteko kuotarik altuena eskuratu zuten (% 2,7). Eta hurrengoak honakoak izan ziren: fruta-arbolak, ondoz ondoko zortzigarren urtez % 2,1eko kuotan egonkortuta mantendu zirenak; lekaledunak, % 1,4ko kuotarekin; eta tuberkuluak, % 0,1eko kuotarekin.

27. grafikoa Ehuneko araberako banaketa nekazaritzako ekoizpen nagusietan, 2022

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua *Kategoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.*

Azpilagin bakoitzaren hektarea kopuruari dagokionez, industria-laboreen hedadura % 23,1 hazi zen 2021eko zifrarekin alderatuta, barazkiena % 12,4 handitu zen, eta behera egin zuten tuberkuluek (-% 14,9), lekaledunek (-% 6,3), zerealek (-% 2,6). Olibadien hedadurak gora egin zuen % 4,2, eta gainerakoek aldakuntza txikiagoak izan zituzten.

Epe luzean eta azalerei dagokienez, goranzko joera izan dute bazkek, barazkiek, olibadiak eta industria-laboreak. Aldiz, beheranzko joera izan dute zerealek, mahastiek eta lekaledunek, eta egonkor mantendu dira tuberkuluak eta fruta-arbolak. Tona kopuruari dagokionez, oszilazioak handiagoak dira eta, joerak, ez hain argiak. Kantitateak kontuan hartuta, mahastiek behera egin zuten, baina neurri txikian. Fruta-arbolek, berriz, jaitsiera argia izan zuten. Tona kopuruari dagokionez eta grafikoan ikus daitekeen moduan, guztizkoaren herena gaintitu zuten bazkek zein zerealek. Eskuragarri ditugun datuek erakusten dutenez, bi labore mota horiek txandatu egiten dira urte eta eremu batzuetan. Hirugarren kategoriak, barazkienak, hazkunde egonkorra du, eta kuota irabazten ari da urtez urte.

Dena den, 2022an, barazkiek ezin izan zuten saihestu lagin osoaren beheranzko joera orokorra. Industria-laboreak izan ziren salbuespen bakarra –erremolatxaren ondorioz eta, hortaz, azukrearen eta haren oszilazioen ondorioz–, eta indarrez egin zuten gora, 4 ekitalditan jaitsierak izan ondoren. Lagineko produktu guztiak kontuan hartuta, tona kopurua -% 7,9 murriztu zen 2021arekiko. 2011z geroztik erregistratutako datu multzoko azken ekitaldiei erreparatuta, deigarria da aldi honetako urteko kantitate baxuena erregistratu zutela zerealek, lekaledunek, tuberkuluek eta fruta-arbolek.

Azken kategoria horiek, denak batera kontuan hartuta, 2014an baino % 53 beherago kokatu ziren. Salbuespena dira, gainerako kategoriekin alderatuta. Izan ere, gainerako kategoriak epe ertain-luzean normalak izan diren oszilazio-tarteen barruan daude.

125. koadroa Nafarroako nekazaritzako ekoizpen nagusiak

(Tm)

Kontzeptua	2021	2022	% Δ 22/21
Zerealak	953.142	846.962	-11,1
Lekaleak	8.116	5.808	-28,4
Tuberkuluak (patatak)	12.933	8.726	-32,5
Industria-laboreak	33.689	44.366	31,7
Bazka-laboreak	964.769	887.124	-8,0
Barazkiak	524.061	511.039	-2,5
Labore zurkarak	168.150	151.338	-10,0
– Fruta-arbolak	38.797	29.196	-24,7
– Mahastiak	105.719	101.713	-3,8
– Olio-olibadia	23.634	20.429	-13,6
Guztira	2.664.860	2.455.363	-7,9

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua *Kategoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.*

Mahastiek eta olibadiak ondoz ondoko bigarren urtez egin zuten behera, baita zerealek eta bazkek ere. Lehenengoen kasuan, ordea, jaitsiera txikiagoa izan zen 2021ekoa baino eta, bigarrenen kasuan, handiagoa.

Hedadurari eta tona kopuruari buruzko datu horiek aukera ematen dute errendimenduratioak kalkulatzeko: hektarea bakoitzeko tona kopurua. Nabarmentzekoa da bazken ratioa, beheranzko joera jarraituaren barruan, gainerako urteetan baino gehiago murriztu zela. Tuberkuluaren kasuan, berriz, goranzko joera orokorra bat-batean konpentsatu zen, barazkiekin gertatu zen moduan, baina nabarmenago. Gainerako kategorien ratioak baxuagoak izan ziren eta, orokorrean, egonkortasuna erakusten zuten, fruta-arbolen kasuan izan ezik; horien kasuan, adierazlearen beheranzko joera oso argia zen, tona kopuruaren kasuan bezala. Labore guztiak kontuan hartuta, 2013az geroztiko ratorik baxuena izan zuten.

Jarraian, kategoria bakoitzeko produktuen urteko bilakaera nolakoa izan zen azalduko dugu. Zerealen kasuan, azken urteetan garagarrak gariari utzi dio lehen postua, tona kopuruari eta hedadurari dagokienez. Hala, garagarrak behera egiten jarraitu zuen 2022an, eta gariak haren goranzko joera eten zuen. Artoak goranzko joera du azalerari dagokionez eta, 2022ra arte, tona kopuruari dagokionez ere bai, baina oraingoan behera egin du apur bat. Beste kategoria batzuen pisua txikiagoa da, baina presentzia egonkorra mantentzen dute orokorrean; horien artean dago tritikalea, gariaren eta zekalearen hibrido bat. Zerealen kategorian agerikoa da 2022. urtean merkatuek Ukrainako zereala jaso zutela eta merkeago saldu behar izan zutela. Hori izan daiteke Nafarroako gari-ekoizpenak izan zuten ezohiko jaitsieraren arrazoirik garbiena.

126. koadroa Zereal-aleen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2021		2022		% Δ 22/21	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Garia	87.573	416.868	84.286	345.070	-3,8	-17,2
Garagarra	69.190	268.093	67.363	260.962	-2,6	-2,7
Oloa	11.853	51.779	11.508	40.051	-2,9	-22,7
Arroza	1.860	12.563	1.704	10.313	-8,4	-17,9
Artoa	16.655	198.094	17.356	184.505	4,2	-6,9
Zekalea	60	118	100	247	66,7	109,2
Tritikalea	2.909	5.626	2.801	5.814	-3,7	3,3

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Lekaledunen artean, baba lehorra eta ilar lehorra izan ziren gehien ekoitzi zituztenak. Biek, igoera eta jaitsiera handien ziklo bana izan zuten joan den hamarkadaren erdialdean. Ilar lehorren kasuan, 5 ekitalditan behera egin ondoren, 2022an hasi zen berriz ere gora egiten. Eta, baba lehorren kasuan, berriz, 2020an eta 2021ean hasitako suspertzea eten egin zen. Zalkeak eta babarrun lehorrak behera egin zuten. Gainera, horien tona kopurua txikiagoa da, baina badirudi zalkearen azalera suspertzen hasi dela orain.

127. koadroa Lekaleen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2021		2022		% Δ 22/21	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Babarrun lehorra	99	196	105	193	6,1	-1,6
Baba lehorra	2.135	4.406	1.724	2.059	-19,3	-53,3
lilar lehorra	1.467	2.849	1.534	3.072	4,6	7,8
Zalkea	601	666	669	484	11,3	-27,3

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Patataren kasuan, berantiarrak edo hazitarakoak urteak daramatza apurka behera egiten. Sasoi erdiko patata, berriz, oszilazioak izan arren, egonkorragoa da, eta kantitate handiagoak erregistratzen dira. Aurrez aipatu bezala, tuberkuluen kategoriak gutxienera zifrak eskuratu zituen 2022an, azalerari zein tona kopuruari dagokienez, 2011z geroztik bildutako datu multzoaren barruan.

128. koadroa Tuberkuluen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2021		2022		% Δ 22/21	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Sasoi erdiko patata	208	9.582	150	5.879	-27,9	-38,7
Patata berantiarra eta hazitarakoa	160	3.350	163	2.847	1,9	-15,0
Patata (guztira)	368	12.932	313	8.726	-14,9	-32,5

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Hurrengo kategoria industria-laboreena da, eta horien barruan garrantzi handia du oso ezohikoa eta gorabeheratsua den labore batek: azukre-erremolatxak. Haren tona kopuruak jaitsiera jarraitua izan zuen 4 urtez, baina 2022an gora egin zuen. Hedaturari dagokionez ere, 2022an ia hirukoiztu egin zen. Hektarea bakoitzeko tona kopurua handia delako nabarmentzen da, koltzaren eta ekilorearen kasuan ez bezala; azken horiek labore arinak eta estentsiboak dira, olio egiteko erabiltzen direnak. 2022an horien azalerek, azkenaldian egonkorrak zirenek, ezohiko hazkundera izan zuten; tona kopuruak, ordea, ez zuten aldakuntza esanguratsurik izan.

129. koadroa Industria-laboreen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2021		2022		% Δ 22/21	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Azukre-erremolatxa	78	6.922	224	17.345	187,2	150,6
Ekilorea	4.416	7.036	5.285	7.610	19,7	8,2
Koltza	7.396	19.731	9.126	19.411	23,4	-1,6

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Bazkak oso garrantzitsuak dira Nafarroako mendi eremuetan, hau da, abeltzaintza dagoen eremuetan. Laginean bazka-erabilerara bideratutako zereal bat eta bi lekale jasotzen dira, baita "aldi baterako belardiarekin" lotutako belar-ekoizpena eta beste bi espezie ere: alpapa eta ray-grass. Ilarraren presentzia txikia da, baina beste 5ek elkarren antzeko magnitudeak dituzte. Magnitude horiek nahiko egonkor mantendu dira, eta zalkea eta alpapa izan ziren salbuespen nagusiak: zalkeak gora egin zuen –eta bazka-artoak ere bai, baina neurri txikiagoan–, eta alpapak behera. Tona kopuruari dagokionez, 2022an ezohiko hazkundea izan zuten bazka-zalkeak –kategoria nagusia izan zen hektarea kopurua aintzat hartuta– eta bazka-artoak, eta ezohiko jaitsiera aldi baterako belardiak eta ray-grassak.

130. koadroa Bazka-laboreen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2021		2022		% Δ 22/21	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Bazka-artoak	4.520	193.941	5.414	192.700	19,8	-0,6
Ray-Grass	5.136	180.627	5.029	158.609	-2,1	-12,2
Alpapa	4.922	192.583	4.626	186.459	-6,0	-3,2
Bazka-zalkea	6.567	116.633	7.408	132.542	12,8	13,6
Bazka-ilarra	894	15.202	1.043	18.248	16,7	20,0
Aldi baterako belardia	6.759	265.782	5.885	198.566	-12,9	-25,3

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Barazkiena da izen handieneko kategoria, azken urteetan gehien hazi dena eta ugariena dena. Kategoria osoaren tona kopurua apur bat murriztu zen, baina oszilazio positiboak zein negatiboak izan zituen 2022an. Kasu batzuetan, ordura arteko joerak hautsi ziren, modu deigarrian. Lagin osoa 524 mila tonatik 511 mila tonara jaitsi zen, eta jaitsiera horretan zerikusi handia izan zuen azalorearen, tipularen eta ilar berdearen igoeren bat-bateko etenaldi "zuzentzaileak", aurreko urteetan igoera handiak izan ondoren. Aldaketa horien atzean kostuen egituraren aldaketa egon daiteke, labore horiek neurri handiagoan behar ditzaketen erosketa batzuek inflazioa jasan dutelako eta aurten beste erosketa batzuei eman behar izan dietelako lehentasuna. Kategoria osoa kontuan hartuta, galera 13.000 tonakoa izan zen. Azalorak (ondoak ondoko bi jaitsiera handi izan ditu) 10.000 tonatik gorako galera izan zuen, ilarak ere 10.000 tonatik gorakoa eta tipulak 8.600 tona ingurukoa. Hala, % 29,7, % 37,3 eta % 27,7ko urte arteko jaitsierak izan zituzten, hurrenez hurren.

Beste jaitsiera batzuk ere izan ziren, nolabaiteko pisua zutenak (eskarola, kuia, orburua, leka eta baba berdea). Piperrak, berriz, 5.000 tonatik gorako igoera izan zuen, eta brokoliak 10.561 tonakoa, baina igoera horiek ez ziren gai izan jaitsierak konpentsatzeko. Tona kopuru handieneko barazkia da brokoliak, tomatearen atzetik; 2022an egonkor mantendu zena. Brokoliaren kasuan, aurrez aipatu ditugun jaitsiera handi horien alderantzizkoa gertatu zen. Izan ere, 5 urtez behera egin ondoren, joera hautsi zuen produktuak. Aldaketa horien ondorioz, 2022an brokoliari eta tomateari zegokien Nafarroako baratzeko tona

kopuru osoaren erdia, gutxi gorabehera. Piperraz gain, beste produktu batzuek ere ondoz ondoko hainbat urtez izan dituzte igoerak, hala nola arto gozoak, letxugak edo espinakak. Azalerari dagokienez ere nabarmendu ziren azken hiru horiek, hainbat ekitalditan zehar hedadura handitu baitute. Aldiz, beste barazki nabarmen eta hedatu bat, zainzuria, aurreko urteetan irabazitako espazio handia galtzen ari da. Ilar berdearen hedadurak ere geldialdi handia jasan zuen; kantitate handienekoetako bat da ilar berdea. Bestetik, lagina nahiko egonkor mantendu bazen ere, 2022an alberjina ez zen zenbatu labore esanguratsu gisa, aspaldi nolabaiteko presentzia zuen arren. Aitzitik, porrua agertu zen estatistikan, azken urteetan zenbatzen ez bazen ere.

Ordenatuta, honakoak izan ziren tona kopuruaren urte arteko ehuneko aldakuntzak: zerrendaren buruan, kalonjeak (% 76,7) eta borraja (% 50,9) –aurreko urtean jaitsiera handia izan zuten–, eta jarraian kuiatxoa (% 22,3), errukula (% 17,9), brokolia (% 17,8) eta piperra (% 16,3). Jaitsieren artean, berriz, handienak eskarolarena (-% 50,1) eta ilar berdearena (-% 37,3) izan ziren; dagoeneko aipatu ditugun azalorea eta tipula izan ziren hurrengoak, eta jarraian kokatu ziren orburua (-% 24,9), kuia (-% 20,3), leka (-% 18,3), baba berdea (-% 16) edo azak (-% 13,2).

131. koadroa Barazkien azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2021		2022		% Δ 22/21	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Azak	113	1.760	66	1.527	-41,6	-13,2
Zainzuria	1.839	7.289	1.723	6.854	-6,3	-6,0
Letxuga	505	11.922	594	13.305	17,6	11,6
Eskarola	112	3.551	63	1.772	-43,8	-50,1
Espinaka	878	18.686	990	20.001	12,8	7,0
Zerba	131	4.733	180	5.266	37,4	11,3
Kalonjeak	69	286	79	505	14,5	76,7
Errukula	133	1.005	135	1.185	1,5	17,9
Kardua	224	9.688	227	10.896	1,3	12,5
Borraja	32	1.462	47	2.206	46,9	50,9
Endibia	58	1.566	54	1.458	-6,9	-6,9
Kuia	256	10.188	222	8.116	-13,3	-20,3
Kuiatxoa	116	7.214	130	8.821	12,1	22,3
Alberjina	52	2.279	-	-	-	-
Tomatea	2.291	180.256	2.001	180.717	-12,7	0,3
Piperra	869	31.354	930	36.473	7,0	16,3
Orburua	938	12.596	985	9.456	5,0	-24,9
Azalorea	1.756	35.299	1.251	24.801	-28,8	-29,7
Brokolia	5.268	59.581	5.503	70.163	4,5	17,8
Tipula	380	31.045	295	22.439	-22,4	-27,7
Porrua	-	-	139	3.475	-	-
Leka	1.108	11.481	968	9.382	-12,6	-18,3
Ilar berdea	3.507	29.075	2.987	18.221	-14,8	-37,3
Baba berdea	1.676	14.061	1.870	11.818	11,6	-16,0
Arto gozoa	1.903	39.964	2.305	42.182	21,1	5,5

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

132. koadroa Labore zirkaren azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2021		2022		% Δ 22/21	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Sagarrondoa	551	11.484	573	6.057	4,0	-47,3
Udareondoa	838	15.181	718	12.214	-14,3	-19,5
Gereziondoa	257	1.039	249	957	-3,1	-7,9
Mertxika	334	6.194	319	6.276	-4,5	1,3
Aranondoa	55	450	57	305	3,6	-32,3
Elorri beltza	96	528	98	250	2,1	-52,7
Almendrondoa	3.564	3.536	3.721	2.695	4,4	-23,8
Intxaurrondoa	272	385	288	442	5,9	15,0
Errioxa jatorri-izendapeneko mahastia	7.058	45.569	7.156	40.989	1,4	-10,1
Nafarroa jatorri-izendapeneko mahastia	9.671	59.733	9.498	60.306	-1,8	1,0
Olio-olibadia	7.505	23.634	7.819	20.429	4,2	-13,6

Oharra: Ez dira sartu zuhaitz sakabanatuak.

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Azkenik, 2022an mahastiek eta labore zuhaizkarek izandako aldaketak azalduko ditugu, hedaturari eta tona kopuruari dagokienez. Denak kontuan hartuta, azalera apur bat hazi zen, honakoen azalerek gora egin zutelako: olibadia, almendrondoak –hedadura handia du Nafarroan– eta, neurri batean, sagarrondoak. Olibadiaren goranzko joerak gutxienez hamarkada bat darama jarraitua izaten. Almendrondoa suspertzen ari da duela bost urtetik, eta sagarrondoak beheranzko joera hautsi du azken biurtekoan. Madariondoak, aitzitik, 4 urte daramatza atzera egiten, eta mertxikondoak hamarkada osoa darama jaitsiera jarraituan.

Tona kopuruari dagokionez, sagarra eta madaria gutxienera zifretara iritsi ziren, baina, sagarra izan zen gehien jaitsi zena. Gutxienera historikoak eskuratu zituzten biek, eta jaitsierari berrekin zioten, 2021ean biek igoera puntual bat izan ondoren. Mertxikak ibilbide bera jarraitu zuen, baina 2022an geldialdi puntuala izan zuen jaitsierak, eta egonkortu egin zen. Almendrak ere, epe luzeko bilakaera egonkorragoa izan arren –are, goranzko joera apalarekin–, jaitsiera izan zuen 2022an. Fruten arloan, beste ekoizpen minoritario batzuek eutsi egin zioten, ziur asko, Mediterraneoako beste merkatu batzuen lehia masiboak gutxiago eragin zuelako.

Mahastien artean, Nafarroa jatorri-izendapenekoak du azalerarik handiena, baina modu jarraituan behera egiten ari da duela urte askotatik; Errioxa jatorri-izendapenekoak alderantzizko bilakaera izan zuen, goranzkoa, baina ez hain nabarmen, eta ez zuen lortu bestearen jaitsiera konpentsatzea. Tona kopurua aintzat hartuta, Errioxa jatorri-izendapeneko mahastien bilakaera egonkorragoa da, baina 2022an behera egin zuten. Nafarroa jatorri-izendapenekoek beheranzko joera dute eta oszilazio gehiago dituzte, baina 2022an egonkortu egin ziren eta apur bat suspertu ziren. Olibadiaren kasuan,

badirudi tona kopuruaren goranzko joera orokorra amaitu egin dela, baina azalera gorantz jarraitu du. Hortaz, oszilazio iragankorra dela aurrean daiteke, labore horrek beste urte batzuetan izandakoen gisakoa. Izan ere, hainbat fruta-arbolak bezala, txandakako edo errendimendu biologiko baxuagoko denboraldiak izaten ditu.

2.2 NEKAZARITZAKO PREZIOAK ETA EKOIZPENAREN BALIOA

Nafarroako Coyuntura Agraria-ren buletinak, era berean, produktu nagusien prezioen jarraipena egiten du. Zuzeneko ekoizlearen ordainsariak hartzen ditu aintzat, hau da, nekazariak jasotakoak. Estatistika horretako tona kopuruak kontuan hartuta, Nafarroako baratzeko ekoizpen nagusi horiek sortutako masa ekonomiko batzuk kalkulatu daitezke.

2022ko adierazgarriena, zalantzarik gabe, zereal guztien garestitzea izan zen. Prezioek gora egin zuten bigarren urtea izan arren, hazkunde-erritmoa hazi egin zen. Gariaren, garagarraren, oloaren eta artoaren prezioak elkarren oso antzekoak izan ziren. Horien bilakaera ia aldi berekoa izan ohi da, eta are berdina izan zen 2022ko agertokian: 30-35 zentimo inguru kilo bakoitzeko. Bazken adierazle gisa, alpapari jarriko diogu arreta. Orain arteko urte arteko hazkunderik handiena izan zuen (eskura ditugun datuak kontuan hartuta), baina ez zen oso goian kokatu, eta joan den hamarkadaren lehen erdian eskuratutako gehienekoen inguruan geratu zen.

133. koadroa Nekazaritzako produktu nagusien prezio eta balio guztizkoak

Produktua	Nekazariak jasotako prezioak (euro/100 kg)			Ekoizpenaren balio estimatua (m euro)		
	2021	2022	% Δ 22/21	2021	2022	% Δ 22/21
Garia	24,09	34,83	44,6	100.423,50	120.187,88	19,7
Garagarra	23,01	32,17	39,8	61.690,96	83.951,48	36,1
Artoa	25,17	31,8	26,3	49.862,53	58.672,59	17,7
Sasoi erdiko patata	34,58	36,28	4,9	3.313,46	2.132,90	-35,6
Patata berantiarra	31,15	35,5	14,0	1.043,53	1.010,69	-3,1
Zainzuria	231,91	273,01	17,7	16.903,92	18.712,11	10,7
Letxuga	69,16	73,07	5,7	8.245,26	9.721,96	17,9
Espinaka	63,33	65,18	2,9	11.833,84	13.036,65	10,2
Tomatea	12,26	15,24	24,3	22.099,02	27.541,27	24,6
Piperra	76,34	86,93	13,9	23.936,41	31.705,98	32,5
Orburua	80,20	84,57	5,4	10.102,79	7.996,94	-20,8
Ilar berdea	25,65	27,09	5,6	7.457,22	4.936,07	-33,8
Sagarra	52,86	48,48	-8,3	5.309,26	2.861,77	-46,1
Udarea	66,26	66,18	-0,1	10.058,93	8.083,23	-19,6
Mertxika	84,12	88,71	5,5	5.209,55	5.567,44	6,9
Ardo beltz berria (€/HI)	75,83	61,28	-19,2	--	--	--
Ardo gorri berria (€/HI)	87,60	82,21	-6,2	--	--	--

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Laginean aztertutako barazkien artean, hainbatek igoerak izan dituzte 4 ekitalditan zehar, gutxi gorabehera. Tona kopuru handieneko barazkiak, brokolia eta tomatea, egonkortuta zeuden aldi horretan prezioari dagokionez, baina 2022an hazkunde txikiak izan zituzten. Antzeko zerbait gertatu zen ilarren, leken edo tipulen kasuan. Beste produktu batzuek portaera aldakorra izan dute aurretik, eta 2022an igoera handia izan zuten: piperra, letxuga edo orburua. Pisuarekiko kotizazio maila altuena duen produktua zainzuria da eta 2022an asko igo zen haren prezioa, baina 2017an eta 2018an eskuratutako prezio altuagoen erdibidean geratu zen.

Fruten portaera berezia izan zen. Izan ere, urtea inflazionista izan arren, udarearen garestitzea gelditu egin zen, sagarraren prezioa behera egiten hasi zen eta mertxikarena, indar handiz hazten ari zena, 2022an ez zen horrenbeste igo. Almendra oso gutxi garestitu zen, aurreko urteetan gorabehera handiak izan ondoren.

Patataren prezioak igoera apala izan zuen, azken urteetako goranzko lerro leunaren baitan (sasoi erdiko patata ere gorantz egiten hasi da orain). Ardoaren kasuan, merkatzeak gertatu ziren, eta aurreko urteko igoeraren zati bat konpentsatu zuten.

Hori guztia kontuan hartuta, gutxi gorabeherako masa ekonomikoetan, piperraren eta gariaren garestitzeak nabarmendu ziren; bigarren mailan, garagarra edo tomatea; eta ohiko joeratik irten ziren batzuk ere bai, hala nola artoa edo letxuga. Dena den, beherantz jarraitu zuten salbuespen batzuk ere izan ziren (orbitua...), edo 2022an adierazle honetan behera egiten hasi zirenak ere bai (ilarrak, madariak...).

2.3 NEKAZARITZA-MAKINETAKO INBERTSIOA

Erabili dugun iturri nagusiak aukera ematen du azpisektoreak erabiltzen dituen aktiboen jarraipena egiteko. Inbertsio horiek gora egin dute epe luzean, modu argian, eta horrek Nafarroako nekazaritzaren jasagarritasuna erakusten du, baita sektoreak inbertitzeko eta berritzeko duen borondate sendoa ere. 2022an, laginean jasotako kategoriek haien joerari jarraitu zioten –inflazio orokorrak ez zuen eragin berezirik izan, ezta erregaien prezioen igoerak ere– urtero erkidegoan erregistratutako aparatu berrien zenbaketari dagokionez: kategoria nagusiak, traktoreenak, izan zuen hazkunderik handiena.

134. koadroa Nafarroan erregistratutako nekazaritzako makineriaren balorazioa

(m euro)

Kontzeptua	2021	2022	% Δ 22/21
Traktoreak	22.364	24.478	9,5
Motokultoreak eta autopropultsatuak	8.141	7.369	-9,5
Atoiak	1.131	1.022	-9,7
Arrastatutako nekazaritzako makinak	7.061	11.260	59,5
Makinak, guztira	38.698	44.129	14,0

Oharra: Makineriaren balioan BEZa sartu gabe dago.

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Horien kopurua azken hamarkadaren bikoitza da; noski, inflazioaren eragina jasan du epe luzean. Arrasteko makinaren joera ere goranzkoa da, baina apalagoa eta oszilazio gehiagokoa. Autopropultsatuen eta atoen bilakaera, berriz, lauagoa da, batez ere lehenengo kasuan, nahiz eta azken bosturtekoan zertxobait behera egin.

3. ABELTZAINZA-AZPISEKTOREA

Ibilbide oso luzeko sektore garrantzitsua da abeltzaintza, batez ere, lurraldearen iparraldeko erdian, baina gero eta zailtasun handiagoak ditu eta 2022ko datuek aldaketa nabarmenak erakusten dituzte. Kapitulu honetan landuko ditugun adierazle askok agertoki berria erakusten dute: hainbat neurketaren arabera, ekitaldi hau aurrekoen oso ezberdina izan da; beste neurketa batzuetan aurreko urtean hasitako joera luzatu da, kostuen igoera handiak eraginda; eta, beste datu multzo batzuetan, larriagotu egin dira aurretik antzeman zitezkeen jaitsierak.

Kasu guztietan, atzean dagoen faktore nagusia kostuen igoera da, elikagaiena eta energiarena, funtsean. Hori lotuta dago merkatuen eraldaketa-egoerarekin. Covid-19aren pandemia indarrean zegoela gorabeherak izan zituzten merkatuek, baina, batez ere, Ukrainako inbasioa hasi ondoren. Ekoizpen elektrikoaren merkatua eta zerealak izan ziren kaltetuen artean nabarmenenak, adierazleen taula honetan inpaktua izan zuten aldaketak azaltzeko orduan. Produktu askoren prezioek gora egin zuten, hala nola esnearenak. Aurrez, ekitaldi askotan, esnearekin lotutako ekoizpen-negozioaren kostu gorakorrak prezioetara eramateko zailtasunak izan zirela erakusten zuten datuek.

Nafarroako aurreko ekitaldietako beste aldaketa batzuk monitorizatuta, hala nola txerri-azienden igoera edo behi-aziendaren hilketen gorakada, 2022a ezohiko urtea izan zela ikus daiteke, eta adierazleen gainean ondorio ezberdinak izan zituela, aipatutako moduan: txerri-aziendaren kasuan, buru kopuruaren hazkundea gelditu egin zen. Behi-azienden hilketari dagokionez, kopurua hazi egin zen ondoz ondoko laugarren urtez, baina hazkundea ez zen izan aurreko urtekoa bezain handia. Beste hainbat adibide ere ikusiko ditugu, 2022a hainbat zentzutan inflexio-puntua izan zela erakusten dutenak.

Orokorrean, negozioa nahiko egonkortuta zegoen eta urtetik urtera ez zuen aldaketa handirik izaten. Hortaz, azken berriek are garbiago uzten dute ziklo berri baten aurrean gaudela, eta sektorearen gaineko ziurgabetasun maila dezentea dela. Gainera, polemika handiak izan ziren abeltzaintzak aldaketa klimatikoan duen inpaktuaren gainean, isurtzen dituen berotegi-efektuko gasak direla eta. Aldi berean, aurrekoarekin lotuta, eztabaida dago gizakiak haragiaren kontsumoa murriztearen egokitasunari buruz eta animalien ongizateari buruz, batez ere, makroetxaldeak direla eta. Horiek gero eta presentzia handiagoa dute gertuko lurraldeetan.

Estatuan, abeltzaintzako ekoizpena % 22,5 hazi zen, aurreko urtean (% 3,8) baino askoz ere gehiago. Prezioen igoerak (% 24,3) eragin zuen ekoizpenaren gorakada, eta ez kantitateek (izan ere, azpisektorean kantitateak -% 1,5 murriztu zirela kalkulatu da). Pentsuen guztizko gastuak, batez beste, urteko % 4ko hazkundea izan du urte askotan zehar. 2021ean, berriz, % 14,2 hazi zen pentsuen gastuen partida, eta 2022an % 33. Izan

ere, pentsua % 35,1 garestitu zen azken urte horretan. Balioaren hazkunderik honakoak izan ziren Estatuan: % 20,7 haragia eta abereak, orokorrean; % 29,6 behi-haragia; % 19,4 txerrikoa; % 20 zaldi-haragia; % 7,9 ardikia eta ahuntz-haragia; % 21,3 hegaztiak; eta % 28,6 animalia-produktuak (% 25 esnea eta % 43,7 arrautzak).

Abere-ustiategi batzuek energia asko kontsumitzen dute, eta energia % 52,4 garestitu zen (2022ko Estatuko datua, nekazaritza- eta abeltzaintza-sektore osorako, eta lubrifikatzaileen partidarekin batera kalkulaturik).

Horrek guztiak inpaktu handia izan zuen kostuak preziora igarotakoan, batez ere, behi-haragiaren, txerriaren edo esnearen azpisektoreetan. Dena den, bigarren kasuan, epe luzeko joera zen, eta indartu egin zen.

Hala, Estatuan, animalia-produktuen kantitate fisikoek beste urte batzuetan baino aldakuntza txikiagoak izan zituzten, orokorrean. Horrek adieraz dezake merkaturatuko zutena zehatz-mehatz neurtzen eta planifikatzen saiatu zirela, bitarteko kontsumoen igoera onartu ondoren.

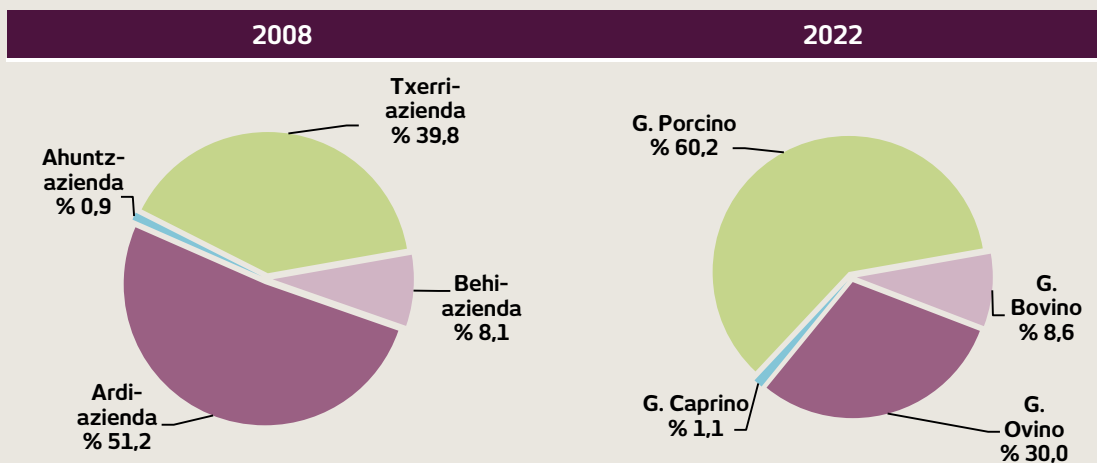
Nafarroan, abeltzaintza-azpisektorearen kanpo-merkataritzaren datuek erakusten dutenez, azken biurtekoan ezohiko hazkunderik izan dute inportazio- eta esportazio-datuek, nekazaritzaren egoera orokorrari buruzko kapituluan zehazten den moduan. 2022an, inportazioa zein esportazioa % 50 baino gehiago hazi ziren, 2020arekin alderatuta.

3.1 ABELTZAINZA-ERROLDA

Abeltzaintza-errolan ere berritasun deigarri bat izan zen: ardi-azienden buru kopurua urtean -% 1,4 eta -% 3,6 artean murriztu izan zen hamarkada oso batean zehar, baina 2022an -% 8,9 murriztu zen.

Txerri-azienden kopurua, grafikoan ikus daitekeen moduan, ardi-azienden kopurua baino txikiagoa zen aspaldi, baina 2022an haren bikoitza izan zen, buru kopuruari zein kuotari dagokienez. Hala ere, txerri-azienden bilakaera ez da lineala izan, ardi-azienden jaitsieraren kasuan ez bezala. Jauzi handiak emanaz hazi da txerri-azienden kopurua, eta % 20tik gorako igoerak izan zituen 2010ean, 2014an, 2016an edo 2021ean. 2022an % 1,6 baino ez zen hazi; behi-azienden kopurua -% 2,4 jaitsi zen (oso egonkortuta dago eta 15 urtean % 6,5 baino ez da hazi) eta ahuntz-azienden kopurua % 7,5 hazi zen, aurreko urtean (% 11,9) baino zerbait gutxiago. Azken biak, 2012az geroztiko hazkunderik handienak dira.

28. grafikoa Nafarroako abere-azienden ehunekoen bilakaera

Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

135. koadroa Abeltzaintza-errolda (urte bakoitzeko azaroan)

(unitateak)

Eremua	Urtea	Behi-azienda	Ardi-azienda	Ahuntz-azienda	Txerri-azienda
Nafarroa	2018	122.566	480.251	12.947	610.897
	2019	120.170	475.306	13.012	650.029
	2020	123.450	467.020	12.755	685.605
	2021	123.384	460.620	14.270	828.608
	2022	120.404	419.842	15.354	841.662
Espainia	2018	6.510.592	15.852.525	2.764.790	30.804.102
	2019	6.600.333	15.478.615	2.659.112	31.246.043
	2020	6.636.428	15.439.218	2.651.041	32.676.652
	2021	6.922.951	15.081.347	2.589.761	34.454.090
	2022	6.455.125	14.452.585	2.463.451	34.073.380
% Nafarroa/Espainia	2022	1,9	2,9	0,6	2,5

Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Estatuan ere ezohiko bi aldakuntza izan ziren, azken hamarkadekin alderatuta. Izan ere, aurrez aipatu bezala, 2022a ezohiko urtea izan zen abeltzaintzari dagokionez. Txerri-azienden kopurua jaitsi egin zen 2012az geroztik lehen aldiz (-% 1,1), eta behi-azienden kopurua 2013az geroztik lehen aldiz (gainera, 2007az geroztiko jaitsierarik handiena izan zuen, -% 6,8koa). Gainera, ardi-azienden jaitsiera (-% 4,2) 2014az geroztiko handiena izan zen eta, ahuntz-azientzen (-% 4,9) 2018az geroztiko handiena. Ziur asko, egoera zailaren aurrean eta kostuen igoeraren gaineko ziurgabetasunaren aurrean, animaliak hiltzea edo gutxiago ekoiztea erabaki dute aurten ustiategi batzuek.

Espainiaren gaineko kuotari dagokionez, Nafarroaren kuota handitzen ari da txerri-aziendaren kasuan, epe luzean, oszilazioekin; ahuntz-azienden kasuan, hazkundea progresiboa eta lineala da; behi-aziendaren kasuan, kuota oso egonkor mantendu da, eta ardi-aziendaren kasuan jaisten ari da. Hala ere, oraindik ere ardi-azienda da kuotarik handiena duena.

3.2 ABERE-EKOIZPENA ETA EMAITZA EKONOMIKOAK

Esne-ekoizpena eta emaitza ekonomikoak

Esnearen ekoizpenak ere ezohiko bilakaera izan zuen: Nafarroan behi-esnearen ekoizpena lehen aldiz jaitsi zen 2017tik, baina jaitsiera -% 1,6koa baino ez zen izan. Ardi-esnearen litro kopurua aurreko urtean baino apur bat gutxiago igo zen (% 6,5), eta ahuntz-esnearen ekoizpena, minoritarioena dena, % 5,4 hazi zen (aurreko urtean baino askoz ere gutxiago, aurreko urtean % 83,7 hazi baitzen).

Behi-esnearen ekoizpenak goranzko jauzia egin zuen 2014-2015 artean eta, horren ondoren, hazkundea oso geldoa izan da; ardi-esnearen kasuan ere 2015ean egin zuen azken jauzi esanguratsua, 2021ean goranzko beste ziklo bat hasi zuen arte. Ahuntz-esneak beherezko joera izan zuen hamarkada batez, 2020 arte, eta orain 2010eko mailaren antzekoa eskuratu du.

136. koadroa Esne-ekoizpena

(m litro)

Urtea	Behia	Ardia	Ahuntza	Guztira
2013	194.382	11.281	361	206.024
2014	208.408	11.570	343	220.321
2015	233.074	12.460	348	245.882
2016	239.499	15.432	255	255.185
2017	238.643	15.043	297	253.984
2018	241.712	15.752	274	257.738
2019	242.154	14.661	270	257.085
2020	246.329	14.564	200	261.093
2021	247.830	15.905	368	264.103
2022	243.892	16.935	388	261.215

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

INTIA Nafarroako Teknologien eta Nekazaritzako Elikagaien Azpiegituren Institutuko Berrikuntza, Teknologia eta Kudeaketa Sailak egiten duen eta ezagutzera ematen duen urteroko laginketari esker, ustiategi horietan zer gertatzen ari den jakin dezakegu. Behi-esnea edo ardi-esnea ekoizten duten ustiategien batezbesteko ekonomikoen jarraipena egiten du INTIAK.

Esnetarako behien kasuan 34 ustiategi aztertu ziren, aurreko urtean baino 6 gutxiago, eta duela hamarkada bateko kopuruaren erdia baino zerbait gehiago. Sektorearen kontzentrazioa gero eta altuagoa dela ikus daiteke, ustiategi bakoitzeko langile kopurua edo batez besteko abelburu kopurua duela 10 urte baino ia % 50 handiagoak baitira. Esnearen batez besteko ekoizpena ere hazten ari da pixkanaka, eta jauzi nabarmena eman du ustiategi bakoitzeko hektarea kopuruak: urtean % 15,5era arteko hazkundera.

Baina berritasun nagusiak ratio ekonomikoetan ikus daitezke: urte askoan lehen aldiz, behi esnea nabarmen garestitu dela ikus daiteke estatistika honetan, % 28,8. Aldi berean, gastuen hazkundera azkartu egin da: elikadura-gastuak % 38,2 hazi dira, gastu aldakorren guztizkoa % 33,6 hazi da, guztizko gastuak % 29,8 eta gastu finkoak % 22,7. Lau kasuetan, hazkunde-zifrak aurreko biurtekoko hazkundearen hirukoitzak izan ziren, gutxi gorabehera.

Aldi berean, guztiz ezohikoa den aldaketa batekin, dirulaguntzak, egonkortuta zeudenak, hirukoiztu egin ziren; hala, produktu gordina % 34,3 hazi zen (aurreko bi hazkundearen ia laukoitza) eta guztizko diru-sarrerak % 39 hazi ziren (ia boskoitza). Hala, amaierako marjina garbia bikoiztu egin zen (+% 109) eta, dirulaguntzak kenduta, aurrerapena % 78,5ekoa litzateke. Aurreko urteetan behera egin zuen apur bat. Abelburu bakoitzeko eta gizakiaren lan-unitate bakoitzeko marjina garbiaren ratioak ere bikoiztu egin ziren.

Jauzi horiek modu esponentzian hazi ziren 2022an, baina gastu aldakorrek zein diru-sarrerek hazkundeak izan zituzten aurreko 6 ekitaldietan zehar, ongi definitutako bi urteko 3 fasetan, eta fase bakoitzean aurrekoan baino hazkunde handiagoarekin. Dena den, marjinaren jaitsiera jarraitua eta pixkanakakoa izan zen bost urtez eta, 2022an, dirulaguntzei esker, posible izan zen amaierako emaitza haztea.

137. koadroa Esnetarako behien eta ardien ustiategien batezbesteko emaitza ekonomikoak

Kontzeptua	Esnetarako behiak		Enetarako ardiak ^(*)	
	2021	2022	2021	2022
DATU TEKNIKO-EKONOMIKOAK				
Ustiategien laginak	40	34	26	24
Eskulana (GLU)	3,4	3,4	1,9	1,9
Behi/ardi kopurua ustiategiko	139	144	361	376
Azalera Ha.	56,5	65,2	25,5	23,7
Behi/ardi-esnearen ekoizpena	10.138	10.287	163	161
Esnearen prezioa (euro/1.000 litro)	354,65	456,90	1.498,15	1.567,00
EKOIZPENA ETA EMAITZAK (euro)				
Produktu gordina	555.161,36	745.322,00	103.500,48	109.896,00
+ Diru-laguntzak	15.297,64	47.352,00	6.546,47	17.280,00
- Elikadura-gastuak	243.519,07	336.539,00	30.796,30	38.491,00
- Gastu aldakorrak	87.348,45	105.391,00	10.741,82	9.826,00
= Marjina gordina	239.591,48	350.744,00	68.508,83	78.859,00
- Gastu finkoak, eskulana	173.741,10	213.145,00	40.480,94	42.893,00
= Marjina garbia	68.850,39	137.599,00	28.027,89	35.966,00
EMAITZA UNITARIOAK (euro)				
Marjina garbia behia/ardia	474,32	953,63	77,59	95,77
Marjina garbia GLU	33.856,24	68.247,00	14.522,22	18.929,47

(*): Latxa ardiaren ustiategiak: 14 esnearenak, 7 eraldatutako gaztarenak eta 5 bienak.

Iturria: INTIA-ITG, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Printzipioz, badirudi posible izaten ari dela kostuak preziora pasatzea, baina testuingurua oso berezia da, eta zalantzak argitzeko lagin gehiago aztertu beharko dira datozen urteetan. Marjina garbiaren (dirulaguntzekin) eta produktu gordinaren arteko ratioa % 11,9tik % 18,5era pasatu zen, eta, dirulaguntzak kontuan hartu gabe, jautzia % 9,1etik % 12,1era artekoa izango litzateke.

Esnetarako ardien kasuan, amaierako ratio hori alderatzeko, aipatu beharrekoa da errentagarritasunaren adierazleak, dirulaguntzekin, % 27,1etik % 32,7ra egin zuela jauzi; dirulaguntzarik gabe, behera egingo zukeen, % 20,8tik % 17ra. Hau da, dirulaguntzekin, 2018az geroztiko daturik onena izan zen, baina, dirulaguntzarik gabe, 2014az geroztiko txarrena izango zitekeen, aurreko urteetako datuekin sortutako datu multzo homologagarriaren arabera.

Nafarroako azpisektore honetan ezohiko igoera izan zuen prezioak, baina esnetarako behien kasuan baino askoz ere txikiagoa (% 4,6 eta % 28,8). Gastu finkoak, apurka behera egiten ari zirenak, berriz ere igo ziren. Gastu aldakorrak, pixkanaka hazten ari zirenak, azeleratu egin ziren apur bat. Guztizko gastuak gelditu zerramatzen 2 urte, eta igo egin zen. Produktu gordina, berriz, apur bat baino ez zen hazi, aurretik zuen goranzko erritmo neurridunaren aurrean, eta ez zuen konpentsatu kostuen igoera.

Haragi-ekoizpena eta emaitza ekonomikoak

Aurreko urteetan bezala, okerrera egin zuten behi-haragiaren eta ardi-haragiaren negozioen emaitzek, baina, gainera, 2022an aurreko urteetan baino askoz ere okerragoak izan ziren emaitzak. Mota bateko zein besteko ustiategi bakoitzak, batez beste, 20.000 euro galdu zituen jarduera honetan. Kasu batzuetan, beste jarduera batzuei esker konpentsatu zituzten galerak, adibidez, esnearen salmentaren bidez. Hain zuzen ere, bi jardueren kasuan, defizita egiturazkoa da duela hamar urte baino gehiagotik, dirulaguntzak kontuan hartu ezean. Dirulaguntzak aintzat hartuta ere, haragitarako ardiek galerak izan zituzten 2013an eta 2019an, eta haragitarako behiek 2013az geroztiko urte guztietan, 2014an eta 2017an izan ezik; urte horietan nolabaiteko hazkundea lortu zuten.

Azken 4 urteetan, defizita nahiko txikia izatea lortu dute behi-haragiaren negozioan, dirulaguntzei esker. Aurreko 3 urteetan, egiturazko defizitaren eta dirulaguntzen zifrak egonkor mantendu ziren. 2022an, berriz, marjina negatiboa okertu egin zen eta dirulaguntzak moldatu egin ziren, hortaz, amaierako galeren marjina 2019az geroztikoaren antzekoa izan zen.

Behi-haragiaren kasuan ez bezala, ustiapenaren defizita okertzea ezohikoa izan zen ardi-haragiaren kasuan. Ustiategi bakoitzaren batez besteko zifrak haragitarako behien kasuan bezain txarrak izan ziren. Era berean, kasu honetan ere gora egin zuten dirulaguntzek, eta batez besteko amaierako marjina irabazien langa baino apur bat gorago kokatu zen, hau da, balio positiboetan.

138. koadroa Haragitarako behien eta ardien ustiategien batezbesteko emaitza ekonomikoak

Kontzeptua	Haragitarako behiak		Haragitarako ardiak	
	2021	2022	2021	2022
EZAUGARRIAK				
Ustiategien laginak	19	18	27	23
Eskulana (GLU)	1,0	1,0	1,2	1,3
Behi/Ardi kopurua ustiategiko	66	59	739	757
Azalera Ha.	36,6	34,5	42,5	47,8
Txahal/arkume ekoizpena, kg. behi/ardiko ^(*)	231,8	223,7	19,4	19
Txahal/arkume salneurria kiloko	3,98	4,77	4,43	4,80
EKOIZPENA ETA EMAITZAK (euro)				
Produktu gordina	79.670	79.401	68.746	72.090
+ Diru-laguntzak	10.547	15.731	12.974	21.676
- Elikadura-gastuak	43.491	50.682	40.659	50.117
- Gastu aldakorak	14.281	14.889	10.226	13.382
= Marjina gordina	32.445	29.561	30.834	30.267
- Gastu finkoak	35.291	33.729	26.162	29.526
= Marjina garbia	-2.845	-4.167	4.672	741
EMAITZA UNITARIOAK (euro)				
Marjina garbia behia/ardia	-42,81	-70,93	6,32	0,98
Marjina garbia GLU	-2.787	-4.311	4.473	679

(*): Haragi-kiloak: behi aziendaren kasuan, kanaleko kiloak. Ardi-aziendaren kasuan, kiloak bizirik.

Iturria: INTIA-ITG, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Aurreratu dugun moduan, abereen elikadura-gastuak igo izanak okertu zuen egoera. Kostuen igoeraren zati bat prezioan jasanarazi zuten, baina esnearen kasuan baino askoz ere neurri txikiagoan. Txahalaren edo arkumearen prezioak gelditu zeuden duela ekitaldi askotatik. 2021ean arkumea % 22,7 garestitu zen, baina 2022an beste % 8,3 baino ezin izan zen hazi. Behi-haragiaren kasuan, 2022an eman zuen jauzi esanguratsua (2021ean +% 3,9 eta 2022an +% 19,8). Hala ere, ezin izan zen urtea koadratu. Izan ere, ardi-haragiaren kasuan, elikadura-gastuak % 23,3 igo ziren; beste gastu aldakor batzuk, harrigarriki, are gehiago igo ziren, % 30,9; gastu finkoak % 12,9; eta produktu garbia, dirulaguntzarik gabe, % 4,9 baino ez. Dirulaguntzak % 67,1 hazi ziren.

Behi-haragiaren kasuan, prezioak gora egin zuen arren, dirulaguntzen aurreko produktu gordinak behera egin zuen (-% 0,3), baita gastu finkoek ere (-% 4,4). Hala ere, ez zen posible izan gastuen igoera orokorra konpentsatzea (+% 6,7); kasu honetan, elikadura-gastuak igo ziren batez ere (+% 16,5), beste gastu aldakor batzuk baino gehiago (+% 4,3).

Hori guztia kontuan hartuta, haragitarako ardien kasuan, dirulaguntzarik gabeko marjina garbiaren eta produktu gordinaren arteko ratioa -% 29koa izango litzateke, eta laguntzekin eremu positibora heldu zen (% 1).

Haragitarako behien kasuan, laguntzarik gabe -% 25,1ean geratuko litzateke, eta, laguntzekin, galera txikiagoa izan zen, -% 5,2koa.

139. koadroa INTIA-ITGren kudeaketa tekniko-ekonomikoaren kontrolpean dauden txerri-ustiategien emaitzak

Kontzeptua	Txerrikumeen ekoizpena ⁽¹⁾		Ziklo itxia ⁽²⁾	
	2021	2022	2021	2022
EZAUGARRI TEKNIKO-EKONOMIKOAK				
Aztertutako ustiategi kopurua	7	6	14	14
Urdanga kopurua ustiategiko	187	194	516	477
Urdanga bakoitzeko saldutako txerrikumeak	25	24	1	1
Urdanga bakoitzeko saldutako txerri gizenduak	0,3	0,4	21	22
Urdanga bakoitzeko saldutako txerriak, guztira	25	24	22	23
Saldutako txerrikumeen batezbesteko pisua (kg)	23,3	20,2	12,5	10,1
Saldutako txerri gizenduen batezbesteko pisua (kg)	116,7	115,7	112,6	112,1
Saldutako txerrikume + txerri gizendu kopurua	4.689,0	4.697,0	11.495	11.045
Txerrikumearen batezbesteko salneurria (euro)	48,95	49,99	32,92	36,63
Txerri-kiloaren batezbesteko salneurria (euro)	1,20	1,41	1,20	1,49
GLU guztira	1,24	1,46	3,7	3,4
EMAITZA EKONOMIKOAK (euro)				
Produktu gordina	245.542	256.484	1.578.217	1.777.127
- Gastu aldakorrak	173.365	211.316	1.239.551	1.461.411
Marjina gordina	72.176	45.157	338.666	315.715
- Gastu finkoak	63.261	71.079	311.789	310.679
Marjina garbia	8.915	-25.912	26.877	5.036

(1): 2022an 3 ustiategik 21,37 kg-ko pisua zuten txerrikumeak ekoizten zituzten, eta 3 ustiategik titia kendutako 7,46 kg-ko txerrikumeak saltzen zituzten.

(2): Ustiategi horiek saltzen duten % 80 baino gehiago txerri gizendua da.

Iturria: INTIA-ITG, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Txerrikiaren arloan, INTIA-ITGk ziklo osoko 14 ustiategiri egiten die jarraipena. Era berean, txerrikumeen salmentan aritzen diren 6 ustiategiren jarraipena ere egiten du, negozio minoritarioa izan arren. Txerrikiaren kasuan, emaitzak behi-haragiaren edo ardikiaren kasuan baino hobekak izan ohi dira azkenaldian, baina 2022a ez zen urte positiboa izan. Bestetik, hemen ez da dirulaguntzarik erregistratzen, eta hori alde handia da. Txerrikiaren prezioa % 17,5 hazi zen, baina ez zen ehuneko bereziki altua izan, 2019an % 19 igo baitzen. Txerrikumeen prezioa, berriz, % 2,1 baino ez zen hobetu.

Hala, behi-esnearen azpisektorean ez bezala, ezin izan zuten kostuen igoera osoa prezioetan jasanarazi. Ondorioz, jarduera nagusia, txerri helduen salmenta, kontuak koadratzera eta batez besteko gutxieneko irabazi bat izatera mugatu zen. Aldiz, txerrikumeen negozioak galerak izan zituen, datuak eskuragarri daudenetik lehen aldiz. Haren marjinak goranzko joera zuen 2019ra arte, baina ordutik jaisten joan da etengabe; izan ere, gastu finkoek behera egin duten arren, gastu aldakorrak asko hazi dira. Ziklo itxiari eragiten dioten gastu aldakorrak ere izugarri hazi dira azken hiru urtekoan, ordura arte nahiko egonkorak izan ziren arren. Hain zuzen ere, ustiategi bakoitzaren batez besteko gastu aldakorrak 2019an baino % 125 altuagoak izan ziren.

Abereen hilketa

Haragiarekin lotutako azpisektoreen zailtasun ekonomikoak ikusita, hiltegietan hildako abereen tona kopuruaren jarraipena egingo dugu orain, hain zuzen ere, aztertu ditugun espezieenaz gain, hegaztiena, zaldi-aziendena eta untxiena. Sektorearen indarra baloratzeko orduan, zuhurtziaz aztertu behar dira kantitate-adierazle hauek. Izan ere, kontuan hartu behar da posible dela abereak lurralde batean haztea eta beste batean hiltzea.

Esaterako, txerriak hazten jarraitzen du Nafarroan, abelburu kopuruari dagokionez, eta, ikusi dugun moduan, txerriak ekoizten duten ustiategi kopurua esanguratsua da. Hala ere, espezie horren hilketaren zifrak oso txikiak dira. Izan ere, duela urte batzuk, txerrien hilketa-jarduera esleitu egin zen. Handik denbora gutxira, behi-aziendak hiltzeko gaitasuna handitzen hasi zen, eta joera hori mantendu egin zen 2022an ere. Apustu deigarria da, Nafarroako haragitarako behien ustiategien egoera zaila ikusita. Hegaztien tona kopuruak jarraitu zuen handiena izaten, alde handiarekin. Aurreko urteetan asko hazi ondoren, azken ekitaldietan murrizten ari zen hazkundera. 2022an hazkunde-ibilbideari ekin zion berriz; untxiak kontrako aldakuntza izan zuen, eta, hala, aurreko biurtekoko igoera konpentsatu zuen. Zaldi-azienden kasuan, Nafarroak Estatuaren gainean duen kuota oso handia da eta azken bosturtekoan zifrak egonkortu egin dira, hamarkada batez asko hazi ondoren.

140. koadroa Nafarroan hildako aziendaren kanaleko pisua

(Tm)

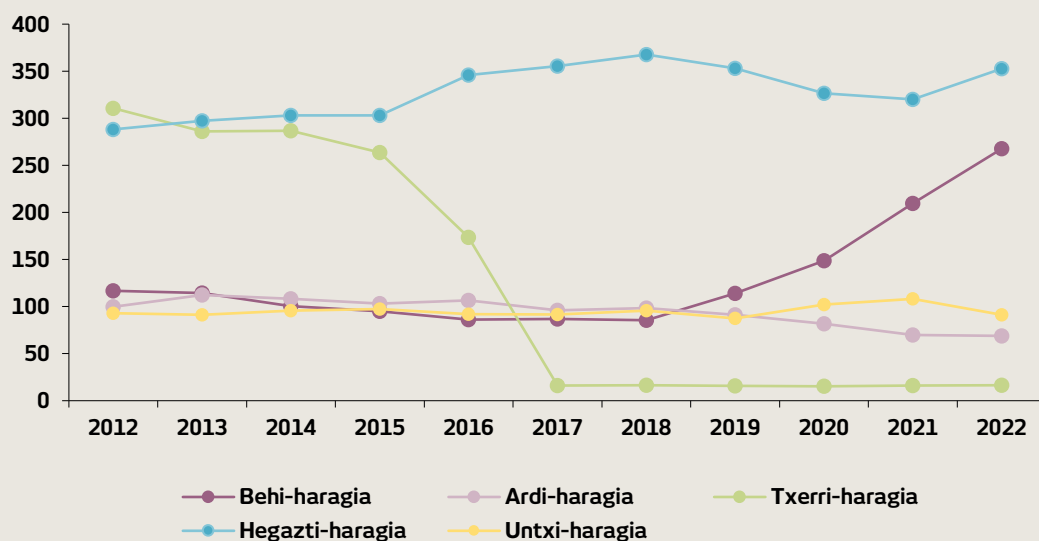
Urtea	Behi-azienda	Ardi-azienda	Ahuntz-azienda	Txerri-azienda	Zaldi-azienda	Hegaztiak	Untxiak	Guztira
2018	5.472,6	3.349,6	48,4	2.112,6	3.200,3	97.939,5	2.763,7	114.886,7
2019	7.295,5	3.102,6	41,0	2.016,7	3.669,9	94.055,2	2.526,1	112.707,0
2020	9.522,2	2.780,3	33,3	1.961,7	3.789,7	86.930,5	2.957,0	107.974,7
2021	13.403,0	2.369,5	38,2	2.051,0	3.336,9	85.273,8	3.126,2	109.598,6
2022	17.123,0	2.342,1	32,8	2.127,4	3.587,5	93.925,7	2.641,8	121.780,5
% Nafarroa/Espania	2,3	2,0	0,3	0,1	43,2	5,7	6,5	1,6

Iturria: Nafarroako Gobernuak. Landa Garapenerako eta Ingurumeneko Departamentua Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Bestetik, haragi-negozioaren kantitateei dagokienez, Estatuko abeltzaintzaren egoeraren gaineko datuak nabarmendu behar dira: zenbatekoei dagokienez, animalia-ekoizpena % 1,6 hazi zen; haragiaren eta abereen multzoak % 2,4 egin zuen gora, eta gainerako produktuak -% 1 jaitsi ziren. Behi-haragiaren tona kopurua % 5,3 hazi zen, txerriak % 3,4 eta ardikia eta ahuntz-haragia % 4,6. Aldiz, honakoek behera egin zuten: hegaztiak -% 4,2, zaldi-haragia -% 11,9 eta beste haragi batzuk, untxiak barne, -% 7,8. Erabilitako pentsu-kantitatea % 1,6 hazi zen.

29. grafikoa Nafarroako abere-ekoizpena (kanaleko pisua)

(Indizea 1990=100)

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

3.3 ABERE-PRODUKTUEN PREZIOAK

Laginetan ikusi bezala, Nafarroako abere-produktu nagusien prezioak nabarmen igo ziren.

Hilero argitaratzen den Nafarroako Coyuntura Agraria-ren buletinaren arabera, abere-produktuen prezioak % 23,2 garestitu ziren. Haragi nagusien prezioak % 20 eta % 30 artean igo ziren, eta arrautzena % 33. Nafarroan, era berean, bazken ekoizpenaren balioaren hazkundea nabarmendu behar da, % 33,6koa izan baitzen.

Estatuan, abeltzaintzako prezioak % 24,3 hazi ziren: % 21,5 haragia eta abereak; % 26,7 behi-haragia; % 22,1 txerrikoa; % 22,1 zaldi-haragia; % 8,1 ardikia eta ahuntz-haragia; % 19,7 hegaztiak; eta % 33,9 animalia-produktuak (% 28,5 esnea eta % 57,8 arrautzak).

141. koadroa Animalia-produktuen prezioak Urteko batezbestekoak

(euro)

Produktua	2020	2021	2022	% Δ 22/21
Hornidurarako azienda (100 kg/Bizirik)				
- Txahala	217,43	223,99	263,36	10,1
- Behia	99,73	93,68	118,62	26,6
- Arkumea	373,65	454,08	440,85	-2,9
- Antxumea	445,57	523,32	527,89	0,9
- Txerri gizendua	132,73	125,08	152,00	21,5
- Baserriko oilaskoak	91,17	104,75	132,42	26,4
- Untxiak	189,17	192,67	246,33	27,9
Abere-produktuak				
- Behi-esnea (100 litro)	33,03	33,48	43,53	30,0
- Ardi-esnea (100 litro)	103,33	105,11	109,17	3,9
- Oilo-arrautzak (100 dozena)	113,27	118,34	157,34	33,0

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Ardi-haragia gutxi garestitu zen, laginketen arabera. Gainera, Nafarroako Coyuntura Agraria-ren buletinean kontabilizatutako merkatuetan, arkumearen prezioa jaitsi egin zen 2021eko amaierako prezioarekin alderatuta. Antxumearen prezioa ere ez zen apenas aldatu. Hain zuzen ere, bi haragi garestienak dira. 2022ko gainerako igoerak orokorrak izan ziren. Kasu batzuetan igoera ezohikoagoa izan zen beste batzuetan baino, epe luzeko ikuspegia kontuan hartuta.

Adibidez, untxiaren ezohiko prezioa nabarmendu zen gehien, azken urteetako prezioekin alderatuta. Eta oilaskoaren garestitzea ere nabarmena izan zen, aurreko urteetako makaltasuna aintzat hartuta. Baina haustura nagusia esnearena izan zen. Aurrez aipatu dugun moduan, haren prezioa guztiz gelditu zegoen, 2022an heren bat garestitu zen arte, azkenean. Arrautzen kasuan, ia duela hamarkada bateko preziora itzuli ziren. Bitartean, hamarkada honetan zehar, produktu hau gelditu egon da, nahiko prezio baxuan.

5. ZERBITZUAK

1. IKUSPEGI OROKORRA

2022an % 5,5 hazi zen Estatuko BPGa. Testuinguru horretan, Nafarroako hazkundera % 4,3koa izan zen.

Hirugarren sektorea bere osotasunean aintzat hartuta, 2022an % 5,2 hazi zen Foru Erkidegoan eta % 6,5 Estatuan (aurreko ekitaldian % 6,1 eta % 6ko igoerak, hurrenez hurren).

Horretara iritsita, txosten honen aurreko edizioetan bezala, komeni da gogora ekartzea sektorearen heterogeneotasunak zaildu egiten duela sektore osoa batera aztertzea. Hala ere, enplegua da adierazle egonkorrenetako bat. Horrekin lotuta, aipatzekoa da 2022an hirugarren sektoreko okupazio-tasa % 5,5 hazi zela Nafarroan eta % 3,6 Estatuan.

2. HEZKUNTZA

2.1 UNIBERTSITATEKOAK EZ DIREN IKASLEEN BILAKAERA

Nafarroako Foru Erkidegoan unibertsitatekoak ez diren 114.984 ikasle zenbatu ziren 2022/2023 ikasturtean; izan ere, matrikulazioak % 0,7ko hazkunde apala izan zuen aurreko ikasturtearekin alderatuta.

Hala, hezkuntza maila bakoitza aztertuta, Haur Hezkuntzako matrikulazioak behera egin zuen (-% 0,8), Lehen Hezkuntzan (+% 0,0) eta Batxilergoan (+% 0,5) ez zen ia aldaketarik izan, eta matrikula kopuruak gora egin zuen DBHn (+% 2,7) eta Heziketa Zikloetan (+% 1,3).

Unibertsitateko ikasketei dagokienez, matrikulak % 3,4 hazi ziren 2022/2023 ikasturtean. Hala, aurreko ikasturtean baino 589 ikasle gehiago izan ziren; guztira, 17.664. Nafarroako hezkuntza-eskaintza osatzen duten bi unibertsitateetan egin zuten gora matrikulek: Nafarroako Unibertsitate Publikoan (8.137 ikasle eta +% 4) eta Nafarroako Unibertsitatean (9.527 ikasle eta +% 3); azken hori pribatua da.

Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza (DBH)

Matrikulazioak Haur Hezkuntzan izan zuen bilakaeraren analisiarekin hasita, Nafarroan 22.723 ikasle zeuden irakaskuntza maila horretan matrikulatuta, aurreko ikasturtean baino % 0,8 gutxiago. Informazioa sare motaren arabera banakatuta, bilakaera okerragoa izan zuen sare pribatuko matrikulazioak (-% 3,2), publikokoak baino (+% 0,3). Azken horri zegokion Haur Hezkuntzako matrikulazioaren zatirik handiena (% 68,7).

142. koadroa Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera.
Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH

Kontzeptua	20/21 ikasturtea	21/22 ikasturtea	22/23 ikasturtea	% Δ aurreko ikasturtean
Haur Hezkuntza	22.955	22.909	22.723	-0,8
– Publikoa	15.502	15.564	15.614	0,3
– Pribatua	7.453	7.345	7.109	-3,2
Lehen Hezkuntza	42.816	42.493	42.505	0,0
– Publikoa	28.271	28.040	28.028	0,0
– Pribatua	14.545	14.453	14.477	0,2
DBH	28.351	28.935	29.702	2,7
– Publikoa	17.294	17.847	18.557	4,0
– Pribatua	11.057	11.088	11.145	0,5

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Lehen Hezkuntzako matrikulei dagokienez, ia ez zen alderik hauteman aurreko ikasturtearekiko. 42.505 ikasle matrikulatu ziren irakaskuntza maila horretan, 2021/22 ikasturtean baino 12 gehiago. Sare publikoko matrikulazioa ez zen ia aldatu (-12 ikasle) eta haren pisu erlatiboa % 65,9an mantendu zen. Sare pribatuaren partaidetza askoz txikiagoa zen (% 34,1) eta haren matrikulazioek hazkunde txiki bat izan zuten (+% 0,2).

Analisi bera Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzara (DBH) eramanda, agertokia oso ezberdina izan zen. 2022/23 ikasturtean % 2,7 hazi zen matrikula kopurua, eta 29.702 ikasle zenbatu ziren. Hazkunde horretan, batez ere, irakaskuntza publikoko matrikulazioaren hazkundeak (+% 4) izan zuen eragina; izan ere, ikasleen % 62,5 dagozkio sare publikoari. Sare pribatuaren hazkundera, berriz, askoz ere txikiagoa izan zen (+% 0,5).

143. koadroa Euskalduntze maila Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH

Kontzeptua	A	B	D	X	Guztira (%)
Haur Hezkuntza					
– 22/23 ikasturtea	15,2	1,3	27,8	55,7	100
Lehen Hezkuntza					
– 22/23 ikasturtea	18,6	0,2	26,2	55,0	100
DBH					
– 22/23 ikasturtea	7,6	0	23,9	68,5	100

A: Hezkuntza gaztelaniaz; euskara beste irakasgai bat baino ez da.

B: Irakaskuntza elebiduna.

D: Hezkuntza euskaraz; gaztelania beste irakasgai bat baino ez da.

X: Euskararekin inolako harremanik ez duen hezkuntza.

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Hizkuntza-mapari dagokionez, X eredu (Euskararekin inolako harremanik ez duen hezkuntza) gailendu zen gainerako ereduaren aurretik, aztertutako hiru irakaskuntza mailetan. Zehatzago esanda, Haur Hezkuntzako (% 55,7) eta Lehen Hezkuntzako (% 55) ikasleen erdiak baino gehiago matrikulatu ziren X ereduaren, eta DBHko matrikulazioaren zatirik handiena zegokion (% 68,5). Bigarren postuan D eredu kokatu zen (Hezkuntza euskaraz; gaztelania beste irakasgai bat baino ez da), eta antzeko partaidetza izan zuen aipatutako hiru irakaskuntza mailetan: Haur Hezkuntzako ikasleen % 27,8, Lehen Hezkuntzako % 26,2 eta DBHko % 23,9. A ereduari (Hezkuntza gaztelaniaz; euskara beste irakasgai bat baino ez da) dagokionez, haren pisu erlatiboa % 15,2koa zen Haur Hezkuntzan eta % 18,6koa Lehen Hezkuntzan. Aldiz, ez zen % 8ra iritsi DBHn. B ereduak (Irakaskuntza elebiduna) osatu zuen hizkuntza-mapa. Haur Hezkuntzan eta Lehen Hezkuntzan bakarrik dago eredu hori, eta hondarreko pisua du (% 1,3 eta % 0,2).

Hala, Nafarroako Foru Erkidegoko euskalduntze maila (D eredu gehi B eredu) % 29,1koa izan zen Haur Hezkuntzan, % 26,4koa Lehen Hezkuntzan eta % 23,9koa DBHn.

Erdi-mailako irakaskuntza

Matrikulazioak erdi-mailako irakaskuntzan (Heziketa-zikloak eta Batxilergoa) izandako bilakaera aztertuta, 2022/23 ikasturtean 20.054 ikasle matrikulatu ziren, aurreko ikasturtean baino 186 gehiago (+% 0,9). Ikasle kopuruaren hazkundera, batez ere, Heziketa Zikloetako matrikulen igoeran (+% 1,3) oinarritu zen (Oinarrizko Lanbide Heziketa, Erdi Mailako Lanbide Heziketa eta Goi Mailako Lanbide Heziketa). Aldiz, Batxilergoko matrikulazioa ia ez zen aldatu (+% 0,5).

144. koadroa Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera.
Heziketa-zikloak eta Batxilergoa

Kontzeptua	20/21 ikasturtea	21/22 ikasturtea	22/23 ikasturtea	% Δ aurreko ikasturtean
Heziketa Zikloak	10.681	11.044	11.188	1,3
– Publikoa	7.972	8.302	8.482	2,2
– Pribatua	2.709	2.742	2.706	-1,3
Batxilergoa	8.932	8.824	8.866	0,5
– Publikoa	5.369	5.287	5.287	0,0
– Pribatua	3.563	3.537	3.579	1,2

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Zehatzago esanda, 2022/23 ikasturtean 11.188 ikasle bildu zituzten Lanbide Heziketako hiru formatuek. Testuinguru horretan, argi eta garbi, aukera publikoa gailendu zen (% 75,8), pribatuaren aurretik (% 24,2). Gainera, sare publikoa (+% 2,2) izan zen matrikulazioaren hazkunderaren erantzulea, sare pribatuan behera egin baitzuen (-% 1,3).

Batxilergoko matrikulazioari dagokionez, 10 ikasletik ia 6k ikastetxe publikoen alde egin zuten, baina ikastetxe pribatuek baino ez zuten izan goranzko bilakaera (+% 1,2). Hala, baterako matrikulazioa apur bat hazi zen (+% 0,5), eta 8.866 ikaslara iritsi zen.

145. koadroa Euskalduntze maila Heziketa-zikloak eta Batxilergoa

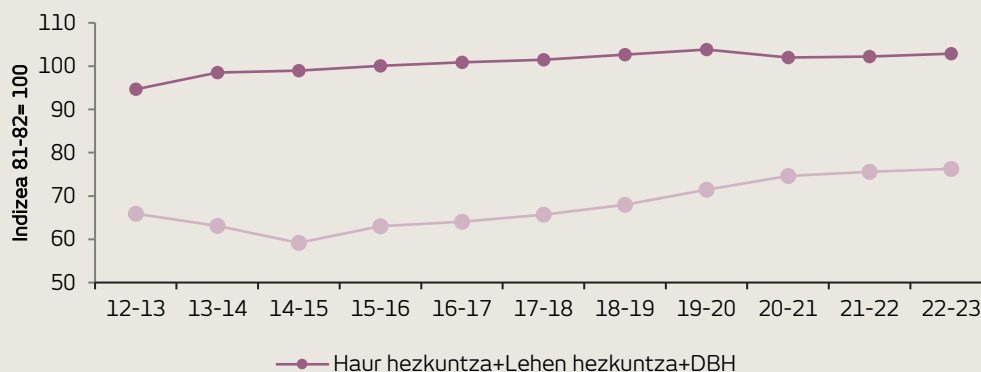
Kontzeptua	A	B	D	X	Guztira (%)
Heziketa Zikloak					
– 22/23 ikasturtea	0	0	8,2	91,8	100
Batxilergoa					
– 22/23 ikasturtea	3,6	0	25,4	70,9	100

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Hizkuntza-eredu bakoitzak ikastetxeen mapan zuen pisu espezifikoari dagokionez, X ereduak gailendu zen bi irakaskuntza mailetan. Gehieneko balioetara gerturatu zen Heziketa Zikloetan (% 91,8), eta ordezkartza handia eskuratu zuen Batxilergoan (% 70,9). Bestalde, D ereduak osatu zuen Lanbide Heziketako eskaintza, % 8,2ko partaidetzarekin; Batxilergoan, berriz, ikasleen % 25,4k aukeratu zuten D ereduak. Azkenik, A ereduak Batxilergoan bakarrik zegoen, oso partaidetza eskasarekin (% 3,6).

Hortaz, euskalduntze-tasa % 8,2koa izan zen Heziketa Zikloetan, eta % 25,4koa Batxilergoan.

30. grafikoa Unibertsitatekoak ez diren ikasleen matrikulazioen bilakaera Nafarroan

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Atxikitako grafikoa ikus daitekeen moduan, azken ikasturteetan apur bat jaitsi da lehenengo hiru irakaskuntza mailetako (Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH) guztizko matrikulazioa. Aldiz, goranzko ibilbide jarraitua mantentzen dute goragoko mailako ikasleek (Batxilergoa eta Heziketa Zikloak), hazkunde-erritmoa gero eta baxuagoa izan arren.

2.2 UNIBERTSITATEKO IKASLEEN BILAKAERA

Unibertsitateei dagokienez, 2022/23 ikasturtean 17.664 ikasle matrikulatu ziren (+% 3,4), Nafarroako Unibertsitatearen (% 53,9) –pribatua– eta Nafarroako Unibertsitate Publikoaren (UPNA) (% 46,1) –publikoa– artean banatuta.

Analisia Nafarroako Unibertsitatearekin hasiz, 2022/23 ikasturtean 9.527 ikasle jaso zituen Nafarroako campusaren (8.508 ikasle) eta Gipuzkoako campusaren (1.019 ikasle) artean.

146. koadroa Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitatean

Lurralde historikoa	21/22 ikasturtea	22/23 ikasturtea ⁽¹⁾	%	% Δ aurreko urtearekiko
Nafarroa	8.239	8.508	100,0	3,3
Zuzenbidea	819	823	9,7	0,5
Medikuntza	1.191	1.180	13,9	-0,9
Filosofia eta Letrak	503	566	6,7	12,5
Komunikazioa	641	651	7,7	1,6
Hezkuntza eta Psikologia	948	957	11,2	0,9
Zientziak	691	751	8,8	8,7
Farmazia eta Nutrizioa	731	743	8,7	1,6
Arkitektura	558	605	7,1	8,4
Teologia	128	110	1,3	-14,1
Ekonomia eta Enpresa Zientziak	1.301	1.354	15,9	4,1
Idazkaritza eta Administrazioa	533	544	6,4	2,1
Erizaintza	195	224	2,6	14,9
Gipuzkoa	1.010	1.019	100,0	0,9
Industria Ingeniaritza	1.010	1.019	100,0	0,9
Guztira⁽²⁾	9.249	9.527	100,0	3,0

(1): Behin-behineko datuak.

(2): Horiez gain, doktoregoko 1.057 ikasle eta masterreko 665 ikasle daude Nafarroan eta Gipuzkoan.

Iturria: Nafarroako Unibertsitatea.

Nafarroako campusarekin hasita, matrikulazioa % 3,3 igo zen azken ikasturtean; izan ere, eskaintza osatzen duten 12 fakultatetatik 10etan egin zuen gora matrikula kopuruak. Hortaz, Medikuntza Fakultateko (-% 0,9) eta Teologia Fakultateko (-% 14,1) ikasleen kopurua bakarrik murriztu zen. Dena den, horien pisu espezifikoa oso ezberdina zen (Nafarroako campuseko ikasleen % 13,9 eta % 1,3, hurrenez hurren).

Hala, bilakaera positiboa izan zuten fakultate hauetako matrikulek: Filosofia eta Letrak (+% 12,5), Zientzia Fakultatea (+% 8,7), Arkitektura (+% 8,4) eta Ekonomia eta Enpresa Zientziak (+% 4,1). Horien pisu espezifikoa % 6,7, % 8,8, % 7,1 eta % 15,9koa zen, hurrenez hurren. Era berean, gora egin zuen fakultate hauetako matrikula kopuruak: Idazkaritza eta Administrazioa - ISSA (+% 2,1), Farmazia eta Nutrizioa (+% 1,6), Komunikazioa (+% 1,6), Hezkuntza eta Psikologia (+% 0,9) eta Zuzenbidea (+% 0,5). % 6,4, % 8,7, % 7,7, % 11,2 eta % 9,7ko partaidetzak zituzten horiek, hurrenez hurren. Dena den, urte arteko hazkunderik handiena Erizaintza Fakultateak izan zuen (+% 14,9). Halere, fakultaterik txikiena da, Teologiakoarekin batera (ikasleen % 2,6).

Gipuzkoako campusa Ingeniaritza Fakultateko ikasleek bakarrik osatzen dute, 1.000 ikaslek baino apur bat gehiagok, eta aldakuntza oso txikia izan zuen (+% 0,9).

147. koadroa Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitate Publikoan (UPNA)

Fakultateak eta Unibertsitate Eskolak	21/22 ikasturtea	22/23 ikasturtea ⁽¹⁾	%	% Δ aurreko urtean
Nekazaritza Ingeniaritzen GET	732	798	9,8	9,0
Industria Ingeniaritza eta Telekomunikazioen GET	2.125	2.152	26,4	1,3
Osasun Zientzien Fakultatea	1.018	1.121	13,8	10,1
Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatea	1.123	1.070	13,1	-4,7
Giza eta Gizarte Zientzien Fakultatea	1.949	2.077	25,5	6,6
Zientzia Juridikoen Fakultatea	623	652	8,0	4,7
Ekonomia eta Enpresa Zientzien/Zientzia Juridikoen Fakultatea ⁽²⁾	230	231	2,8	0,4
Nekazaritza ingeniariaren/Ekonomia eta Enpresa zientzien GET ⁽³⁾	26	36	0,4	38,5
Guztira⁽⁴⁾	7.826	8.137	100,0	4,0

(1): Behin-behineko datuak.

(2): Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzaren eta Zuzenbidearen Gradu Bikoitzean matrikulatutako ikasleak jasotzen ditu.

(3): Datuen Zientzien eta Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzaren Gradu Bikoitzeko ikasleak jasotzen ditu.

(4): Horiez gain, masterreko 978 ikasle eta doktoregoko 505 ikasle daude Nafarroan.

Iturria: Nafarroako Unibertsitate Publikoa.

Nafarroako Unibertsitate Publikoko (UPNA) matrikulazioaren bilakaerari dagokionez, ikasle kopurua % 4 hazi zen, eta 8.137 ikaslera iritsi zen.

2022/23 ikasturtean fakultate guztietan egin zuen gora ikasle kopuruak, Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatean izan ezik (-% 4,7 eta % 13,1eko partaidetza). Giza eta Gizarte Zientzien Fakultatearen (+% 6,6) eta Osasun Zientzien Fakultatearen (+% 10,1) bilakaera nabarmendu ziren. Horiek ikasle asko biltzen dituzte (% 25,5 eta % 13,8), eta urte arteko aldakuntzarik handienak izan zituzten termino absolutuetan. Bestetik, Industria Ingeniaritza eta Telekomunikazioen GETeko (pisu erlatiborik handiena du, % 26,4koa) matrikulazioa apur bat igo zen (+% 1,3). Eta bilakaera bera izan zuten Nekazaritza Ingeniaritzen GETak (+% 9 eta % 9,8ko partaidetza), Zientzia Juridikoen Fakultateak (+% 4,7 eta % 8) eta Ekonomia eta Enpresa Zientzien eta Zientzia Juridikoen Fakultateak (+% 0,4 eta % 2,8). Halaber, Nekazaritza ingeniariaren/Ekonomia eta Enpresa zientzien GETeko matrikulazioak gora egin zuen (+% 38,5), hortaz, 2021/2022 ikasturtean baino 10 ikasle gehiago matrikulatu ziren; izan ere, partaidetza txikia du fakultate honek (% 0,4).

3. GARRAIOA

3.1 ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA

Errepide bidezko garraioarekin hasiko dugu Nafarroako garraioari buruzko kapitulua, eta Trafiko Zuzendaritza Nagusiak (DGT) emandako informazioa izango dugu kontuan. 2022an 486.418 unitatek osatzen zuten Nafarroako Foru Erkidegoko ibilgailuen parkea. Hortaz, urte arteko hazkundea % 1ekoa izan zen, hau da, aurreko ekitaldian baino 4.583 ibilgailu gehiago zituen parkeak. Ondoz ondoko bederatzigarren urtez egin zuen gora adierazle honek, baina hazkunde-erritmoa moteltzen ari da (2019an +% 1,5; 2020an +% 1,3 eta 2021ean +% 1,1).

148. koadroa Nafarroako ibilgailuen parkea

(unitate)

Urtea	Kamioiak eta furgonetak	Autobusak	Turismoak	Motozikletak	Traktore Industrialak	Beste batzuk	Guztira	% Δ
2013	79.249	842	299.058	30.406	4.198	18.151	431.904	-0,9
2014	77.899	817	299.536	31.224	4.043	18.661	432.180	0,1
2015	77.178	812	303.975	32.166	4.267	17.795	436.193	0,9
2016	76.886	825	310.846	33.299	4.389	18.364	444.609	1,9
2017	74.845	848	322.140	34.327	4.432	18.875	455.467	2,4
2018	76.789	849	326.703	35.390	4.613	19.353	463.297	1,7
2019	76.530	822	331.837	36.620	4.592	19.981	470.382	1,5
2020	76.249	813	336.139	38.106	4.656	20.509	476.472	1,3
2021	76.171	833	339.474	39.662	4.592	21.103	481.835	1,1
2022*	76.251	844	342.232	40.940	4.677	21.474	486.418	1,0

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia

Datuetan sakonduta eta ibilgailu mota bakoitzaren pisu espezifikoiari dagokionez, parkearen osaerak ez zuen aldaketa handirik izan aurreko urteekin alderatuta. Espero bezala, turismoak kokatu ziren buruan, % 70,4ko ordezkartzarekin; 342.232 unitate zeuden 2022an, % 0,8ko hazkunde txikia izan ondoren (2021ean baino 2.758 unitate). Ondoren, distantzia nahiko handira, kamioiak eta furgonetak kokatu ziren; 76.251 unitaterekin itxi zuten urtea (guztizkoaren % 15,7), eta aldakuntza txikiarekin (+% 0,1). Hala, aurreko ekitaldietako joera alderantzikatu egin zen. Autobusek eta traktore industrialek ere gora egin zuten, baina neurri handiagoan: % 1,3 eta % 1,9 igo ziren horien bolumenak, hurrenez hurren. Dena den, parkean zuten presentzia askoz ere txikiagoa zen (guztizko kuotaren % 0,2 eta % 1). Motozikletek aldakuntza handiagoa izan zuten: urte arteko % 3,2ko hazkundea eta % 8,4ko partaidetzarekin.

Nabarmentzekoa da motozikletek izandako bilakaera, goranzko joera jarraitua mantendu baitzuten ondoz ondoko hamaikagarren urtez; hala, 40.000 unitateren langa gainditu zuten 2022an.

149. koadroa Kamioi, traktore industrial eta autobusen matrikulazio garbia (**)

(unitate)

Urtea	Kamioiak eta traktore industrialak		Autobusak		Guztira	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2013	-1.496	-101.512	-61	-1.235	-1.557	-102.747
2014	-1.505	-44.630	-25	-93	-1.530	-44.723
2015	-497	21.631	-5	453	-502	22.084
2016	-170	41.433	13	1.589	-157	43.022
2017	-1.998	-68.523	23	1.749	-1.975	-66.774
2018	2.125	187.069	1	1.325	2.126	188.394
2019	-280	43.805	-27	558	-307	44.363
2020	-217	17.974	-9	-2.059	-226	15.915
2021	-142	22.229	20	1.037	-122	23.266
2022	165	29.965	11	931	176	30.896

(*): Parkearen urte arteko aldakuntza.

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia (DGT)

Azterketarekin aurrera eginda eta kamioien, traktore industrialen eta autobusen matrikulazio garbiari dagokionez, datuei begiratuta argi ikusten da alde nabarmenak daudela Nafarroako datuen eta Estatu osoko datuen bilakaeren artean. Zehatzago esanda, Foru Erkidegoan apur bat hazi ziren autobusen matrikulazio garbiak (+11 unitate), eta are hazkunde handiagoa izan zuten kamioi eta traktore industrialek (+165 unitate). Bi kategoriak batera kontuan hartuta, matrikulazio garbien saldoa positiboa izan zen, 176koa. Aldiz, Estatuan hazkunde handiagoa izan zen, baina kamioi eta traktore industrialei zegokien ia hazkunde osoa (+29.965 unitate); autobusen bilakaera apalagoa izan zen (+931). Hala, 30.896 unitateko saldo positiboarekin amaitu zen 2022ko ekitaldia.

150. koadroa Motorizazio-indizeak

Urtea	Ibilgailuak/1.000 biztanle		Biztanleak/Turismoak	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2013	670	656	2,1	2,1
2014	674	662	2,1	2,1
2015	681	673	2,1	2,1
2016	694	690	2,1	2,0
2017	708	707	2,0	2,0
2018	715	722	2,0	1,9
2019	719	732	2,0	1,9
2020	721	733	2,0	1,9
2021	728	742	1,9	1,9
2022	732	751	1,9	1,9

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia eta guk geuk egina.

Azterketarekin aurrera jarraituz eta motorizazio-indizeari eta 1.000 biztanleko ibilgailuen tasari dagokienez, 2022an berriz ere gainditu ziren aurreko urteetako erregistroak. Hala, 2012an Nafarroan eta Estatuan hasitako goranzko joerari jarraipena eman zitzaion. Zehazki, 2022an, 1.000 biztanleko 732 ibilgailu erregistratu ziren Foru Erkidegoan; Estatuaren kasuan apur bat altuagoa izan zifra (1.000 biztanleko 751 ibilgailu). Urtetik urtera errepikatu egiten da zirkunstantzia hori.

Bestetik, turismo bakoitzeko biztanleen ratioak ez zuen aldaketarik izan kontuan hartutako bi eremu geografikoetan. Turismoko 1,9 biztanlekoa izan zen tasa bi kasuetan.

151. koadroa Autobideko ibilgailuen trafikoa Nafarroan*

Urtea	Ibilgailu arinak	% Δ	Ibilgailu astunak	% Δ	Ibilgailuak guztira	% Δ
2013	13.859	-3,7	3.326	0,1	17.185	-3,0
2014	13.968	0,8	3.425	3,0	17.393	1,2
2015	14.535	4,1	3.642	6,3	18.177	4,5
2016	15.200	4,6	3.718	2,1	18.918	4,1
2017	15.712	3,4	3.830	3,0	19.542	3,3
2018	16.106	2,5	4.240	10,7	20.346	4,1
2019	16.849	4,6	4.305	1,5	21.154	4,0
2020	12.403	-26,4	3.899	-9,4	16.302	-22,9
2021	15.672	26,4	4.217	8,2	19.889	22,0
2022	16.764	7,0	4.190	-0,6	20.954	5,4

(*): Eguneko ibilgailuen batezbestekoa.

Iturria: AUDENASA.

Analisia errepide bidezko trafikora mugatuta, eta Nafarroako autobideen bilakaerari dagokionez, 2022an kendu egin zituzten pandemia-garaian ezarritako mugikortasunerako murrizketa-neurriak. Ondorioz, erregistratutako eguneko batez besteko balioek gora egin zuten (+% 5,4) eta eguneko 20.594 ibilgailu zenbatu ziren, 2019eko zifra errekorretik gertu (eguneko 21.154 ibilgailu).

Hala ere, ibilgailu arinen multzoak gora egin zuelako (+% 7) hazi zen autobideetako trafikoa, Foru Erkidegoko autobideetako trafikoaren % 80 baitagokie ibilgailu arinei. Aldiz, ibilgailu astunen trafikoa apur bat murriztu zen (-% 0,6).

152. koadroa Garraiatutako merkantziak. Jatorri eta/edo helmugako eskualde barruko garraioa eta eskualde kanpoko garraioa*

(m Tm)

Eremua	Nafarroa			Espainia		
	2021	2022	% Δ	2021	2022	% Δ
Eskualde barruko garraioa	13.454	17.489	30,0	869.430	851.873	-2,0
Eskualde arteko garraioa	28.593	30.310	6,0	394.853	387.138	-2,0
Guztira	42.047	47.799	13,7	1.264.283	1.239.011	-2,0

(*): Zifrak urte bakoitzaren osotasunari dagozkio.

Iturria: Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agendako Ministerioaren Estatistika Buletina.

Errepide bidezko garraioari buruzko atalarekin amaitzeko, jatorria/helmuga Nafarroan eta Estatuan duten merkantzien eskualde barruko garraioaren eta eskualde arteko garraioaren bilakaera aztertuko dugu jarraian. Merkantzien Errepide Bidezko Garraioari buruzko Inkesta Iraunkorrean oinarrituta Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agendako Ministerioak emandako informazioaren arabera, 2022an errealitate ezberdinak izan ziren eremu geografikoaren arabera. Ondorioz, Nafarroan gora egin zuen garraiatutako merkantzien bolumenak (+% 13,7; 47.799 mila tona). Estatuan, berriz, bilakaera negatiboa izan zuen (-% 2; 1.239.011 mila tona).

Informazioan sakonduta eta Nafarroarekin hasita, bi trafikoak hazi ziren Foru Erkidegoan. Hala ere, eskualde barruko garraioa hazi zen gehien (+% 30), 17.489 mila tonako bolumenarekin. Aldiz, eskualde arteko garraioari ia merkantzien bikoitza egokitu arren, haren hazkundera txikiagoa izan zen (+% 6; 30.310 mila tona).

Analisi hori bera Estatura eramanda, aztertutako garraio-modalitate bakoitzaren jardueraren bilakaera homogeneoa izan zen. Gauzak hala, eskualde barruko garraioak zein eskualde arteko garraioak % 2ko jaitsiera izan zuten, aurreko ekitaldiko balioekin alderatuta. 851.873 mila tona eta 387.138 mila tona garraiatu zituzten, hurrenez hurren.

3.2 AIRE BIDEZKO GARRAIOA

Analisia aire bidezko garraiora mugatuta, Noaingo aireportuko datuek agerian uzten dute aireportuaren jarduera indarrez suspertu zela. Hala ere, eta mugikortasunerako mugak pixkanaka kendu zituzten arren, ez zen lortu 2019ko zifrak berreskuratzea. Gainera, oztopo berriak agertuko direla aurreikusten da (inflazio maila altua, erregaien garestitzea, aire-kontrolatzaileen grebak...), hortaz, 2024ra arte, gutxienez, ez da espero jarduera guztiz berreskuratzea.

Hala, bidaiari kopurutik hasita, 172,5 mila bidaiari izan ziren ekitaldian zehar, urtebete lehenago baino % 53,3 gehiago, baina oraindik ere pandemiaren aurretik baino heren bat gutxiago. Gainera, gogoan hartu behar da Iruñea-Frankfurt (Lufthansa) lotura kendu izanak ere asko eragin ziola aireportuko trafikoari. Gauzak hala, urte osoko datuak kontuan hartuta, Aenako aireportuen sarea baino beherago kokatu zen Noaingo aireportua. Izan ere, Aenaren aireportuen hazkunde-tasa (+% 103,1) Nafarroako aireportuaren hazkunde tasaren bikoitza izan zen ia.

2022an Nafarroako aireportuan erregistratutako operazio kopurua % 11,8 hazi zen, eta guztira 5.865 hegaldi zenbatu ziren. Garraiatutako merkantzien trafikoari dagokionez, azken urtean 7,2 mila tona garraiatu ziren. Hazkundera nabarmena izan zen, ia jarduerarik gabeko bi urteren ondoren, baina 2018-2019 biurtekoan eskuratutako balioetatik urrun.

153. koadroa Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa

Urtea	Aireontziak			Bidaiariak (m)			Merkantziak (m)		
	Guztira	% Δ	Espainiak o %	Guztira	% Δ	Espainiak o %	Guztira	% Δ	Espainiak o %
2016	5.372	-5,8	0,26	153,5	6,6	0,07	2,0	-53,3	0,0003
2017	5.683	5,8	0,26	165,6	7,9	0,07	7,3	263,6	0,001
2018	6.427	13,1	0,28	205,5	24,1	0,08	29,3	301,8	0,003
2019	6.136	-4,5	0,26	243,5	18,5	0,09	22,2	-24,3	0,002
2020	3.538	-42,3	0,32	84,1	-65,5	0,11	0,0	-99,8	0,000
2021	5.241	48,2	0,35	112,5	33,9	0,09	2,3	5043,2	0,000
2022	5.865	11,8	0,26	172,5	53,3	0,07	7,2	218,2	0,001

Iturria: AENA.

Aireko trafikoa jatorriari dagokionez, suspertu egin ziren jatorria Estatuan zuten hegaldiak (+% 8,6) eta, batez ere, jatorri atzeritarrekoak (+% 62,6). Dena den, aireportuko jardura Estatuko trafikoa oinarritzen da, ia erabat (% 91,3 eta % 8,7).

Era berean, eta fokua bidaiarien jatorrian jarrita, nazioarteko eta Estatuko bidaiari kopurua eritmo onean hazi zen, baina azken horiei dagokie jardueraren zatirik handiena (% 95,8 eta % 4,2).

154. koadroa Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa jatorriaren arabera

Urtea	Aireontziak			Bidaiariak (m)			Merkantziak (Tm)		
	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa
2016	5.372	4.830	542	153,5	147,9	5,5	2,0	0,8	1,3
2017	5.683	5.134	549	165,6	154,4	11,2	7,3	0,001	7,3
2018	6.427	5.396	1.031	205,5	159,9	45,6	29,3	0,005	29,3
2019	6.136	5.006	1.130	243,5	187,9	55,6	22,2	2,288	19,9
2020	3.538	3.260	278	84,1	78,5	5,6	0,0	0,044	0,0
2021	5.244	4.931	313	112,5	110,1	2,4	2,3	0,475	1,8
2022	5.865	5.356	509	172,5	165,3	7,2	7,2	0,68	6,5

Iturria: AENA.

Hori guztia kontuan hartuta, azken 10 urteetako hirugarren markarik onena lortu zuen aireportuak, bidaiari kopuruari dagokionez. Halaber, ondoz ondoko hirugarren urtez, Europako Aireportu Onenaren saria eman zioten Nafarroako azpiegiturari, bi milioi bidaiari baino gutxiagoko kategorian, honako arloetan lan ona egiteagatik: higiena, langileen tratu edo segurtasun-kontrolako itzarote-denbora, beste batzuen artean.

4. TURISMOA

4.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Pandemiaren biurtekoak (2020-2021) bereziki eragin zien pertsonen joan-etorriari, eta horrek zuzeneko eragina izan zuen turismo-mugimenduekin lotutako emaitzetan. Turismoaren Mundu Erakundearen arabera, 2022an nazioarteko 963 milioi turista iritsi ziren, aurreko bi urteetan baino askoz ere gehiago. Hala ere, oraindik ere ez gara iritsi 2019ko emaitzetara (-% 34,3). Normaltasun osoko azken urtea izan zen hura. Hala, 2022an partzialki leheneratu ziren sektoreko adierazle nagusiak, eta 2023ra atzeratu zen erabateko suspertzea, betiere normaltasun-baldintzak guztiz eskuratuz gero.

Hala, pandemia-egoeratik irten izanaren eta Errusiak Ukraina inbaditu izanaren ondorioek eragina izan dute egungo inflazio-prozesuan. Horrek, batetik, produktu turistikoen prezioa igotzea eragin du (garraiotik hasi eta hoteletako tarifetara) eta, bestetik, familiek eskuragarri duten errenta murriztu dute. Hori faktore negatiboa izan daiteke mugikortasun turistikorako (ez hainbeste 2022an, baina, egoerak irauten badu, 2023an eragina izan lezake).

155. koadroa Nazioarteko turistak

Turistak, milioitan

Eremua	2019	2020	2021	2022*	Merkatu-kuota 2022 (%)	% Δ 22/19
Guztira	1.465	407	456	963	100,0	-34,3
-Europa	744	240	305	595	61,7	-20,1
-Amerika	219	70	82	156	16,2	-29,0
-Asia eta Pazifikoa	360	59	25	101	10,4	-72,1
-Afrika	69	19	20	47	4,8	-32,7
-Ekialde Ertaina	73	20	25	66	6,8	-10,1
Europa*						
-Ipar Europa	84	24	22	72	7,4	-14,3
-Mendebaldeko Europa	205	84	88	167	17,4	-18,4
-Erdialdeko/Ekialdeko Europa	151	44	56	89	9,2	-41,2
-Hego Europa/Mediterraneo	304	88	139	267	27,7	-12,3
-Horietatik EB-27koak	539	183	226	441	45,8	-18,3

(*): 2022ko behin-behineko datuak.

Iturria: Turismoaren Mundu Erakundea

2022ko datuek erakusten dutenez, Europak suspertze ona izan zuen (-% 20,1), eta 2019arekiko aldea gehien murriztu zuen eremua zen, Ekialde Ertainaren atzetik (-% 10,1) –dena den, azken horren pisua askoz ere txikiagoa da kuantitatiboki-. Hortaz, urte arteko balantzea ona izan zen, 2019ko erregistroetara iritsi gabe.

Nazioarteko turisten etorreraren banaketa, merkatuaren arabera, mantendu egin zen. Hala, Europaren jardura erabakigarria izan zen, munduko kuotaren % 61,7 egokitu baitzitzaion. Gainera, suspertzearen bilakaera positiboagoa izan zen Hego Europa/Mediterraneoan (-% 12,3) –munduko nazioarteko etorreren % 27,7 jaso zituen-, Ipar Europan (-% 14,3) eta Mendebaldeko Europan (-% 18,4). Horiek izan ziren 2019ko datuekiko alderik txikiena lortu zutenak. Emaitza horien aurrean, Erdialdeko/Ekialdeko Europa izan zen suspertze-prozesuan atzeratuen agertu zena (-% 41,2).

4.2 TURISMOA ESPAINIAN

Eskari turistikoa

Nazioarteko eskari turistikoak indarra berreskuratu zuen Espainian ere, baina pandemiaren aurreko balioetara iritsi gabe. Hala, suspertze handia erregistratu arren, 2022an nazioarteko 71,7 milioi bidaiari etorri ziren (garraio bide guztiak kontuan hartuta). Zifra hori askoz ere altuagoa da 2021ekoa baino (+% 129,8), baina 2019ko emaitza baino beherago jarraitzen du oraindik ere (-% 14,2).

2022ko bidaiarien jatorriari dagokionez, 2021arekin alderatzeak ez du pista handirik ematen. Izan ere, urte hartan mugikortasuna oso mugatuta zegoen eta, gainera, murrizketek ez zieten berdin eragin merkatu igorle guztiei. Dena den, 2022ko rankinga urrundu egin zen 2021eko ezohikotasunetik, eta urte “normaletako” osaeraren antzekoa izan zuen.

Hala, Erresuma Batuak berreskuratu zuen lehen postua, 15,1 bidaiari baino gehiagorekin. Frantzia eta Alemania izan ziren hurrengoak, biak 10 milioi ingururekin. Herrialde eskandinaviarrak eta Italia kokatu ziren laugarren eta bosgarren postuetan, 4 milioi bidaiari baino gehiagorekin. Bost leku horietakoak izan ziren Estatura etorri ziren nazioarteko bidaiarien % 60,4. Ehuneko 2019koaren bera da, baina balioa % 14,1 baxuagoa (2019an 50,3 milioi eta 2022an 43,3 milioi).

2019an eskuratutako emaitzekin alderatuta, nabarmentzekoa da Portugalgo eta Belgikako bidaiarien etorrera suspertu izana (-% 0,5), Herbehereen hazkundera (+% 6,5) eta, espero bezala, Errusiako bidaiarien jaitsiera handia (-% 97,6). Azkenik, kontuan izan behar da bi merkatu garrantzitsuren hobetzeko marjina: Erresuma Batua eta Alemania. Horiek

oraindik ere ez dira suspertu (-% 16,0 eta -% 12,5) eta garrantzitsuak dira biak, nazioarteko fluxuaren herena horiei baitagokie, ia modu jarraituan (2022an % 35,2).

156. koadroa Espainiara datozen bidaiariak¹, jatorriaren arabera

Eremua	2019	2020	2021	2022*	% Δ 22/21	% Δ 22/19
Erresuma Batua	18.012.482	3.150.204	4.302.634	15.121.910	251,5	-16,0
Frantzia	11.147.397	3.887.750	5.822.671	10.096.040	73,4	-9,4
Alemania	11.158.022	2.391.437	5.208.894	9.768.600	87,5	-12,5
Herrialde eskandinaviarrak	5.530.112	1.175.329	1.839.654	4.291.225	133,3	-22,4
Italia	4.534.513	947.405	1.703.422	4.011.139	135,5	-11,5
Herbehereak	3.684.260	918.361	2.048.854	3.923.089	91,5	6,5
AEB	3.324.870	403.438	797.842	2.801.476	251,1	-15,7
Belgika	2.525.887	743.411	1.464.092	2.513.389	71,7	-0,5
Portugal	2.428.789	755.229	1.193.649	2.415.936	102,4	-0,5
Irlanda	2.177.592	328.629	631.314	2.089.464	231,0	-4,0
Suitza	1.811.867	397.073	945.709	1.654.733	75,0	-8,7
Errusia	1.314.079	146.647	131.182	31.528	-76,5	-97,6
Europako gainerakoak	6.441.422	1.692.074	2.991.449	6.265.623	109,5	-2,7
Amerikako gainerakoak	3.767.276	900.445	1.069.422	3.557.937	232,7	-5,6
Munduko gainerakoak	5.650.584	1.061.493	1.026.953	3.117.193	203,5	-44,8
Guztira	83.509.152	18.898.925	31.177.741	71.659.282	129,8	-14,2

*): 2022ko datuak behin-behinekoak dira.

turria: EIN. Herrialdeen arteko bidaiarien mugimenduaren estatistika (Frontur).

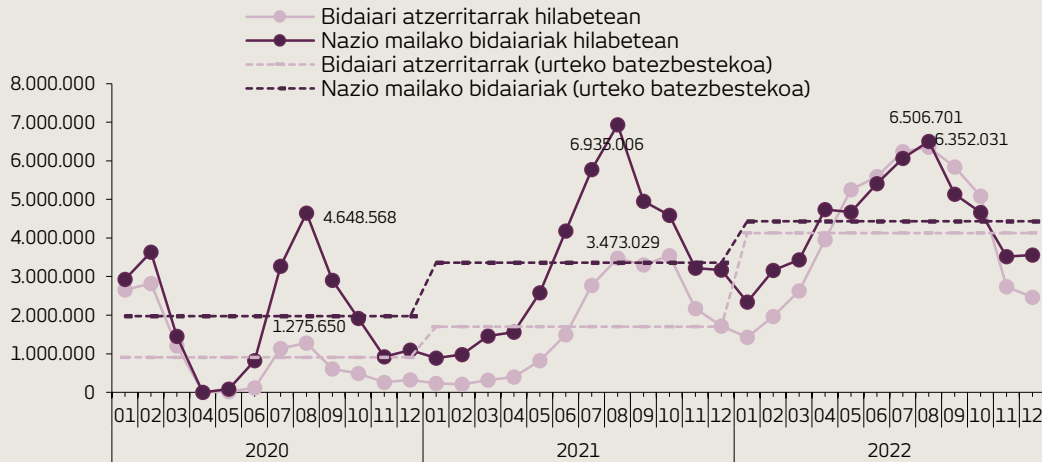
Eskari turistikoaren analisiarekin jarraituz eta hotelen sarearen informazioa² kontuan hartuta (sarreraren % 77 eta gaualdien % 71 dagozkie hotelei), atzerriko eskaria nabarmen hobetu zela erakusten dute datuek.

Hala, Estatuko eta nazioarteko bidaiarien segmentuek hoteletan izandako hileko bilakaera eta urteko batez besteko bilakaera jasotzen dituen grafikoan argi ikusten da sektoreak 2020an eta 2021ean bizitako zailtasun-egoera; gainera, nazioarteko segmentuan are nabarmenagoa izan zen zailtasuna. Hain zuzen ere, bi profilek 2022an izan zuten bilakaera alderatuz gero, nazioarteko segmentua Estatukoa baino gutxiago hazi zen urteko lehen zatian. Dena den, udan eta udazkenaren lehen zatian (urria) indarra hartu zuen, eta bi segmentuetako bidaiarien bolumena ia berdina izan zen.

¹ Frontur-ek (Atzeritarren mugimendu turistikoaren estatistika), garraiobideen eta bidaiatzeko motibazioaren arabera, Espainian bizi ez diren eta ostatu mota guztiak erabiltzen dituzten bidaiarien fluxua jasotzen du, honako hauek barne: bigarren etxebizitzak, etxebizitza partikularrak, eta horiez gain, hotel-sareak, landa-ostatuak, apartamentu turistikoak edota kanpinak. Horiek dira kapitulu honetako aztergai nagusia.

² EIN Hoteletako okupazioaren galdetegia.

**31. grafikoa Bidaiari kopuruaren bilakaera, hilabeteka (Espainia, 2020-2022)
Hotel-establezimenduak**

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Dinamika hori bera (ñabardurekin) izan zuten Estatuko eskaintza turistikoa osatzen duten gainerako ostatuak ere: eskariaren sasoiaren arabera portaera argia eta nazioarteko segmentuaren bultzada.

Hala, Estatuko ostatuaren sareak bidaiariaren ia 132,8 milioi sarrerarekin amaitu zuen 2022a, 2021eko balioak nabarmen gaituta (+% 64,4) eta 2019ko emaitzetara asko hurbilduta (-% 1,7). Hotelen segmentuaren hobekuntza-eritimoa nabarmentzen da azken emaitza horretan, pertsonen 102,7 milioi sarrerarekin. Dena den, oraindik ez ditu berreskuratu covidaren aurreko balioak (-% 5,5); gainera, segmentu horren suspertzea erabakigarria da, duen pisu erlatiboa dela eta.

Gainerako eskaintza honela banatu zen: landa-turismoa –segmentu horrek gora egin zuen eta suspertze erlatibo ona izan zuen (-% 1,6), baina oso pisu txikia du (sarreraren % 3,3)–, eta, ondoren, apartamentu turistikoa (+% 0,2; sarreraren % 9,4), kanpinak (+% 14,5; % 7,2) eta aterpetxeak (+% 238,7; % 2,8). Azken horiek 2019ko sarrera kopurua gainditu zuten (eskaintza handitu izanak baldintzatutako emaitzak).

157. koadroa Eskari turistikoaren bilakaera Espainian

Eremua	2019	2020	2021	2022*	% Δ 22/21	% Δ 22/19
Bidaiariak (mila)	135.007	45.613	80.755	132.775	64,4	-1,7
-Hotelak	108.716	34.589	60.724	102.734	69,2	-5,5
-Landa-turismoa	4.421	2.083	3.380	4.350	28,7	-1,6
-Apartamentu turistikoak	12.479	4.218	7.525	12.503	66,2	0,2
-Kanpinak	8.304	4.489	7.622	9.506	24,7	14,5
-Aterpetxeak	1.087	234	1.504	3.682	144,8	238,7
Gaualdiak (mila)	469.814	144.677	259.580	451.591	74,0	-3,9
-Hotelak	342.996	92.223	172.807	320.794	85,6	-6,5
-Landa-turismoa	11.726	6.315	9.779	11.957	22,3	2,0
-Apartamentu turistikoak	71.383	23.819	39.299	67.073	70,7	-6,0
-Kanpinak	40.721	21.565	34.697	44.892	29,4	10,2
-Aterpetxeak	2.988	755	2.998	6.875	129,3	130,1
Batez besteko egonaldia						
-Hotelak	3,2	2,7	2,8	3,1	0,3 e.p.	0,0 e.p.
-Landa-turismoa	2,7	3,0	2,9	2,7	-0,1 e.p.	0,1 e.p.
-Apartamentu turistikoak	5,7	5,6	5,2	5,4	0,1 e.p.	-0,4 e.p.
-Kanpinak	4,9	4,8	4,6	4,7	0,2 e.p.	-0,2 e.p.
-Aterpetxeak	2,7	3,2	2,0	1,9	-0,1 e.p.	-0,9 e.p.

(*): Behin-behineko datuak.
Iturria: EIN.

Espero bezala, gaualdiek ere hobera egin zuten, baina neurri txikiagoan (gaualdien hobekuntza -% 3,9koa izan zen eta, sarrerena, -% 1,7koa). Hobekuntza-ratio txikiago horrek tarifa turistikoen igoyeraren inpaktua erakutsi dezake eta, oro har, mugikortasun-tarifak (garraioa) igo izanaren inpaktua. Hotelek eta apartamentu turistikoek gainerako aukerek¹ baino emaitza okerragoak eskuratu zituzten gaualdiei dagokienez (-% 6,5 eta -% 6,0), eta bidaiarien sarrerei dagokienez baino (-% 5,5 eta +% 0,2) –printzipioz, gainerako aukerek prezio baxuagoa dute–.

Hala, oro har, ostatu-sareak haren jarduera berreskuratu zuen 2022an, eta urte “normaletako” antzeko batez besteko egonaldia izan zuen. Bidaien iraupena zerbait luzeagoa izan zen apartamentu eta kanpinetan (5 egun inguru), hoteletan baino (3 egun inguru). Hotelek askotariko bidaiariak jasotzen dituzte, eta horrek ere baldintzatzen ditu egonaldiak (adibidez, hirietako egonaldiak, orokorrean, laburragoak izaten dira hondartzetakoak baino).

¹ Zuhurtziagatik, estatistika honek ez du barne hartzen ostatu turistikoen sarea (plataformen bidez eskuragarri dagoena). 2022ko Espainiako Etxebizitza Turistikoei buruzko Txostenaren (FERVITUR) arabera, “kasuen % 41,6etan bidaiariak onartzen dute erabilera turistikoko etxebizitzaren merkatua bakarrik arakatu zutela ostatua bilatzean, eta alde batera utzi zituztela gainerako ostatu-modalitateak. % 50,6k erabilera turistikoko etxebizitza bat aukeratu zuten, hotelen eskaintzarekin alderatu ondoren”.

Eskaintza turistikoa

Eskaintza turistikoaari dagokionez, sektoreko adierazle nagusiek erakusten dutenez, urte arteko hazkunde handia izan zuen, baina kasu guztietan ez zituen eskuratu covidaren aurreko balioak. Hala, hotelen sarearen neurria ez zen berreskuratu (-% 5,5 establezimendu gutxiago), ezta landa-turismoaren eta apartamentu turistikoen neurria ere (-% 4,5 eta -% 3,2, hurrenez hurren). Aldiz gora egin zuen kanpinen eskaintzak (+% 3,6) eta asko igo zen aterpetxe kopurua¹ (1.147 establezimendu, eta 2019an 243).

Halaber, eskuragarri zeuden plazen eskaintza suspertu egin zen, eskariaren igoerarekin bat etorriz, eta asko gerturatu zen 2019ko balioetara. Hotelen sarearen bilakaera positiboa nabarmendu zen (-% 2,0). Bilakaera ona izan zuten apartamentu turistikoeak (-% 4,5) eta landa-turismoak ere (-% 4,2), eta kanpinetako eskaintzak ez zuen ia aldaketarik izan -sarea handitu zen arren-. Hala, eskainitako plaza kopuru osoa ostatu motaren arabera multzokatuta, eskainitako plaza guztien % 55,2 hotelei zegozkien, % 18 inguru apartamentu turistikoei eta % 18 inguru kanpinei. Landa-turismoari eta aterpetxeei atxikitako plazen ekarpen erlatiboa askoz ere txikiagoa izan zen (% 5,9 eta % 2,4, hurrenez hurren).

Enpleguari egindako ekarpenari dagokionez, hotelen segmentua nabarmendu zen; 209.049 langile zituen, hau da, sortutako enplegu zuzenaren ia % 77. Hala, 2021arekiko (urte hartan kontuan hartu ziren plaza itxiak, eskaintzan sartu gabeak, zituzten establezimenduak) hazkunde handia izan zuen, baina ez zen iritsi 2019ko mailara.

¹ Zuhurtziaz hartu behar dira datu horiek; EINEK ez du azalpenik jasotzen bilakaera horri buruz.

158. koadroa Espainiako eskaintza turistikoaren bilakaera (urteko batez bestekoa)

Eremua	2019	2020	2021	2022*	% Δ 22/20	% Δ 22/19
Establezimendu kopurua						
-Hotelak	14.897	8.975	11.482	14.071	22,5	-5,5
-Landa-turismoa	17.217	12.800	15.122	16.444	8,7	-4,5
-Apartamentu turistikoak	132.539	77.342	105.383	128.300	21,7	-3,2
-Kanpinak	774	527	720	802	11,3	3,6
-Aterpetxeak	243	127	792	1.147	44,8	371,9
Eskainitako plaza kopurua						
-Hotelak	1.517.583	740.881	1.068.086	1.486.662	39,2	-2,0
-Landa-turismoa	165.949	120.699	143.238	159.015	11,0	-4,2
-Apartamentu turistikoak	507.816	306.271	408.418	484.847	18,7	-4,5
-Kanpinak (partzelaka)	502.002	340.483	463.366	498.950	7,7	-0,6
-Aterpetxeak	25.537	13.807	46.924	64.356	37,1	152,0
Langileak						
-Hotelak	219.475	86.971	127.995	209.049	63,3	-4,8
-Landa-turismoa	25.512	19.208	21.577	24.591	14,0	-3,6
-Apartamentu turistikoak	28.499	14.402	19.870	28.719	44,5	0,8
-Kanpinak	7.233	4.601	6.528	7.847	20,2	8,5
-Aterpetxeak	1.840	1.024	2.754	3.667	33,1	99,3

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Informazioa sakonduz, eskaintza turistikoari lotutako bi aldagaietatik abiatuta kalkulaturako ratioak aztertuko ditugu: eskainitako plaza kopurua eta lanpostuak dira aldagai horiek. Bi aldagaien kasuan, aintzat hartzen da establezimenduaren tamaina. Lehenengo adierazlearen kasuan, kanpinak zeuden buruan (622,3) eta, gero, hotelak (105,7), aterpetxeak (56,1), landa-ostatuak (9,7) eta apartamentu turistikoak (3,8). Dena den, agerikoa da ostatu mota bakoitzaren batez besteko tamaina oso ezberdina dela eta, orokorrean, ez dela alderatzeko modukoa.

Enpleguari egindako ekarpenari dagokionez, hotelen sarea askoz ere gorago kokatu zen gainerako ostatu-segmentuak baino: establezimendu bakoitzeko 14,9 langileko ratioa, batez beste. Dena den, kanpinak ere nabarmendu ziren (9,8 langile), baina kasu honetan lanpostuak iragankorragoak dira beste sareetan baino.

159. koadroa Eskaintza turistikoen bilakaera Espainian

Eremua	2019	2020	2021	2022	% Δ 22/21	% Δ 22/19
Plazak establezimendu bakoitzean						
-Hotelak	101,9	82,6	93,0	105,7	13,6	3,7
-Landa-turismoa	9,6	9,4	9,5	9,7	2,1	0,3
-Apartamentu turistikoak	3,8	4,0	3,9	3,8	-2,5	-1,4
-Kanpinak	648,7	645,7	643,3	622,3	-3,3	-4,1
-Aterpetxeak	105,1	108,7	59,3	56,1	-5,3	-46,6
Enplegua establezimendu bakoitzean						
-Hotelak	14,7	9,7	11,1	14,9	33,3	0,8
-Landa-turismoa	1,5	1,5	1,4	1,5	4,8	0,9
-Apartamentu turistikoak	0,2	0,2	0,2	0,2	--	--
-Kanpinak	9,3	8,7	9,1	9,8	8,0	4,7
-Aterpetxeak	7,6	8,1	3,2	3,2	0,0	-57,8

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Okupazio maila eta prezioen bilakaera

Jarduera suspertzearekin batera, okupazio mailaren adierazleak nabarmen hobetu ziren eta balio normalagoetara itzuli ziren. Hala, hotelen okupazio maila % 55,2koa izan zen, oraindik ere 2019koa baino ehuneko 3,2 puntu baxuagoa. Adierazle hori baxuagoa izan zen aintzat hartutako gainerako ostatu-segmentuetan, maiz gertatzen den moduan. Baina, gainera, kanpinek (ehuneko +2,8 puntu) eta landa-turismoak (ehuneko +1,1 puntu) bakarrik hobetu zuten haien okupazio maila 2019arekiko.

160. koadroa Okupazio mailaren eta prezio-indizeen bilakaera Espainiako turismo-ostatuaren sareetan (urteko batezbestekoa)

Eremua	2019	2020	2021	2022	Δ 22/21	Δ 22/19
Okupazio maila plaza kopuruko						
<i>(aldea ehuneko puntutan)</i>						
-Hotelak	58,4	26,5	37,1	55,2	18,1	-3,2
-Landa-turismoa	18,7	13,4	16,8	19,8	3,0	1,1
-Apartamentu turistikoak	37,1	16,9	23,0	36,1	13,1	-0,9
-Kanpinak (partzelaka)	39,7	32,0	37,4	42,5	5,1	2,8
-Aterpetxeak	31,0	14,6	14,3	27,6	13,3	-3,4
Prezio-indizea						
<i>(%)</i>						
-Hotelak	112,2	103,1	109,7	128,2	18,5	16,0
-Landa-turismoa	142,1	141,1	145,4	155,8	10,3	13,6
-Apartamentu turistikoak	142,1	133,1	139,4	154,6	15,2	12,5
-Kanpinak	150,4	152,9	153,4	158,5	5,1	8,1
-Aterpetxeak	E.d.	E.d.	E.d.	E.d.	--	--

E.d.: ez dago daturik

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Azkenik, prezioen igoera orokorrarekin bat etorriz, Prezio Indizeak ere gora egin zuen, eta ostatu-segmentu guztien prezioak igo ziren 2021arekin eta 2019arekin alderatuta. Hotelek izan zuten hazkunderik handiena (+% 18,5 eta +% 16,0, hurrenez hurren). Halaber, hotelek eta apartamentu turistikoek 2022an izandako prezioen igoera handiagoa izan zen 2021arekiko, 2019arekiko baino. Izan ere, bi ostatu-segmentu horiek tarifak jaitsi zituzten 2020 eta 2021ean, eta hori ez zen gertatu gainerako osatu motetan.

4.3 TURISMOA NAFARROAN

2022an hazkunde handia izan zuen Nafarroako turismoak, eta pandemiaren aurreko maila eskuratu zuen sektoreko adierazle nagusietako askotan. Hortaz, 2022an nolabaiteko normaltasuna itzuli zen, batez ere, atzerriko merkatuari dagokionez; izan ere, suspertu egin zen, eta sektoreko jarduera bultzatzen lagundu zuen.

Era berean, San Fermin jaien inguruan nabarmen hazi ziren sektoreko emaitzak, 430.000 pertsona inguru biltzen baitira jai horietan; izan ere, nazioarteko turismoa erakartzen dute jai horiek. Hala, Iruñeko Udalak argitaratutako informazioaren arabera, 2022an, jaiek irauten duten 9 egunetan, 163,4 milioi euroko zuzeneko gastua sortu zen hirian; gastu horren % 60, hau da, 96,9 milioi euro, Estatu mailako turistek zegoen.

Dena den, Nafarroako turismo-eskaintzaren aberastasuna eta aniztasuna nabarmendu behar dira. Batetik, kanpoko baliabide garrantzitsuak ditu, hala nola Bertizeko Parke Naturala, Iratiko basoa edota Zugarramurdiko kobazuloak. Eta, bestetik, ondare historiko eta kultural zabala du: Erriberriko Errege Jauregia, Leireko monasterioa edota Xabierko gaztelua nabarmentzen dira. Horiek dira Nafarroako aktibo handiak. Erreferente izan nahi du kalitatezko helmuga turistiko jasangarri eta bakar gisa, helmuga masifikatuaren etiketatik ihes eginda.

Eskari turistikoa

Turismo-jardueraren balantzea oso positiboa izan zen 2022an. Izan ere, 1.770.805 bidaiari iritsi ziren, 2021ean baino % 52,5 gehiago eta 2019an baino % 19,6 gehiago. Gaualdiek ere urte arteko hazkundera izan zuten, baina ez hain handia (+% 32,4 eta +% 11,8, 2021arekiko eta 2019arekiko). Batez besteko egonaldia, berriz, 2,1 egun ingurukoa izan zen, 2021ean (2,4) eta 2019an (2,2) baino baxuagoa.

Segmentu bakoitzaren pisuari dagokionez, Estatuko turismoak jarraitu zuen eskariaren zatirik handiena hartzen: sarreren ia % 65 eta gaualdien % 75. Halere, atzerriko segmentua modu esponenzialean hazi zen, eta hark eragin zuen jardueraren hobekuntza. Hala, 2019arekin alderatuta, Estatuko merkatuak Covidaren aurreko maila berreskuratu zuen (+% 0,2 sarrera eta +% 1,4 gaualdi). Nazioarteko jarduerak, berriz, alde handiarekin gainditu

zuen pandemiaren aurreko maila (+% 51,3 eta +% 37,8), 2020-2021 biurtekoko aparteko egoeratik urrunduta.

Analisian sakonduta eta informazioa establezimendu motaren arabera banatuta, bilakaera ezberdina izan zen. Hala, emaitza hobekak izan zituzten hotelak ez diren establezimenduek, hotelek baino.

161. koadroa Eskari turistikoaren bilakaera Nafarroan

Kontzeptua	Bidaiariak				Gaualdiak				Batez besteko egonaldia			
	2021	2022	% Δ 22/21	% Δ 22/19	2021	2022	% Δ 22/21	% Δ 22/19	2021	2022	Δ 22/21	Δ 22/19
Hotelak	709.430	993.875	40,1	-7,1	1.325.376	1.815.115	37,0	-9,3	1,9	1,8	-0,04	-0,04
Landa-turismoa	108.708	146.992	35,2	7,1	433.283	478.859	10,5	6,5	4,0	3,3	-0,73	-0,02
Apartamentu turistikoak	50.305	79.066	57,2	2,3	196.518	276.676	40,8	29,4	3,9	3,5	-0,41	0,73
Aterpetxeak*	124.295	378.661	204,6	1267,7	165.347	434.462	162,8	491,6	1,3	1,1	-0,18	-1,51
Kanpinak	168.218	172.211	2,4	2,2	647.375	659.383	1,9	22,1	3,8	3,8	-0,02	0,62
Guztira	1.160.956	1.770.805	52,5	19,6	2.767.899	3.664.495	32,4	11,8	2,4	2,1	-0,31	-0,14

(*): Zuhurtziaz (datozen urteetan finkatu beharrekoa). Establezimenduen hazkunde handiaren ondorioa da. 2022ko behin-behineko datuak.
Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua

Hotelen sareko bidaiarien sarrerak aztertuko ditugu lehenik, sarreren guztizkoaren % 56,1 baitagokie hotelei (2019an % 72,3). 2021arekiko igo egin zen bidaiari kopurua (+% 40,1), eta suspertze partziala erakutsi zuen, 2019ko balioak baino % 7,1 beherago kokatu baitzen. Gaualdien bilakaera antzekoa izan zen (+% 37,0 eta -% 9,3). Hala, 2019arekin alderatuta, nabarmen jaitsi zen guztizkoari egindako ekarpena (2022an % 49,5 eta 2019an % 61). Batez besteko egonaldia 1,8 egunekoa izan zen (2021ean 1,9).

Aitzitik, 2022an indartu egin zen landa-turismoari lotutako jarduera. Sarrera kopurua nabarmen igo zen 2021arekiko (+% 35,2), eta covidaren aurreko balioak berreskuratu ziren (+% 7,1). Gaualdiek ere gora egin zuten, baina neurri txikiagoan (+% 10,5 eta +% 6,5). Hala, batez besteko egonaldia 3,3 egunekoa zen (2021ean 4).

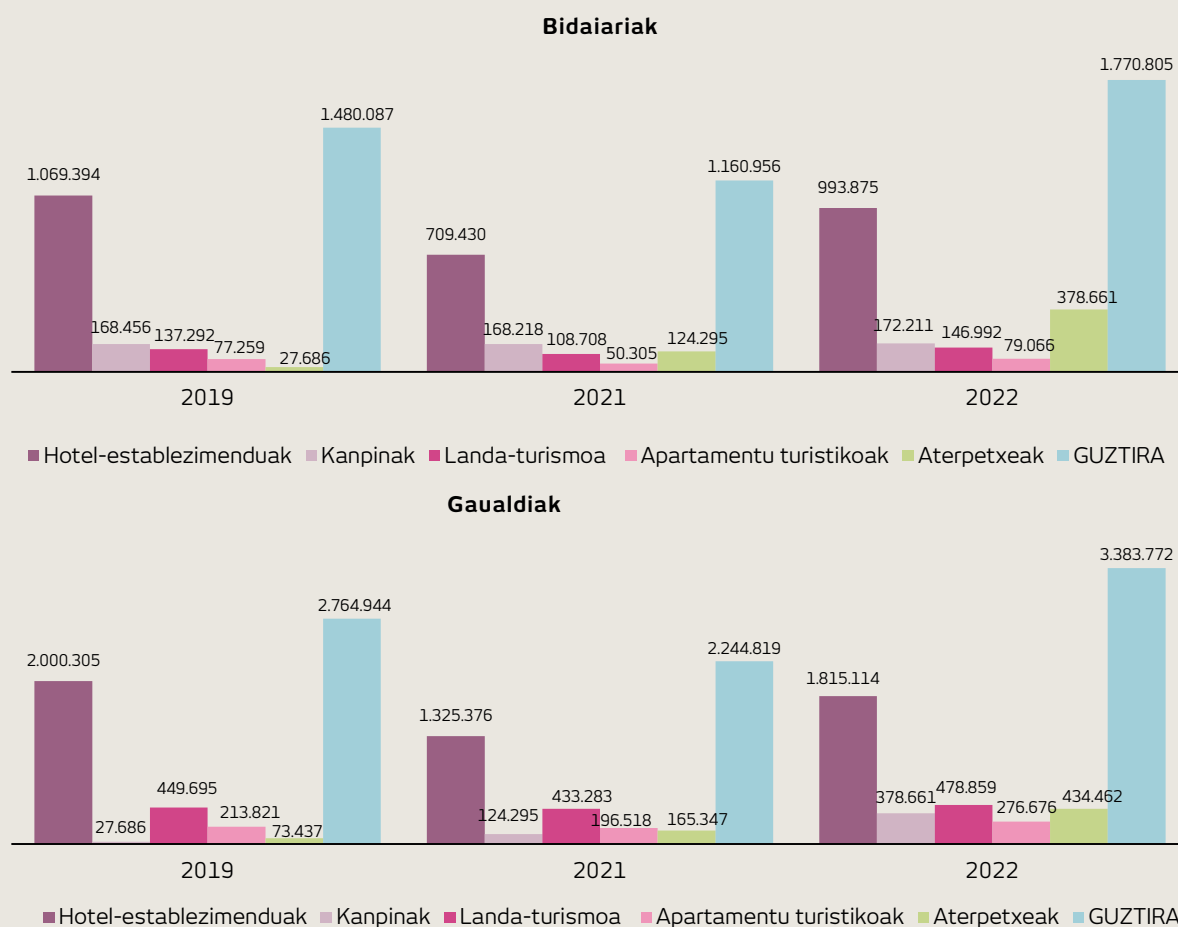
Aterpetxeak nabarmendu ziren gainerakoen aurretik, modu esponentzian hazi zirelako bidaiari kopurua zein gaualdien kopurua. 2019ko maila baino askoz ere gorago kokatu ziren bi adierazleak. Aldiz, batez besteko egonaldia apur bat jaitsi zen (2022an 1,1 eta 2021ean 1,3).

Kanpinen kasuan ere gora egin zuten erreferentziazko adierazleak. Hazkunde txikiagoa izan zuen sarrera kopuruak (+% 2 inguru), gaualdiek baino; horiek covidaren aurreko maila baino % 22,1 gorago kokatu ziren. Ostatu mota horietan izan zen luzeena batez besteko egonaldia (3,8 egun), eta hori egonkor mantendu da denboran zehar.

Diagnostiko bera dagokie apartamentu turistikoari. Horien balioak nabarmen igo ziren; batez ere, gaualdiak: alde handiarekin gaituzten 2019ko erregistroak (+% 29,4). Batez besteko egonaldia antzekoa izan zen (3,5 egun), baina beheranzko joerarekin.

Hala, hotelak ez diren establezimenduen hazkunde-erritmoa nabarmendu zen 2022an; batez ere, aterpetxeen kasuan izan zen nabarmena hobekuntza. Gero eta jende gehiagok aukeratzen ditu aterpetxeak, eta, argi eta garbi, egonaldien iraupena luzeagoa da.

32. grafikoa Bidaiarien eta gaualdien bilakaera, 2019-2021-2022

2022ko behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Hoteletako informazioan sakonduta, hura da bidaiarien profilen aniztasun handiena jasotzen duen sarea. 2022an behera egin zuten Estatuko (-% 8,3) eta nazioarteko (-% 3,6) bidaiarien sarrerek; jaitsiera nabarmenagoa izan zen Estatuko bidaiarien kasuan. Horren guztiaren ondorioz, atzerriko kolektiboaren ekarpena ehuneko 10 puntu handitu zen: 2021ean % 17,8ko partaidetza zuen, eta 2022an % 27,4koa. Osaera hori normalagoa da; hau da, ohikoagoa da urte normalizatu batean.

162. koadroa Hotel-establezimenduak. Jasotako bidaiariak, gaualdiak eta batez besteko egonaldia, jatorriaren arabera

Eremua	Bidaiariak				Gaualdiak			Batez besteko egonaldia			
	2022	% 2022	%Δ 22 /21	%Δ 22 /19	2022	% 2022	%Δ 22/21	%Δ 22/19	2022	Aldea 22/21	Aldea 22/19
GUZTIRA	993.872	100,0	40,1	-7,1	1.815.114	100,0	37,0	-9,3	1,8	-0,04	-0,04
Estatukoak guztira	721.541	72,6	23,7	-8,3	1.377.901	75,9	25,1	-10,9	1,9	0,02	-0,05
-Madril	134.290	18,6	36,9	-13,2	273.327	19,8	38,0	-13,8	2,0	0,02	-0,01
-Katalunia	114.929	15,9	18,5	-8,1	225.343	16,4	28,1	-9,2	1,8	0,15	-0,02
-EAE	106.224	14,7	31,0	-6,1	181.633	13,2	25,9	-7,5	1,8	-0,07	-0,03
-Nafarroa	84.143	11,7	-15,7	-2,2	137.346	10,0	-16,3	-8,1	1,6	-0,01	-0,11
-Beste autonomia- erkidego batzuk	281.955	39,1	36,1	-8,5	560.252	40,7	33,6	-11,8	2,0	-0,04	-0,07
Atzerrikoak guztira	272.331	27,4	115,5	-3,6	437.213	24,1	95,5	-3,7	1,8	-0,16	0,00
-EB (Espainia izan ezik)	187.586	68,9	91,1	-5,2	289.405	66,2	74,0	-5,2	1,7	-0,15	0,00
-Europako gainerakoak	11.534	4,2	139,0	-5,8	19.510	4,5	109,6	-1,0	1,9	-0,24	0,08
-Munduko gainerakoak	73.211	26,9	213,6	1,2	128.298	29,3	167,1	-0,6	2,1	-0,31	-0,03

2022ko behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua

Estatuko bidaiarien analisiari dagokionez, Madrilgoak nabarmendu ziren, haien ekarpenagatik (% 18,6) eta izan zuten hazkundeagatik (+% 36,9). Halere, oraindik ere pandemiaren aurreko balioetatik urrun geratu ziren (-% 13,2). Bigarren eta hirugarren postuetan Katalunia eta EAE kokatu ziren, % 15aren inguruko pisu espezifikoekin eta urte arteko aldakuntza positiboekin (+% 18,5 eta +% 31,0). Balio horiek gero eta gertuago daude urte normalizatu batetik (-% 8,1 eta -% 6,1). Zentzu horretan, nafarren balioak covidaren aurreko mailatik oso gertu zeuden (-% 2,2), 2021arekiko balioek behera egin arren (-% 15,7).

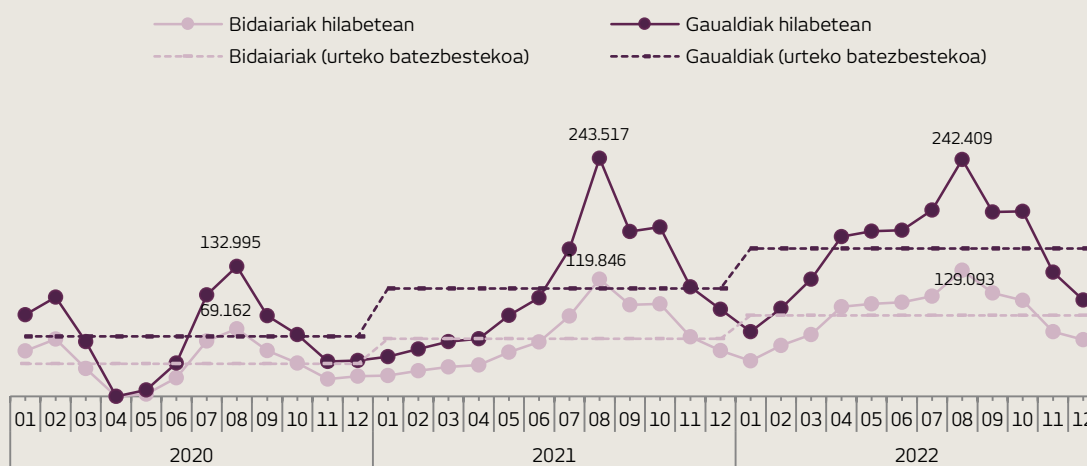
Nazioarteko segmentua aztertuta, 2022an nabarmen hazi ziren bidaiari atzerritarren sarrerak eta gaualdiak (+% 115,5 eta +% 95,5), urte "normalizatua" izan baitzen, mugikortasunerako mugarik gabea. EBko bidaiariak izan ziren gehienak (sarreraren % 68,9 eta gaualdien % 66,2). Igoera nabarmena izan zuten (+% 91,1 eta +% 74), baina 2019ko erregistroak baino baxuago jarraitu zuten. Diagnostiko bera dagokie Europako gainerako lekuetako bidaiariei. Horien ekarpena askoz ere txikiagoa izan zen (% 4 ingurukoa), baina, gaualdien kasuan, asko hurbildu ziren covidaren aurreko balioetara (-% 1,0).

Munduko gainerako lekuetatik etorritako bidaiariei dagokienez, % 27 inguruko pisu erlatiboarekin, bidaiari kopurua guztiz suspertu zen (2019arekiko +% 1,2), eta gaualdien kopurua asko hurbildu zen covidaren aurreko balioetara (-% 0,6).

Horren guztiaren ondorioz, hotelen sareko batez besteko egonaldia bi egunekoa baino laburragoa izan zen (1,8 egun); Estatuko segmentuan, emaitza apur bat handiagoa izan zen (1,9 egun).

Eskariaren hileko bilakaerari dagokionez, Nafarroako hotelen sarean urtaroaren arabera izan zen jarduera, aurreko ekitaldietan bezala. Abuztuan eskuratu zituen gehieneko balioak, eta abuztua izan zen, hain zuzen ere, 2021eko datuetara iritsi ez zen hilabete bakarra. Urteko gainerako hilabeteetan, sarreraren eta gaualdien bilakaera oso ona izan zen, eta alde handia eskuratu zen 2021eko datuekiko; batez ere, urteko bigarren hiruhilekoan (Aste Santuko oporraldia).

33. grafikoa Bidaiari kopuruaren eta gaualdien hileko bilakaera, hoteletan (Nafarroa, 2020-2022)

2022ko behin-behineko datuak.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua

Eskaintza turistikoa

Analisiarekin jarraituz eta eskaintza turistikoa dagokionez, eskaintzak bilakaera ona izan zuen 2022an. Landa-ostatuen kasuan bakarrik murriztu zen apur bat sarearen tamaina. Hala, hauek osatu zuten eskaintza 2022an: 96 hotel-establezimendu (2021ean, 86), 166 ostatu eta pentsio (2021ean, 150), landa-turismoko 737 ostatu (2021ean, 752), 81 aterpetxe (2021ean, 53), 19 kanpin (2021ean, 18) eta 526 apartamentu turistikoa (2021ean, 521).

2019arekin alderatuta, bilakaera positiboa izan zuten aterpetxeek eta apartamentu turistikoez, establezimendu gehiago ireki baitziren; ondorioz, eskaintako plaza kopurua handitu egin zen. Aldiz, kanpinen kopurua ez zen hazi, baina eskaintako plaza kopurua bai. Hotelen, ostatuen eta pentsioen eta landa-ostatuen balioak covidaren aurreko balioen azpitik daude oraindik ere.

163. koadroa Eskaintza turistikoa Establezimendu kopurua, plazak, okupazio maila eta langile kopurua. 2019-2022

Kontzeptua	2019	2020	2021	2022
Hotelak				
Irekitako establezimendu kopurua	104	70	86	96
Plaza kopurua	8.383	5.677	7.201	7.906
Okupazio maila (plazen %)	51	26	37	48
Langileak	1.237	687	889	1.185
Ostatuak eta pentsioak				
Irekitako establezimendu kopurua	169	112	150	166
Plaza kopurua	3.499	2.349	3.255	3.527
Okupazio maila (plazen %)	28	17	24	29
Langileak	236	143	179	214
Landa-turismoa				
Irekitako establezimendu kopurua	804	568	752	737
Plaza kopurua	6.157	4.415	5.891	5.856
Okupazio maila (plazen %)	19	13	19	22
Langileak	979	745	931	980
Aterpetxeak				
Irekitako establezimendu kopurua	10	6	53	81
Plaza kopurua	769	431	2.569	3.273
Okupazio maila (plazen %)	21	11	19	42
Langileak	68	45	91	182
Kanpinak				
Irekitako establezimendu kopurua	19	14	18	19
Plaza kopurua	11.140	8.670	10.313	11.217
Okupazio maila (plazen %)	0,1	0,1	0,1	0,2
Langileak	137	111	127	160
Apartamentu turistikoa				
Irekitako establezimendu kopurua	454	395	521	526
Plaza kopurua	2.114	1.571	1.906	1.956
Okupazio maila (plazen %)	19	20	27	39
Langileak	426	294	380	449

*Oharra: urteko batezbestekoak
2022ko behin-behineko datuak.*

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia (EIN)

Datuetan sakonduta eta hotelen sarearekin hasita, 96 establezimendu zeuden irekita 2022an (2019an baino 8 gutxiago), eta eguneko 7.906 plaza eskaintzen zituzten (2019an baino 477 gutxiago); 1.185 pertsonak lan egiten zuten horietan (2019an baino 52 gutxiago). Establezimendu kopurua txikiagoa izan arren, langile kopurua ia guztiz berreskuratu zen, eta okupazio maila (% 48) oso antzekoa zen 2019koarekiko (% 51).

Ostatuen eta pentsioen eskaintza 166 establezimenduk eta 3.527 plazak osatzen zuten. Hala, 2019arekin alderatuta, establezimendu kopurua apur bat jaitsi zen (-3), baina eskaintako plaza kopurua hazi egin zen (+28). Halere, bilakaera txarra nabarmenagoa izan zen enpleguari dagokionez (214 langile 2022an eta 236 langile 2019an), eta okupazio maila hobetu egin zen (% 28tik % 29ra).

Landa-ostatuaren kasuan, 737 establezimendu zeuden (2019an baino 67 gutxiago), eta horiek 5.856 plaza eskaintzen zituzten eguneko (2019an baino 301 gutxiago). Dena den, enplegu maila bera mantendu zuten (980; 2019arekiko +1), eta okupazio maila hobetu egin zen (% 19tik % 22ra).

Bestetik, aterpetxeek asko hobetu zituzten 2019ko erregistroak erreferentziazko 4 adierazleetan. Hala, 3.273 plaza eskaini zituzten 81 establezimendutan banatuta; langile kopurua 182 pertsonakoa zen, eta okupazio maila, % 42koa.

Kanpinen establezimendu kopurua 2019koaren berdina izan zen (19), baina eskainitako plaza kopuruak gora egin zuen, 11.271 plazara iritsi arte (2019arekiko +77). Langile kopuruak ere gora egin zuen (160 pertsona; 2019arekiko +23), eta okupazio mailak berdina jarraitu zuen.

Apartamentu turistikoek osatzen dute eskaintza, 526 establezimendurekin (2019arekiko +72). Eguneko 1.956 plaza eskaini zituzten (2019arekiko -158) eta 449 pertsonak lan egiten zuten horietan (2019arekiko +23).

Azkenik, establezimendu kopuruaren, plazen, lanpostuen eta okupazio mailaren inguruko informazioa osatzeko, hotelen sektorearen errentagarritasunarekin lotutako beste bi adierazle aztertuko ditugu: eguneko batez besteko tarifa, eta logela bakoitzeko diru-sarrerak.

2022an Nafarroako ostatu turistikoetan eskuragarri zegoen logela bakoitzeko eguneko batez besteko tarifa 56,76 euro (urtarrilean) eta ia 100 euro (uztailean, 98,75 euro) artekoa izan zen. Uztailean izan zen hilabete nagusia berriz ere (2021ean abuztua), San Fermin festak itzuli zirelako. 2019arekin alderatuta, hilabetearen arabera suspertzea ezberdina izan zela ikus daiteke. Urtarrilean eta martxoan (tarifa baxueneko bi hilabeteetan) bakarrik izan zituzten 2019ko prezioak baino altuagoak.

Azkenik, eta eskuragarri dagoen logela bakoitzeko diru-sarrerei dagokienez, tarifen kasuan bezala, uztailean eskuratu zen baliorik onena, eta urtarrilean eta martxoan okerrenak; halere, 2019ko erregistroak hobetu zituzten bi hilabete bakarrak izan ziren azken horiek.

**164. koadroa Eguneko batez besteko tarifa (ADR) eta Logelako diru-sarrerak (RevPAR).
Hotelen sektorea Euroak**

Kontzeptua	Eguneko batez besteko tarifa (ADR)					Logelako diru-sarrerak (RevPAR)				
	2020	2021	2022	% Δ 22/21	% Δ 22/19	2020	2021	2022	% Δ 22/21	% Δ 22/19
Urtarrila	60,63	52,68	56,76	7,7	3,8	22,01	11,87	16,93	42,6	21,2
Otsaila	60,07	52,88	62,08	17,4	-2,6	25,61	14,80	24,94	68,5	-4,9
Martxoa	59,60	56,33	60,44	7,3	3,0	16,07	14,74	27,68	87,8	12,6
Apirila	0,00	56,46	69,82	23,7	-4,4	0,00	15,12	37,61	148,7	-5,6
Maiatza	--	58,13	71,86	23,6	-8,0	--	20,16	41,76	107,1	-8,7
Ekaina	--	59,09	73,45	24,3	-12,3	--	23,64	42,78	81,0	-11,6
Uztaila	64,09	65,65	98,75	50,4	-7,8	24,87	32,29	58,83	82,2	-11,0
Abuztua	69,00	72,57	79,02	8,9	-12,6	30,48	53,01	54,35	2,5	-11,8
Iraila	62,96	65,87	76,99	16,9	-15,3	20,21	38,28	47,43	23,9	-13,0
Urria	56,75	67,77	75,90	12,0	-12,3	15,11	40,82	44,78	9,7	-15,4
Azaroa	53,41	62,83	70,93	12,9	-9,3	12,18	27,62	33,58	21,6	-4,2
Abendua	58,82	61,79	68,41	10,7	-4,5	11,81	20,35	25,74	26,5	-2,6

2022ko behin-behineko datuak

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia (EIN)

Etorkizunerako aurreikuspenei dagokienez, turismo berdearen erreferentea izan nahi du Nafarroak, eta norabide horretan doaz Gobernuaren ahaleginak. Hala, 2023-2025 aldirako Turismoguneen Jasangarritasun Turistikorako Lurralde Planaren jarduketa-ardatz nagusiak honakoak dira: jasangarritasuna, inklusioa eta mugikortasun elektrikoa eta neutroa. Next Generation funtsetako 80 milioi euro bideratuko dira aipatutako plana gauzatzeko.